

Adolph Törneros Resebrev

SVENSKA KLASSIKER
UTGIVNA AV SVENSKA AKADEMIEN

ADOLPH TÖRNEROS RESEBREV

Adolph Törneros

Resebrev

I urval och med inledning av Per Wästberg
samt under redaktion av Jonas Ellerström

SVENSKA KLASSIKER

UTGIVNA AV SVENSKA AKADEMIEN
I SAMVERKAN MED
BOKFÖRLAGET ATLANTIS

Adolph Törneros
Resebrev
Atlantis, Stockholm

© 2009

URVAL OCH INLEDNING:

Per Wästberg och Svenska Akademien

TEXTREDIGERING OCH KOMMENTARER:

Jonas Ellerström och Svenska Akademien

FORMGIVNING OCH TYPOGRAFI:

Anders Ljungman och Johan Melbi

PDF-GENERERING:

Megin Media 2011

Innehåll

Per Wästberg: En brevskrivares mikrokosmos	vii
Adolph Törneros: Resebrev	i
I. 1822–1825	3
II. 1826–1827	121
III. 1828–1837	217
<i>Kommentarer och ordförklaringar</i>	275
<i>Ordlista</i>	328
<i>Personförteckning</i>	330

En brevskrivares mikrokosmos

av Per Wästberg

Adolph Törneros (1794–1839) hette en älskvärd ungkarl, en måttfull epikuré, en lärd humanist, en lingvist och filosof vars mest spridda skrift blev en avhandling i kalendern *Svea* 1831: »Om den aesthetiska contemplationens innehåll och gränsor«. Han skrev uppsatser om människans ursprung, om nationalkaraktärer, om kärlek och samlevnad, om kvinnors oginhet mot varandra, om naturförstörelsen och – favoritämnet – den klassiska bildningens nödvändighet.

Han var en försonlig natur, milt religiös, avspänt konservativ, beväpnad med en stoisk fatalism men samtidigt nyfiken och observant. Han beskrevs som gänglig, med en spenslig fågelprofil. Han kunde försjunka i skönhetens uppenbarelser och med en sybaritisk precision notera landskapets stämningar, vådrets skiftningar, molnens gång. I sina brev målade han den mellansvenska provinsen ömsintare, mer poetiskt än någon tidigare gjort.

Han var opraktisk och oföretagsam och levde som en fattig student. Böcker och kläder var det han brydde sig om, de senare för rollen som världsman i det icke-akademiska umgänget. Resten var en röra, men sin odugliga städerska förmådde han inte avskeda. För sin umgängeskrets var han smakråd i poesi, filosofi, musik. Särskilt älskade han Adolf Fredrik Lindblads kompositioner. Hans trofasta väninnor sjöng för honom för att förgäta det mörker som mot slutet sänkte sig över honom.

Han utövade sin tids vänskapskult och planerade emellanåt att gifta sig och att resa ut i Europa. Han såg gärna fruntimmer av behaglig apparition men var aldrig närgången. Eller som Atterbom skrev: »Hans böjelse för kvinnor omfattade dem i största allmänhet. Men den förblev snarare en *hjärtlighetens* än hjärtats; den bestod mera i en fantasiens och reflexionens ge-

mensamma förtjusning, än i en känsla av begär att erövra och äga dess föremål.«

Sin djupaste känsla skänkte han naturen. Det flyktiga och årstidsbestämda, diset när hjulångaren lägger ut från Enköping, syrendoften som framkallar förlorade vårar, juninattens tysta frihet – det skenbart efemära utgör de fasta inslagen i Törneros brevprosa. Ibland lätt, ibland omständligt för han oss genom sina stadier av upptäcktslust och stilla kontemplation, återkomst och igenkännande.

Hans romantiska naturiakttagelse är vitt skild från den linneanska torrprosan, men hans lätttrörda vårberusning hindrade honom inte att förmedla sakupplysningar. Han lutade sig inte mot stubbe och tuva för att protokollföra växtbetingelser utan förenade det svärmiska och det exakta på ett sätt man vill kalla svenskt.

Landskapet är ingen kuliss som i 1700-talets pastorala poesi. Törneros är snarast att likna vid en hagmarkernas och ängarnas fältbiolog. Han höll sig, sade han, likt schackhästen i ständig rörelse men inom det inrutade brädet. Och han var närmast aggressivt ointresserad av allt mekaniskt och industriellt, från urverk till kanalslussar. Han kritiserade bruket att dika ut sjöar och bränna skogar och varnade framsynt för klimatförändringar och en atmosfär ur jämvikt.

Så snart kungsängsliljorna slagit ut övergav han grekiska och latin och sände hälsningar och propåer från Mälarens jungfruliga stränder, bestrukna av fromma vågor och bevuxna med pil och hassel. Trött på de egna folianterna i Uppsala älskade han herrgårdsbibliotekets uppslagsverk och vittra övningar i släkten, dess hushållsjournaler, kalendrar som frestade bördshögfärden och historiska krönikor kring forna dagars Sverige. Andfådda patrioter och inbilska verklighetsförfalskare betraktade han med overseende och föredrog dem som kunde brygga lingonvin, anlägga humlegårdar och föda upp kalkoner.

Vi möter honom i rökrock, vid ett glas pyrmontervatten. Genom förstoringsglasat granskar han detaljerna i en dionysisk scen från Pompeji som gravören förevigat. Någon tänder en spegellampett, frun på Ekhamn tar upp en sömnad, barnen spelar svälta räv. Han noterar hur döden oväntat sträcker sin arm in i en tillvaro som förefaller kortvarig som en tillfällig sovplats.

De svenska herrgårdsbiblioteken hör till vår bildningshistoria. De berättar om lantjunkares kunskapsvägar och tecknar den skapande kulturens kontinuitet. Böckerna som Törneros öppnade såg likadana ut över hela Europa. Vanligtvis förstklassigt tryckta förmedlade de en doft från en enhetlig kultur med titelsidans gravyr som kunde visa en ödslig Fingalsgrotta, en nyponkvist, en antik medaljong.

Den känslige Törneros förnimmer rörelser och förlopp, svävningar, raderingar. Han förvandlar vanligheten till något oefterhärmligt och originellt och låter oss skönja både det fria synfältet och den viktiga enskildheten – som den skarpa tegelfärgen på omslagen till Buffons *Natural-historia* och tidskriften *Phosphoros*.

Han avlyssnar familjetvister och tyder undertryckta förälskelser. Han låter andra spela bräde och cavagnole medan han själv går till sina brevark och sitt bläckhorn. Tiden går långsammare än i staden, årstidernas växlingar och växandets skenden bestämmer livets rytm. Informationsflödet är en bäck och inte en lavin. Man tar till vara det dyrbara ljuset. När gässen sträcker mot söder i skiftet oktober–november slutar man läsa innantill vid solnedgångsfönstret, men då har Törneros återvänt till studerkammaren och katedern vid Fyris.

Han gör randanmärkningar till brokigt enahanda dagar och är ivrig att till de trogna vännerna förmedla det skenbart obetydliga han upplevt. Han bjuder inga livsrecept, drar få slutsatser och nöjer sig i stället med att »krama sommarens behag«. Hans känslor och intressen är så finfördelade att några läsare

har ropat på mer av märg och ben, av utbrott eller sotsvart indignation. Då är de på fel spår. Hos Törneros saknas det stor-slagna, han övar miniatyrens och fragmentets konst.

Motsatt många samtida och föregångare färdas han med ringa mytologisk apparatur, även om Zephyr fläktar hans väg. Hans ideal är »en lärds vagabondliv, då han är spänd ur skacklorna av de strängare studiernas lastvagn, då inga trånga förhållandens slagbommar hejda hans tankars strövtåg åt vilka rymder som lusten påfaller«.

Törneros är en efterlängtd gäst som uppskattar ett höviskt umgänge och han är själv en underhållande berättare i de små sällskapen på herrgårdarna. De obehag han möter på värdshus och skjutshåll med kvalmiga rum och smala sängar tyglas förfaret ungefär som ett oväntat omslag i väderleken. Denna motsättning mellan naturens skönhet och de dagliga villkorens begränsning återkommer ständigt under de fyra decennier han levde.

Dock är han ingen rousseauan som hävdar naturens renhet och civilisationens fördärv. Mälarprovinsen erbjuder en idealisk mellanstation, en överblickbar park utan fjäll och leråkrar. En delad kultur och ett genealogiskt minne binder samman kretsen av de lantliga boställen han besöker. Man hör till ett socialt nätverk, ja till en enda stor familj vars kännetecken är av skilda slag: initialer broderade på linne och invävda i damast, exlibris, en hierarkiskt inpräglad titulatur, skolor, debutantbaler, maskerader... Här öppnar sig inga avgrunder, här finner sinnen en jämvikt. Tidens sociala och ekonomiska realiteter skymtar på sin höjd som bakgrund; lantarbetarnas villkor fångar inte hans uppmärksamhet.

I häst och vagn navigerar han mellan det strapatsrika och det enformiga och nöjer sig med ett glas åkerbårsvin i en stilla apellund. Måsarna glimmar i skyn, mörkt och braxen studsar i vattenytan och vid dagens slut väntar hälsobrunnen på sin rese-

när. När han uppfattar ett hot är det inte för att minnas revolutionen i Paris eller föregripa Darwin utan för att han anar en framtida utarmning och förstörelse av landsbygden. Då förnimmer han »dova avsked« och tycker sig se »Skendöden sova«.

Lövträdsdungar, kullar och böljande slätt blir till inre domäner. Beteshagen, slånbarssnåret, bäckravinen är själens rastplatser och han sätter dem högre än den vildmark som lockade romantiker med hetsigare temperament. Det är svårt att föreställa sig Törneros på en lappländsk resa.

Efter sig på arbetsbordet lämnar han uppsatser, översättningar, manuskripthögar, ty när ledigheten infaller gäller det att äntra bästa schäs ut ur staden. Men för den skull strävar han inte efter omväxling, han är ingen författare på jakt efter material utan en professor på äventyr i landskap som väcker hans sinnen och ger upphov till känslor så starka att de måste förmedlas till vännerna.

»Kyrkor, lantgårdar och slott, anstrukna med en bjärtare vit, röd eller gul färg av de renaste solstrålar, stodo länge fram i fjärran och väntade på oss liksom säkra framtidsförhoppningar, och dröjde länge bakom oss, liksom till drömmar förvandlade ungdomsår. Ja, vad är väl en resa annat än ett liv i sammandrag?« Symboliken hanterar Törneros lätt och osökt.

Han kan tala om tillvarons sveda och vända, om en förlamning som bryts bara då sinnena finner en brännpunkt i naturen. Han ser allt som försiggår på hans väsens fränsida och flyr från denna dimmiga väderlek till ett starkare ljus, till den eviga helgdag där livet inte smakar »nattståndet och uppkokt«.

Elysium finns någonstans i skapelsen som det dunkelt anade andelivet, men i lokal gestalt är Elysium sommarens Sörmland, förvarat som »ett provstycke av Eden« eller en förstuga till paradiset, kanske nära Karlsfors eller Ånga herrgårdar där fantasin tar sig genom grindar i landskapet »att därigenom fort-

sätta verkligheten in i ett undangömt idealiskt land«. Om »sinnenas översinnlighet« (Ekelöf) visste Törneros mycket.

Hos familjen Löwen på Sjösa förnimmer han en försmak av det tusenåriga riket. Där är alltid klockan tio på förmiddagen. Muntrare känner han sig aldrig än då han från slättmark nalkas kuperad trakt. Där insuper han sommarluftens mäktiga buljong. Sinnets springfjädrar får spännkraft utanför »Almanackans simpla mekanik«. Bortom Sörmlands socknar drömmer han om att möta sin okände medresenär, den vän som överallt han söker.

Med sin talang för det angenäma skakade han vanligtvis av sig obehag och missmod. Oklar om sina egna förtjänster klagade han sällan på andra. Vemod och resignation var mer lätthanterliga lynnesdrag än bitterhet och förtvivlan. Han hade bräcklig hälsa och överansträngde sig i Uppsala tills han fick nervfeber. Men i hans brev finns inget spår av jäkt, misstänksamhet eller irritation och i motsats till de flesta bröt han aldrig med en vän.

*

Adolph Törneros föddes julafton 1794 i Eskilstuna. Hans far var postmästare och organist i staden, förestod nummerlotteriet och spelade på det, vilket sonen aldrig förlät. Fadern dog tidigt, hans mor bodde kvar som änka i samma hus. Sedan tre syskon dött i sjukdom och en bror drunknat i Eskilstunaån blev Adolph enda barnet. Stugan uppsökte han hela livet; där fanns barndomen konserverad, med samma möbler och samma dyrkande mor som leende serverade honom kaffe på sängen. Och till Eskilstuna och närliggande orter återvände efter Uppsalastudier många av hans ungdomsvänner som präster, adjunkter, sekreterare och häradsdomare.

När han hos modern om natten hörde golvuret knäppa och väntade på det trevande ljudet innan slagverket gick i gång,

tyckte han att knäppandet, likt gubben i kyrktornet, mätte ut hans liv och gnagde »med järntand sekund för sekund av de nedanför boendes livsmått«. Om vintern i Uppsala såg han träden stå som uppresta benrangel och kände hur hypokondrin steg allt högre i bröstet »liksom kölvattnet i ett läckt skepp«.

I Eskilstuna nådde honom, på den gröna kullen i prästgårdet, ett eko »av det melodiska liv, som framflöt, då jag ännu ej var en gäst, utan hemma i världen«. Han bröt aldrig upp ur barn- domen och moderns vård intill Båtsmansberget och den silverblickande ån. Olikt Atterbom och Nicander kom han aldrig till sitt Rom och inte till en kvinnas famn. Det förlorade var hans hemort och saknaden fodret i hans reskappa.

I Eskilstuna husförhörslängd antecknades då gossen var sju år: »Kan hela katekesen, alla språken, och många psalmer dessutom.« Han led av bikhunger och somnade först då modern lagt en bok under hans huvudkudde. Tack vare en kollega till fadern fick han gå i skola i Strängnäs för att 1812 skrivas in vid Uppsala universitet. Från tolvårsåldern försörjde han sig med privatlektioner för yngre pojkar – med början på Toresund vid Mariefred för att »på ett par inspektorssöners trähuvud hugga första lärospånen i pedagogiken«, ett trälögöra från vilket han flydde till kyrkan, där han under klockorna som talade på »evighetens sanskrit« fann »ett frihetens och fridens Ararat«.

Viktig för hans naturkänsla blev en anställning på Väsbyholms säteri utanför Torshälla. Han kom dit som fjortonåring en sommarkväll 1809 då gårdens ungdom reste majstången. Den berömda botanisten C.A. Agardh, senare biskop i Karlstad och Frödings morfar, gästade stället och tog Adolph på tre veckors strövtåg i skog och mark.

Till Väsbyholm kom husets dotter, Lovisa Ulrika Nybohm, hem från en Stockholmspension och anförtröddes honom som lärjunge. Han blev djupt förälskad och tyckte sig först nu förstå poesins tungomål. Så icke den älskade, enligt Atterboms be-

skrivning: »Ett år yngre än han såg hon i honom blott ett broderligt mellanväsende av lärare och lekkamrat, vilkens sällskap, vilkens samtal på det livligaste intresserade; och om han visserligen syntes henne lägga nog mycken vikt på en och annan kyss, lika tveklöst beviljad som blygt begärd, ansåg hon emellertid själva saken ävensom hela detta gemensamma vårliv för det oskyldigaste nöje i världen.«

Lovisa gifte sig inom kort med en kusin; Törneros höll dock fast vid att åren 1810 och 1811 var den tid då han vistades i Arkadien. Det var också enda gången han visade en smula erotisk dristighet och tyckte att dagarna yrde förbi likt champagneskum. Men upplysningsmannens emanciperade sensualism var inte hans; han var präglad av småstadens dygdelära.

Som informator i Örebro vid nitton år upptäckte han på en läsesalong Geijer och »Phosphoros' hela röda glödhög«. Därmed var han frälst för den nya riktningen och såg till att han fick träffa Atterbom som fann honom mångbeläst, hänryckt för allt gott och skönt och med ett blont anlete »av nästan jungfrulig finhet och skärhet«.

I fyra år efter studentexamen var Törneros privatlärare för baron Fredrik Ulfsparre, vars hem Ekhamn nära Skokloster vid Mälaren han i långa tider kom att gästa under jul- och påskferier. Ulfsparre beskrivs som lättantändlig och impulsiv, med starka vittra intressen och en tid intagen på asyl för en svår depression.

Törneros sista informatorstjänst, på 1820-talet, var för den unge Axel Löwen på Sjösa norr om Nyköping. Där fick han ett andra hem och Axel blev hans följeslagare på många resor. Där utspelades hans somrar och hit återvände han varje år på 1820-talet som välkommen gäst. Och här träffade han 1824 löjtnant Melcher Falkenberg, en skånsk baron som blev hans käraste vän och brevtagare.

Melchers bror gifte sig med en syster till Törneros elev Axel.

Melcher hade vittra intressen, var fyra år yngre och gifte sig först något decennium efter Törneros död. De två kom förutom på Sjösa att ses på Trollenäs och Kvesarum i Skåne; resorna dit 1824 och 1827 betraktade Törneros som höjdpunkter i sitt liv. Han for då över till Köpenhamn, hörde Grundtvig predika och mötte Oehlenschläger. På den andra resan hade han Nicander som sällskap och vistades en tid på Ramlösa hälsobrunn.

Under högsommaren flyttade Löwens från sitt 1600-talsslott till den öppnare herrgården Ånga mellan sjön Ången och Östersjön. Där försjönk Törneros i det sörmländska skärgårdslandskapet; han klättrade upp i ett träd eller drev i ekan längs stränderna allt medan han slukade madame de Staëls *Corinne*: »Varje dag på Ånga var ett radband, i vilket minuterna voro skimrande pärlor och emellanåt en rubin eller smaragd eller safir. Fast tiden var liksom suspenderad för en tid, ty när man ej tänker på tiden, så finns den inte.«

Sjösa 20.7.1824: »Älskade Melcher! Jag tillstår – så förödmjukande den bekännelsen än må synas av en karl – att om jag oberedd fick skåda dig livslevande, så uthärdade jag ej en sådan anblick, utan dignade säkert av glädjens våldsamma skräck. Jag känner det av den verkan dina brev ovillkorligen hava på hela min varelse. När min hand vidrör ett sådant, så är det som jag skulle vidröra darrockan eller den elektriska ålen: dina snabba skriftdrag löpa av kuvertet såsom en åskstråle genom mina ögon ned i själen.«

Det är starka och äkta känslor, ofta upprepade, och de kom annars bara modern till del, hon som ingav honom »en slags trygghet, vilken ingen annan människa förmår att giva«. Hans vänskap bar kärlekens prägel och fick ersätta ett familjeliv. Den uttrycks inte förstulet utan alldeles öppet; samtiden kände till den och fann den naturlig i sin renhjärtade glöd, som någon sagt.

Om äktenskapet menar Törneros att konstens värld är man-

nens egentliga äktenskap men tar strax tillbaka: »En människa bliver omskapad, när Amor i hennes hjärta får upprätta sitt laboratorium. En man behöver vid vissa år någon kemisk förvandling... Han behöver med ett ord gifta sig, det må gå huru som helst: jag vill nästan säga med vem som helst; ty det sämsta av allt är ändå att gå ensam.« Men utom de talrika breven till modern finns inget brev från Törneros till en kvinna bevarat.

Sigfrid Siwertz tror inte – sannolikt med rätta – att några homoerotiska böjelser hindrade honom att gifta sig: »Hans svaghet var snarast en oövervinnlig skygghet för intim kroppslig beröring. Det var bara brevledes han någon gång kunde ge sig helt. Endast frånvarande kunde han vara verkligt närvarande. Eller när musikens värld lyfte honom ur det påtagligas fräna och pockande dunstkrets.«

Navet i hans känsloliv förblev modern, anspråkslös, musikalisk, med en omvitnad mimisk talang och enligt Atterbom med ögon »vilkas eld och själfullhet varken ohälsa eller åldring kunde fördunkla«. 1836 dog hon och bandet till Eskilstuna brast. Sonen begravde henne i Torshälla där hon var född, ty i Eskilstuna vräkte man ut liken på kyrkogården och snickare stal deras kistor. »Det kommer den bittraste harm på mig, när jag tänker på att min mor måste själv gå och hopsamla fragmenterna efter sina syskon, dem hon igenkände ända till svepningen, och med egen hand nedmylla dem i tysthet för att undgå att tumlas runt omkring från tid till tid.«

Moderns död och Geijers avfall var två ödesdigra slag; han gick in i ångest och sömnlöshet. Han ville till Rom men blev sittande i Uppsala för att bearbeta Ramshorns *Latinsk synonymik* – »liksom en spik indriven i väggen som endast tittar ut i rymden«.

Törneros sista födelsedag, tillika julafton, inföll 1838 då han blev fyrtiofyra år. Han tillbragte den och de följande dagarna i Atterboms familj, tumlade om på golvet med poetens barn och

utropade framför julbordet med grenljusen: »Ett sådant hade jag också hos min mor!« Han tog avsked med orden: »Vad jag är lycklig att äga några som saknar mig«, för hem i feber och avled tre veckor senare, i januari 1839, i vad som betecknades som en form av tyfus. Sista natten hördes han gråta och ropa på sin mor. Flickan som skötte honom, Augusta Le Moine, blev han betagen i. Hon dog några dagar senare i kopporna.

»Han hade för litet barlast, därför flög han bort från oss«, sade Geijer. Till begravningen skrev Atterbom en minnesruna om hur vardagsprosan på Törneros tunga fick en adlad udd, en rörlig stenstils skick:

En tanke, famnande allt skönt och sant,
 en kvickhet, klar och skarp som diamant,
 en bildningskraft, på färg- och tonspel rik,
 en känsla, stämd till evigt ren musik,
 en vilja, till var handling oförsagd,
 när plikten krävde möda eller bragd –
 så stod han, son av klassisk fordomsvärld,
 av varje vitter blomnings guldfrukt närd.

Till Adolf Fredrik Lindblad skrev Atterbom att med Törneros hade en väsentlig del av »min varelse bortgått; ty så sammanvuxen var han med mitt allrainnersta och så nödvändig, så outhärlig var han mig bliven. [– – –] En ren sympati, en skär, full, ostörd samklang förenade oss alltigenom, ända in i sista ögonblicket; och under sådana omständigheter äro de vänner, som man förlorar genom döden, i själva verket icke förlorade. Förlorade äro blott de vänner, som man förlorar genom livet.«

Atterbom såg Törneros stå inför en klyfta som allt mer vidgades, varvid »det bekantaste blev honom obekant, det förtrog-naste främmande, det klaraste gåtlikt, det avgjordaste ifrågasatt. Av det andliga jordskalv, som genomgår det europeiska tanke- och samhällslivet, bävade nu även hans närmaste värld, och han fruktade att se den sjunka, lik sagans Atlantis, i ett hav, vars

bottenlösa djup skulle för alltid behålla vad det uppsväljt. Desto större vart hans benägenhet att draga sig, väl icke liksom en snäcka inom sitt skal, men liksom en anakoret inom sin cell, tillbaka inom sin boning och sitt hjärta.«

Saknad, ohälsa, svärmod kunde dock enligt Atterbom inte dämpa »hans hjärtas värme, hans viljas styrka, hans snilles eld. Såsom lärare, såsom ämbetsman, såsom vän förblev han alltjämt vad han varit.«

*

Av Törneros finns många varma karakteristiker. Ruben G:son Berg nämner hans »djupsinne och ömtålighet, ensamt blödande intensitet och sällskaplig otvungen hjärtlighet«. Han var både skämtsam och allvarlig i mindre sällskap, lyssnande i större, utan åthävor och enligt Geijer en högt värderad vetenskapsman vars vackra latin var inmängt med djupsinniga reflexioner, en arbetsam lärare som skolat sig till klarhet och sans. Livet igenom förblev han en kunskapshungrig studiosus som inte tog några genvägar och inte föll för tidens romantiska nycker och överdrivna gester.

Hur sågs han av vännerna? Atterbom fann i »gestaltens snabba rörlighet och gångens flygande fart ett omisskännligt tycke av fågel«. Men han föreföll »inrättad endast för ynglingablomning, icke att uthärda mannaålderns ansträngningar och bekymmer«. En av hans studenter (C.R. Claesson) skrev: »Hos Geijer och i sällskap med Atterbom, Palmblad, Fahlerantz m.fl. var han i sitt rätta esse. Skämt och allvar omväxlade då med poesi och sång, ja, till och med lekar, och var det eget att se dessa lärde män uppsluppna som lekande barn. [— —] Figuren var lång, mager och gänglig, ställningen något framåtlutad; gången saknade den spänstighet, som följer en frisk kropp. [— —] Mig föreföll, som om han med sin viljas kraft kuvade en djup, fin och livlig känsla, som han ville dölja för världen.«

P. G. Ahnfelt i sina minnen: »Han spelte fortepiano utmärkt väl och sjöng sin Geijer och Bellman con amore. I hans föredrag låg den rikaste poesi. Jag glömmer aldrig, huru mästertligt gripande han utförde Kolargossen och Karon i luren tutar eller Hyacinten och andra av Atterboms Blommor.«

Så var också hans vänkrets bred. Där fanns den bohemiske litteratören Karl August Nicander, lantjunkaren Fredrik Ulf-sparre som blev sinnessjuk men tillfrisknade och främst den högt bildade officeren Melcher Falkenberg. De vänner vi därutöver möter i detta urval är Axel (1807–67), långbent och åksjuk elev, son till baron Fabian Löwen på Sjösa, Jon Ulrik Ekmarck (1794–1830), docent i historia, »mer medmänniska än människa och mer skapt till andras glädje och trevnad, än att producera sig själv«, samt Claes Otto de Frese (1803–63), nationskamrat, informator hos de unga grevarna Löwen, till slut landssekreterare i Karlstad.

Törneros hade svårt med många människor på en gång, han kände kravet att vara »en höskulle med upptorkade artighetsblommor, kvickhetsvicker, eller åtminstone anekdotsbindhavora, till daglig och stundlig utfodring för hungriga och gapande eller gäspande sällskapsdjur«.

Till Nicander 30.3.1827: »I en större samling av främmande personer vandrar jag som en vålnad, kvargående efter döden, sympatiserar visst med dem och tycker mig skåda in i deras lynnen, men utan riktig förmåga att visa dem mig själv. [– – –] Jag drömmer mig mest utom tiden, mitt liv är ett nattliv, och andas som friast i den privata levnadens skugga. Jag duger alltså platt icke till världsomfarare, och måste nöja mig med att renovera min existens då och då genom mina små sommarvandringar.«

Alltså ut på vägarna så snart majsol ler: »Alla småbekymmers nyponfraser och tisteltaggar, allt gammalt arbetsot, som kunde gnaga på sinnet, lossnade, utföll och blåstes bort långt bakom

oss tillsammans med landsvägens damm av den friska sunnavinden.«

I Törneros brev och fragment – som han aldrig tänkt publicera fast en del av dem lästes högt i vänkretsen – möter vi den värld han levde i och hans tankar om allt som syntes värt att notera eller grubbla över. Han läste Goethes *Italiensk resa* och jämförde liksom denne luftens beskaffenhet över olika regioner, molnens formationer, dagrarna över sjöar där ljumma vindfläktar lyste upp vart skrymsle i själen. Han prövade sin romantiska naturfilosofi mot landskapet; Schelling och Jean Paul deltog i hans vardag.

Vi ser honom inramas av den mellansvenska sommaren vars vita vägar förde honom till Ekhamn, Skokloster, Rosersberg, Alsike, Vassunda. Överallt mottogs han av en bildad överklass och ett lättsamt prästerskap där man spelade fiol och diskuterade humaniora. Hans brev är loggböcker från färder som för oss skulle ta ett par timmar men då tog dagar och där minsta upptäckt längs vägen gav upphov till notiser och åsynen av högsommarbolmande lundar vållade ett stilla lyckorus så snart han sluppit undan lärdomsstadens plågsamma intriger och småskurna professorer. Med fasa hörde han om tåg som ångade genom England i farlig hast. Han ville urskilja dikesrenens blomster och blev inte illamående av vagnens skakningar.

Då och då kom han i beträngt läge och sökte assistans hos välvilliga tillskyndare. Att ömsinta vänner bidrog till hans uppehälle besvärade honom knappast. På den punkten var han praktiskt sinnad och kunde ibland te sig som en matfriare som betalar med ledig konversation, recitation och smicker.

Som ofta bortbjuden ungkarl njöt Törneros av mat och sång bland likasinnade, medan gästgiveriernas kosthåll hotade hans hälsa. Hans metaforer tar fram matens betydelse i hans liv. Uppsalas tunga vinter gjorde hans blod till svartsoppa, och i den skrangliga skjutskärran kände han sig som knäckt hare. Vid an-

komsten till Västerås slog viktualiedunsterna emot honom. Matlagen i Uppsala bjöd på påver föda, och stadsbon Törneros avundades bondestudenterna som förde med sig smör, bröd, fårfiol och skinka.

I Sverige rådde två matkulturer: den borgerliga i städerna och den lantliga. Hos en nämndemansmora nära Alsike bjöds han in i »andersstugan (så kallades böndernas solennitetsrum) och fick orökt spickeskinka (en för mig onjutbar vara) och en träbunke filbunke. För syns och törsts skull ville jag äta något av den senare, men silverskedarna voro så förlegade och därigenom så svart och grönt anlupna, att jag studsade vid att röra dem. Detta onda botades dock därmed, att mor på min ordination gav vardera matskeden in en matsked pulveriserad krita, och purgerade dem. Men när jag drog till mig bunken, så såg jag vasslan redan innan jag såg den: hon ilade såsom kvicksilver under den dammiga skrynkliga grädden, och min matlust var slut med ett halvt dussin skedar.«

Citatet belyser dels Törneros åskådliga miniatyrkonst, dels naturhushållets kost. Gästen serveras i finrummet, utan kostnad. Spickeskinkan, rå och saltad, ersatte mot våren den kokta; den tålde lång förvaring. Enligt gammal kristen sed fick spickeskinkan ätas först efter påsken och den första göken.

Törneros var kräsmagad och kritisk. På Helgesta Berga var förfiningen »ännu i sin barndom: ljus utan ljussax, vattenkaraff utan glas, säng utan potta. Bondkvinnan var ung, vacker och tjänstaktig, men kokade ölost utan öl tror jag, – så platt var dess smak.« I Vetlanda fick han ingen sup ty mamsell hade gått till sängs: »En enda föga njutbar filbunke, var allt vad som uppläts till de hungrandes förplägning.« I Tibro dukades fram »en smutsig tennskål fylld med mjölk, som, hämtad direkt för våra ögon från spenarne av en bland de på gården bölande magra kor, ännu icke hunnit befrias från de nöthår och det smolk, som vidlåder sådan vara i naturtillståndet«.

På ångbåtarna som med segel, hjul och ånga forslade Törneros från Uppsala över Mälaren plågades han av herrar som högljutt förfriskade sig med Danfeldts punsch och av köksans skvimpande kastruller med fiskar så infamt osmakliga att de kunnat utspisa femtusen man. Med dem som medförde egen matsäck hölls ståndrätt av den förbittrade köksan som inte tillät en passagerare att stiga iland med oförminskad kassa. Kaptenen slängde matsäcken genom luckan, den »slog ned såsom en stormvädersfågel på däck, och lät ta sig av vem som helst«. Inne i salongen återstod då blott »skinkflottet kring missdådarnes snopna trut«.

*

Många av Törneros brev avhandlar de akademiska sysslorna i Uppsala, umgänget i Malla Silfverstolpes salong, besök av Tegnér som liknas vid en kolossal vattenkonst, medan vännen Erik Gustaf Geijer är en »Dalälv, med sina fall, sina djärva bukter, sina lurviga holmar, sina granskogsstränder, sina björkklädda berg« och Atterbom »Tibern, stundom grumlig av fetma och sand, men skuggad av leende Italienska stränder«. Själv, medger han, har han svårt att avstå från »kronologiska livsmedel« som påskägg, Mårten gås, julgröt, lutfisk och grisstek.

I en genrebild från en tebjudning hos Geijer 1827 tecknar han Atterbom, »glad och skämtsam, hufvaderlig i ställning och skick, full med engelska glosor och infall, som lekte tittut i hans fryntliga svenska, efter läsningen under helgen i Shakespeare, lord Byron och Thomas Moore«, och den låghalte V.F. Palmblad, »livligt blirande genom glasögonen, med benen slingrade kring sin kryckkäpp som ormarna kring en Merkuristav«. Samma dag hinner Törneros med mera te hos landshövdingen Hans Järta där orientlisten Gustaf Knös är så ovärldsligt disträ »som om hans ande ställt ifrån sig sitt kroppsliga fodral, till dess den hunnit göra en upptäcktsresa genom Swedenborgs himlar«.

Tegnér, Geijer och Atterbom var den treenighet han stod i dialog med. »Tegnér är den Svenskaste av alla våra Poeter – även däruti att han icke vet hushålla, och det behövde han ändå rätt väl, emedan hans kapital icke är just så övermåttan stort. [– – –] Han dikar i onödighet ut sin flödande poetiska källådra, nog ofta i orena prosaiska rännlar av småkvickhet.«

14. 12. 1825: »På morgonen reste Geijers bort – och nu känns det, som om han tagit med sig en hel fjärdedel av Uppsala. Ett stort stycke åtminstone saknas för mitt sinne. Upprop, uppror och uppbrott göra dagen ödlig och otrevlig, och den gråa, gråtfärdiga himmelen och den blöta veka marken äro eko av de här kvarstannandes ensliga stämning.«

Han kunde kritisera vännen Nicander som mest var en namnsdagsblåsare och vitter medelmåtta. Men Atterbom var höjd över allt klander: »När Stockholms-Posten tar sig för att justera Atterboms poetiska gång, så är det detsamma som att vilja rucka solen efter ett gammalt utnött ur.«

Törneros liknelser är tidspräglade: »Halvmånen lyste bland ilande moln, som en dank fastsmetad vid pannmuren i ett imigt brygghus.« »Man är nu för tiden för bekväm att gå till fots till kunskapens rike: allt skall nu ske på ångbåt.«

Emellanåt vässar han sin penna och jämför en litteraturkritikers huvud med en kvarninnrättning som »mottar varjehanda småsaker och släpper dem ifrån sig ännu mindre. Ju inskränkta en människa är, ju mer tror hon på recensioner. [– – –] Den svenske publicisten förekommer mig ej sällan lik en statsfysikus, som ideligen skärskådar statens urin och partout vill göra honom sjuk för att vara säker om ett ständigt arvode.«

För övrigt: »Sv. Akademiens arbeten äro till större delen gran-na fågelbon efter utflugna tankar och sanningar. [– – –] Att bli prisad av Svenska Akademien är att få begravningshjälp till en snygg likkista och sina Samlade Skaldestycken uppställda bland andra vitterhetsmumier i boklabrynterna.«

Att samvetsgrant rätta hundratals krior, »dessa grumliga skedvattensböljor«, slet håret från hans hjässa och musten ur hans själ, klagade han. Han avstod från dubbelfönster i kylan för att släppa in mer ljus över skrivbordet. Han föreläste på Gustavianum där januaris köld tvingade på honom hans slädpäls av vargskinn. Hans första professur, den i estetik, var oavlönad; en liten inkomst fick han från Uppsala lyceum som han grundat med några vänner.

Som lärare var han så högt aktad och älskad att det inte gånk att finna ett negativt ord om honom. Han var en arbetsmyra på vintern, men mellan vår- och höstdagjämning besjång han det svenska sommarlovet. Han var uppskattad som latinist, estetiker och moraliskt föredöme och för sina brev som cirkulerade bland vännerna. Men när han från gröna Sörmland återvände till Uppsala kände han sig som »en skolsjuk pojke som är rädd för Magistern«. Samtidigt njöt han av sällskapslivets muskövningar och skvaller. De uppblåsta fann dock ingen nåd: »Hans eminens, ärkebiskopen, äger den eminentaste samling av kalkoner i hela staden, 30 till antalet, vilka med förnäma steg ses göra sina dagliga promenader kring akademiens byggnader.«

16.12.1824: »Jag är genom stillaståndet eller stillasittningen vorden till ett Pontinskt träsk, av vars dunster och dimmor idel fantomer av alla möjliga gestalter forma sig, vilka just därigenom, att de äro långt mer behagliga och lockande än tvärtom, rycka mig mer och mer undan det yttre livet. Ut måste jag åter på resor till andra trakter och människor...«

Ändå trivdes Törneros i den akademiska och poetiska kretsen i Uppsala. Hos Malla Silfverstolpe rådde en samtalskultur som övertagits från 1700-talet; tonen var på en gång taktfull och vetgirig och där kom Törneros humor och berättarglädje till sin rätt. Däremot led han då han från sitt älskade Sjösa tvingades ut i traktens »karaktärlösa societetsliv hos fröknarna Kurck, fröken Yxkull etc. Jag har föga deltagit däri annat än

med min svarta rock och med min mage: min själ har setat så gott som dövtum vid det mångtungade bruset av allmänna diskursers svala ocean.«

Han bevistade soaréer och konserter, han var skicklig pianist, god sångare och deltog i små jaktpartier, skridskoutflykter och simturer. Han blev professor och dekanus till slut, men hans ärelystnad var ringa, han sökte inga höga utmärkelser och lät sig inte förbittras. Plikttrogen sedan barndomen förvaltade han det klassiska bildningsarvet och tyckte sig allt ensamare om att försvara det.

I Uppsala kunde han känna sig som »en utblommad krukväxt som ställts undan i ett kallt och mörkt rum«. Där fann han samtidigt sitt uppehålle och det kulturella umgänge han behövde. Det var honom fjärran, om inte annat så för sitt levebröds skull, att bosätta sig i provinsen, hur gärna en älskvärd friherrinna än skulle ha öppnat sin trädgård och sin famn. Stockholm avskydde han. Ett par långa skildringar ger intryck av obehag och vilsenhet. Småstaden var hans mått på vad som var hanterbart, och vid ett tillfälle önskade han att han likt Nero finge bränna ned hela huvudstaden.

Vad vill du? frågar han sig och svarar: »Så gott som intet.« Han såg livet som en kort lina mellan två evigheter och sig själv som en bit »brandförsäkrat fnöske«. Han var barnsligt lekfull och förblev en romantiker i sin tid; hans yttre och inre liv gled samman, det kunde tyckas monotont men han förmådde ur de minsta iakttagelser pressa en poesi och en egenart.

Stämningsmåleriet och fabulerandet avtar efter 1832 då hans hälsa försvagas av överansträngning. Sinnet för det drastiska har han kvar – som då han julen 1833 färdas i släde från Eskilstuna. Skjutsbonden är dödfull, professorn får lov att ta tömmarna och tvingas ideligen stanna för att kusken skall förrätta sina behov varvid han störtar i diket och måste knuffas upp. Snöblandat regn piskar ansiktet på Törneros som lugnar sig

med latinska citat och blir av med körkarlen vid nästa skjuthåll. Men då kan hästen inte springa ty vargarna har bitit av ett stort stycke av låret. Desto ljuvligare att i Uppsala träda in i kam-maren där hans städerska Carin eldat.

En lärd stadsbo som Törneros visste inte hur man tände en brasa, kokade kaffe eller stekte ett ägg. Men vid svagaste ljus lyckades han läsa allt av sina favoriter: Jean Paul, Laurence Sterne, Goethe, Novalis, E.T.A. Hoffmann. Påverkan från de två förstnämnda märks i hans stil. Den enda samtida dikt han tolkade var Byrons mest nattsvarta och apokalyptiska, »The Darkness«.

I sin utgåva från 1891 beklagar Richard Bergström att brev-skrivningens konst förintats av de fåradiga brevkorten och av järnvägen som ersatt hjulångare och skjutskärra. »Brevformen tillåter den skrivande att vara obunden och obesvärad utan att som den talande brista i sammanhang och bestämdhet. För Törneros miniatyrer från sällskaps- och umgängesliv har brev-formen varit en lycka.«

I samma anda påpekar Harry Martinson i ett brev 1943 till Brit Hertzman-Ericson att han i Törneros brev finner »det romantiska tidevarvets hela föreställningsvärld speglad och återspeglad som i en blank dynings gungande vatten. Naturen ansågs besjälad, fylld av mystärer och fanns de inte drömde man in dem tills naturen, mänskorna och världen låg där som ett lydigt fält, vajande och blommande, just så som bestämt var i en världsbild som var känslans, en tankevärld som var poetik mera än filosofi, önskning mer än tanke. [— —] Vem mödar sig i våra dagar med att skriva sådana brev? Ingen. Och jag tror jag vet varför. Man förutsätter att allt redan är känt och välkänt för mottagaren, det må gälla landskapet vid Tågarp, Brasiliens floder eller atombomben. Och genom att man är så artig att man underförstått tillskriver mottagaren förmågan att veta allt och innehavet av all kunskap bli breven torftigare och torftigare.

[– – –] Ingen bemödar sig mer med oartigheten att vara personlig, ty just däri ligger det. Sett av personligheter blir landskapet vid Tågarp alltid på nytt olikt sig och således värt att beskriva i brev.«

*

Törneros aforismer och hugskott – som ligger utanför detta urval – bjuder på en del roliga iakttagelser om manligt och kvinnligt, om landskapstyper, religiöst och vetenskapligt snille, karaktärsmasker och paradsjälur gentemot den skygga inneboende ande som vi får syn på först då den lämnar sin boning, i döden. Några exempel:

»Jag finner människorna och den klotosten jorden, i vilken de ätit sig in, med var dag övergå i en allt mörare och ruttnare potkäs.«

»Den högsta hänryckning gör liksom smärtan människan allvarsam. Hon är i den, såsom ett stilla skenlik med blekt anlete, men invändigt full av överjordiska drömmar.«

»De äkta snillena stå alltid mitt i det närvarande: de framskrida oupphörligt i sin bildning: de äro inga anhängare, ej en gång av sig själva: sanningen är det enda drivhjulet som sätter dem i gång. Tiden avspeglar sig i dem, bestämmas av dem: de äro tidens timvisare.«

»Huru mycket lurendrejeri drives icke med idéer? Varan passerar i mångens ögon för inhemsk, bara den får en ny tullstämpel.«

»Det förhåller sig med vissa sanningar som med kläder. Man vänder dem, när de äro luggslitna och nedsölade, och se'n se de åter en tid nya ut, tills de sluteligen äro bara paltor. Vissa sanningar däremot äro av asbest och diamant.«

»Hembygden och barndomen betraktar jag på främmande ort såsom ett i havet nedsjunket Atlantica, eller Hesperidernas öar, och jag ser tillbaka på dem, såsom på slutscenen av den före födseln genomlevade evigheten.«

»Vår tids människor äro gamla pilträd, som med förmultnad kärna vegetera blott med barken. Allt vårt liv ligger i ytan.«

»Döden är livets befrielse ifrån – död.«

*

Törneros skymtar som en hållpunkt, en valfrändskap eller en räcka citat hos en handfull svenska författare: Klara Johanson, Vilhelm Ekelund, Carl-Erik af Geijerstam, Göran Lundstedt, Jan Stiernstedt.

För detta urval har jag lyft fram brev, ibland avsnitt ur dem, som berättar om livet bland borgare, präster och adelsfamiljer, om hjulångare och gästgivargårdar, om vinterns kyla i Uppsala och sommarens nöjen längs sörmländska vägar. Det är idylliskt men också närgånget och skarpsynt. Törneros är sällan förströdd utan en njutningsmänniska som tar vara på livets ögonblick.

Jag har bläddrat i Törneros sedan jag var sjutton år och något överraskad antecknade i min dagbok att han och Almqvist var de mest levande prosaisterna före Strindberg och att ingen författare från den tiden gör oss lika hemmastadda i sin värld. John Landquist kallar honom »den oskyldigaste representanten i Sverige för romantikens korta klassiska period«.

Han hade en talang att uppleva det outtömliga i det knappt skönjbara, det som lyser till som då ett norrsken oförklarligt drar över himlen. Denna förmåga förklarar varför hans brev hör till de privata dokument som för den känslosamme Carl Christoffer Gjörwell övergick »all jordisk vällust«. Inom sin skenbart flyktiga prosa magasinerar han de svunna somrars dofter och anspråkslösa överdåd. De bildar ett unikt verk som talar så direkt till oss som hade vi fått dem med e-posten.

Adolph Törneros

Resebrev

I

1822-1825

Sjösa den 31 Aug. 1822.

Min bäste Fredrik!

[— —]

En grå eftermiddag (som hörde till den 5 Junii), satte Jag och långa Axel oss i vagnen i akt och mening att göra en förbannat rolig fart åt Bruken i Norra Uppland, ehuru båda gjorde en hemlig Önskan, var och en i sitt hjärta, att någon illistig frestare (beskedlig likväl, det förstås, och oskadlig, blott med roll av en Ciceron) kunnat i en hast föra oss på ett mäktigt högt berg, och visa oss hela härligheten, så väl i ett ögonkast, som gratis. Hederliga drickspengar hade vi naturligtvis ej sett på, för att kunna snåla in så väl de dryga respengarne som nöjet av bruks-åskådningen, som vi fruktade skulle bit-tals tappas bort tillika med skjutspengarne på den långa landsvägen mellan varje bruk. (Vår plan var först, att taga hela turn ikring och därpå genom Sala och hem direkt till Sörmland, men då Axel, under mitt inpackningsnöje välbetänkt erinrade sig, att han hade sitt guldur hos gullurmakaren (resvagnen stod för dörren), och gick och kom igen tomhänt emedan klockan var i ett för mycket atomistiskt tillstånd, för att kunna medtagas, och ävenväl en gynnare narrade mig på en hel hop pengar; så fann jag för gott, att slå den vidlyftigare och tillika kortare turen ur hågen, nödsakad att taga en kortare och tillika vidlyftigare tur genom Uppsala tillbaka.*) – Vid ej det briljantaste lynne lämnade vi Agrell, Bergen, Casström och sluteligen själva Uppsala, och den yttre omgivningen var ej kvalificerad att muntra opp oss. Solen tittade

*) Bruksturn blev kortare, men samtliga vägen längre. Si så är detta svåra ställe egentligen att förstå. Ty hem åt Eskilstuna skulle jag par-tout.

fram helt matt liksom genom en grå [florshuva](#), och hela naturen föreföll mig såsom dekorationerna till [Sysis grotta i Polyfem och Markall](#). Allt både utan och innan gav obehagliga [omina](#) till en [langweilig](#) färd.

Med helt andra känslor lämnade jag Uppsala bakom mig nu i farten norråt, än alla de förra åren, då jag vände kosan åt söder. Sällan har jag känt mig sällare, än då jag ifrån arbets-gruvan Uppsala kastade mig ut i våren och freden vid [Ekhamn](#). Aldrig har någon fart för mitt mer än lovligt prosaiska gemyt varit, om jag får säga, mer poetiskt renande, än de bekanta 2 milen. På slottsbacken föllo fjättrarne av och jag kände mig lös och ledig; dock ännu låg arbetsstoftet och sotet kvar och gnagde på själen. I parken lossnade isskorpan och den inre vintern tinade opp. På Ultuna gården blåste allt orent och jordiskt till fjälls, och med överfarten över Flötsund hade jag liksom passerat [Stygen](#), och befann mig i en annan värld. Med ständigt stigande förnöjelse for jag fram genom Krusenbergs- och Fredrikslunds-skogen. De späda ljusgröna björklöven, den ljusblå himmelen, den silverglittrande Ekoln kastade magiska regnbågfärgor i den liksom fjäriln ur sin puppa pånyttfödda fantasien: ett par duktiga örnvingar passade mig, tyckte jag, bättre nu, än ett stycke [kria-gås-vinge](#): i stället för [kälkborgerlig](#), [troglodytisk](#), och leverrimsmässig, var jag redan vorden för ett par dagar mera kosmopolitisk och hade sinnet öppet för något bättre poetiskt, än krior. Jag kan ej en gång nu känna tillbaka, än mindre uttrycka för dig och mig, huru paradisiskt härlig färden genom gatan (Snöroms) föreföll, med vilken behaglig oro jag nalkades Hamnen, och huru vördsamt jag ansåg den hedervärda Alfamiljen, som står på skyltvakt vid bron, vilken alltid tycktes mig viska ett preliminariskt välkommen. [— —]

Vi foro alltfört över flacklandet. Jag ärnade fara opp till Salsta; men detta blev om intet. Axel [måtte](#) tog för häftigt för sig av det outsägeliga nöjet, så att han fick ont i magen, och kräktes

överljutt. Likaså hjulen, mera vana att stå i Fru Wibergs vagns-
hus och ha ledsamt, än att så där lustigt tumla sig och slå kuller-
bytta på släta vägen, mådde så illa, att de ej underläto lämna
ifrån sig den ena hjulspiken efter den andra. Torp funnos väl
här och där, och i dem hjulspikar; men blott 1 el. 2 på vardera
stället, varföre intet stort [förlag](#) kunde samlas för att späcka till-
räckligt de torra och magra ruladerna. Dessutom voro de, som
vi undfingo, av den kolossala sorten, hörande egenteligen till
Upplands-kärrornas 8kantiga [Ixions-hjul](#), vilka äro bestämda
att infernaliskt martera *fattiga* Studenter. [– – –] Omsider an-
lände vi till Österby kl. 12 nattetid, inkvarterades efter mycket
omak i ett trångt [hybble](#), blevo magert undfägnade och på olid-
liga fuktiga sängar sökte efter vila, men funno ingen, helst vägg-
lössten konverserade ivrigt med Axel, och lopporne med mig. –
[Postero die](#), (d. 6 Junii) under det Axel, som nu fann sig bättre,
vederkvickte sig med mjölk och bröd, samt läsning i [Historisk
Handbok](#), gjorde jag ett besök hos bror [Er. Aug. Schröder](#), vil-
ken efter någon stunds glammande, [et monstratis variis curio-
sis](#), varav gravyrer efter [Wouwerman](#) mest intresserade mig,
följde mig och Axel ut att rekognoscera Bruket i alla [Direktio-
ner](#). Härmed förnöttes förmiddagen hyggligt nog, och då vi
tillbakakommit på borggården, kom oss BruksPatron Tamm
till möte och inbjöd oss till middag, som med nöje acceptera-
des av mig, men med missnöje av Axel. Förut reste vi likväl
över till Dannemora och återkommo med fickorna fulla av ett
rätt nätt mineralie-kabinett. Middags-timmarne förflöto rätt
trevligt: Herrskapet var högst [artigt](#): det ansenliga enkannerli-
gen i naturalhistorien ej illa försedda biblioteket besågs, och
själva Axel, som förut med trumf måste drivas opp, gick ned i
en något muntrare författning. Genast därpå, d.v.s. kl. 5 fort-
satte vi resan åt *Lövsta*. Snart infann sig ledsnaden. Vädret var
väl vackert och hiskligt varmt; men vägen gick genom en glest
bebodd, nästan överallt med småskog beväxt nejd, utan ringaste

omväxling; intet berg, ingen höjd syntes om de ock funnos, ty vägen var så jämn, att även de 5 **alnar** höga granbuskarna voro kapabla att skymma bort allt som fanns bakom. Stumhetens mera låg kvarnstens-tung på våra bröst: intet samtal ville komma i gång, ej ens med skjutsbonden*) och detta var en odräglig plåga. Hade vårt ekipage varit i stället för **kalesch** en Rysk **kibitka**, så hade för tankan fasan av en färd till Sibirien varit komplett. Så tillsnörd och kvald fann jag mig, och de Engelska romanerna, varmed **Palmblad** i sista stunden **chargerade** mig, och vilka jag i brist på annat tagit till reslektyr, gjorde hela det närvarande dubbelt flackare, frostigare och tråkigare. Ingendera ville dock bekänna för den andra, att han hade ledsamt, utan sneglade ned i var sin bok. Då vi kl. 8 framkommo till Lövsta, hade himmelen insvept sig i torra gråljusa moln, liksom bara damm, som gjorde en högst prosaisk skymning. Vi togo in på värdshuset i ett tämmeligen hyggligt men dystert rum på sidan om en hiskligt stor sal. »Nej! ut ska vi«, ropade jag till Axel, »och se oss ikring på Bruket.« Det skedde så. Men här var allt dött. Av kolbrist gick ingen Masugn, ingen trevlig stångjärnshammare slog, ej en gång något ljud hördes. Sedan vi tvingat oss att gå ikring överallt, för att ej ha något på vårt samvete (likasom Engelska herrar och fruntimmer stryka omkring Rom på dagsverke), förfogade vi oss åter till vårt dystra härbärge, och rekvirerade en duktig kvällsvard att trösta oss med. [— —]

[— —] Natten och morgonen voro särdeles angenäma. Östra Uppland**) är hyggligare att passera än jag väntade. Åtminsto-

*) Om Bergström varit skjutsbonde, så hade han efteråt **rappor-
tando** sagt: Och Magistern han va' rätt enfalduger, och likaså den långa Herrn.

**) Vi genomreste från Gimo (som är den första Upplandsplatsen då man kommer ur Roslagen) Skefthammars, Alunda, Stavy, Rasbo och Vaksala kyrksocknar.

ne smakade mig nu den odlade, tätt bebodda bygden med dess vårgröna gröda, bättre än hittills någon slättbygd. Skogbeväxta kullar här och där lågo såsom öar på den gröna fjärden och gjorde ett avbrott mot det enformiga landskapet. Daggdroparna skimrade röda och blå mot morgonstrålarne, skaror av lärkor drillade högt opp i luften, tornspiror till höger och vänster pekade upp åt det blåa, och manade en att icke sloka med huvudet, utan lägga kvar bland gruset på landsvägen *atræ curæ* och lyfta sig en smula opp. Det blev allt mera muntert: pigorna i byarne skriade (*kreischten*): hyser ni ut, och ut krumbuktade (eller krumeluntade) genstörtiga, grymtande, snövlande kullingar. *Menlösa* får, fåaktiga kor och bonddryga tjuvar tävlade med hästarne för vagnen. – Redan i Rasbo socken på mer än 5 *fjärdingsvägs* distans sågo vi Uppsala slottstak så rött mot morgonsolen. (Gamla Uppsala och Vaksala kyrkor syns nu överallt). Det måste vara ett förbannat infamt landskap, som ej en vacker försommarmorgon är vackert, bara jag får undanbedja mig *marskog*. – Kl. $\frac{1}{2}$ 7 rullade vi in på Uppsala gator, och kommo såsom tjuvar om natten över vår *madame*, som ej väntrade att få se oss förr än den 1 October.

[— —]

TILL MELCHER FALKENBERG 8–17 FEBR. 1824

Melcher!

Söndagen den 8 febr. 1823 [1824].

En riktig kloster-eftermiddag! – Efter en stadig måltid skrämde mig det fula vädret hem, i stället för att uppsöka några vänner, och att med dem i lätta samtal och lekande glam bortskämta magens tungsinnethet. Jag slog läger på min Soffas *gröna plan*, inom en uppkastad *cirkumvallationslinje* av *Vitterhet* och *Bitterhet* (d.v.s. flint-hård lärdom); – men varken *Jean Paul*, eller *Franz*

Horn, eller Vitalis dikter, eller Bouterweks Estetik, eller Lindforss Lexikon, eller Ciceros Epistlar kunde hålla Morfeus vackert utom forskansningarna. Västanstormen löpte också storm, och hjälpte Sömnens gud i egenskap av vaggvisbasunist att övermanna mig.

Så låg jag länge och väl skendöd, tills kl. 4 min vägg-granne och språksamme promotionskamrat Afzelius inträdde med en bolmande pipa, och genom en flue de bouche av tobaksrök och raska invektiver mot vår jämmerliga vinternatur bragte mig till livs.

Blott med några enstaviga Jaa! besvarade jag honom under det jag mornade mig, stoppade pipan, och besörjde om en brasa.

»Eller vad säger du? frågade han mig, kan en människa vara frisk i ett så sjukligt väder?»

Det ska Gud veta, och ävenså jag hela denna vinter, instämde jag.

A. »Men vad i all världen mände naturen brygga och koka ihop för slag? – Såna vintrar!»

T. Jag vet intet mer, än att denna kokkonst gör *min* blod till svartsoppa. Men du är ändå lyckligare än jag; – ty får du väl prata ur dig en hop ord och saker, så står du lika lugn och tyst till ditt inre, som kvarnen står i strömmen, sedan hon malit slut.

A. »Ja! Gud bevare mig från, att såsom du, träget och ängsligt som en ligghöna kläcka på fantastiska idéägg. Nej! friskt bort med grillerna upp åt taket i sällskap med tobaksröken. – Men varföre låter du då inte sätta in dina dubbelfönster? Allt det lilla vinter som finns, så blåser det ju in till dig.»

T. Har inte vår herre satt nog täta dubbelfönster för himmelns fönster? Molnen släppa ändå alltför sparsam dager in till mig, och skulle jag själv öka på den ängsliga skymningen med mina dubbelfönster så bleve mig en dubbelkropp, ett fodral till den jag förut äger, av nöden, för att känslolösare kunna stå boken mot naturens obehag.

Brasan tände sig under dessa och dylika samtal, och den morske unge mannen var straxt åter i sitt bästa lynne; ty han är ej länge passiv för vädrets åverkan, emedan han är nästan själv ett *hurrande urväder*.

Tegnér lästes vid kakelugnselden, mycket *discurrerades*, och favoritämnet resorna i Tyskland *kommo åter å bane*, då Ulfsparrn *inkuttrad* i en *kapprock* inträdde för att öka sällskapet.

Så förflöto nöjsamt nog ett par tre timmar, men nu sitter jag åter solo; ty Afzelius vandrade nyss ut på besök, och Ulfsparrn ligger för ankare på soffan, sovande av sig rusket efter den nattliga balen på slottet, där Landshövdingen fröjdade hela Uppsalas *beau och mauvais monde*. – Jag gitter ej i regn och blåst kуска omkring på mina tillämnade visiter, till vilka jag skrivit tillreds 4 st. ej så mycket *förbudsedlar*, som *orlovsedlar* över min hövlighet, – 4 st. visitkort.

Min närvarande dystra omgivning driver mig åter in i mig själv, och därinne är jag ej ensam, ty jag har *dig* också där. Minnet av de få och genom ditt umgänge ännu mer förkortade dagarna på Sjösa och i Sthm är mig ett språksamt sällskap. Hoppet att i Sommar återse dig väckte redan på Norrbro i Fredags min längtan, att snart kunna hoppa över vinter och vår fram till denna tidepunkt. Dock, jag vill hoppas och längta lagom. Vem vet om sommarn sammanför oss med samma lyckliga, på förhand stämda harmoni, som första gången? Några ord av dig här om dagen, om tidens och världens kemiska verkan på vänskapens valfrändskap, vilken den upplöser, – slog i mig ett sår, och det blöder ännu, och därför ryser jag för människans ödsliga läge i världen. Galler av ben och kött ställa sig mellan tvenne fångna människosjälur, och när de som eldigast längta att omfamna varannan, så råkas de på intet annat vis, än att de måste *tänka* sig varann.

Dock – aldrig har jag så *tänkt* mig en själförvant som *dig*. Ingen ting kan uttränga din bild ur mitt sinne; ty jag har *sett*

dig livslevande. Jag har skådat dig själv: din själ uppträdde aldrig för mig i en med beräkning utsirad söndagsdräkt, dina känslor utgjöto sig ej i en [belletristisk](#) eller teatralisk störtflod, i vilken man känner, för att visa andra att man också kan känna, – ett hyckleri, som hos många blivit en sådan vana, att de själva inbilla sig att det är allvar. – Nej! detta behövde ej Du. Oslöjad visade du mig i ett ögonkast hela din förträfflighet, utan anspråk, och därför behåller jag Dig såsom den bästa erövring, om ock förhållanden i världen skilja mig ifrån din krets. –

Jag bör väl nämna hur resan gick. Den gick bra och raskt nog. Axel var väl ej överdrivet munter, men jag hade dock imellanåt sällskap av honom och hans samtal. Jag har fått vänja mig att vara nöjd och tillochmed glad, när han kan förmå sig, att otrugad yttra *något*. – Kl. 7 ungefär voro vi i Uppsala, och vips hade jag besök av 3^{ne} bröder, som berättade nytt, och lät-tade för mig mödan att orientera mig på stället.

Gårdagen gick åt med att stryka omkring till, och med, mina andra vänner, och du kan föreställa dig, att det ej brast på ämnen att tala om, då man å båda sidor [gjort upplag](#) därav tillräckligt under de sistförflutna 7 veckorna. –

Men stormen ryter vilt utanför mig. Regn och snöglöpp slå mot rutorna. Ulfsparrn ackompanjerar med småsnarkning. Månen lyser ej igenom det skymmande molntäcket; dock ser jag tornet av bondkyrkan stå som en [hamn](#) ur [Kämpavärlden](#) straxt utanföre i skymningen. Mitt emot mig, tvärt över Riddartorget, breder sig det breda 4vånings höga Christierninska huset, som en liten stjärnhimmel, där jag under mitt skrivande sett den ena stjärnan efter den andra uppgå och andra åter slockna. Där bor allt ting. I nedersta våningen Överjägmästar Tottie, som tycks ha kalas; ty där blänker som juveler i fönstren. I fjärde våningen under takstolen bo en stor mängd storkar, jag menar de flyttfåglarne studenterna, som nu åter måste ha ryckt in mangrant i sina små nästen; ty knappt har i kväll något av

deras fönster varit mörkt. Men i 3^{die} våningens ena ända är det total förmörkelse, till min stora ledsnad, emedan [Gumælius](#) nu förmodligen redan är i Stockholm. Med hans avfärd blev Uppsala för mig hälften tommare. – Men i samma vånings andra ända blänka 2 tvillingsstjärnor. Bakom dem sitter min kära [Atterbom](#), och avkopierar efter naturen den ömma [Zephyr](#), som nu [sibilerar](#) så ljuvt mot hans rutor. – Han håller nämligen nu på att retuschera sin *Lycksalighetens* ö, där de 4 vindarne spela en betydlig roll. Om några dagar tänker han börja tryckningen av detta dramatiska arbete. I sommar utger han sina resor, och, såsom vi på Stockholmsresan inbördes önskade, i samma form som de befinna sig i breven till [Geijer](#), med tillägg efteråt av de övriga anmärkningar han förvarat bland sina papper. Jag har ålagt honom, vari de övriga vännerna ock instämma, att ej fördrista sig till några ändringar. – Farväl för denna gång! –

Tisdagen den 17 Febr.

Med en rysning av glädje som gick genom märm och ben mottog jag i middags ditt kära kära brev. Tack tusenfalt för dessa för mig så dyrbara sidor, och om Du har den tillgivenhet för mig, som jag så gärna smickrar mig med att du har, så låt detta brev ej bli det sista innan dina mötesbesvär inträffa. Jag måste förebrå mig själv, att jag håller av Dig med en vekhet, som mer gränsar till en kvinnas kärlek, än till en mans vänskap, men blir jag en gång riktigt frisk, så skall min värma inskränkas till de gränсор, som [ägna](#) den du kallar Din vän. Jag är glad, att Geijer behagat dig, varom jag förut var övertygad; ty hans språk går ur ett manligt bröst till manliga bröst, och [flärden](#) röjer sig aldrig i hans uttryck, om han ock stundom yttrar vad just icke var och en har lust att skriva under. Tegnér värderar jag mer än förut, och det har jag att tacka dig för, som med sådan värma omfattar honom, att jag blivit dragen närmare till honom. Jag

längtar med otålighet efter hans tal, och om någon möjlighet ges att få det hit, så skänk mig snart denna förnöjelse. Jag skall ej utsprida det, om du så önskar, utan blott meddela det åt mina närmaste. Geijer tänker också snart börja tryckningen av *sin historia*, och om det sker här på *tryckeriet*, som jag förmodar, så skall jag sända dig några provark därav. Men låt mig med några ord veta vart du tar vägen, när du reser från Sthm, och huru länge du dväljes i Sörmland. – Numrorna 59, 60, 61, 62 av Tidningen har jag uttagit. Var det rätt? – De övriga årgångarne tror jag mig kunna få för 15 B^{co} eller kanske 20 Riksgäld. – Gumælius var ledsen, att ej få råka dig längre, varpå han gjort sig räkning, i anledning av vad jag talade med honom om Dig. Jag meddelade honom Din hälsning i middags, straxt sedan jag genomläst ditt brev, just då han och Atterbom och *Ekmarck* kommo att avhämta mig till middagspromenad. Ty här måste vi lärde ränna ut på motion, mindre för att njuta, än för att *digerera* vad vi njutit, så väl i andelig som lekamlig måtto: i samma klass och ofta i samma sällskap komma med oss de, som *movera sig* utan orsak och utan njutning eller såsom ledsagare, eller av ett blott passivt välbehag vid vackert väder. Här i Uppsala ser man Gud ske lov sällan dem, vilka, som i Sthm löpa ut på Norrbro av fåfänga och Mode, och för att visa sin kulturslipning, sin frack, sin kappa, sin hatt eller sin gång.

Anmäl min respekt för *Baron Carl* och ihågkom med några ord att skänka mig den illusionen för ett ögonblick, att jag har dig själv bredvid mig.

Din

evigt tillgivne

Adolph Törneros.

[— —]

TILL MELCHER FALKENBERG 3–4 MARS 1824

!!Melcher!!

D. 3 Mars 1824.

Skall jag tacka Dig för ditt sista kära brev? – Jag ville omfamna dig därför, och gjorde det ock allt vad jag kunde, om ej en 17 ³/₄ mils avgrund låge oss imellan. Jag må väl kalla det avgrund, ty för mitt sinne ligger tomheten själv på denna sträcka: – ödsliga gästgivargårdar och mitt i svalget Tälje och Stockholm, i vilket sistnämnda tomma rum jag alltid kippat efter andan, liksom jag befunnit mig i *recipienten* av en luftpump; – utom sista gången, då jag bredvid dig fick insuga livsluft.

Och nu ville jag dock så gärna ila med Axel till ditt möte; men böcker och mal och fraser och tal bliva mig nu till lott, då glädje och lust som bäst omvärva Eder i Sörmland. Jag ville gärna i 3 dagar färdas fram över tomheten, över den nakna naturen, för att blott 1 dag fröjda mig av *din* fulla, blomstrande, kraftiga natur, och sedan fara tillbaks med minnet därav, och mellan Sjösa och Stockholm genomgå historien av vår gemensamma färd på denna väg, som blivit mig kär, emedan jag farit den med dig.

Krior – dessa *grumliga skedvattensböljor*, som frätit håret av min hjässa och en hop must ur min själ – krior släppa mig ej lös, ehuru deras mängd väl ej är för denna termin särdeles jämför-
lig med vad jag fordom fått kännas vid. Jag avfärdar dem också numera tämmeligen knapphändigt, dels av gammal rutin, dels av vunnen övertygelse, att det ej är värt att kosta krut på döda ting. Ty dessa författare-foster äro dödfödda merendels, och det vikarie-liv jag möjligtvis kan inblåsa i dem räcker ej längre än tills de fått nöddop, d.v.s. tills *Eloquentiæ Professorn* givit dem sin välsignelse och *approbation*, varigenom deras fäder tillstånd-
jas att på Fakulteten eller *Konsistorium avla prov*, och därpå

vila sig för alltid från författareproduktioner. HovRätts-Studiosi äro dessutom oftast andeliga kastrater, som presentera en främmande avel för sin egen, och vad är det värt att därmed storligen befatta sig. Allt detta inser jag, och sparar min möda bäst jag kan. Men emellertid har jag skräpet dageligen på hal-sen, och de instundande Provskrivningarne jaga dem, som där-till vilja göra sig meriterade, att så flitigt som möjligt öppna på min dörr, och liksom påminna: »Se nu är jag här igen«.

Men varföre besvärar jag ock dig med att läsa om mitt latin-ska *maskfrat*? Ursäkta att jag, som eljest med tålmod fördrager även detta, nu känner mina fjättrars gnag livligare, då jag ville vara som mest lös, för att också kunna *se*, ej blott på avstånd *tänka* mig den *världsvälkning* som innan en vecka rundat sig fullt, timar i den för mig så dyrbara och kära Sjösiska famil-jen.—

Men — natten tittar in på mig såsom en Neger med två gnistrande stjärnögon. Den gamla klosterklockan på Slottets vall sjunger med *skära* silvertoner sin midnattssång, och tonerna av de 12 slagen drivas av en tung nattvind i dallrande vågor kring rymden. Mitt ljus börjar bli hopskrympt i växten, liksom vår tids människo-ras. Allt påminner mig att gå till vila. God natt!

[— —]

Din

evige

Adolph T-s.

TILL MELCHER FALKENBERG

Älskade Broder!

Tisdagen den 11 Maji 1824.

Härliga namn! då det är en verbal översättning av ett inre fullt motsvarande sinnelag. Det är det för mig, ty eljest hade det

denna gången ej väckt min uppmärksamhet mer än alla andra gånger jag skrivit det. Merendels har jag tecknat det tanklöst, eller utan annan tanke, än på en föregående brorskål. Mindre ofta av lättsinnighet, än av behov och trängtan efter förening och förtrolighet skaffar man sig en hop **nominal-bröder**, ehuru brodernamnet sällan blir annat än ett gipsavtryck, eller en spelmark i stället för det originella och gedigna av vänskapen. Trolovningen i punschglaset lämnar till och med stundom en eftersmak av bara citronsyrans skärpa, utan arrakens berusning och sockrets ljuvhet. Utan naturens eller åtminstone det gemensamma strävandets band blir mången gång brödrskapet en plåga, och det ju värre ju oftare man måste råkas, och **vinsten blir noll, utom den, att hatten något senare blir luggsliten**, i fall man trampar samma gator.

Men när och huru blevo *vi* förbrödrade, vi, som hava nästan ingen ting gemensamt i yttre måtto, och vilkas inre även är rätt olika danat? Varföre såg jag i dig, efter några minuter av vår bekantskap, en gammal bekant, vilken liksom efter en flerårig utländsk resa åter fröjdade mig med ditt förtroliga meddelande? Vadan kommer det, att nu ett brev av dig, lagt i min hand, sprider en elektrisk rysning över hela min varelse, att första anblicken av dina skriftdrag, liksom vore de en trollformel, bringa mig ur min fattning, och att ditt sigill, liksom en liten brännspegel, smälter opp något av mitt inre? Varföre attraherar Din kraft och min svaghet varannan inbördes? (ty så märker jag det vara förhållandet, vid närmare eftersinnande; – ungefär som 2^{ne} magneter draga varandra med olika poler.) – Dock, – varföre fråga om det, som varken behöver, eller kan förklaras? Allt ursprung av det bästa i världen, ända ifrån Gud ända ned till mänsklig kärlek och vänskap ligger gömt bakom en schön och stjärnklar natt. Våra **Genier** tyckas hava räckt varann handen, redan innan vårt personliga möte: det måste vara vårt brödraskap.

Ursäkta mig min förnyade utflykt i detta ämne, vartill vi egentligen ej behöva språkets tillhjälp. Anse den såsom en monolog för mig själv, vilket den ock verkeligen är. I en ensam stum kammar, då den vän är fjärran skild ifrån en, med vilken man vill tala, har känslan ingen annan att biktas sig för, än för själva tanken och begreppet. Ansikte mot ansikte med en närvarande vän, råkar det ena hjärtat det andra, utan att behöva säga: »vi råkas«, och då är den stumma vänskapen den värtaligaste.

Men när skall nu denna lycka härnäst möta mig, att få se dig åter i ögonen och höra din röst, som nu blott ljuder för mig stundom i drömmen? Jag byggde visst mitt hopp på sanden, då jag lovade mig detta för sommaren, och de planer och situationer inbillningen därav skapade voro således blott en *fata morgana*, en hägring. Ty, som jag hört och läst, är sambandet mellan Skåne och Sörmland sannolikt brutet för den tid som återstår av mitt Sjösaliv; och huru jag skall kunna i sommar göra en Skåneresa, är tämmeligen tvivelaktigt. Men det har ock sin nytta med sig, att strålbrytningen lovar sjömän land flera mil närmare, än det verkligen ligger, för att genom denna lilla illusion stärka deras mod. Dubbelt kvalfullt hade för mig skilsmässan från dig varit, om jag ej haft i sikte en så snar förenig. Dock, huru ock sakerna i detta avseende må foga sig, har jag väpnat mig med tålamod och försakelse, sedan den första smärtan fått sin övergång, men väntar mig dock av dig den ersättning, som är den enda möjliga, att få glädja mig av dina brev.

[— —]

Natten den 22 Mars låg jag i oroligt drömmande slummer: då klev någon tungt in genom dörren och klockan slog tolv. »Vem går här och spökar i mörkret?» ropte jag. »Axel«, sade Axel. — Nå! välkommen åter, du länge väntade! — »Tack! — God afton Magister!« svarade han småleende. Femton frågor och trenne svar växlade om varann, och huvudfrågan om brev

ifrån Melcher Falkenberg besvarades blott med framräckandet av ett digert paket. I glädjen sprang jag opp och stoppade den största pipa jag äger, vände en stund på den kära skänken för att pröva och plåga min nyfikenhet. Med innerlig hänryckning läste jag några varv igenom ditt förträffliga brev, och sen på färsk gärning [det efterlängtrade talet](#). De misskrifningar där befunnos voro ej värre, än att jag genast kunde rätta dem, och att det var mig till nöjes kan du, till en början sagt, vara viss på. Huru andra dömde därom, ävensom den recension du begär därpå, vill jag spara till ledigare stunder. Emellertid hava alla de jag uppläst det för, i synnerhet damerne, med förnöjelse inhämtat det. Den spelande kvickheten, som ej vilar i två rader, lämnar en ej tid, att draga tillbaka munnen ifrån ett nyss slutat leende. Således, oändlig tack för denna din vänskap, att förskaffa mig med eget besvär denna verkliga raritet. Många hava friat till den, i avsikt att multiplicera exemplaren därav, men jag har hållit mig hård, då jag ej vet huru vida du själv vill tillåta den att komma ut ibland mängden.

De intressanta upplysningarne ifrån Lund, dem du i ditt senare brev meddelade mig, voro viktiga för både mig och Gumælius. Det var åtminstone en tillfredsställelse för honom, att se stämningen vid Lunds Akademi i frågan om [Grekiska Professionen vara opponerat mot](#) deras Kansler. En harm var det, att han i sista stund skulle ställa till en skadlig intrig; ty jag är övertygad, att Lunds Akademi skulle hava vunnit på att få Gumælius till Professor, och att Tegnér i honom fått bland alla nu varande litteratörer i Riket sin värdigaste [Successor](#). När Gubben E. lämnat oss så kan man säga, *coelum terramque levavit*, som det sägs i Virgilius när [Alecto](#) for ned till underjorden. Med ett missförstått nit har han alltid skadat mer än gagnat, om ock hans välmening förtjänar en [mention honorable](#).

Frambär min vördnadsfulla och hjärtliga hälsning till Baron Carl och Dess Friherrinna, antingen Du råkar dem eller skri-

ver. Posttimman skyndar, och Jag måste sluta. Jag tar ej en gång avsked av Dig; ty inom några dar får Du ett nytt rafs ifrån din evigt trofaste

Adolph T-s.

TILL MELCHER FALKENBERG

Melcher!

Upps. d. 16 Maji (Söndag) 1824 kl. 9 på aftonen.

Härliga kväll! Himlen står rödblommig om sina bägge kinder, Östern och Västern, liksom litet frostbiten; ty det är något för svalt. Träden i sin saftgröna ungdom stå så stilla, och le milt mot de sista solblickarna. I Dina sydligare nejder äro förmodligen i detta ögonblick de pygmeiska kammarljusen redan tända, men hos oss står det gigantiska [världsljuset](#) ännu med sin ena halva i horisonten, liksom det skimrande guldberget i sagorna. Solen speglar sig i de gamla Danmarks och Vaksala tempel, fjärran bort vid östra skogsbrynet, och kyrkfönstren glänsa där som många ögon fulla av glädjetårar. Men ålderdomens glädje är melankolisk; ty ifrån samma håll höras klockornas aftonklämtning, som bjuder dagen farväl, toner, som tyckas sväva upp ur den begravna medeltiden. – Men hör! – detta allvar-samma [memento mori](#) avbrytes häftigt av basuners, valthorns, trummors m. m. virvlande tumult, som vräka upp väldiga massor av ljud i den lyssnande luften, där [vädren](#) hejdat sig på sina vingar. Officers-mötet börjas i afton. – Krigarens omgivning och väsende har dock något hänförande med sig. Man får i dess grannskap mer levnadslust. Det är liksom detta stånd ej mindre väcker liv än den utsläcker. Ungdom och friskhet råder där mer än annorstädes, och den gamla ridderligheten är där åtminstone i yttre måtto bevarad.

Den 25 Maji.

En hel vecka har jag varit sjuk av förkylning genom det bedrägliga vårvädret, och har därigenom blivit hindrad ifrån att fortsätta mitt brev. Under denna tid har jag dock haft mer roligt än ledsamt, emedan mina vänner varit ganska flitiga att hålla mig sällskap. Ibland andra har ock en muntergök från Sörmland flera gånger besökt mig, näml. Kapten [Nauckhoff](#), som anlände hit den 16 med en kommendering båtsmän, som hålla på att muddra opp Fyrisån. Han har råkat Friherrinnan och Fröken Löwen som hastigast i Stockholm vid sin genomfart, men visste ingen ting om tiden för deras ditkomst eller resa därifrån.

Om Fredag väntas hit Eder käre Tegnér, och vår längtan att få se honom är stark, och ännu mer att få höra honom. Måtte han för de dagar han här kommer att vistas bortlägga den dysterhet, varom du talar i ditt sista brev.

En annan gäst väntas ävenledes hit i slutet av månaden, Professorn i Fysiken [Steffens](#) från Breslau, en av Tysklands utmärktaste författare i dessa tider. Han är född i Stavanger i Norge, studerade i Köpenhamn och var där en tid Adjunkt, sedan kom han till Tyskland och blev först Professor i Jena. Under [sista kriget](#) tog han, så väl som mången annan lärd del i operationerna, och var Major vid Preussiska [Landsstormen](#). Han lär efter Atterboms beskrivning, som tillbragte i hans hus en tid, och slöt med honom en varm vänskap, vara en den livligaste, mest entusiastiska man, som talar med en kraft och eld som hänrycker ännu mer än hans skrifter, ehuru genialiska dessa äro. Hans ärende är egenteligen att resa för sista gången till sin nordiska hembygd och därifrån taga ett evigt avsked, och kroken till Sverige tar han, emedan han aldrig besökt detta land. Vi lova oss mycket nöje av hans vistande här.

Poeten [Nicander](#) sitter nu i momenten mitt emot mig och skriver vers vid mitt lilla Kriabord. Hans Runor äro i antågande

ifrån Pressen. Först får man se dem i [Iduna](#); men för att få [Hamiltons teckningar](#) därtill fram i dagen, varom jag tror mig nämnt förut, så utgiva de gemensamt en upplaga ifrån Stenstrycket, där Nicanders egen handskrift avkopieras i fac simile. Detta företag har här av flera blivit tillräknat en slags arrogans, ehuru falskeligen, och Poeten Vitalis har till och med skämt ut sig med att låta ett [paskill](#) däröver flyta ur sin vassa penna.

Atterboms ö, första delen, är snart färdig, och hoppas jag, att innan min avresa härifrån kunna få med mig den för att avsändas ned till Dig. – Jag blev överraskad nu i eftermiddag något litet. En av mina vänner, [Musikus Lindblad](#), en anförvant till Atterbom fick ett brev ifrån Tyskland och Erlangen av en [Greve v. Platen](#) därstädes, där en strof var inryckt ur Atterboms ö. Men saken var lätt förklarad, då jag såg ifrån vem brevet var. Atterbom hade nämligen en kusin [Kernell](#), en av de förträffligaste älskvärdaste ynglingar som under närvarande generation funnits i Uppsala. Om jag minns rätt, har jag för Dig nämnt om hans ypperliga mimiska talang, och att han var själen i våra Bellmans-samkväm. Men som det goda här på jorden ej blott är sällsynt, utan ock bräckligt och förgängligt, så dukade hans sköna gestalt snart under för livet, som något hårdhänt hantelar dem som äro av ett finare ämne. Spår till lungsot visade sig vid hans sista tider i Uppsala, varföre läkarne lands-förviste honom till söderns varma och livgivande luftstreck. Södra Frankrike och Italien lämnade honom ifrån sig med förnyade krafter, men i Erlangen måste han åter stanna för svåra sjukdoms-accidensers skull. Där intog han alla genom sitt umgänge, och bland dem som närmast slöto sig till honom, var den förnäms-te nyssnämnde Greve v. Platen, en ung Officer och Skald, som genom Kernell blev även införd i Svenska litteraturns och Poesiens egenheter. Kernell avled på främmande ort denna vår, av utländska och inländska bekanta djupt saknad. – ÖstGöta Nation firade i Lördags afton för honom en parentationsfest på

deras Nationssal, vid vilket rörande tillfälle jag också, oaktat knappt återställd, var med. Atterbom höll där ett vackert tal, som blir tryckt, och som jag skall med första översända Dig. Märkvärdigt däri är ett inryckt brev av Kernells Läkare och Vän [Engelhardt](#), som skildrar hans sista levnadsperiod, och några verser av Platen vid hans död.

Den 12te Junii blir MagisterPromotion, och dagen därefter tänker jag kasta mig ut i sommaren och insupa landsbygdens friska luft. Vid Sjösa kommer jag knappt att bli längre, än till Julii månads slut, ty Axel skall i Augusti anträda sin färd ned till edra nejder. Jag ryser redan i förväg för tankan på skilsmässa; jag har haft för angenäma dagar på Sjösa, för att likgiltigt kunna tänka på deras slut. Fast de äro nu redan slut, och de stå nu såsom en midnatts-rodna i minnets horisont. De återstående veckorna bliva för mig blott ett förlängt avsked. Sen börjas en spritt ny period av mitt liv, och jag förutser, att den tavla av öden och situationer, som hädanefter kommer att utveckla sig för mig, blir blott en enformig skum [lavyr](#), emot den bjärta [kolorit](#) det förflutna hittills haft.

Farväl älskade Broder! hugna snart med ett brev

Din evigt trofaste

A, T-s.

Hälsa Din Vän [Ahnfelt](#). Allt vad dig är kärt, har ock för mig intresse.

TILL MELCHER FALKENBERG 29 MAJ-I JUNI 1824

Uppsala den 29 Maji kl. 1/2 12 på natten.

Glädjens halvrus och ett verkligt halvrus omvärva mig med ett töcken, men genom töcknet skådar jag dock med mina andeliga ögon ned åt Skånes ljumma blomsterplan, där jag tänker mig det nästan otänkbara, att Du nu står i ditt öppnade fönster

och svalkar ditt varma bröst av den förbifladdrande milda nattvinden. En sympatetisk irring väckte hos mig denna föreställning, då jag nyss stod i mitt eget fönster och lät den förgångna dagens bilder leka med de bilder, som den kringflackande fantasien från alla kompassens väderstreck samlade till dans. Även *Din* kära bild måste då också hit, och jag såg dig vinka ifrån *ditt* fönster, och lik en drömmande lade jag mina egna tankar i din mun: »Nu kan du väl ej mer kvida över klimatet. Våren har ju nu uppslagit sitt tält över vintrens möra ruiner, och denna kväll vederlägger bäst [Spanjorns beskrivning](#) om vårt land, att här finns blott två årstider: en vit och en grön vinter«.

Jag kunde väl ej underlåta, att le över min grumliga hjärnas gyckel, men jag kan lika litet slå bort den tankan, att Du står och väntar på mitt: [concedo](#).

Tag det gärna, och, om du vill, därjämte en kopia av denna dagens tavla, medan den som livligast skimrar för mig med gyllene ram. –

Som våra kongl. Svenska sinnen sällan mäktat umbära *materiella* [vehikler](#) och hävstänger för att lyfta sig upp över det *materiella*, så öppnades dagens nöjen med en förrätt av Kotletter och vin på Nicanders Disputationsfrukost. Därigenom slog jag och flera andra vänner oss lösa, och gjorde ett beslut, att denna och påföljande dagar göra ingen ting annat, än ingen ting. Vi följde vederbörligen i massa den disputeringslystne Kandidaten upp till sin lärda torneringsplats, och avhörde en stund de ridderliga latinska kämparna, den bekanta Respondenten och den ännu obekanta Opponenten, vars namn dock snart blir bekant, då jag säger att det var [Baron Hamilton](#). (Självmå kan vidare sörja för sin möjligtvis blivande namnkunnighet.) Då jag som bäst var inbegripen i uppmärksamhet på striden, förstördes denna uppmärksamhet alldeles till grus, då jag omkring mig i Auditorium hörde ett mångtungat viskande: »Det är Tegnér! – Tegnér! – se Tegnér!«

En slags rysning överfor mig lindrigt, då jag vände mig om, och mellan Geijer och Atterbom såg en främmande gestalt sitta bekvämt lutad mot en pelare. »Så är nu detta«, tänkte jag, »originalet till det miniatyrporträtt, som, alltsedan [Sveas sång](#) inströmmade i mitt sinne, med det samma där intog ett gästfritt rum.« Det kostade mig uppoffring och strid, ja till halvs avskedets vemod, att låta den 16åriga förtroliga bilden [taga avtråde](#), för den som verkligheten, nästan genom ett slags våldgästning ville inkvartera i stället. En person, varmed själen omedelbart gjort bekantskap, utan biträde av de yttre sinnen, har man svårt för att föreställa sig annorlunda än som ett andeväsende, och den gloria, varav ett sådant kärt anletes [eteriska](#) drag omstrålas, bortdunstar då dragen av en vanlig människa intrugas, att förklara allt det förra för en vacker lögn. Likväl gladdede det mig, att Tegnér's figur och ansikte ändå överträffade den beskrivning om hans obetydliga utseende, [varmed de som sett honom, förut regalerat mig](#). Han ser alldeles icke obetydlig ut, och hans ögon spela med snillets liv.

Klockan [ramlade](#) emellertid 12, och med det samma var det i många år ängsligt rinnande timglasets utrunnet för en söligen Kandidands examens-mödor. Då uttömde det manstarka Auditorium straxt hälften av sin styrka, vilken strömmade upp till Konsistorium, att gratulera den nykläckta Kandidaten *Ekmarck*. Jag följde strömmen, och hade arbete, att genom folkhopen, som med glada lyckönskningarsblickar stod packad i Konsistorii förmak, armbåga mig fram till den förträffliga vännen, som nu till halva Svealands glädje änteligen ränsat ur den gamla surdegen, som så länge försyrat hans egen och andras levnads lust. Ty mannen är mer medmänniska än människa; han tycks vara mer skapt till andras glädje och trevnad, än att producera sig själv. Kunskaper äger han mer än de fleste, som nånsin blivit Magistrar, ehuru han aldrig samlat dem för examens skull, och därigenom haft mer kval än någon annan, att komma sig före

med denna skärseld. – I en Examen kan det ej undvikas, att ju den mesta vikten lägges på faktiska, på historiska kunskaper. Frågan blir näml. i synnerhet om vad som passerat inom vetenskapernas värld, vad var och en tänkt och sagt, och däremot mindre vad verkan och inflytande studierne haft på den examinerade. Därav händer, att till vanliga examensstudier fordras mer *minne* än *sinne* (Gemüth), och att *den* står sig bäst, som på minnets spegelyta kan liksom presentera ett vackert antal **plåtadockor**, men att den aldrig blir fullt färdig till examen, som i egentlig mening låtit det han läst gå sig till sinnes och bemäktigat sig det med sin inre människa. Så har det varit med vår Ekmarck, allt vad han läst, har liksom gått över i hans märg och blod, och han har svårt att meddela något, utan att meddela sig själv. Faktiska insikter äger han ock visserligen i större rikedom än de flesta andra, men de stå ej i full parad med allt det krimskrams och **småred**, varpå mången examinerator lägger så stor vikt, och detta har skrämt honom så länge ifrån att underkasta sig deras granskning, utan att han dock genom dröjsmålet därför mer avancerat i dessa småsakers inhämtning. – Dock varför sitter jag och uppehåller dig med redogörelser över en person som du ej känner och därför ej kan intressera dig för; ehuru nära han ligger mig och alla som känna honom.

Denna tillgivenhet och det gamla löftet, att på hans examensdag ej gå hem fullkomligt nykter skaffade dock ett starkt skuggdrag på den muntra dagens tavla. Jag lovade mig handlöst, att tillbringa kvällen hos Ekmarck vid bålet bland en glad skara, och måste därför försaka Geijers tillrop en stund därefter: »Kom till mig i kväll. Jag bjuder dig på ett glas och på Tegnér!«

Det hörer ofta till livets **fataliteter**, att efter en mängd **söckniga** (på nöje tomma) **söckendagar** se'n kommer en helgdag så fullhängd med **gyllene äpplen**, att man ej vet efter vilket man skall gripa. Men värst är det, när det ena slår en i ansiktet, när man tar efter det andra. Här var intet annat val, än att välja

bägge, och njuta hälften av vardera, vilket ock hade sin obekvämlighet. Men en tredje omständighet tillkom, som blandade sig imellan de förra lustbarheterna såsom en svart skiljevägg. En ung student firade sin sista fest, sin begravning, och då jag haft befattning med hans undervisning, kunde jag ej vägra hans sorgbundne far, att följa hans bortgående stoft till vägs till förgängelsen. Aktens sköna högtidlighet gjorde, att för mig natten med dess allvarsamma stjärnor tycktes sänka sig in i den klara dagen, och länge *tålde* det, innan jag fann mig stämd åter till fröjd; men – vinet, som skrämmar sorgen själv ur sin egen boning, banade för mig småningom en omärklig övergång till människans vanliga lättsinniga likgiltighet, och när jag kom till det lustiga laget hos Ekmarck kl. 8 på kvällen, greps jag snart av den allmänna svindeln, varur jag nu, genom min vidlyftiga epistel till Dig, ädle vän, åter sänkt mig ned till en viss jämvikt, så att jag nu i lagom tid kan sluta dagen och brevet och ögonen i en rolig sömn. God natt!

Den 30de Maji.

Dagen har jag uppoffrat åt Italienarnes sköna *far niente*, och har befunnit mig väl därav. När nu dagdriveriet för i dag är slut, kan jag dock ej underlåta, att till slut innan vilan språka med *dig* några ord. –

Tegnér anlände hit i förrgår afton. Mellan 9 och 10 på kvällen samlade sig en väldig *Chorus* sångare utanför hans fönster och avsjöngo med kraft en och annan sång. Därpå hälsades han välkommen på studentvis, med ett trefaldigt mer än 500-stämmigt: hurra!

Studenterna voro dagen förut ej synnerligen hågade att sjunga för honom, emedan de påstodo, att han vid sitt vistande här i somras med mindre artighet besvarat deras sjungande välvilja. Han skulle hava tackat dem i följande ordalag: »Mina herrar! I Lund är en sådan uppmärksamhet någon ting vanligt för mig;

men i Uppsala är den mig högst oväntad. Jag tackar Er därför för denna heder.« Detta låter alldeles otroligt av en person som Tegnér, vilken ej kan tänkas äga så litet *presence d'esprit*, att han kunnat tillåta sig en sådan snarare platthet, än oartighet: emellertid voro sinnena ej särdeles stämda för honom bland en hop, tills ryktet om hans personliga närvaro upphävde alla betänkligheter, och hänförde alla, som kunde vara ute, att följa truppen, och att som jag nämnt yttra sin respekt. Tegnér's svar denna gång gav också ingen anledning att misskänna, huru mycket värde han satte på ungdomens högaktnings-betygelse.

I middags, efter gudstjänsten, vigdes Tegnér till Biskop, och var så rörd, att han med möda kunde uppläsa eden.

Den 1^{sta} Junii.

Föga fattades, att jag ej fått det stora nöjet att få vara tillsammans med Tegnér. Men då jag gick och halvt grämde mig däröver, kom ett bud från *Fru Silfverstolpe* i morse, med en vink att hos henne göra visit på aftonen, i fall jag ville se Tegnér ansikte mot ansikte. Hon ville näml. ej bjuda främmande på honom, emedan han själv skulle på supé till Smålands Nation. Så fick jag omsider den efterlängtnade glädjen, att vara ett par timmar i hans sällskap, och efter Gumælii och Atterboms försäkran, som varit de föregående aftnarna omkring honom, var han muntrast just nu. Men skadan var, att då han som bäst var färdig att övergå till att slå sig lös, kom ett slags vink, att Småläningarna väntade på honom. Så rycktes han undan oss, men vi höllo oss skadeslösa till en del med de tal *Biskopinnan* hade med sig att *fägn*a oss med: det, som du varit god och lovat mig, vilket han hållit sin sista lektion, och ett annat, som han hållit för *Skolestaten* i Växjö, och som kanske du själv ej har fått del av. Det första hänryckte mig, emedan hans åsikt av Grekiska litteraturen och dess förhållande till alla andra var just min egen i förklarad skepnad. Det senare var ock i sitt slag ett

mästerstycke, och jag är blott ledsen, att de såsom meteorer svävade i hast förbi mina tankar, utan att jag på något papper har hans gyllene ord i behåll. Jag hoppas därför med en ännu starkare längtan än förut på ditt löftes uppfyllande, att på något sätt i sommar [procurera](#) mig detta tal.

P. S. Jag skickar dig de verser, som Nicander i Smålänningarnas namn författat, och som avsjöngos vid bordet i deras dundrande Kalas. Farväl! älskade Broder för denna gång, och tänk på

Din
evige vän AT-s.

TILL MELCHER FALKENBERG 16 JUNI–3 JULI 1824

Min goda Melcher!

[— —]

Den 1 Julii.

Med närvarande hästar ville det ändå ej ha sig rätt. Piskan behövdes och fattades, d.v.s. man fattade icke tag i henne, utan hon befanns glömd. Alltså måste pojken av i Knäppingen (en backe i Slottsparken) och ur något av Naturens riken skaffa sig en piskvikarie. Han återvände med en piska, tagen direkt ur naturtillståndet, en vildbasare, som ej visste vad odling, [polure](#) och [tamp](#) ville säga. Hästarna visste bättre, vad en sådan ville säga, och ville icke kännas vid något annat; – varföre de förhöllo sig nästan lika [trankilt](#) vid [gransvegens](#) slag, som om man bevärdigat dem med ett riddarslag, eller frotterat dem med ett svinborst. Den store konungen i Frankrike – ja! vad [knäveln](#) hette han nu? – han som i vittnens närvaro tog av sin bikt-fader en skriftelig försäkran, med ed på salighet, att han skulle förhjälpa honom i [Abrahams sköt](#), kunde ej med större tillförsikt

gå all världenes väg, än våra tämmeligen stora, feta och lata **kampar** gingo sin väg fram, med full tillförsikt, som det tycktes, att de fram till Alsike skulle få göra en himmelsfärd, d. ä. en färd i all maktighet; – ty **spraggen**, – som var en torr cirkelbåge och blott i en matematisk punkt tangerade hästryggarna – gick tillika av i 4de à 5te sabelhugget. I lagom **snäckgång** skredo de fram till 1^{sta} fjärdingsvägstenen och grinden ur parken. Grinden hölls upplåten till vårt **durchtåg** av 9 händer, av blandat kön och storlek: 9 andra händer voro utsträckta efter en möjlig slant, 9 par ögon stirrade efter slantens möjliga parabelriktning, och 9 fötter voro lyftade till språng. Så stå rapphöns-hundarna med lyftad tass **hart inpå** orrleken, och avbida jägarens: *pil!* Axel grep i sin ficka, och kastade därur en grabbnäve **bankorunstycken** in i barnleken. Då visade sig något, som liknade en hop hönsnäbbars beställsamma rörelse, i upphackandet av en utkastad hand korn. I blinken var det skimrande nypräglade myntet försvunnet, och straxt därpå även hästarnas skimrande dröm om en lunk efter välbehag.

Förty en bondgubbe kom emot oss ur skjuts, **kutande** på en häst bredvid en annan handhäst, och rökte **fusel** med en pipnubb i sin breda leende mun. Han hade en **duktig** tagelgissel, som väckte min lust och fråga:

»Vill du sälja oss din pisk?«

»**Ja fritt!**«, svarades ur den ena pipfria mungipan.

»Vad vill du ha?«

»Nå'ra pipor **kardus** ur herrns bukuga pung, så blir ja' av mä'na. Ja' hitta'na på Sunnersta **gähle**, å gör'nte mä'na.«

Handeln var vips gjord, och hästarna i rask trav, då de fingo smaka taglets resoner. Vagnen började muntert att mullra, och under dess hjul smög sig undan oss den ena fjärdingsvägen efter den andra. Alla småbekymmers nyponfnas och tisteltaggar, allt gammalt arbetsot, som kunde gnaga på sinnet, lossnade, utföll och blåstes bort långt bakom oss tillsammans med landsvägens

damm av den friska sunnanvinden. Väl märktes det, att vi i vindens kårar mötte strödda kårer av vintrens *arriärgarde*, som från söderns länder avtruppade i sommarkvarter upp åt polen, men de gjorde ingen fientlighet eller snuva, utan fördrevo fastmer all olustens kammar-snuva, då de i förbifarten bläddrade i björkarnas blad, och under skämtande *kindpustningar* viskade oss i öronen: »friskt ut i det friska fria livet!« Ögat halkade med lätthet och välbehag över oupphörligt mötande och snabbt förbiilande föremål, och i naturens gröna vagga, bland skogar, backar, ängar och gungande rågåkrar vyssjades själen in i en ljuv och stärkande slummer.

– Man ser – nej! *jag* ser – (först och främst, att jag har svårt att akta mig för, att inkläda mina egna privata föreställningar i form av allmänna satser, och för det andra ser jag) – ett landskap med helt andra ögon såsom gående och såsom åkande. Nejden framställer sig i de bägge synpunkterna ungefär med samma skillnad, som är imellan sermo pedestris och equestris.^{*)} Från höjden av en vagn, – om man också genom dess tillhjälp blott sätter en aln till sin fotgångarlängd, – dominerar jag terrängen, får den i en skönare dager, flyttar mig på behörigt avstånd ifrån tavlan, uppfattar allt mer i helhet, mer poetiskt. Till fots behärskas jag ensidigt av enskilda partier, fastklibbas evigt vid samma fläck om jag ock är aldrig så fotvig, läser liksom glosa för glosa i naturens bok, och saknar det rörliga spelet av de in i varandra skiftande situationerna. Trakten står halvdöd och något förstenad, då jag blott skrider fram. Dessutom bidrager själva mödan vid en fotvandring, att avdraga några procent av njutningen, liksom då jag stående eller gående avhör en vacker musik. – Anledning till denna betraktelse fick jag av de olika intryck trakten gjorde på mig nu, och 8 dagar förut,

^{*)} *Infanteri- och kavalleri-språket*. Med dessa krigiska namn åtskilde den krigiska Romarn prosan och poesien.

då jag promenerade ut till Ekhamn (till Ulfsparren), som ligger på samma väg 2 mil från Uppsala. –

Det *tövade* ej länge innan vi voro vid *Alsike* gästgivaregård, och åter därifrån, och vid Skålsta by, $\frac{3}{4}$ väg ifrån *hållet*. Där ville ej Axel kämpa längre mot hungren, vilken fått över honom en så hastig övermakt, emedan inga solida förskansningar hunnit läggas mot denna svåra fiende, som över den arma kaffekoppen hoppade liksom över en smal *grav*. Ty under det jag smorde mig med frukost, smorde Axel bara vagnen, och icke *Grevinnan Löwens* kusk, såsom du redan vet, utan att därvid »några stekta sparvar«, såsom han sade, »flögo honom i munnen«. Och vid hemkomsten därifrån ville han ej veta av något annat, än att komma i största möjliga hast i vagnen och ur staden. Matknyttet innehöll intet mer, än några torra skorpor och 2 par ullstrumpor. Dem hade vår städerska där instuckit, i sista stund, emedan hon fann där det bästa rummet i hela vagnen. De förra voro snart förtärda, och de senare ratade han med skäl, såsom varande ingen slags mal (t.ex. bokmal.) Vi måste alltså in i Skålsta-gårdarna, och anhålla om kost och förplägning.

Den 2 Julii.

In på en stökig gård träffade vi först en rävröd bond- och bandhund, som kom fram ur en gammal drickstunna, och rasade efter bästa förmåga, – opp på tunnan, och åter rasade han ned av henne (ty hon var *kuling* och hal, och han var i en straffpredikants häftigaste gestikulationer), och opp igen, och ned med ett ben i *sprundet*, o.s.v. – Långt stummare än denna skällande *Diogenes*, voro två cyniska pojkar mellan 5 och 8 år, som stodo orörliga fram vid stugan, i röda mössor, besmorda i sina breda bruna ansikten med första bästa spisel- eller gårds-smuts, och tillstoppade och kavlade sina munnar med egna fingrar, för att ej råka i frestelse att *upptäcka* för oss, »var mor fanns«. Mor röjde sig dock straxt, då hon kom från vedbacken med ett för-

kläde fullt med spånor. Vi anspråkade henne om vårt åliggande, varunder de unga ätteläggarne närmade sig till mors kjortel, och angapade oss djärvare. Efter något funderande och överslag av sitt visthus och fatabur, bad hon »Magistern och herrn« stiga in i anderstugan (så kallas böndernas solennitetsrum).

– Hon kände mig av mina predikogåvor Trettondedagen i Vassunda kyrka, något av de år då jag fanns vid Ekhamn, och jag lärde i henne känna tolvmans-hustrun i Skålsta. Dock var hon icke hustru till 12 man eller männer, utan till den avdankade Nämndeman Eric Andersson. I Uppland kallas nämndemän tolvmän, och den ifrågavarande bar vedernamnet hundtolvman för olovlig åtkomst av en eller annan hund. Han var i allmänhet känd av församlingen för en viss lakonism i åtkomstväg, och alltsedan han på en marknad i Uppsala köpte sig i en bagarkista bullar åt barnen, utan den brukliga myntavgiften (som kallas betalning, och som är det enda som talar i handel), så for eller red icke lätt någon skjutspojke genom byn, utan att i största hast hälsa in genom hans port: »god dag, Buljong!« –

I stugan framsattes för oss orökt spickeskinka (en för mig onjutbar vara) och en träbunke filbunke. För syns och törsts skull ville jag äta något av den senare, men silverskedarna voro så förlegade och därigenom så svart och grönt anlupna, att jag studsade vid att röra dem. Detta onda botades dock därmed, att mor på min ordination gav vardera matskeden in en matsked pulveriserad krita, och purgerade dem. Men när jag drog till mig bunken, så såg jag vasslan redan innan jag såg den: hon ilade såsom kvicksilver under den dammiga skrynkliga grädden, och min matlust var slut med ett halvt dussin skedar. Kamraten avancerade något längre, dock icke långt: man skred till betalningen, som blev ingen, för vilken gästfrihet vi måste göra barmhärtighet in på barnen, genom en sedelhackas föräring åt dessa, vilka däremot på modrens befallning fuktade våra händer med tacksamhetstårar ur sina – rödda näsor... – (vidrörda nämligen).

Den 3 Julii.

Rastlöst fortsatte vi vår färd: allt hjälpte till att påskynda den. Promotionen yttrade sin verkan ej blott på [gradus ad parnasum](#), utan ock på andra vägar och stigar. Ingen grind uppehöll oss: alla voro de fulla med barn, som långt innan vårt behov krävde, höllo oss öppna grindhål och öppna tiggarehänder tillhanda, även där till och med, varest varken grind eller grindhål stodo att finna. Uppsala stod dessa dagar i sin nejd, likt en kakelugn i ett kallrum, som, uppeldad för något ovanligare tillfälle, framlockar alla duvna flugkräk ur sina skrymslor, för att några glada stunder stimma i värman, och se'n kräla åter in i skrymslornas dvala, svagt ljummade av deras ödes låga December-sol. – Gästgivargårdarna vimlade ävenså av skjutssökande bönder, som [kåppades](#) att spänna i mitt under urspänningen. Konkurrenten på resande var stor, men ännu större av skjutsallmoge, varigenom deras avsikt att [preja](#) led betydligt avbräck. Själva hästarna, vilka liksom planeterna hava den vanan, att ej förr än i [perihelium](#), i gästgivarhållens och solarnes grannskap komma i riktig fart, hade den artigheten att ränna framåt lika friskt i hela sin bana.

Sedan vi vid Werkarna (ett värdshus mitt på vägen, eller, till undvikande av missförstånd, halvvägs beläget) – sedan vi där ätit ett gott mål och druckit det [gemenaste](#) svagdricka, skyndade vi fram till *Rotebro*. Under vår anspänning sutto 3 Kadetter, – som varit ute på landet över pingst, eller vad de varit över, – åkfärdiga på en bondvagn: det återstod blott en stor fråga och häftigt kiv bland herrarna, vem som skulle köra. Den längsta ibland dem vann dock sluteligen platsen och tömmarna. En stor och allvarsam bonde, som undertiden snört och bundit på hösäcker och kappsäcker, kom snart och satte sig bredvid segervinnaren, och grep utan ord och omsvep efter tömmen; – men som den ej ville vika godvilligt ur de händer, vari den så nyss och efter så mycken strid kommit, så dundrade han till med kontrabas-

stämma: »Åh! – ta – hit pojke! Nog djäveln ska Ni få åka«, och innan han talt till slut, hade han redan med en väldig knyck avväpnat sin knäkamrat, bemäktigat sig regeringen, satt de frodiga kamparna i språng, och försvunnit med de snopna **officers-embryonerne** i en sky av damm.

[– – –]

I måttligt Andante framskredo vi till vår vanliga boning i Gråmunkegränd, kl. $\frac{1}{2}$ 7. Men o! vilken ödslighet i vår kammare! Den var som en avbränd tomt efter min själs eterslott, som nedbrunno den dagen, då jag sist fattade din hand. Jag kan ej säga mer. Vi funno snart vårt skumma näste så otrevligt, sedan vi genom nödtorftig uppackning inrett oss där till en eller annan dags rastning, att vi beslöto att uppsöka någon av mina gamla bekanta, för att i det odrägliga Stockholm kunna tillbringa aftonen någorlunda drägligt. Beslutet stannade för **A-I** på närmaste soffa i rummet, och för mig på Norrbro. Där stötte jag tillsammans med ett trio av andra bekanta, och en inbördes examen börjades med de mest oordentliga frågor och svar, i dialoger, triologer och tetraloger, såsom då man stöter på varann på scenen alldeles omotiverat, eller med ett ord är yrvaken vid ett första möte. Bland andra frågor förekom den, vart man helst skulle ta vägen, bland alla de vägar Norrbro samlar i sitt sköte. Tre stånd (eller ståndare – ty vi höllo allasammans stånd mitt i farvattnet av den förbi oss ilande folkströmmen) – tre förenade sig om, att styra åt Hamburger Börs, och dricka Hamburgerbancopunsch, och det fjärde ståndet, som var jag, måste följa med.

In på den dunkla instängda Börsen luktade källarsnusk i ett vämjeligt avbrott mot gräsets och blommornas och björkarnas doft, som mina luktnerver hade åtminstone i friskt minne ifrån den fria lantluften. Kring borden sutto några mulna **Collegiales** ur några **kollegier**, och utspädde sitt skivvarlivs bläckfärg, eller sin surnade troglodyt-blod med litet **halvkvartersvaror**, snackande halvhögt om världens händelser och sina egna. Vi

logerade oss längre in i en välvd mörk *Bacchi* Sakristia, där beklämningen själv tycktes bo. Därföre kunde ej jag så hastigt bli husvarm, som mina mer vana *sodales*, vilka straxt hade fullt opp med göra, att hinna få ur sig allt vad Stockholm hade märkvärdigt för dem, men ej för mig. Längre nog sutto mina tankar och min tunga på grund, och lossades ej förr, än buteljernas slussar tillräckligt öppnat sig, och gjort det småningom stigande sinnet *klart*. Då voro innan kort min pipas ensliga strömoln lika så väl samlade till åskmoln, som de andras och blandade i deras virvel, – ett liktidigt tecken till, att jag själv befann mig i virveln av de andras *diskurs*.

Större sällskaper – vartill jag hänför alla som överskrida 3 ledamöter – likna så väl i det avseendet en Danvik i smått eller stort (allt efter omständigheterna), att så fasligt litet klokt talas, såsom ock däri, att var och en vanligen blott tänker, talar och sysselsätter sig för sig själv och med sig själv. Ju större samlingen är ju mer anser var och en den övriga massan för blott ett bihang till sig; – (varvid likväl förutsättes, att den ena måste vara, eller anse sig vara lika god som den andra; ty för en medgiven överlägsenhet kan man aldrig undgå att suspendera självskheten). Samma kontraster visa sig ofta i samkväm, som vid *Kväkares gudstjänst*: Vissa *skåv* råder en lung-stiltje, då den ena angäspar den andra, och försänkt i sig själv tänker: »vad Ni alla ä dumma, som ingen ting ha att säga«. Och åter kommer ett skåv, då den ena får tala sin lunga ur led, utan att den andra egenteligen hör därpå, undantagande kanske på ett eller annat *ord*, varvid han då skarvar sin tanketråd, då den gått av eller blivit avsliten.

Men fuktas nu dessa trådar i ett sällskap med glädjenes oljo, då gå de ej så lätt av, utan löpa – liksom i en engelsk spinnmaskin – parallellt med varandra, utan att med varann hava stort att göra, i ett oavbrutet: *surr! durr!* – Så gick det nästan oss, vad det led; ty jag kan ej påminna mig ett enda ord av vad som ventilerades, under de 2 timmar vi där sutto och brukade mun

på varandra.*) Jag vet blott, att jag **förgat**, att jag var stadd på resa, och satt i så sorgfri ro, som jag varit åken till byss.*)

Vi bröto upp och vandrade åt staden, och Riddarholmen, att se ångbåtsfolk, som kommit med Uppsala (Ångbåt). Det huvudsakliga publika sommarnöjet för huvudstadens beau och mauvais monde är ångbåtsspektaklet. Ingen astronom kan så noggrant och flitigt bekika, observera och kalkylera **Jupiters 4 månar**, som något var av Stockholmsborne hålla reda på de 4 ångplaneternes **ockultationer**, **emersjoner** och omlopp i Mälaren.

»Går någon ångbåt i morgon?» frågade jag på vägen, utan att synnerligen tänka därpå.

»Ja! kl. 6 i morgon bitti Yngve Frey åt Strängnäs och Föreningen åt Norrköping.«

»Nå besitta! skall jag icke följa med någondera.«

Det är för sent: Det fås inga biljetter mer och alla saker måste vara om bord innan 8 i afton, invände någon.

»Det går an att försöka«, mente en annan, »och det vore så mycket lämpligare, som Föreningen löper an Nyköping i morgon afton.«

Man påskyndade sina steg i denna avsikt. Över Riddarholmen ströko skaror av åskådade och åskådare från sjön, med och utan kappsäckar, knyten, askar m.m. Bland mängden möttes och medtogos ett par BergCollegiivänner, såsom muntert och ångbåtskunnigt folk. Stranden och båtarne voro fulla av de bäst **exercerade** tidsfördrivare (dagdrivare och nattdrivare). Man sökte efter Kapten på Föreningen, Baron Knorring; varunder vi efterhängset följdes av en av Polisens **gårdvaraste officianter**, vilken allvarsamt predikade den läran, att Polisen och knäveln och hans mor skulle ta både Kaptenen och mig, om jag vågade ta ut biljetter, utan att hava vist opp pass. Men ingen omvändelse verkades ifrån vårt syndiga uppsåt.

*) Sörmlands provinsialismer.

I Uppsala (Ångbåt) satt en man och drack grogg, med bruna blixtrande ögon och en solo-mustach på högra läppen. Han tillkännagav sig själv, på min i allmänhet ställda fråga, såsom Baron Knorring, då den vita blårandiga sjömans-jackan ej särdeles tydligt profeterade därom.

Vitt befarne sjömän [anse](#) vanligen jorden och dess innevånare med ganska små ögon, – nämligen ej med oerfarenhetens uppspärade *stora* ögon, dock icke heller med världsföraktarens djupt in i honom själv ingömda ögon, för vilken allt ting är ingen ting, emedan han själv tycker sig vara för mycket. Sjömän se allt för väl att ett ingen ting kan mången gång för dem vara allt; men på småsaker se de ej, förr än dessa bliva intensive stora. – Alla språk tala de, även varje individuum; utom krusmjukhetens: man kommer med dem straxt i en modersmålsförväntskap. Om de ej just så lätt komma i ett hjärtligt förhållande med människor, så taga de sig dock väl ut med alla på sin kosmopolitiska [lingua franca](#).

Därför var det ej underligt, om Baronen icke fann i min sena petition om biljetter något underligt eller betänkligt (ehuru han inga hade), eller jag i honom någon Baron, – eller om man skildes åt efter $\frac{1}{2}$ minut så, som man hade sett varann $\frac{1}{2}$ livstid, med en handskakning att i alla fall komma och vara välkommen till fartyget när som helst, utom efter 6 följande morgon – ja till och med 5 minuter efter 6 kunde det gå an, om jag näml. »kunde taga ett skutt ifrån Riddarholmen ut till – Essingen«: så lydde orden.

Från hamnen skyndade vi till Lenas, – ty sjöluften hade gjort oss sugna, såsom någon påstod – och lämnade där magarna tillfalle att laborera i blandade ämnen både på den våta och torra vägen.

Innan man kunde få skiljas åt var till sitt, måste mina sodales, såsom stående relativt till mig på en svindlande höjd av lokal- och människokänedom, hjälpa mig tillrätta såsom mindre

vetande, huru jag skulle få bärare åt våra **effekter** till avresan. Bergsmannen H-n tog mig därför ur ledet, vilket kom på några stegs avstånd i reserv, och vi förtruppen ryckte in på Rådstuplanen, att **mutinera** och förleda ett par Stadsvakter till **desertion** på en halvtimme i morgonstunden. Men innan något förledande ord hunnit ur vår mun, hade redan posten tillstoppat munnen på oss genom ett oväntat: wer da? med fälld bajonett. H-n hade goda koncepter, men stammade besatt på ingångsspråket. Korpral Uut måste ut, vilken hövligt anhöll att få anhålla oss, emedan vi efter kl. 10 fördristade oss att leka hög och duva på så helig ort. Spektakel och fientlighet, mente han, måtte det hela gå ut på, efter vi, oaktat all vår påskinande allvarsamhet och förlägenhet kunde hava en hel kår i bakhåll, som avfyrade den ena salvan efter den andra av – skratt. Nu brast änteligen vår avsikt ut i klara och påtagliga ord, att vi önskade oss ett ok herrar dragare för våra arma saker till nästkommande klocka 5. Då de detta förnummo, gjorde posten genast vila på ha'n, och en ivrig tävlan uppstod, vilken skulle få utföra den begärda expeditionen. Korpraln åtog sig dock själv densamma i förening med trumslagaren, och lovade yttersta punktlighet.

Vårt sällskaps sextett upplöstes och slutades i en **tutti-coda** av vanliga avskeds-ackorder, och vart av morgon och afton den första resdagen.

Tisdagen på slaget 5 slog Korpraln och Trumslagaren larm på vår port, och $\frac{3}{4}$ på 6 stodo vi med deras tillhjälp fullrustade på den rökfrustande skutan, i vars inälvor **Vulcanus** bryggde väder och vind. Farkosten liknade ett flytande vagnshus; ty 16 åkdon, en liten barnvagn inberäknat, gingo runt omkring relingen. Trängslen blev stor, då människor samlade sig av alla stånd och kön; ty **könet** hade med sig sina pigor, systrar och vänner, för att ta avsked i sista stund, samt giva och erhålla ytterligare och ännu ytterligare instruktioner.

[— — —]

Icke mindre nu, då kl. slog 6 och det ropades: »om bord« och »i land alla främmande«. Könets pigor, systrar och vänner voro sega, och ville av ingen ting låta störa sig i sina avskedsunderhandlingar, knappt nog då vår timmerman började djävlaskas och lyfta bort landgången. Då rusade de dock till med: adjö söta Du!, och mycket annat i munnen; – men en jungfru var så inbegripen i avskedstagande, att hon stannade kvar sedan man lossat landfästan, och måste hissas ned i en julle, som kom henne i lycklig hast till hjälp.

Båten satte sig i rörelse, och resenärerne i ro på [schässkalmar](#), byttor, pallar, relingen m. m. (ty för bekvämlighet var ej synnerligen sörjt). För en stund rådde en from tystnad: allas ansikten visade en högtidligare [schnitt](#) än den vardagliga. För de flesta tycktes denna stora morgontimma vara slagen ej av ett simpelt hushållsur, utan av en [sekular-väckare](#); – ty huru ofta ser man en morgon ut på den stolta Riddarfjärden? – och en sådan härlig morgon, som denna?

I Östern glöder Soln, och tornen höga
Mörkt rodnande sig resa över stan:
Och himlen blå, liksom blondinens öga,
Med azur målar vida Mälarns plan:
Svanvita Måsar sig i vattnet löga,
Och sväva åter lätt på luftig ban:
I långsam skritt på fjärden jakter segla
Bland stolta hus, som sig i stranden spegla.

Nej! – det duger inte: den verkliga tavlan på stället är för det mest prosaiska öga mer poetisk, än mina fragmentariska verser i gåspennedrag kunna teckna den. Jag återvänder hellre till vår flytande vagnborg och Noaks-ark.

Den bar tungt på många tunga varor, såsom åtskilliga digra

fruar, till ex. salig slaktar Norströms *köttsliga* syster, Fru Överstinnan H., åtskilliga Jungfrudomar, 4 magister-lärdomar (vilka dock efter ordspråket ej skola vara tunga att bära); – men båten slog dock alla dessa och flera tyngder i vädret, och lopp som elden hade setat honom i stjärten (ehuru den satt midskepps). Yngve Frey hade lagt ut några minuter för oss, och var redan ett gott stycke ut i sjön, innan vi kommo i fart; men snart var han upphunnen, och tycktes först stå mol stilla på vattnet, och sedan gå baklänges, då Föreningen med [lunkentuss-steg](#) klev honom förbi. Som i ett tittskåp förändrades i varje blink scenen, och skogar ängar och berg kommo i en [Orfeisk dans](#).

Bland passagerarne kunna märkas: Profess. Munck af Rosenschöld, – en Magister från Stockholm, som var min antites och dissonans, emedan han ville disputerade med mig hela dagen, – en Greve G., vilken hade flere år än hår på nacken, som uppenbarades då först, när en vindkåre tog av den dubbla boetten (hatt och peruk) av hans hjässa. För övrigt var han en den fromsintaste man, med många insikter, synnerligen i Mekaniken och dess historia, och ville högst gärna ha något bestyr, antingen som styrman, eller timmerman, eller i brist på annat som konstapel, och såg aldrig med större förnöjelse på sina fingrar, än då han fått dem bra smetiga – 2^{ne} Sjökaptenen, en svensk och en [holstenare](#), som ljögo varandra fulla om sina resor, – en 4 dagar gammal Kandidat och en 2 dagar gammal Magister, som vetgirigt lyssnade till Rosenschölds, mina, och den stockholmske lärdes diskurser – den unge aktörn Sellström, som tid efter annan fick intaga av Prof. Rosenschöld åtskilliga dietetiska tvål-piller – en åldrig Fru, som likt Dalai-Lama eller [Jehova i förbundsarken](#) aldrig visade sig, och om vars existens man nästan tivitlat, om ej hennes piga en och annan gång visat sig oppe på däck, med vissa lekamliga [vedermälen](#) av sin osynliga behärskarinna – en menlös och för mig namnlös Kammarjunkare, hos vilken ungdom och ålderdom kämpade om segern, och som

med hov-artighet [entretenerade](#) damerna, i det han sade för dem allt vad de redan visste – en ung Officer vid Livgardet till häst, som förde med sig 2^{ne} tjutande jakthundar och en språk-sam papegoja – några stycken av [Kölns 11 000 jungfrur](#) (såsom jag inbillade mig, emedan de i varje moment besprängde sig ur [eau de Cologneflaskan](#)), och som tycktes ej ogärna velat bliva martyrer för nyssnämnde [Attila](#) eller hundkung, vilken eldigt kurtiserade dem med sitt eget och sin papegojas monotona pladder – en student, en Kammarsskrivare, en PostSekreter, alla födda i Nyköping, alla lustiga skämtsamma bussar; – en av dem parodierade bra, och lämnade bland annat följande beskrivning om Nyköping:

Nyköping begagnar med den frimodighet sin [stapelfrihet](#), att det driver betydlig utländsk handel med salt och specerier, som hämtas direkt från – Stockholm, ofta karavanvägen på slädar, ofta vad ännu mera vill säga på havet, där man är utomlands var man kommer. Ja vart fjärde år avgår Kapt. Skärsten till själva Riga, och lastar in hampa, att för en hel [olympiad](#) förse en hel ort med tömmar och grimskäft. Klingande mynt går här *överljutt*: man behöver blott skrida lyssnande framåt storgatan, för att på alla växlarebänkar hos stadens talrika diverse-grossörer höra sexstyvrarnes metalliskt stortaliga skrävel. – Stapelbodarne vid hamnen stå var dag Gud ger färdiga att intaga allt handels-gods som helst. Så ligga i många av dem stora staplar av ved, ibland hela 7 [stavrum](#), tillhöriga hela 3, 4 stapelstadshushåll, – ej såsom exportvaror, utan importerade för att inporteras, – först av bönderna på stora torget, och sen ur bodarna in i spisar och kakelugnar, när hunger, eller skurning och tvätt, eller vinter påkallar dem. Ingen ting föres ut: orten äger nog industri att använda själv allt vad den kan ha och få. Dock lär Klädes-fabrikör Lenning exportera sig i dessa dagar till Tyskland, och om någon tid komma åter såsom import. –

Vid middagstiden voro de sköna stränderna av Mälaren ur vår

åsyn, och ingen ting annat i deras ställe mötte våra ögon, än sandvallarna i Tälje Kanal, mellan vilka båten stod alldeles inbyggd så, att knappt mera syntes av himlavalvet, än en strimma så bred som fartyget. Passagen gick knappt passabelt därigenom. Kanaln passade båten så lagom, som om han varit växt på kroppen på honom, och oaktat all försiktighet hördes det: *Kratsch* i en sned vändning, och [ena hjulet](#) var i spillror. Ingen bedrövdades dock illa däröver, och allra minst ett par Tälje-madamer, och Greven, av vilka de förra därigenom vunno ett önskat tillfälle, att avhandla sina fulla korgar med delikata [sudna](#) kringlor, och den senare, att visa sin snickar-hantlangar-skicklighet, och att tjära full sina nävar. De fleste passagerare och däribland jag trodde sig ej bättre kunna hushålla med tiden, än därigenom att de under väntningen på befrielse gingo ned i salongen och spisade. Matsedeln – som var uppasserskan själv – var ej rikhaltig, och man kunde någorlunda sluta till innehållets beskaffenhet av dess smutstitel. Så kallar jag med skäl den smutsiga käringen köksan, som ständigt fanns att se, *antingen* då hon var 7de minut rände imellan damerna bort till aktern med en kastrull, att upphämta 1 1/2 kanna sött vatten, dels till vigvatten att skvimpa över de stackars syndare, som befunno sig i hennes väg, dels till diskvatten, dels till andra köksbehov, – *eller* då hon stod i sin griljerade loge, köket, och griljerade kött till beafsteak eller ock fisk. Med fisken hade man kunnat [spisa 5 000 man](#); ty ingen kunde mer än smaka därpå, för dess [infama](#) smak.

[— —]

Sjögången saktade sig, då man kommit under vinden med en förmur av holmar ute i havsbandet. Åtskilliga magar hade förlust, och behövde barlast, varföre salongens bord snart fylldes av herrar, som förfriskade sig med Danfeldts punch. En till och med drog fram ur sin hytta en stor matsäck och utbredde den kring bordet för sig och Herr Sellström. Med god smak njöto de i början därav, men njutningen förbittrades snart av den

inrusande mathållande Mamselln, som förehöll dem ofoget att vara försedd med matsäck på en ångbåt. Liksom Judarne ej vilja låta något klingande mynt blott bli passagerare i sina händer, utan att fila det litet i kanten; likaså kunde matjudinnan på fartyget ej med likgiltiga ögon anse, att en passagerare slapp i land med oförminskad kassa. Häftig strid uppstod, och Kapten nedkallades av den förolämpade [Marketenterskan](#), att hålla [stånd-rätt](#) över den lurendrejande mannen. Kapstens utslag slog så ut sig efter varjehanda process, att genom hans verkställande händer matsäcken flög ut genom luckan i fria luften, och slog ned såsom en stormvädersfågel på däckets, och lät ta sig av vem som helst. Inne i salongen syntes i hast i stället för det förra överflödet intet spår till matsäck, mer än skinkflottet kring missdådarnes snopna trut.

Utan vidare märkvärdighet nalkades vi Nyköping vid solens nedgång, mottogos vid bron av en brokig skara av åskådare, och landstego med en behaglig hemkänsla på fädernejorden. Aftonrodnaden drog sig likt ett [sarlakan](#) över [ljusets vilande Drott](#), och en mild ljum lantånga omvärvde oss mellan de mörkgröna fredligt stilla träden. Med snabba steg förfogade jag mig upp i staden, att skaffa en [Bassa](#) av 2 hästsvansar (med vidlådande hästar) ur hållstugan, och om några minuter voro vi i raskaste fart på vägen till Sjösa. Då vi fingo dess byggnad i sikte förskräcktes vi plötsligen av en eld, som steg upp ur taket; men vid närmare betraktande stod lågan förstelnad: det var fullmånan, som i sin låga ställning hade avklätt sig sin strålande gloria, och bar skenet av en avlägsen hemsk våldeld. Bland skogar av hundlokor och tjockt gräs färdades vi in på gården, där allt var lugnt och tyst, och utan mycket buller och bång ändade vi resan i den [söta](#) sömnens armar.

TILL P. W. AFZELIUS

Sjösa den 30 Julius 1824.

Bruder Pehr!

[— —]

Ånga är familjens Fontainebleau eller Sans Souci, och ett av de vackraste ställen i Sörmland. Det glada sommarpalatset där har i sydost det gröna havet med mångfaldiga uddar, golfer, näs, skär, öar, och Danzig i fonden, – i fall man kunde se så långt: det yttersta man ser är Hävringe Båk (som reser sig röd och vit på en klipphäll 4 mil bort i havet), samt alla segel, som gå ifrån Stockholm åt södra orterna. I slutningen mellan havet och byggningen grönskar en park i frisk ungdom, med alla möjliga träd och slingrande gångar och bosqueer, och genomskäres av en å, vars must drivit gråstammiga smärta alar högt i luften, som bilda ett ljusgrönt valv över det stilla vattnet. Ån kommer ifrån en den täckaste insjö, nordväst om byggningen, och skild därifrån blott genom en blomsterparter, en ängsflik, och en fantastisk girlang av alar och popplar i sjökanten. Sjön är inhägnad av berg och lövskog: med vikar och uddar och holmar härmar han i smått havet där nedanför. O.s.v.

Där tillbragte vi ett halvt gyllental av dagar (19/2): det var ett sublimerat lantliv. Ja! jag kände mig där först riktigt på landet; emedan vid Sjösa folkmängden, och ett visst oroligt vimmel och rörelse, väcker en illusion av stadsgator runt omkring en. – Alla antogo straxt ifrån ankomsten en viss idyllisk, bukolisk, dorisk och lätt negligé i klädsel, hållning, tankar och språk. Själva Domestikerna levde i en mild gyllene regering under Saturnus. (Vid Sjösa är hans spira mångengång av bly.) Pigorna skvallrade och skrattade högljutt ur köket, eller i trädgårdarna under spenatplockningen, mitt under Herrskapets öron, och voro rödsmoda med smultron opp till öronen. Drängarne sjöngo, gno-

lade, visslade högljutt kring backarna, eller hängande halva ut genom sina fönster. (I denna halvt upphängda ställning njuta tjänstfolk, och andra lika flarnbeklädda själar, som allrabäst naturen: – likasom Holländaren, vilken, då han ej hade råd, att bygga sig ett riktigt lusthus på den sköna trakt han rådde om, lät uppföra en liten vägg med ett inpassat ordentligt fönster, som han lade sig i för att förtjusas av utsikten.)

Nöjen hade vi inga, och behövde dem ej, emedan allt ting var det. Det var redan ett stort nöje, att sakna en hop olägenheter; t. ex. att på nio nätter ej se och höra en enda mygg i sin västliga sovkammare, att slippa sitta till bords om aftnarna, och vid [Forsells Algebra](#) om dagarna. Naturen och stället var det största nöjet: i fria luftens och i naturens gröna vagga levde man hela tiden, och lät själen vyssjas in i en stärkande slummer. Jag ville knappt höra talas om, att där var vackert; jag insöp i långsamma drag all den skönhet som trängdes omkring mina sinnen, utan synnerlig betraktelse därvid; – liksom den torra jorden insöp det läskande regnet, som här milt och fogligt nedflöt ur flikarna av de vreda moln, vilka med åska och dysterhet hela tiden ströko fram över de inländska trakterna. Här lät åskan blott då och då höra sin bas-ton mot bergens resonansbotten; men havet höll henne beskedligt ifrån sig, och svalkade med milda vindar hennes kvävluft och kvalm.

Med Jean Pauls [Flegel-Jahre](#) i fickan eller i hand, sågs jag än uppe i en hängbjörk, där jag inrett mig en [interims-soffa](#), än i en albuske bredvid ån, än i det genomskinliga gröna lusthuset i parken; än sågs jag alldeles icke på en av holmarne i insjön, där jag låg såsom en Robinson Crusoe – för en stund, medan Axel rodde i land med [ökstocken](#). (Hade det gällt på hårt, så var det ingen trollkonst, att kasta sig i vattnet och simma till lands, som låg några [famnar](#) därifrån.) De lugna aftnarna rodde jag mig ut på det gröna havet, och lade mig ned på bottnen av båten, för att skvalpas hit och dit av de språksamma småböljorna, och se'n

efter en stund resa mig opp, att förundras vart jag tagit vägen. Jag önskade mig stundom tvenne jag, för att med det ena stryka omkring all mark, medan det andra skulle sitta i lugn fördjupat i den härlige J. Paul, som dukade opp för tanken och fantasien allt vad jag själv i verkligheten njöt. [– – –]

[– – –]

Jag gladdde mig innerligt att vara ensam, och dock omgiven av andra vakande varelser. [Vakteln slog](#) i alarna vid ån, och med sina enformiga slag räknade han fram sekunderna, såsom ett skogens levande natur: [Augusta](#) satt vid sitt fönster i rummet bredvid och läste, och jag lyssnade efter, huru bladen i boken prasslande vändes av den goda flickans fingrar. Omärkligt skred midnattsrodnaden åt öster, och morgonen avlöste i tysthet aftonen på vakten. I silverrustning stod han snart över den höga glesa björklunden på höger om sjön, och såg ned i vattnet bredvid udden, – och en matt förgyllning på rustningen glänste genom gläntorna mellan träden. Där bakom låg intet annat än Hampviken, där en döv torpare bor bland buskar och snår, med ett svedjeland omkring sig; men man må känna en sådan lokal med all dess torftighet huru väl som helst, så skådar inbillningen likväl genom sådana gläntor mellan löv och träd, liksom genom [synglas](#), en helt annan, en ny och förklarad perspektiv, en aningens och hoppets värld, ett [Arkadien](#) med idel lycka och frid. Ett landskap är aldrig skönt, om det är så begränsat, att det är inspärrat; lika så litet, som när det är gränslöst. Fantasien söker en oändlig fyllnad till det givna, – och den söker den helst genom lätta hinder. Den springer ej gärna över skrankor av nära inestängande skogar och berg; den vill icke heller sakna gränsbommar, den vill smyga sig ut genom öppningar och liksom grindar på landskapet, att därigenom fortsätta verkligheten in i ett undangömt idealiskt land. –

Snart därefter började bofinken prata och småträta. Då smög sig, liksom genom fönstret, in den försenade sömnen; i skep-

nad av en fantasi, som vaggade sig på en av vinden lätt sviktande lind.

[— —]

TILL MELCHER FALKENBERG 1—5 OKT. 1824

Älskade Melcher!

Fredagen den 1 October.

[— —]

— — Alltså, god dag! bäste Melcher! — Jag kan knappt ännu tänka mig skild från Dig: — och vi sitta ju i alla fall i denna moment under samma tak och vid samma ljus, — den spegelblanka hösthimmelen och den glada varma solen. Vi stå på samma golvtilja i Universums byggnad; ty vad betyder det, att hon är 60 Jordmil lång, då vi med hjärtats tankar kunna råka varandra huru ofta och huru hastigt vi vilja? — då några stumma rader på ett pappersblad är mellan oss ett tydligare språk, ett närmare föreningsband, än det högljuddaste muntliga samtal är mellan mången? —

Dock måste jag bekänna, att en sådan tröst ej alltid är tillräcklig för mitt sinne. Allraminst den dystra Mån-dagen d. 13 Sept., som följde på så många gyllene Sol-dagar, — då jag i ett ögonblick *slets* från dig, och från nästan allt det käraste som Skåne för mig äger. Som månskensskuggor sutto vi stumma i den bortrullande vagnen: ingendera ville tala om vad han egentligen kände, — minst Axel, som sällan i ord ger tillkänna sin lust eller olust: — dock såg jag saknadens smärta skriven med några skarpa skuggdrag i hans panna. Vad de skjutsande titt och ofta förkunnade oss till upplysning om de ställen, som lågo i grannskapet av vår väg, intresserade föga vårt kunskaps-begär: vi tyckte oss hava nog, att känna de ställen vi nu förlorat. Snart började naturen själv giva rimslut till misstonerna i vårt inre:

över den flacka Kristianstadsöknen – där, enligt Nicanders yttrande, en fotgångare om morgonen ser det stället, där han efter en dags flitiga vandring skall stanna – över denna tomma nejd välvde sig gråa ludna moln, vilka gräto fram sin melankoli i tysta duggregn. Jag hade hellre önskat, att få gunga mitt sinne på en vild storms örnvingar, och att ett riktigt oväder, med dunder och blix, måtte övrrösta saknadens monotont uthållande ihålliga ackord i f moll.

Tisdagen den 5 Oct.

Det var väl, att jag sist hämmades i silhuetteringen av min första resdag ifrån Skåne; ty jag höll på, att skriva mig in tillbaka i samma sinnesstämning som jag på resan var uti. Fortsättningen av resebeskrivningen är i korthet denna:

I Kristianstad uppehöll vi oss icke längre, än penningväxling, omspänning och passvisning för Kommendanten tvingade oss till, vilket allt drog ut 1 långsam timma. På gränsen av Skåne och Blekinge – den mest markerade gräns som någonsin kan skilja några länder, då nämligen den kalaste hed i hast förvandlar sig, liksom kulisserna på en teater, i en vågig bergstrakt med de yppigaste ek- och bokskogar – – där åkte i skumrasket förbi oss en vagn med damer, och en mindre med 2^{ne} Officerare. Ur den senare utsträcktes en hand, i det samma vi voro förbi, en röst ropade: god afton Tör-s!, och deras vagn saktade sin fart. Men den for åter vidare, då jag i övrraskningen ej hann giva vår bonde tillsägelse att stanna, – och hela fenomenet var i blinken försvunnet, innan jag fått riktigt betänka, vilken på en så villfrämmande ort kunde ropa mitt namn, helst bonden redan på längre håll igenkänt hästarna såsom Grevinnan Wachtmeisters på Ljungby. Men det fordrades ej många sekunders eftersinnande för att finna, att jag den dagen sett trenne – Falkenbergar. Det var nämligen Greve Henr. Falkenberg vid Livreg^s Dragoner, som jag nu i min [fåvitsko](#) släppte mig ur händerna på en

dag, då jag efter en tid så full av liv, kände mig i vagnen med mitt sällskap liksom utsatt på en obebodd ö i världshavet, och därför så mycket mer behövde höra en bekant människas röst.

Om natten logerade vi drägligt nog vid *Hästaryd*.

Följande dag, efter en behaglig färd genom det täcka Blekinge, som jag dock fann mindre *skönt* än jag väntade, anlände vi till *Karlskrona* på eftermiddagen, och togo in på den så kallade stora källaren. Följande morgon skildes Axel och jag i *säng och säte*, i det han flyttade in hos *Kapt. Anckarsvärd*. Denne Officer är en man av vidsträckta och djupa insikter, törstande vetenskapsbegär, en stor Astronom, som tillika är försedd med de bästa instrumenter jag sett, och för övrigt mellan 4 ögon ganska meddelande och intressant; hans väsen föreföll mig eljest mera böjt för det kontemplativa livet i studier och skriftställen, än för verksamhet och umgänge i den yttre världen. Mitt ringa vetande i Astronomi och Naturkunnighet kom mig här rätt väl till pass, i så måtto, att jag kunde deltaga i hans *lieblingsdiskurser* och fatta hans upplysningar; – och på detta sätt blev, i hans nästan beständiga sällskap, mitt korta vistande lärorikt och nöjsamt i denna stad, där jag eljest skulle nästan vantrivits. Han fann till min stora glädje Axel till nöje, och Axel finner i honom, efter allt vad jag kunde se, en den nitiskaste lärare. Hans Fru är vacker som en Juniidag.

Torsdags eftermiddagen bröt jag upp ifrån Karlskrona. Med beklämt sinne lämnade jag Axel, men med mångdubbelt större tillfredsställelse, än jag förut väntat; ty jag erfor för första gången med påtaglighet, att min person ej för honom varit likgiltig. Oaktat alla de besvär och kval jag för honom utstått, är han dock bland mina många disciplar en av de få som ligga mitt hjärta närmast, och jag är innerligen nöjd vid det hoppet, att han kommit i en mans händer, under vilken hans inneboende krafter kunna bättre och mera enligt hans egen långvariga böjelse fostras och utvecklas, än under mina korta vingars skugga.

Efter en långsam färd av ungefär 4 mil, stannade jag vid *Bröms* straxt över Kalmare-läns gräns, kl. 11 om natten. Halvmånan gick i det samma upp med blekt och nästan smutsigt sken, och hade föga makt över höstnattens starka skuggor. Natt var det också i mitt ensliga inre, som endast svagt upplystes genom mån-skenet av de i minnets horisont stående dagar, vilka jag ej mer rädde om. Jag hade ej lust att resa längre bort ifrån dessa kära minnens födelsebygd: »tids nog hinner mig Norden« tänkte jag, och klappade på ett kol-mörkt fönster, innanför vilket jag hörde människor snarka. Man öppnade efter lång väntan, och beredde mig ett läger i ett tämmeligen otrevligt näste. Jag var dock så trött och sömnig, att jag hoppades få en rolig och fredlig sömn. Men jag fick ej så förmånlig fred, som Sverige fick här-sammastädes 1645 (i Brömsebro), ty vägglöss i den gräsligaste mängd började sina fientligheter straxt luset var släckt, och drogo försorg, att jag ej fick någon blund i ögonen förr än tup-parne redan länge blåst reveljen. Då slumrade jag uttröttad några minuter, och skyndade sedan ut att i vagnen ersätta den sömn, som här mig nekades.

Om ett par timmar var jag åter munter, och hågen stod utan missvisning rakt åt Norden. Jag hade nu redan vant mig vid ensamheten, och att i en bok fylla de tomma stunderna. På eftermiddagen kom jag till *Kalmar*, besåg den vackra kyrkan, skepps-bron och Kalmare-slott, denna urgamla byggnad, som varit vitt-ne till så mångt viktigt rådslag, som bestått tappert så mången storm, och som på gamla dar – likt en gammal krigsman – be-lönas med att få vara en föraktad invalid, eller att användas till mindre ridderliga bruk. Unionssalen är en spannmålsbod, och dess tron bortsålades för ett par tre år sen till vedbrand.

Kl. 5 fortsatte jag vidare min färd i *par-force*: åkte i mörkret förbi de härligaste trakter, och anlände midnattstiden vid *Mönsterås* köping, där jag vilade ut några timmar för att sedan i god tid åter vara i väg. Nicander och hans sällskap hade lämnat

spår efter sina fingrar var jag kom i dagböckerna, och med förnøjelse såg jag, huru de med varje dag hade betydligt mindre försprång. Vid Norrby fann jag änteligen de hederspiltarna själva, sittande ej vid dukat bord – sade jag det, så ljög jag – men väl kring ett stort fat **potatoes** med tillbehör, vid ett odukat. Sinnets springfjädrar fingo ny spännkraft, och med lust och gamman åtlydde jag deras maning att deltaga i det tarvliga gästabudet, ehuru mätt jag förut ätit mig vid näst föregående håll. De voro nu mätta på sina **fotfatiguer**, helst blåsor och utnötta skor ej smakade fötterna väl, och avundades mig som både *hastigt* och *makligt* kunde fullborda min resa. Ännu hade de många vägar och avvägar återstående: åt Västervik, Vimmerby, Linköping &c. och väntade sig ej kunna uppnå Stockholm förr än d. 1 Oct. (Ännu har ingen hört av dem i Uppsala).

Nicander följde mig i min vagn till nästa håll, Ishult, där jag var mycket frestad att stanna med dem över natten, men det var för bittida på dagen, och Norden drog mig med magnetisk kraft.

Vid *Ishult* börjades och vid *Söderköping* först slutades den backigaste väg jag nånsin åkit. Mellan *Getterum* och *Lund* var den en horrrör, och den vägen for jag om natten; men natten, trakten och faran hade någonting särdeles **pikant** med sig. Det mörknade starkt, och åskmoln drogo sig över en stor del av himlarymden. På ömse sidor om vägen stod den tjockaste timmerskog, så att man såg upp mot höjden, som mot en gruvöppning ur djupet av schaktet. Huvudstupande branter oppføre och utføre fortsattes i oupphörlig växling. Endast hästarnes vana räddade oss från rådbråkning, ty skjutskarlen såg ingen ting. När man kom upp på höjderna, såg man här och där djupt ned i dällderna flammande sken ur de enstaka skogskojoerna, liksom lyktgubbar eller skatteldar, än glimmade en kolmila på avstånd, än flammade starka kornblixtar framåt jordytan, och satte skogen i en ögonblicklig brand, – så våldsamt klart påtrugade sig föremålen den nattblinda synen, än krälade lysmaskar såsom

små stjärnor i det våta gräset. Med ett ord, jag **fann mig** ej illa i denna nattens sköte; ty hon var en retande Negerskönhet.

Vid *Lund* tog jag kvarter, sedan jag länge förgäves *bett* därom. Åtta bönder bo där i 8 lika hus, och gud vet om ej platsen, kring vilken de bodde, var ett 8kantigt **Amalien-torv**. Jag bultade på hos den bonden, där hållet var: den hade fullt med resande, så att käringen måste ut och hos grannarna begära låna ett rum. »Carin«, ropade hon vid fyra fönster efter varann, »låt herrn få rum.« »De ä inte lediga«, fick hon till svar. – »Här lära alla heta Carin«, sade jag förtretad, »efter allt annat är så lika, och då lär väl ingen heller ha något ledigt rum: här ska jag emellertid in«, ropade jag vredare, och den fjärde Karin måste **nolens volens** opp med dörrn.

Gammal spis ur egen matsäck blev min näring, och ett loppfullt läger min nattplåga: ja! jag fick ej en gång en tröstedryck kaffe, innan jag följande morgon skyndade min kos ifrån det kuriösa stället.

Den dagen gjorde jag ingen ting annat, än for 11 1/2 mil genom de vackraste och mest omväxlande nejder. Havet skar sig in i långa vikar med de skönaste stränder: herrgårdar och bruk hade ett ståtligare utseende än längre söderut, och de röda bondgårdarna med tegeltak bland träden stodo på fälten såsom fat med kokta kräftor och dill på. – I *Söderköping* slutades dagsresan änteligen, ehuru med mycket prut med Gästgivarpigorna, som försäkrade, att alla rum voro upptagna. **Hållkarln** påstod motsatsen, och mycket ovett växlades mellan de båda könen, tills omsider hållkarlns spel- och stallbroder tog ett ljus, och ledde mig in i en kammare, där hans köttsliga bror låg i djup sömn. I anseende till dennes prästerliga värdighet – ty gästen var präst – klädde jag av mig i största tysthet honom ovetande. Snart sov jag så gott som han, och ingendera visste av den andra. Men i **hönsgället** fick jag veta av honom, ty han började hosta lungsot så illa, att jag måste vakna och fråga: »hur står det till?

herr pastor!« – »Vad? ligger någon här?« svarade han i frågton. Jag ursäktade mig så gott jag kunde; vi blevo snart av varandra drägligt lidna. Småningom yppade sig, att han också kände till Skåne och flera av mina bästa bekantskaper, till ex. Grevskapet Dücker, emedan han såsom huspredikant hos Presid. Ehrenborg lång tid dvalts på dessa orter. Vid avresan togo vi ett förtroligt avsked med handslag, jag i reskläderne och han i sängkläderne, och Hållkarl och pigor bugade och nego djupt i porten för baron Lowén...

...Så kallades jag av dem om morgonen, vartill jag ej vet någon annan förklaringsgrund, än att en Norsk Konsul, som vi träffade vid Hoby Gästgivargård i Blekinge, igenkänt min vagn såsom tillhörig de herrar, vilka vid denna gästgivaregård före honom skrivit sitt namn. Nu skriver Axel sitt namn oftast så här: Lowén, med strecket långt bakåt, och därav har efter största sannolikhet Konsuln, som reste framför mig hela vägen, och om morgonen avreste från Gästgivargården i Sörping nyss före mig, bedragit både sig och andra. Eljest har jag många namn på resan: vid Lund hette jag Löjtnant, förmodeligen för det jag stormade porten något häftigt, vid Kvarsebo hette jag **Hov-Sekter**, på andra ställen Kongl. Sekter och stundom Baron utan något adelsnamn, vartill min gröna kalessch adlade mig.

Sista dagsresan i denna nobla och **nobiliterande** vagn passerade jag Kvarsebo färja, och kom således en ginare väg, än genom Norrköping. På eftermiddagen rullade jag ned ifrån den ljumma Kolmården, ned i mitt hemland, där svala vindar hälsade mig från Norden. Vid *Jäder* kom jag åter in på den gamla vägen, där jag med Axel for nedåt, och huru lång föreföll mig icke tiden, sedan jag där sist ömsade hästar? Tiden förlänges ej mindre, då själen genomgått många olikartade händelser och situationer, än då den genomgått alldeles inga. Med ljuv svärmodighet sammanfattade jag åter i en ljus massa de många strålar av fröjd som under den senast förflutna tiden upplyst mitt

väsande, och dock glad över det möte, som efter ett par timmar skulle träffa mig. Detta skedde kl. 6 vid det kära Sjösa.

Nu måste jag sluta, men skriver snart åter; ty jag hade i dag så mycket att säga, som nu blivit tillbakaträngt av min vanliga vidlyftighet i framställningen av mellanliggande saker.

Glöm ej

Din

evigt tillgivne

Adolph T-s.

Hälsa! Hälsa! Alla du redan vet.

TILL MELCHER FALKENBERG 23 DEC. 1824–22 JAN. 1825

Ekhamn 3^{die} timman i Adventet (eller efter ankomsten) kl. 2 den 23 Dec. –24.

Här är själva välbehagligheten och freden. Urvädret stryker väl, vilt sopande, fram över sjön ifrån Alsikes flacka gården, och Östanvindar suga sig vinande in genom de något gistna blyfönstren i Ulfsparrrens skumma kammare; – men lugn och varm sitter jag själv i soffan, betydligt friskare än i morse, då jag lämnade Uppsala. Där tyckte jag mig känna på mig, huru med var dag något dunstade bort av min varelse. Liksom Jorden, var jag insvept i mina egna skymmande moln. Nu hava redan alla dimmor slagit ner, och min horisont är åter klar. Med vaknade sinnen griper jag tag i alla föremål av denna gamla omgivning, liksom vore den ny: kropp och själ hava åter gått varandra till möte i en kärlig omfamning. –

I alla våra luktar det Jul, d.v.s. kanel och saffran, och dessa underliga lukter framtrolla ur min levnads bakgrund dunkla minnen och namnlösa känslor fram på *avantscenen* av det eljest platta närvarande. Jag känner mig ej blott ung på nytt, utan ock barn på nytt, – – –

— — — så mycket mer, som jag nu just blir såsom ett barn [trakterad](#) med de varmaste bakelser i världen, genom en välvillig bakugnspost ifrån den goda Friherrinnan, vilken med Fröken (hennes syster) varit hela dagen stadd uti en älskvärd beställsamhet i bagarstugan. Där har jag också haft mitt tillhåll hela tiden, och till någon ringa del, men klumpigt, biträtt vid Julkakan, på vilken fruntimmerne voro som bäst sysselsatta att med konstefarna händer forma de mångfaldiga bildhuggeriarbetena och haut-relief-figurerne, som här i orten äro övliga, d.v.s. nästan alla runstavens insignier, och på köpet åtskilliga husdjur, såsom hunden, katten, och tomtgubben med ett par gröna ärter i stället för ett par ögon. Vid denna kaka fäster [populasen](#) en [superstitiös](#) vikt. Den måste finnas på deras julbord, eljest är det *ont åt*. Husmodren måste även hava lagt sin hand därvid. Den dag, då plogen sättes i jorden om våren, tages hon fram och skiftas sönder till fördelning bland alla husets hjon, som anse för en välsignande sak, att förtära var och en sin flinthårda bit.

Kvinnokönet var så inbegripet i mjöl och deg, att jag måste tillsluts ut ifrån dem, att ensam förtära min middagsmåltid; — ty Bajonetten (så kallas Ulfsparren i familjärt språk) är ännu ej hemma från Stockholm, dit han reste i början av December att inskrivas i Kansliet efter fulländade vidlyftiga studier i Uppsala. Men som allt ting i dag lagar sig i ordning till morgon afton, Julaftonen, så gör det även Bajonetten, vilken i denna moment sitter och fryser erbarmligt på landsvägen mellan Stockholm och här, för att rättnu komma hem och upplenas såsom en annan [tjälad](#) lutfisk. —

— Det skymmer redan starkt, så att jag med möda ser vad jag skriver. Det skymmer även något för mina ögons fönster av det starka julölet, som jag nu i middag provade. Allt ting, även den slutande sidan, tyckes locka till en liten lagom middagssömn. — God natt! så länge.

Den 30 December.

Ulfsparren satte sig nu till häst, till en liten ritt ut i den gyllene morgonen. Jag måste begagna denna ensamhet att skriva några rader.

I huslighetens största stillhet har jag tillbringat dessa 8 dagar. Jag har ej varit ur gården, undantagande de dagliga promenaderne och en misslyckad julvisit i går eftermiddag. Utom Ulfsparren och hans mor och moster har jag ej sett någon *homme de qualité*. Men icke desto mindre finner jag mig synnerligen väl, och huvudgrunden därtill är att jag är fri från allsköns bekymmer. Även min spökande ande, som gärna ger sig ut på sina oroliga nattvandringar så snart allt omkring mig är enformigt stilla, och inga nya föremål sysselsätta min yttre människa, har jag lagt i fjättrar genom mat och dryck och flitig sömn. De böcker jag läst, har jag sökt läsa så som folket gör mest, utan att släppa in några eldfängda gnistor i min hypokondriska fantasi krutdurk.

[— — —]

Det är trevligt att vistas med fruntimmer, vilka man kan nalkas utan tom flärd i ord och åthävor, och ändå utan fara av *impertinens*. Inom de parad-förskansningar av krus, artighet och *courtoisie*, varmed karlarna själva omgiva kvinnorna, försvarar i alla fall det svagare könet illa sin plats bredvid det starkare övermodiga könet, då det förra ej kan bjuda för sig *aktningens* fällda bajonett. Dessa förskansningar äro emellertid nödvändiga att behålla, men de utestänga ock den äkta förtroligheten. Med Ekhamns fruntimmer äro de alldeles umbärliga; ty dessa hava i alla tider varit avlägsna från all slags yttre glitter, genom deras inre fond av allvar och rent sinne, som omgivit deras hela väsende med den friska naturlighetens lätta dräkt, på vilken fjås och fjäs ej gärna fastnar. Själva deras Västmanländska dialekt har bibehållit sig ren mitt i tjocka Uppland, ehuru de vistats på orten sedan deras späda ungdom. Det är med kvinnor (och även till en del med karlar) som med lönnar och aspar m. m.

När de hava fullhet av inre näringssaft, så nöja de sig med den naturliga anspråkslösa gröna färgen: när den inre musten brister, så kläda de sig i prunkande gult och rött.

Att förnimma, huru kvinnor av ädlare halt betrakta världen och livet, har något eget pikant och lärorikt med sig. Deras logik slår ej hugg i hugg in med männernas. Deras slutkonst är mindre metodisk än det manliga förståndets, men icke mindre säker och ofta mera snabb; – man kan se det t. ex. av deras viga räknekonst i huvudet, som skämmer ut vår mekaniska [aritmetik](#) med tillhjälp av döda instrumenter. En följd av männernes konstiga bildningsprocess ifrån början är, att i dem bor en [skråanda](#). Deras själsoperationer äro som hantverken fördelade i särskilda *lådor*. De döma och tänka med förståndet, de måla med inbillningskraften, de känna med hjärtat eller huru man vill kalla det *ämbetet*, – och det händer ofta att resultaterna av alla 3, när de användas på samma föremål, befinnas slå ut sig så, att när den ena säger svart, då säger den andra vitt. Den man, som vill uträtta något gemensamt likstämmigt med alla de splittrade själsförmögenheterne, måste först kämpa att åter upphäva skräinrättningen. – Hos kvinnan åter behöver till ex. icke känslan gå utom hus för att skaffa sig en passande nödtorftig förståndighet, eller bild eller färg: alla själens krafter bo hos henne under samma tak, och arbeta i endräktig förening, följderna må bli rasande eller riktig, ond eller god. Ingen ting passerar hos henne huvudet, utan att det tillika passerar hjärtat, varföre hon är nästan oduglig till abstrakt vetenskap: – och mitt under affekters och passioners vildaste svall följer henne förståndets klara besinning, vartill en man endast kan arbeta sig fram genom känslans nedstämning. Vem har ej ofta sett kvinnor under den häftigaste sorg eller glädje tänka och besörja om de största småsaker, dem en karl i samma sinnesförfattning ej skulle hava märkt, om man ställt dem mitt för hans ögon. Liksom i ett [orgverk](#), där flere stämmor kopplas, likaså i kvinnans själ följas flere toner åt, och förstärka

eller mildra det skarpa i varannan. Är någon av tonerna falskt stämd, (såsom ofta händer, t. ex. med Mams. Långhals, du vet) så skämmer den bort alltihop för de andra, och då är det för missljudets skull pinande att vara i grannskapet; – men äro alla riktigt [ackorderande](#), så kan man av en *riktig* kvinnas reflexioner inhämta mycket även i de saker man tror sig känna i botten. Man kan alltförväl vara med henne av lika tankar, men genom den avvikande formen och färgen i fruntimmers omdömen får man tillfälle att se saken ifrån en annan ny och intressant sida.

Mer än någonsin har jag nu överlämnat mig med livligt intresse åt det inbördes meddelandet tillsammans med dessa fruntimmer, *dels* emedan jag på hela hösten endast umgåtts med karlar, *dels* emedan jag ej på fyra år vistats på Ekhamn mer än ett par dagar i sänder, och det sommartid, då naturens rikedom, liksom annan rikedom, gör människorna ljumma för varandra, om ej just kalla. Vintren däremot, liksom nöden, driver dem att söka varann, och öppnar deras tillspärrade hjärtkamrar. Konversationen går ock därför så mycket friskare, emedan vi genom den forna långvariga sammanlevnaden veta så väl vägen till varandra, och emedan under de 4 åren så mycket hänt och förändrats, att det kan räcka ännu länge, innan vi sagt varann allt vad som ligger oss på sinnet. Fruntimmerne å sin sida öppna sina tankars [fatabur](#) med så mycket större förtrolighet, som allt sedan sommaren ingen mansperson infunnit sig på Ekhamn, för vilken de något intresserat sig, varföre de hava mycket gott hopspart för mig såsom förstkommande. Jag var dem också därför en desto välkomnare gäst; ty vänskapligt umgänge med män är för kvinnor ett behov, då vänskap mellan kvinnor är [en raritet sådan som fågeln Phoenix](#).

Ja! själva umgänget fruntimmer imellan är nästan alltid på en viss suspekt fot, med allt sken av förtroende och vänlighet. De kunna sitta en hel eftermiddag bredvid varandra, och skvallra och snattra och glamma och skratta utan [uppehör](#), utan att där-

före komma varandra ett steg närmare. De förhålla sig till varann som gränsvakter, vilka väl kunna språkas vid, men ej råkas inom varandras område, utom på sin höjd liksom spindlarne, i yttersta kanten av deras till varandra angränsande nät. Röra de då vid någon gemensam öm punkt, så äro de antingen genast i en ilsken fejd; (ty deras hetta är aldrig utan en bitter gallblandning av hat) – eller ock äro de i blinken skilda åt och var och en på sin post. Även på deras högsta punkt av vänskap mötas de, liksom forntidens riddare, aldrig obeväpnade; ty också i den innerligaste växling av samtal gäller det för dem, att ömsesidigt utspionera med list och däremot med förslagenhet överhölja vad som föregår i deras djupare inre.

Ekhamnssystrarne äro så mycket mer isolerade i sitt vanliga liv, som de fruar i trakten, med vilka de pläga umgänge, äro, med många goda egenskaper såsom husmödrar, likväl allesammans söcknedagsmänniskor, och så underlägsna de förra, att dessa, såsom de säga, »redan på förhand veta vad de andra vilja tala om i tre timmar, innan de hunnit öppna mun.« –

Men nu har jag ändå fördjupat mig i en avhandling, – och Ulfsparrn har redan länge setat i soffan vid [Walter Scott](#), och med sin vanliga hast blossat ur ett par tre pipor, och litet imellan frågat, »vad det i Guds namn är för djupsinniga saker jag så ivrigt begrundar och skriver«, och [vällingsklockan](#) har ringt tolv, och Kjellbom slamrar i salen i silverskedar och knivar till den dukning han har i sinnet, och jag måste skynda mig ut på en liten vandring innan matbudet kommer, åtminstone så långt som till Svinamünde igenom Sibirien^{*)}, för att driva ut i fria

^{*)} *Sibirien* är en hage straxt nedanför gården där ett högt berg med gammal granskog längs hela sydvästra sidan nekar solen att nånsin upplysa vägen, som går därigenom. *Svinamünde* är de i hagen betande Svinens [non plus ultra](#): en grind med ett par gamla runstenar till grindstolpar.

luften den migrän jag skrivit mig på nacken. Dock ännu några ord:

Sång och musik, som här väl [senteras](#) och innerligen älskas (bägge fruntimren spela tämmeligen försvarligt [klaver](#)) giva omväxling åt vårt innestängda husliga umgänge, och dessimellan hjälpas vi, jag och Bajonetten, åt, att predika Walter Scott för damerna (såsom Ulfsp. kallar det), d.v.s. att från tyska översätta för dem denna härliga Skribents romaner. Sedan dagen är slutad, ligger mankönet halva nätterna i var sin säng, men huvud mot huvud, vid samma bord, omgivna av den läckraste vitterhet, och läser vid bolmande pipor och klara julljus, tills den kära sömnen lockar ögonlocken att sluta sig igen för de oredigt skyndande orden, i Walter Scott, eller [Sterne](#), eller [Camoens](#) Lusiada.

[Solens spann](#) har jämnt gjort *en volt*, sedan jag sist satte mig ned här i länstoln att skriva det ovanstående. Därtill har jag tämmeligen precisa märken; emedan samma fenomen visa sig nu som då, vid en blick ut genom fönstret. På den vita heden blomstra nu som då de mest glödande purpurrosor snett över Mälaren. Den nyvaknade [Dagens Drottning](#) gör näml. sin toalett, och speglar sig i de franska glastrutorna av Krusenbergs stora byggnad. I en backe där bredvid dallrar, nu som då, en blixtrande diamant: det måtte vara någon källbäck, vari en solstråle badar sig och kommer rentvagen och skär tillbaka. Morgonstunden är med ett ord en trogen bild av gårdagen, lika frisk och klar.

Jag kan ej se mig mätt på dess behag. Från byarne uppstiger röken blågrå i räta kolonner mot den blonda himmelen: och där det himmelsblå vill möta den vita jorden, ljusnar mot solgången en mörkgrön häck av nordens eterneller, skogens tallar och granar i horisonten.

[— —]

Det är på söderns vinter blott (och på vår förledet års vinter), som den vanliga [allegorien](#) passar, då han föreställes såsom en skrumpen skallig Gubbe, som kuttrar ihop sig över en kolpanna.

Här uppe är vintren så skön, att den väl kan ställas ibredd med sina 3 systrar: jag skulle vilja föreställa den under bilden av en glad frisk blondin, med enkel prakt klädd till en nyårsbal, i vitt siden, grönt skärp, [gråverkspalantin](#) med ljusblå fodring, och ett stjärnediadem, eller en silverhalvmåne på sitt huvud.

»Men varföre skall just Damen rustas ut till bal?« torde du fråga. – Nå lika mycket då, svarar jag. Låt henne slippa dansa, men hon kan väl ändå i denna kostym sitta mellan glas och ram på en vägg, bredvid systrarne, såsom mer passande sällskap, än Gubben Vinter.

Men à propos bal, så surrar den bal mig i huvudet, från vilken jag hemkom i natt, när halvmånen gick ner sig i Ekoln.^{*)} Huru dags detta skedde, vet Almanackan bättre än Jag, som sällan frågar efter timmarne med deras anhang av minuter, då jag är på landet.

I aftons, näml., kl. 6 satte vi Ekhamnsbor oss i en stor herregårds- och [familje-rack](#): lustigt ljungade de frustande [bruntar-ne](#) efter bjällrornas takt framåt vägen. Slädmedarne knistrade språksamt i den halvt isiga snön, och i spåren lät den redan högt stigna [månan](#) något av sitt kvicksilver spritta.

Fjölårets vidriga Jul, då [Fenrisulven](#) hade ätit upp både sol och måne, och eviga dimmor och dugg ökade [Muspelheimsmörkret](#), har åtminstone haft det med sig, att mina sinnen med begärlighet mottaga det sköna som denna vinter räcker dem. Jag hade därför gärna sett, att färden sträckt sig ett par mil bort i den präktiga silverkvällen, men den stannade i en hast inom en halvtimme vid dörren av Vassunda Prostgård, där man hörde inifrån ett skrapigt [lirum-larum](#) av en solo-fiol, vilket skulle föreställa en [anglaise](#). Av den gladlynte, rödblommige, klotrunde Prosten, och den lika glada, vackra gumman Prostinnan fördes vi in

^{*)} Greiffen känner bäst den farliga fjärd av Mälaren, där [Baron Sture](#) förgicks. Överste Greiff bor straxt bredvid den.

i salen, som kanske är något större än ditt yttre rum, och var smäckfull av långdansande. Sidorummen voro ock kring alla väggar garnerade av folk. Vid inträdet i en vindskammare, där man lade in sina utanplagg, hördes rullande tärningar, och klatschande [brickor](#), och viktiga bas-ord om landets bästa, men av de ordande och spelande syntes ingen ting mer, än en arm här, ett ben där, emedan 8 à 10 [tobaksmörsare](#) insvepte Prostar, [Kaplaner](#), Jurister och [Lantjunkare](#) uti det lilla rummet i den första [Pingstens bänrycknings-damm](#).

Här tycktes vilja bli muntert. Det blev så ock för den, som hade något munterhet med sig. Därav hade jag en lagom portion, men Ulfsparren ingen, emedan han på förhand redan beslutat att hava ledsamt. Därföre blev han mig en förargelsklippa hela kvällen, så ofta jag stötte på honom. Inte ville han lida *Klockar Dahlholtz* hesa och falska [brännvinskvi](#)t: men den kunde väl passera för en kväll, tyckte jag, helst *Ryttmästar Ibbe* imellanåt på ämbetes vägnar kommenderade sin *Trumpetar Ramsten* att ge sig ur dansen och såsom assistent vid spelmansbordet trumpeta på klarinett. Ej heller tyckte Bajonetten, som mäter alla baler efter Uppsala Gillen, att han med lust och gamman kunde dansa med de »schåpiga skåpen« *Fröknarna Posse*. Dessutom fanns att tillgå:

1mo ett litet nätt jungfrukloster av 1/2 dussin [Stiftsfröknar Nordencreutz](#), beskedliga att påse.

2° *de 3^{ne} prostdöttrarne*, väl uppfostrade, fast, efter påstående, »i något liten skala både till kropp och själ«.

3° en lång och hygglig *prostdotter Elfsberg* från grannsocknen, som växt till sig anseeligt på några år.

4° en ung och vacker *Häradshövdinga*, tämmeligen dansant.

5° &c &c &c &c.

Men ingen ville rätt [agreera](#) den för tillfället tråkiga Bajonetten, som svingat sig för långt upp till det idealiska, enligt ungdoms vanliga svaghetsynd, för att ännu hava hunnit vänja sig,

att hålla till godo med de landsens döttrar, som bondlandet förmår bjuda. Men

1mo Ryttmästaren, som är både yr och munter,

2do 2^{ne} Magistrar från Uppsala utförskrivna att göra Kavajers-tjänst.

3° 3^{ne} Studenter dito.

4° [Auskultanten](#) De la Val, en älskvärd och förnöjsam yngling.

5° Jag.

6° m. m.

7° 3^{ne} råbarkade Upplandsadjunkter svängde hej lustigt! om, både med klädhängarena Posse, och med Adelige Jungfru-Stiftet, och med &c. &c. &c. –

Jullekar med och utan panter, och dessa med och utan kyssar, fullstämmig vokalmusik av båda könen med och utan ackompanjemang av [klaväder och klarinettsväder](#), Stats- och Stads- och Lands-nyheter, Julskinkor och Stek, Punsch, äpplen (eljest i år hela Upplands raritet) i stora trädgårdskorgar frikostigt och graciöst kringbjudna av de 3 [Prästgårdsgracernes](#) händer, gåvo jämte dansen så mycket att syssla åt alla tankar och alla sinnen, att natten var i flygande förlupen, och släden, som jag tyckte, allt för tidigt för dörren. –

Som jag [förlovat](#) mig på 3 ställen (såsom gäst näml.), utom Ekhamn, innan jag återser Uppsala i slutet av Januarii, och ställena ligga en hel hopar mil ifrån varandra, så packar jag i morgon min kappsäck så stinn som han hitkom, och reser, i övermorgon – men vart det bär av, är jag ännu lika slug på. Det kan göra alldeles lika mycket, vilket ställe ordningen faller på; varföre jag vore böjd att överlämna valet åt slumpen. Men slumpen tycks vara lika villrådig som jag, och jag ser mig nästan tvungen, att tvinga honom att yttra sin mening genom: [dra stack](#).

Nattetid kl. 3/4 på 12.

Jag kan icke, såsom min kammarkamrat, somna ifrån det skö-

na året 1824, som nu stundar till avsked, innan väggurets hammare givit det dödsslaget. –

Vart har det så hastigt ilat undan mig? Dess början står ej stort avlägsnare för mitt minne, än gårdagens.

Vid 5 års ålder kunde jag ock tänka mig *ett år*, men tankens trånga gränser kunde då ej rymma *årets* vidlyftiga utsträckning, än den nu rymmer oändligheten. Tids-skalan är förändrad, liksom jag själv.

Dock – människan kan hava flere olika tidmätningar inom samma stund.

Nyss lade jag bort pennan, och ville taga farväl av det vänliga året, som skänkt mig så mycket ovärderligt gott. Jag tyckte mig höra dess sorgsna avskedssuck i den tunga töblåsten, som sveper utåt marken, och dess avskedstårar i de digra regndropparnas fall. Med bävan lyssnade jag till *Orons* (i uret) hemska järnsteg allt närmare och närmare det avgörande tolvslaget. Det lät i mina öron, såsom Tidens andegång, som trampar och trampar musten ur generationerna, liksom ur en druvskörd, för att i en annan mäktigare omätligare tids förvar vidare jäsa och förädlas. Då föll, vid varje hotande knäpp, någonting allt tyngre och tyngre på hjärtat: i den skygga inbillningen förlängdes varje sekund till ett århundrade, vid den föreställningen, huru otaliga skaror av varelsers slakten i Universum vid varje pendelhugg rothuggas och dunsta bort ur *timligheten*: huru för månget liv måhända en sekund är en hel livslängd.

Och åter i hast förbytte inbillningen skalan. Jag ställde mig utom gränsen av Universum, och såg Tiden målad på Tidlösans mulna himmelssida såsom en regnbåge, bestrålad, i skimrande färger av den Eviges anlete; och världsklot föll in i regnbågen såsom dagdroppar, och skimrade i en enda blink, och försvunno, lämnande rum åt ständigt nya världsdroppar, som i lika växling glänste i det samma de försvunno. –

– »Huru mycket är klockan?» fråga människorna; – men

högre väsenden svara: »Hon är – evighet.« Masken och insekten *behöva* ej fråga; ty de äro själva levande urverk, såsom timlighetens närmaste skötebarn. Människan, som står på gränsen av timligheten, behöver ur och almanackor, för att ej tappa bort sitt abstrakta begrepp om tid. Det är ingen annan skillnad mellan tid och evighet, än imellan kropp och själ, d.v.s. ingen *specifik* skillnad. Ju mer en varelse är ande, ju mer känner den vad vi kalla tid såsom ett blott mekaniskt band, ju mer gränsar *dess* egentliga tid till evighet. –

Men på *solgrandet Tellus* har det nu slagit tolv, och ett nytt stycke *framtid*, som nu kallar sig *närvarande*, börjar redan att linda liksom en ny savring kring den gamla jordkärnan av natural- och världshistoriska alster och kultur, – och Dödgrävaren Glömskan börjar att småningom nedmylla det *förgångna*, vid skumrasket, som inbryter över dess *valplats*.

Huru länge skall detta räcka? Huru många *Kiliader* av år skola ännu efter hand packas på varandra, innan detta *Babelstorn* av världskultur är så vida uppstaplat, med förbistrings undvikande, att det sista släktet kan stiga omedelbart in i himmelen. När skall människosläktets cirkel löpa tillsammans i den punkt, – varpå välmenande teorier konsekvent hänvisa, – där, efter alla moders, alla vetenskapers, alla statsformers distillering och raffinering, den *allra sista människan* (ödsliga tanke!) återkommer in i oskyldighetens förädlade tillstånd, där hon bär den första modedräkten, nakenheten, – där hon, i motsats med den första människan, är hel och hållen vetenskap, och ser i de då längesedan upplösta problemen om *kvadratura circuli*, om guld-makeriet, om *parallaxen* av de fixstjärnor, vilkas ljus ännu ej hunnit hit, om viljans frihet, m.m. ingen ting annat än de plattaste *loci communes*, såsom 2 gångor 2 är 4, – där hon på sina 5 fingrar vet vad gott och ont är, utan att behöva eller kunna utöva någondera, emedan hon blivit upphöjd över last och dygd, sedan lasterna givit dygderna ett troget bistånd att nöta bort

grovkroppen, så att själen står så gott som lös och ledig, – där hon ej behöver mer någon regering, emedan av samma skäl ingen ting finns kvar att regera över, sedan sinnligheten återstår blott till husbehov, och hat och kärlek och passioner *indifferentierat sig* till o, och sedan hon i sin ensamhet är vorden Regent och undersåtare i samma person?

O! vilket saligt värmande hopp, att jag slipper vara den sista, som står sålunda, likt en kristallbild, genomskinlig av hela Universi kunskapsljus, och med svalnad eller utsinad blod fryser, på ytan av den utlevade, orklösa, skalliga planeten, – att jag då i stället får ligga gott och varmt i ett många famnar djupt jordlager

.... så vida ej dessförinnan, ett par myriader år härefter, en kanske då till dvärgar förfinad människoras, som kanske livnärer sig blott av all tings *kvintessens* eller av honingsdagg, grävit upp mina ben och ställt dem in i någon naturaliesamling såsom vidunder, och knappt vågande en lös hypotes om dem såsom möjligen mänskliga jätteben, hänför dem efter betarne till en förgången klass av vilda odjur.

Rädda sig intill den tiden några spår av minnen ifrån oss, så bliva säkert våra mest fantastiska saltomortaler och mest bombastiska *fanfaronader* i *skrift* framvisade såsom prov av barnsligt enkel naturlighet, och våra mest platta, prosaiska och småsinta yttringar i enskilt och offentlig *handling* åberopade såsom storsinta kraftbragder och märkvärdiga drag av uppoffring för idéer, dygder och fosterländer.

Men svårigen kan vår tid, genom århundradens grushögar, uppsända i dagen till 21825 års menighet en röst som förstås. Jag vill ej tala om böcker: – även de snillerikaste bliva hastigt nog bakefter tiden, i trots av det försprång deras författare i dem taga framför deras tid, och de medelmåttiga och dåliga bliva efter genast på deras utkomstdag, genom det att de måste sinka sig med att skrivas och tryckas: – själva tidningarne, som

med deras oförmärkta föränderlighet sammanbinda den ena dagen med den andra, och uppsticka i morgon ett nytt [hydra-huvud](#), på ett hår när lika med det som i dag sönderslites, även de kunna ej, om de ock fortsätta sin bana, bliva tolkar imellan åldrar, som äro undanryckta varandra genom ett så stort tids-svalg. Bihang till [Dagligt Allehanda](#), vars första nummer nu med en lätt illusion kan läsas av mången som vore den gårdagens, skall, så vida det [perennerar](#), om 20,000 år tryckas på ett helt annat papper, format, skrift och språk, vartill det nu gångbara skall förhålla sig som kilskrift eller [hieroglyfer](#) på palmblad. Ja! säkert är då vårt präktiga tidevarv med alla sina blossande upplysningsfacklor längst ned i djupet av [Lethe](#) släckt och dränkt, och dåtidens grundligast upplyste skola om vår tids-ålder ej hava mer visshet, än en dunkel aning om oss, såsom ett [preadamitiskt](#) släkte, eller en gåtlik kummelålder.

Men om den allt mer sig själv förgudande mänskligheten långt dessförinnan skall fira en [Ragnarök](#), såsom — — — —

— — Hå! det var väl, att år 1825 nu slog sin första timma, och förmanade mig, att det ännu på långt när ej är ett förmulnat framfaret, utan ett helt färskt närvarande.

Nyårsmorgonen 1825.

Från min nattliga Odyssé på det landlösa havet av framtidens urhistoria har jag återkommit hem [såsom Ulysses](#): — sovande. Innan jag lyckades, att i natt inslumra, drevs jag oupphörligt från den ivrigt sökta hemkusten tillbaka av fantasiens bränningar.

Ofta nog har min tanke givit sig ut på dessa upptäcktsresor i flera olika riktningar, men alltid återvänt vimmelkantig och sjösjuk, — och ändå kan den ej vinna nog makt över sig, att för alltid inställa dylika försök, under vilka den ej träffat andra vilopunkter, än sådana isbankar pennan i natt utmärkt, stundom mer stundom mindre tröstlösa. Men tröttad av irrfarten kastar tanken alltid till sluts *det* sköna hoppets pliktankar, som

försäkrar henne, att ehuru generationerna, såsom vågor i havet jagande varandra, höjas och sänkas, så håller deras hela massa jämvikten, – även oaktat årtusendens starkaste ebb och flod: – att *tiden lever och dör* mitt i *Evighetens* hulda sköte, vilken endast *är*:

Nu, vid det gryende årets första ljusning, känner jag åter rätt igen mig hemma i min egen tid. Fritt flyter jag åter ovanpå det förgångnas lugna vatten, och fritt andas jag i det tillkommandes klara luft: – jag *lever*, – och livets trogna genius viskar varnande:

Pejla djupet, att förnimma var du är: märk på [dunstkretsens](#) synbara tecken, att förnimma vad väderlek dig väntar. Men dyk ej mot botten; botten når du icke: stig ej i luftskepp mot [etern](#); etern, det jordiskas gräns, når du icke. Där nedan är köld och död: där ovan är köld och död: – i [jordbrynet](#) är det värmande livet.

Den 8de Januarii.

Ehuru restrött, kan jag dock ännu icke sova, ej heller motstå den pådrivande lusten, att öka på mitt redan kanske för vidlyftiga brev.

Gott år! älskade Melcher! – Utför själv i särskilda detaljer denna min allmänna önskan, efter din egen böjelse och samvette, – och jag skriver opåsett mitt namn under dina hemligaste ansökningar hos det nu framlöpande årets Genius. Min enda tanka är Du och Skåne i denna stundens ensamhet. Allt ting är tyst omkring mig, utom nattvaktaren, som just nu ropar sitt elva: allt ting vilar: Jorden vilar, efter dagens urväder, under sitt nya rena täcke, och den ljusblå Himmelen vakar över henne blott med några få öppna blinkande stjärneögon. Jag skulle kunna inbilla mig, att den ljusa Maj-himmelen vore i hast spänd över den skarpa vinternatten härnere, om jag kunde glömma, att det för 3 timmar sedan dunkla valvet med gnistrande vin-

terstjärnor och snövita vintergator nu är höljt i [gas-slöjan](#) av det milda ljuset från Månan, som bakom min utsikt ensam simmar på ett stort klart fält i sydost, och hindrar även den nyss så hotande svärd-väpnade [Orion](#), att av sin person visa mer än sin ena klacksporre, som blänker med ett matt guld.

Men -- god natt!

[--]

TILL CLAES OTTO DE [FRESE](#)

Den 26 januari.

[--]

[--] Det är väl ljuvt att uppkalla i sinnet sina barndomsöden, blott det ej sker på deras egen valplats, där många välbekanta föremål stå oföränderligen kvar såsom hemska monument och [epitafier](#), som nästan skrikande påminna om ett drunknat fordom. På en annan ort skapa sig dessa föremål i tanken till en luftig, idealisk ram kring barndomens minnestavlor; på stället framte de sig med en ängslig, nästan spöklik verklighet. Var gång jag hör klockan slå, var gång jag hör det alldeles egna, besynnerliga klappet av klappträn på andra sidan ån, [skrymper](#) jag ihop en aln och något mera, intrugad i barnsituationer. Alla ljud, som jag känner igen från min urminnes tid, äro precis desamma för känslan. Men alla synliga omgivningar mottagas varken som gamla eller nya av sinnet. Den äldre föreställningen är alldeles [inkommensurabel](#) med den yngre; men båda ligga de i kiv med varandra, utan att egentligen någon kommer ovanpå såsom rådande. Barndomsvärldens horisont, som var så rymlig och stor, vill inskränkas till en ringa plätt av en större skala, men det lyckas ej rätt väl. De orimligaste saker måste få liv och personlighet av den 3, 4, 5 års gamla fantasien; den 30-åriga fantasien vill egentligen ej giva samma saker annat än

döden; därav uppstår genom blandningen ett gräsligt **automatliv**. Kyrktornet var fordom för mig en stor gubbe, med visartavlan till ansikte, vilket för alla dagens stunder förändrade miner. Kl. 6 på morgonen såg gubben förtvivlat djupsinnig och fundersam ut; kl. 7 såg han sur och missnöjd ut, sedan han kl. 1/2 7 varit ordentligt ond och vred. Då var det rådligast att icke se på honom. Mot kl. 8 klarnade anletet, och kl. 9, då jag förnöjd lopp hem från skolan för att äta frukost, skrattade gubben rätt hjärtligt o.s.v., allt genom visarens underbara vändningar, vilken ock dessutom var sin egen självständige herre och person. Detta och dylikt måste jag ännu till en del med prut skriva under, att det har sin riktighet; men dessa skrattningar och sura miner m.m. hava nu med sig något ohyggligt, håniskt, som jag ej kan beskriva.

Allt detta gör att jag ovillkorligen famlar efter den rosiga dimma, som hette barndom, och känner mig nästan som en syndande **renegat** av denna tid, liksom det stått i min makt att hålla mig fast i dess salighet. Och vidare, när jag om aftnarna ligger i min ensliga kammare och i det gröna klockfodralet hör den välkända knäppningen av blodlösen (>det är blodlösen«, svarade en ensam kvällstund en piga i mina spädate år på min fråga, vad det var för en, som gick inne i klockan, och jag minns ännu med fasa den fasa, med vilken jag då hörde detta namn, varvid jag tyckte allt mitt blod ösas över mitt huvud och isat skölja ned över kroppen) ... när jag hör detta för mig ännu nästan levande ljud, och sedan slagverkets varnande knäpp för elvaslaget – ett **fatalt** slag, varmed vid samma klockas snabba, treklangade ess, c, ass morfar och mormor och morbror uppgivit andan – ligger jag i min säng de fem minuterna i en evighetsväntan, hjälplös och övergiven, bävande för mörkret, som tittar in genom den öppna salsdörrn, liksom vore detta den svarta framtidens giftiga skugga, som avvaktade urverkets signal att **sönderknostra** mig. Och har jag då förut, såsom häromaftonen,

suttit på farstutrappan, se, då dallra alla ångstens strängar, som äro spända i mitt innersta inre. Ty när jag såsom då sitter på trappan, och halvmånen gulblek skådar över kyrktaket och in genom det långa fönstret i den öde kyrkan, och de [reselika](#) askarna och alarna kasta tjocka skuggor utom kyrkogården, och min mor språkar om den utdöda släkten, som ligger därborta i skuggorna, och, sedan hon slutat, den långsamma andegången höres i tornuret, där nödvändighetens [ohygga](#) tyckes med järntand bortgnaga sekund för sekund av de nedanför boendes livsmått – sannerligen bliver jag icke fatalt till mods, och inbillar mig att förgängelsen livslevande med vart knäpp trampar ett steg närmare, och att bakom kyrkmuren gravarna gapa allt girigare efter de få resterna, av vad jag här på stället haft kärt, min mor och [dr. Wallquist](#). När de en gång ej mer äro kyrkogårdens grannar utan invånare, när jag för sista gången följt dem in i kyrkan – som, svart och vit och sparsam på dager, blott synes ämnad till begravningar – eller ock endast till den underminerade labyrint därutanför, ur vilken ingen [Ariadne-tråd](#) leder till utväg, och de tre klockornas dödsharmoni i ess, b, fiss för dem klingat slut, faller det band, som ännu håller mig vid Eskilstuna, förmultnat sönder, och jag har ej hjärta att där knyta något nytt. Godnatt, bror! Ursäkta mina mörkgrå höst- eller vinterfantasier!

TILL P. G. AHNFELT 27 FEBR. – 4 MARS 1825

Uppsala den 27 Februarii, (Söndag).

Min hederlige Ahnfelt!

[— —]

»[Lund](#) är en vacker 40 års man, Professor vid [Kristiania](#) Universitet, av en Värmlännings rörlighet, öppenhet och (relativt) ytliga språksamhet. Såsom född Gudbrandsdalare har han ej

mer av Danska i sitt väsende och tal, än den yttersta glasyren han bekommit vid Köpenhamns Universitet, men som till hälften rämnat bort, dels genom Danaismens bortsmältande i allmänhet uti det inom sig självt slutna Norge, dels genom resor. Hans dialekt liknade till min förundran mer den vanliga Svenskan, än själva Skånskan liknar den, – allramest i accenten, som var äkta Värmländsk. Han var första gången i Uppsala år 1815 eller 14, och andra gången 6–15 Febr. 1825. – Första gången såsom Officer, andra gången såsom Vetenskapsman.

Bland underrättelser om Norge, som han meddelade, angick naturligtvis en stor mängd det litterära tillståndet i landet. De gingo huvudsakligen därpå ut, att de lägre skolorna äro i förfallet skick, och harmoniera föga med Universitetet. Likväl är ej heller detta särdeles att skryta med: de enda studier, som med någon frihet drivas, äro de naturvetenskapliga; men utan vetenskap (Filosofi) och med föga Kemi. Dugliga lärare finnas där: men ungdomen är mest vänd åt brödstudier, emedan landet – där allt ännu är stat i sin nyfödelse – behöver ämbetsmän i alla hål; vadan också följer, att var och en kan räkna på en plats med utkomst, så snart han hunnit igenom sin examens stränga skärseld. Detta [verkar](#) tills vidare ett visst liv i studierna, ett slags litterär hantverkar-industri, – ävensom det befordrar sedligheten hos ynglingarne, vilka nästan samteligen äro försedda med fästmör mitt under loppet av sin studie-kurs. Förhållandet, ehuru för det närvarande tämmeligen vackert, torde dock förändras, när klassen av ståndspersoner efter några generationer hinner överfyllas. Emellertid är bristen nu så stor, att många nordliga Pastorater, dit ingen gärna vill, stå sedan långa tider obesatta; varföre prästerne i angränsande församlingar måste, liksom i vår Lappmark, resa till dem en gång om året för att hålla gudstjänst – begrava förmultnade döda – kristna årets barna-avel – och ställa annat till rätta, som ej kan ske utan präst.

Den 12te Febr. var den dag, då jag inhämtade detta och mycket mera *varii argumenti*. Då hade nämligen den bättre personalen av unga *Akademici* (även Geijer), Magistrar samt en och annan Student, ett kalas för nämnde Norske Professor. Aftonen var i högsta måtto underhållande, såväl på kunskapernas som skämtets räkning. Sällan hör man i ett sällskap en sådan mångfald av ämnen som angå mänsklig bildning, med så muntert allvar och så gemensamt deltagande behandlas.

– Ty eljest plägar det gå så till väga i ett större sällskap, att små samtalsgrupper bilda sig *anakoretiskt*, till utseendet högst intima och viktiga, utan att alltid vara det, men som väcka avund och nyfikenhet hos den, som är med i ingen grupp, eller ock med i en tråkig; – eller, om *Plenum* hålles, rycker en och annan till sig ordet; – eller rycka alla till sig det; – eller ock vill någon *ha* det. Brist på gemensamt intresse gör, att ofta ett påbörjat ämne genast sönderfaller i många bitar, och spatserar sin väg in på andra områden; och bristen hos de flesta på dialektisk vana gör å andra sidan, att stundom ett enda slags dispyt hela tiden *drives* – liksom en *gammal* hare – utan återvänder; varvid vanligen grunder och motgrunder i ett pinsamt *da capo* komma åter till utgångspunkten, – liksom dumma och villrådiga hundar, som driva på bakspår. –

Så gick det icke den 12 Febr.: – allt sammansmälte i endråk-tig glädje och uppbyggelse, – och Svenskarne skildes åt med den inbördes tillfredsställelsen, att de *pro virili parte* icke satt någon fläck på de inhemska dryckes-samkvämens heder inför Norrmannen, som tog avsked med synbara tecken av uppriktig belåtenhet och värma.

Den aftonen syntes Geijer sista gången ute i sällskap. Han var redan då ansatt av kikhosta, stackars liten: men som detta var första gången det menlösa barnet var sjukt, alltsedan det hade ont för tänder, så började sjukdomens furie en väldig brottnings med den breda järnkroppen; för vilken det till en början såg ut,

som han skulle duka under. Nu är han långt kommen på bättringsväg, men ännu icke på långt när sådan han var förut. Något nervöst har slagit sig därtill, som ännu ej är utdrivet. Dock har den baddaren ingen hel dag legat, utan mellan paroxysmerna träffade man honom de första dagarna sittande – som en Fältmarskalk – omringad av stora kartor, utkastande planer till länders delning (i sin Svenska historia välförståendes). Slutligen blev han likväl av läkaren körd ifrån sådana mot sig själv mest fientliga operationer, ävensom ifrån musiks komponerande, på det han måtte som ett tanklöst barn växa till i förbättring. Därföre sitter han där nu, när man kommer in till honom, såsom Konung [Ahasverus](#), eller som ett Lejon i en [jungfrubur](#), gullgul och sur. För att ibland förströ sig, far han ut med [sin Fru](#) i släde kring gatorna, – och roar sig om kvällarna att [taga skuggporträtter](#) av Fröknarna Ehrencrona och annat folk; – varföre också mången därigenom skaffar sig en utväg att känna sig själv – i profil nämligen, – emedan Geijer, såsom en skicklig tecknare, ej underlåter att visa var och en precis vad han är för ett djur – Neger – [Kalmuck](#) – [Circassier](#) – eller ingen ting.«

Emellertid är det en glädjande utsikt, att han snart åter kan få börja på med [sin historia](#), vars tryckning nu stått där den stått. Första delen hade väl redan varit ute, om ej sjukdomen kommit imellan. Men man får nöja sig att vänta, och trösta sig med hoppet om vad som kan bli, då man är kvitt den grymma fruktan att få intet. Hade Geijer dött (hu!), så hade Sverige i litterär förlust [mistat ett Finland](#), sade Atterbom i högsta bedrövelsen.

Löfte om en ordentlig brevväxling är mig omöjligt. Däremot har jag så många kropps- och själsskäl, att det skulle fordra ett långt brev att dem utveckla. Men när lusten driver mig och tiden är rymlig, så kan du ändå hitta på att få ett brev från din trofaste T–s.

TILL MELCHER FALKENBERG

Tisdagen d. 29 Martii 1825.

Älskade Melcher!

[— —]

På en stor Supé hos Överstin. Silfverstolpe i Måndags 8 dar sen, — (som var en härlig afton, emedan de 3 systrarna Fru Grill, Fru v. Engeström och Mams. Murray nästan hela aftonen underhöll sällskapet med sin änglasång. De äro som de tre Gracerne, lika till ansikte och röster, och när man hör dem, tror man att de själva äro **Horerna** (timmarne), emedan man **durch** glömmar att den vanliga Tiden är still) — ja då (för att återkomma från den orediga parentesen) blev jag ej litet överraskad, då Eder Ryttnäst. Silfverstolpe inträdde, som man ej här sett sedan 1817, då han tog sin Kandidat-examen. Följande afton var jag även tillsammans med honom hos **Hovpred. Börjesson**, där man levde hej! lustigt! med dans och punsch och det yraste glam. Geijer var lössläppt i munterhet, och dansade både med händer och fötter; kadrilj, vals &c. och sluteligen Värmlandspolska. I *den* briljerar han riktigt i lustighet. Han är nu åter fullkomligt frisk, och fäktar med sin historia, vars första del blir jämnt dubbelt så stor, som efter första planen. — Följande dagen var Silfverstolpen ett tu tre ur staden, utan att jag fick råka honom. Jag hade gärna velat nedsända något småred med honom, för det gynnande tillfällets skull, men den utvägen gick i baklås. Emellertid har jag prenumererat på **Sveorna**, det vill säga, de förra delarna har jag köpt, och för detta årets har jag prenumererat. Gärna önskade jag veta, om du vill ha ned den senare postvägen. Det kostar 3 à 4 Rd^r för året. I detta häfte förekommer bland poesier Atterboms *prolog till hans Lycksalighetens ö*, som är ganska skön. Vidare *Den älskades slummer*, ett vackert stycke, men titeln hade bort varit borta, eller

ock poemet delat i 2^{ne}, ty rätt som det är, så vet man av ingenting innan den slumrande är så vaken som du och jag. Men detta är en [lapprisanmärkning](#), som ej förringar själva poemet. *Leve Grekland* och *Hekates hämnd* av [Zeipel](#) äro även vackra poemer, utom att i det senare huvudidéen är nästan undanskuffad och svagt utförd jämförelsevis med den – om jag får säga – långa [ritornellen](#) (ingången), varföre den ock i slutet får lov att göra sig litet påmint genom de bägge sista verserna. – Ett stycke av Atterboms resa börjar de prosaiska styckena. Det är en riktigt poetiskt skildrad resa, i ett skönt språk. Men jag, som läst dessa brev färskt, måste ändå beklaga, att han nu på nykter kaluv, vid redigeringen, här och där plånat ut det naiva i framställningen, genom små tillsatser, som smaka mer av konst. Atterbom har svårt att stryka ut: hans ändringar gå mestadels ut på att fylla uti och att krydda. Därföre smaka mig flere ställen något oppvärmde. Vad som ordentligen förargar mig, är att han låtit tvenne nästan [lasciva](#) ställen stå kvar, och vid bemödandet att hölja över det ena, givit det en sådan otäck tvetydighet, att det nästan varit bättre, om han målat det naket i all sin [blygd](#). Hade jag fått tag i korrektur-arken, så hade jag rört opp himmel och jord för att få bort dessa ställen, som för en läsare, vilken ej känner A^s rena sinne, grundsatser och [vandel](#), måste kasta en viss skugga på hans sinnesart och böjelser. Dock – nog om detta.

[— —]

TILL MELCHER FALKENBERG DEN 24 JUNI 1825

Broder Melcher!

[— —]

Det märkvärdigaste, som tilldragit sig i Uppsala sedan jag sist skrev Dig till, var besöket av vårt nådiga Herrskap och

Husbondfolk – Kronprinsen och Hans älskvärda Gemål. Att upprepa om dessa dagar vad Du redan av tidningarne vet, är ej värt. Jag vill blott nämna, att Uppsala hade den tillfredsställelsen att se de höga personerna trivas där väl. Det friare slags liv, som åtföljer Akademien och även sprider sig till de folkklasserna som omgiva den lärda klassen, syntes smaka även Prinsessan icke illa. Hon yttrade sig, att hon tyckte sig andas lättare i U. än i Stockholm. Det är icke heller så underligt: närmast omkring tronens höjd – liksom på Alpspetsarna – är det lufttomaste rummet, ej mindre otjänligt till inandning för *människan*, än den tunga, tjocka och kvabbliga pöbelatmosfären: bland de bildade medelklasserna är ett lagom, och den sundaste livsluften. Genom huru många trappsteg av standsgrader är icke i Stockholm en furstlig person skild ifrån denna medelklass? Den kan knappt råkas, åtminstone ej utan omak, och svalget blir ändå tämmeligen stort. I Uppsala åter var det blott ett enda steg ned till den mindre adeln och den litterata kretsen, med vilken dessutom Kronprinsen, såsom dess överhuvud, står i omedelbar beröring, och genom honom även hans Gemål. Straxt efter ankomsten, vid första presentationen, märktes i Prinsessans ögon och hållning, samt i den lätta rodnad som då och då flög över hennes anlete, en viss förlägenhet, av ovanan att se, och villrådigheten huru hon skulle bemöta en *personal*, som presenterade henne så litet ceremoniösa ansikten. I adelns och ståndspersonernas mötte henne en tvånglös *bon-homie*: i Akademisternas, antingen möjligen kateder-miner eller en bildad öppenhet, men i allmänhet blickar, som röjde, att de mer eller mindre tittat in i idéernas överjordiska rymder, och ansågo konunga-storhet väl för en god ting, men en världslig ting: i Militärens, en halvt tillbakahållen käckhet i den frimodigt allvarsamma minen, som lika litet var skuren efter gardes-paradschnitten, som förstenad i den form, som t.ex. Värmlandsofficerarnes råhuggna fysionomi. Hon såg, med ett ord, att hon

hade annat folk framför sig, än både i Stockholm och vanliga småstäder, att de vanliga formaliteterna här råkade i rubbning. Men snart insåg hon, att dessa voro till en god del överflödiga, och vid avskedspresentationen märktes klart, huru det stela hovceremonielet bortlagt sin gala emot en lätt negligé, och med en glättig förtrolighet och bekantskap tog hon farväl av en mängd personer, dem hon vid ankomsten nalkats med en nästan orolig försagdhet. [– –]

[– –]

TILL KARL AUGUST NICANDER 2 JULI 1825

Eskilstuna den 2 juli.

Älskade Nicander! – Jag är ingalunda död för dig; men väl har jag på visst sätt slumrat och – drömt om dig. Ty knappt har väl någon av dessa sommandagar gått till ände, att ju åtminstone något ögonblick din bild visat sig på scenen i min fantasi, men ständigt i samma attityd. Kroppen lutad över ett bord, något utflyttat från ett fönster på höger hand om dig, pennan och ögonen troget följande varandra i *festinalente-skrift* över ett *kvart-viket velinark*, en fullskriven packe av akter (tragödiska nämligen) vid din vänstra sida: alltsammans oföränderligt, liksom en evighetstavla, utom att den poetiska packen småningom tycks växa i höjd. Om jag blott någon gång kunnat se dig uppstigen från stolen eller vänd åt ett annat väderstreck, eller din blick, uppklärnad från arbetets djupa allvar, rikta sig åt den sidan, där jag drömt mig stå och märka på din anakoretiska flit – men nej! – ständigt lika orörlig, stum och vänd från den yttre världen har min inbillning träffat dig, och denna dröm, ehuru oskäligen, har av vanan att ständigt upprepa sig hårdnat till ett slags allvarsam verklighet, som nedkvävt var ansats att tilltala dig, liksom jag därigenom skolat störa dig i dina poetiska utgjutelser.

Anse ej detta för skämt: det är en uppriktig bikt av en bland mina **fratzer**. Det är ej heller den första inbillningsvidskepelse jag råkat i; sådana hava ända sedan barndomen ofta i mitt dagliga liv inflikat falska realiteter, vilka jag väl varit nog klok att inse och urskilja från de äkta, men ej alltid varit i stånd att jaga ur vägen. Visserligen, om jag i detta fall velat göra våld på fratzen genom ett kraftigt språng av viljan, hade jag väl lätt kunnat skicka dig några rader; men tvång hade det i alla fall blivit och raderna odugliga.

Må detta nu gälla som ursäkt eller ej, lika gott! Du ursäktar mig nog ändå utan min egen åtgärd, därpå litar jag tryggt.

Varom icke, vill jag i **vidrigt** fall fråga dig, varför du ej likaväl t. ex. den 1 maj som den 1 juni kunnat adressera till mig ett brev på Uppsala? Det förra hade varit mera pålitligt, och dessutom, ifall mitt minne ej ljugit eller rättare mitt öra, icke oöverensstämmande med mitt löfte, när vi skildes i Stockholm. Detta hade givit vår skriftväxling en kraftig stimulus, och varit särdeles gynnande för dess kontinuitet. Nu är svalget av tid så stort mellan vårt ömsesidiga meddelande, att jag är illa villrådig för en skälig utgångspunkt åt **berättelsen** om mina första sommaröden. En sådan är nödvändig; ty eljest bliver vårt förhållande till varandra föga annorlunda, än om vi nu började en spritt ny bekantskap i biografiskt hänseende. Vänskapens lyriska toner fordra alltid en episk resonansbotten, och den bör icke vara spräckt.

Nu behöver jag likväl icke likt medeltidens samvetsgranna krönikskribenter, vilka började sin stads eller bys historia med kaos och skapelseverket, gå ända tillbaka till det ögonblick, då vi sist sågo varandra. Jag må väl såsom **epici** kunna bruka makt-språk och hugga mig in i en tidpunkt **ex arbitrio**. Men vänta du blott en simpel prosa, såsom en svag vedergällning för din vackra poesi!

När vi torsdagen den 16 juni kl. 1/2 12 förmiddagen, efter en

stadig resfrukost med porter och vin bland ett glatt lag av bekanta, rullade av i vår lätta schäs framåt Rickomberga, tyckte jag mig sväva så lustigt fram genom den gröna sädens vågor som forntidens gudar över det gröna havets, och kappas med de svala vindarna, som satte efter oss från nordost. Det **elegiska** moln, som under den sista veckan nästan oupphörligt vilat över sinnet, var nu med ens försvunnet. Den veckan var nämligen ägnad blott åt avsked från den förträffliga fru Silfverstolpe, från Geijers, från den sköna själen **fröken Ehrencrona**, som lämnade Uppsala utan att lämna något hopp i pant för sin återkomst; alla inom en viss krets voro upptagna av dessa viktigare skilsmässor – man må väl kalla dem mässor, emedan de firades genom flera högtidliga sammankomster – vilka försatte alla i en så vek stämning, att ej en gång ett likgiltigare farväl kunde yttras, utan att man för varandra hade en tår till avskedsoffer. På landsvägen var allt detta glömt, och tanken gjorde sina glättiga luftsprång framåt i tiden och fägnade med föreställningen om ett trevligt sommarliv.

»Hej broder!« ropade jag, när jag vid Kvarnbo såg **de båda tornknubbarne** gömma sig bakom den nakna bergbacken, »innan nästa aftonrodnad se vi väl ett noblare torn: Västerås'!«

»Ja, och innan nästa morgonrodnad, Eskilstuna torn«, svarade kamraten.

Raskt gick färden fram, och världen föreföll oss så lätt att överfara, att min **följeslage**, under loppet av våra muntra utrop över den sällheten att vara ute i det väggfria livet, i hast frågade: »Har du lust, fara vi åt Sätra i stället för till Västerås?«

Kamraten var en medicine kandidat, benämnd **Johan Hallberg**, som i tvenne år varit underläkare vid Sätra brunn och hade skäl att råka på detta infall, då han visste att flere av de förra årens brunnsgäster även nu befunno sig på stället. Han ville på en dag åter livligt påminna sig de många nöjen, han där fordom njutit; icke heller kan en **historikus** förtiga, vad man-

nen själv förteg, att ju någon liten oskyldig **inklination inkline-rade** hans magnetnål en smula från den bestämda kosan.

Infall är den bästa regeln och lagen i likgiltigare mål, helst då frågan är om att hava roligt. Nöjet är den friaste, ja, nyckfullaste sak i naturen, och födes och lever bäst av slumpens väder och vind och solsken. En resa med opåräknat äventyr har alltid något mer pikant med sig, än då den går metodiskt och efter system från station till station. Denna sanning besannade min känsla vid det tillfället utan reflexion, fast den här finnes utförd i ord, och efter en flygande kalkyl på en halv minut om tidsspillet, miltal och möjlig kostnad, ropade jag: »Ja fritt, kör till Sättra!»

Dit läto vi alltså vägen leda oss, genom mestadels fula trakter, men som dock nu utsmyckat sig det bästa, de förmådde, till den instundande midsommaren. Vi hunno fram ännu så kvälls, att vi sågo röda och gula schalar skymta mellan de mörkgröna löven i parkens skumma irrgångar. Men allt hade krupit till kojs i följd av lagarnas stränghet, innan vi hunnit stilla vår friska matlust, och först följande morgon fingo vi tillträde till sällskapet, vilket då, samlat till dryckeslag, hälsade oss med glasen i hand. Kolonien bestod till största delen av bekanta. Vi voro särdeles välkomna, helst som här behövdes manfolk för den anse- nliga kvinnoskarans uppehållande med fagert tal. Redan innan middagen befunno vi oss med en viss belåtenhet så, som om vi egentligen hört till stället, och redan var tanken på avresan uppskjuten till söndagen. Följande dag hade husvärmen stigit ännu högre; man var redan förtrolig med en hel hop människor, boningar, träd, buskar. Var här icke just i vart ögonblick muntert, kände man sig likväl alltid utan tvång. Människorna voro vänliga och anspråkslösa. När dessa husdjur bliva i naturen utsläppta tillsammans i bet, tvingas de till mer naturlighet, i synnerhet då brunnsdieten liksom en naturlag tillkommer och bjuder en mängd konvensidiotismer att tiga. Även de cere-

moniösaste börja då småningom på att tycka om att slippa vara sina egna velinupplagor. – Tredje dagen bestormades jag med föreställningar och böner från flere kanter att i stället för »Gäst vid brunnen« bliva brunnsgäst, och själv önskade jag att kunna fästa mig kvar, emedan jag kände, huru hälsan redan börjat uppspäda min surnade blod. Men ett allvarligt löfte åt den goda grevinnan Löwen, på hennes hederliga anbud att dricka brunn med henne vid [Karlsfors](#), nekade mig att stanna, helst som jag givit min mor löfte och förskrivning på fem veckors Eskilstunavistelse. Min föresats blev orubblig. – Fjärde dagen hade ingen av oss lust att resa. Nya [approcher](#) uppkastades mot den fast förskansade föresatsen; förrådiska tankar och önskningar lågo i hemligt förstånd med de belägrande, men samvetet hade ideligen en [kohort](#) av motskäl såsom besättning på alla svaga och farliga punkter. Omsider på sjätte dagen satte vi oss, båda med beklämt sinne, i schäsen. Ur varje buske tycktes små vinkande nöjen vilja hålla oss kvar; men fjättrade av de juridiskt bindande löfterna, måste vi såsom arresteranter stanna i kärran och låta oss passivt föras okända nöjen till mötes. – Och så rullade vi stumma av utför Faluvägen.

[— —]

TILL PER AFZELIUS 8 JULI—OMKR. 10 JULI 1825

Broder Per!

[— —]

Med glättigt språng togo vi från färjan fädernejorden i besittning, och skyndade i rask fart mot Eskilstuna. Dit anlände vi kort innan solens nedgång. Aftonen är den skönaste tiden att anlända från en resa till ro, emedan dagens och den resandes vila så lagom och behagligt sammanfalla med varandra. Det torde därför ej sakna sin betydelse, vad av mången blivit an-

märkt, att flere på den tiden av dygnet än på någon annan taga kvarter från sin långresa – in i den andra världen.

Jag kan ännu icke, så gammal jag ock är, utan en lindrig hjärtklappning nalkas den lilla plats, som varit scenen för

»De glada dar,
då morgonens dagg låg på livet kvar« –

jag menar min mors grönskande tomt. När jag vandrar utför den lilla allén, som från kyrkgatan leder nedåt gården, är det, som om själva fötterna droge en känsel av marken, de trampa, liksom de ännu skulle förnimma fjäten efter barnkängorna. Detta gör ock, att jag alltid första gången vid en hemkomst går allén fram med en viss obekvämlighet, med en nästan osäker gång. Jag må taga så små steg som helst, så förefalla de mig ändå såsom jättesteg, emedan jag just där på fläcken känner, att jag tager dem dubbelt så stora som år 1802. Likså, när jag inträder i min vanliga kammare och talar de första orden, förfäras jag nästan för min grova basröst, som annanstädes, även för mina egna öron, plägar taga sig rätt spenslig ut – just emedan tonen i rummet, denna barnaårens resonansbotten, tyckes vilja återfordra min forna späda diskant. Dylika kontraster råkar jag vid vart föremål mig möter. Genom de begrepp om min person, vilka jag för med mig hem från främmande ort, satta bredvid barndomens livslevande minnen, blandas tiden så bort för min fattning, att jag synes mig på en gång vida äldre och vida yngre än jag verkligen är – och denna vimmelkantighet förgår sällan förr, än jag sovit bort den, liksom ett litet behagligt rus.

Vi dröjde ej längre tid vid mitt hem, än som fordrades att avbörda oss vårt [resetyg](#) och våra skjutspengar. Ty som min mor händelsevis ej var hemma och våra magar pockade på näring, begåvo vi oss till närmaste bästa grannskap, till den på andra sidan kyrkan belägna prostgården, att där undfå något av

»[vederlaget](#)«. Vi trodde oss där skola komma att spela tämligen förnåma gäster, såsom akademici, vilka i landsorterna nästan överallt bland de bildade betraktas såsom ett slags andlig eller kanske [ecklesiastik](#) adel, emedan de – i synnerhet första dagarne efter sin nedkomst från den akademiska lärdomens solljus – utstråla en viss ljuskrets (gloria) från sina huvud. Men därpå missräknade vi oss något. När vi inträdde i prosthuset, blevo vi i första ögonblicket tvehågsne, om vi icke i hast blivit förtrollade tillbaka till Uppsala. Här funnos [profeter](#) nog oss förutan; ty nästan det enda, vi sågo omkring oss, var idel akademici av båda könen. Förbluffade av dessa syner, deltog vi med en modest återhållsamhet i de vidlyftiga kommentarierna över åtskilliga akademiska texter, vilka till och med till en stor del voro så till sägandes kvarnstenar för våra öron, emedan de angingo vissa mediko-juridiko-teologiska frågor om giftermål, ganska klyftiga: såsom t. ex. huruvida tvenne pigor kunde eller borde gifta sig med varandra? Med blygsamhet inläto vi oss i behandlingen av slika lärda ämnen; men sedermera med dess större frimodighet i de näringsämnen, som vid den smakliga aftonmåltiden förekommo till prövnings. Därefter försvann jag plötsligen från alltihop, ty [medicinaren](#) lät beveka sig att uppsäga mig det hittills hållna stallbroderskapet, och jag skyndade hem till min säng, där jag genast insövdes av stångjärnshammarens förtroliga dunk.

Om morgonen, när jag efter en skön sömn slog upp ögonen, möttes dessa av min mors milda leende, vilken stod bredvid mig, färdig med ett aromatiskt ångande kaffe. I den solförgyllda kammaren var den gömdaste skrymsla ljus; dagen inföll med en grön grundning genom de genombrutna jalousier, som bildades av de myckna grönsakerna utomkring. Ty en fyra alnar hög vinbärsbuske samt en ung ask, vilken jag som pojke uppdragit, stå strax invid ena fönstret och taga med vänligt utsträckta armar efter rutorna. Utom dess är hela omgivningen så lum-

mig, att jag mången gång lekt med den inbillningen, att mitt lilla rum vore ett fågelbo, upphängt i ett vidlyftigt träd. »Här skall bliva över måttan trevligt att vara några veckor!« tänkte jag, och önskade dessa veckor bra långsamma; ty jag kände tvärtigenom min varelse en sådan välsmak, som om jag ur världens larmande och tröttande fåktarspel kommit undan på en av [Hesperidernas föryngrande öar](#).

[— —]

En hel månad sipprade omärkligt och hastigt bort, under vilken jag var nästan oavbrutet rotfäst vid det spenvarma hemmet. Intet synbart ombyte förändrade dagarnes räta och släta uniform. Utom stadens [pomoerium](#) vågade jag mig högst sällan längre än en fjärdingsväg; den kyliga, blåsiga, regniga väderleken skrämde nästan dagligen kroppen in mellan min kammars väggar och själen inom hjärnans fyra kamrar. Där är en litteratör minst blottställd för ledsnadens och olustens snuva; där finner han lustbarheter i större tal, än han hinner sköta.

Ett par tre skottdagar inföllo likväl i den likformiga tidsräkningen, utom antalet. Lördagen den 2 juli, om jag minnes rätt, kl. 4 e. m., vaggade jag i [fiskalens](#) stora schäs bort från [den månghamrande staden](#). Prästmannen Almqvist rullade efter mig i hack och häl på en [jutvagn](#) vid sidan av en ung hygglig flicka, och tåget slöts av ett par fruar i en dundrande [sufflett](#). Ändamålet var en liten upptäcktsresa i det inre av Sörmland. Helgesta prästgård var för oss alla ett obekant x, till vars finnande vi hade en [klav](#) i två bekanta kvantiteter: prostens gästfrihet och [adjunctus loci](#), som var son till en av våra fruar. Vi hade ingalunda att beklaga oss över uvertyren till vårt lilla resedrama. Så snart vi kommit några stenkast ut från staden, drogs den tjocka, mörkgrå [förblåt](#), varav himlen varit betäckt, upp ett par mil i höjden, och ett melodiskt [arpeggio](#) slogs genast an längs efter vägen på det mångstämmiga fågelpositivet i skogstopparna. Naturen, som hela förmiddagen utsvävat i tårar, hade nu

lagt bort sin grämlse, visade oss det gladaste ansikte, hon visat någon under loppet av fjorton dagar, och mottog oss brudklädd i sin nya gröna dräkt med tusentals tindrande juveler. Våra bröst höjde sig [dityrambiskt](#) vid hästtravets raska rytm; vi logo, vinkade och ropade [glädjeinterjektioner](#) åt varandra, och i varje backe sprungo vi karlar av, att ömsesidigt fråga och frågas av sällskapet, huru vi mådde. De tumultuariska svaren, som gävo eko åt varandra, och ännu mera allas klara ansikten och ögon, intygade, att något var kände sig stadd på en horisontal himmelsfärd.

På en skogshöjd mittemellan Eskilstuna och Malmköping gjorde vi en liten halt; dess saftgröna sammetsmatta syntes enkom vara utbredd för vår räkning. Här utstucko vi ett litet lustläger, och nedslogo oss förtroligt tillsammans för att riktigt känna, huru det smakade att sitta i gräset, i stället för på de eviga sofforna och stolarna. Sommarvindens yra lek i de skvallrande asparna var också alltför delikat; endast att fruntimren voro en smula villrådiga, om de skulle tillåta den leka fritt med deras personer eller om de borde gömma undan sig för dess nävishet inom sina schalar.

En stad må vara ett aldrig så litet [diminutivum](#), ja, vore den ej större än ett [tredagstorp](#), är den infödde och inbitne stadsbon alltid ändå stadsbo, och visar sig putslustigt förlägen, när han nyss blivit utsläppt i det gröna. En resa åt landet anser han väl ofta i själ och hjärta för en [utvandring ur Egypten](#) till det förlovade landet; han finner sig särdeles väl vid att vara kvitt stengator och träväggar, men ändå vet han ej rätt till sig, huru han skall föra sig an bland levande träd och stenar. Allraminst kunna fruntimren glömma bort sina egyptiska köttgrytor. Våra sällskaperskor hade ur dem försett sig med så bastanta souvenirer av varjehanda [fetalievaror](#), att man gärna kunnat bärga sig tjugu mil på landsvägens öken utan fara för svält. Ett helt varulager av [materialia och spiritualia](#) utbreddes på den gröna tor-

ven. Det hade varit en retande **flamandsk** tavla för en förbifående svulten passagerare att se, huru det lilla glada sällskapet förplägade sig i gröngräset.

Vi fortsatte vår bana, strävande och tumlande över en sex fjärdingsvägs sträcka av djärva backar, genom en raggig och borstig trakt, vilkens obändiga och högmodiga lynne försvarat den för den kuvande plogen. Fruktsamheten var hela sträckan bortåt större på starkt timmer än på spenslig halm; ehuru vi likväl ej voro så förtappade i vildmarken, att vi ju på de flesta ställen hade en framskymtande utsikt åt

— **hominumque boumque labores**,

nere i de tamare dalarna. Den enformiga vägen förkortade jag med den språksamme Walter Scott, och jag minns tydligen att jag just slutade den ljuva scen, då **Quentin Durward** uttrycker sin blyga kärlek genom gallret, när vi inträffade i Malmköping.

Det skulle fordras ett helt **Potosi** av uppfinningsgåva för att på ett någorlunda märkvärdigt sätt försilvra beskrivningen, huruledes man sov i den lilla kvasistaden, tills solen hunnit komma sig ett stycke före på nästa dag, och huru man sedan, utan minsta hinder, äventyr eller dylikt, kom fram till Helgesta prostgård vid annangångsringningen.

Nog av – det skedde så.

Med mycken vänlighet mottogos vi i prästhuset, dit efter hand en mängd av gäster samlade sig från flere håll. Dagen var vacker som – dagen. En vacker söndag är ännu skönare än en lika beskaffad söckendag, emedan inbillningen tvär honom ren från arbetsdammet och kläder honom i fridens dräkt. Prakten av solskenet och retelsen av den **balsamiska** luften förhöjdes ännu mer genom den långa vanan vid oblid väderlek. Det var, liksom midsommaren hittills hade gömt sina bästa **traktament** i en sval källare, för att hålla dem **oskämda** till vår ankomst ut i det gröna. En lång stund gick jag och fägnade mig åt den härliga sjön, som kring sina **lurviga** holmar lindade sina många

armar, och nästan ogärna upphörde jag att stirra på de krusiga småböljorna, som lekte med den blanka solstrålen, då klockornas allvarliga röst manade mig att gå med de andra i gudstjänsten.

[— — —]

Vid middagen i prostgården [spisades](#) mycket folk. Och som här fanns en tämligen manstark (d.v.s. även kvinnstark) [apparatus musicus](#) – helst fru F. från Ådö spelade väl [fortepiano](#), prosten W. flöjt ypperligt, prosten F. violin passabelt, och mången både sångstrupe och vrångstrupe stod öppen till begagnande, blev dagen, från början till slut, så till sägandes en »[kantat](#)«-[söndag](#). Slutet på alltsammans blev den ljuvligaste sommar-afton, i vilken man svärmade glatt omkring bland den muntra myggen, och det var rätt sent, när man omsider måste draga sig in var till sitt. Jag och min resebroder voro inkvarterade i en västlig sovkammare, där vi befunno oss för mycket behagligt, för att i hast kunna finna sömnen. Länge och väl lågo vi i det öppna fönstret, och lyddes på den vilande naturens stilla andedrag, de avbrutna och återkommande milda västanfläktarna. Från fönstret i kammaren bredvid lockade flöjtisten då och då fram några [näktergalsrulader](#), och tonerna återsändes av eko, renade och liksom förandligade, från den närbelägna kyrkan. Framför vårt andra fönster flöt såsom en klar sjö den [genomsiktiga](#) aftonhimlen, och sjön stod stilla därunder såsom en klar himmel. Båda speglarne speglade sig i varandra, och möttes, införlivade till ett, vid synkretsens gräns. Knappt fick någon skugga rum inom den vida jordrymden, som utsträckte sig liksom i luften mellan två himlar. Natten blev ingen natt, och vår sömn hann ej längre än till en lätt slummer.

Följande dagen musicerades med förnyad iver, såväl vid prostgården som sedermera vid Ådö – ett [säteri](#), utkastat från världen ut i villande sjön, bland idel lövlundar på den täckaste holme. Ju större bristen är på gäster, dess uppriktigare är gäst-

friheten på denna vänskapsö. Mig fullproppade den med de rödaste och digraste smultron, utom den övriga rundliga välfägnaden. Dagen var såsom avigsidan av den förra, liksom i allmänhet en fri måndag har ett festligt återsken av söndagen. På aftonen lämnade jag, full av förnöjelse, med mitt resällskap det **kanoniska** huset, och rullade i samma spår åter mot mitt **apokryfiska** hem.

Här dvaldes jag nu i min vanliga enformiga stillhet, tills jag den 24 juli, som var på en söndag, åter satt i fiskalens bredsäng, och styrde ut till Karlsfors. Men schäsen tog denna gång avsked från mig vid första håll, och de återstående sju milen måste tillryggaläggas, ej på stålfjädrar, utan på revbensskakande bondkärror, ofta nästan lika ensitsiga som en **désobligeante** (begrip min fransyska finhet!). Jag kunde ej förstå, vart sörmänningarnes eljest försvarliga åkdon tagit vägen för den dagen. Klämd av breda bönder och marterad på deras **Ixionshjul**, kom jag såsom kalops eller knäckt hare kl. 7 om aftonen till Karlsfors, där jag till tröst och lön för dagens vedermödor mottogs av de vänligaste händer och de gästfriaste hjärtan.

Ett högst angenämt liv förde jag på detta fredens och godhetens hem, ehuru det **föga slår till spans** i beskrivningen. Om morgnarna drack jag **Pyrmontvatten** med grevinnan, om dagarna drev jag på jakt kring all mark med Frese, grevarne och den trogne **Achates Valläng**, ehuru, sanningen att säga, det vanligen vid dessa jakter skällde mer än det gällde, och smällde mer än det fällde. För övrigt flöt tiden fram i ett fullkomligt **unisono**. Jag kan ej dechiffrera några bestämda fakta ur mitt oläsliga minnes arkiv, ända till dess min almanack kommer mig till hjälp med några stycken runstavsmärken efter skedda saker. Jag skulle därur vilja framleta ett kronologiskt register, på vad som passerat med mig och omkring mig under dessa ljuvliga dagar; men jag nödgas nu sluta, och hänvisar på möjligen framtida brev.

TILL MELCHER FALKENBERG OMKR. 12 AUG. –
1 SEPT. 1825

Melcher!

[– –]

Den 25 Aug.

Jag har ett par dagar hållit på att läsa [Lord Byrons Cain](#). Att denna poet dyrkas såsom en halvgud av den bildade världen, vittnar om det djupa förfall vartill bildningen*) nu lett närvarande mänsklighet.

Men varföre har då Kulturn gjort så litet till mänsklighetens förbättring? – *Motfråga*: Huru kan ett Apotek lända till hälsans förbättring, då man besöker det antingen såsom ett [spiskvarter](#), eller som en källare och likörkammare?

Det förra var händelsen tills *Upplysningen* tände opp sina stockeldar kring jordbrynet. Innan den tiden gick man såsom rå bonde in på Själens Apotek, i tanka att: här hålls näring, – *för att stilla bundhungern*, och söp vetenskapens och konstens [teriak](#), [terpentin](#) och [skedvatten](#) såsom [finkel](#), och åt ur alla lådor ([facher](#)) och burkar all sorts [droger](#), örter, rötter, moser, [plåster](#), salvor, [dyvelsträck](#), så att man kunde spricka av förstopning, [bukrev](#) och [indigestion](#).

Nu går man därin med svagare digestionsorganer, *för att reta apetiten*, och njuter, ur alla flaskor, den finaste sprit, [elixirer](#), [emulsioner](#), och annat destillerat starkods. Vilken förslappning och andelig [crapula](#) av sådana varors förbrukning såsom sällskapste måste följa, är begripligt av liderlighetens natur i allmänhet, – och man ser även för ögonen verkningarna i nästan alla grenar av litteraturen. Man äcklar vid allt, som icke liksom

*) NB. dess missbruk; – och missbruk är vanligen det enda bruk, som den större massan gör av allt ting.

rafflar i halsen, och därför måste nu vetenskaperna kryddas med det mest pikanta man kan påhitta, att man måtte få i sig det faktiskt närande: – och i vitterheten är ingen ting rätt njutbart, som ej sporrhugger de nedspända sinnena genom grovsinnligt retande föreställningar, eller utsikter, på närmare eller fjärmare håll, åt stegel och hjul och helvetet.

I sådant avseende är L. Byron en skicklig konstmästare. Hans tavlor äro liksom svarta nätter med skimrande fyrverkeri. Utan att direkt rekommendera det onda, framstår det ändå under hans hand såsom det gudas kraftfulla behärskare. Man kan ej värja sig från den känslan, att vår Herre blir en mes och Satan världens heros, när man får passera igenom en mängd av hans skildringar.

Detta skriver jag på Karlsfors^{*)}, sista dagen av mitt vistande på detta trevliga ställe. Här har jag varit sedan den 24 Julii och stärkt mig med Pyrmontervatten. För övrigt är ingen ting att säga om denna tid, mer än att den förflutit rätt fredligt och nöjsamt. Grevinnan Löwen är själva godheten, vars enda bemödande och fågnad är, att se andras trevnad och förnöjelse. Det övriga sällskapet har, utom hennes trenne unga söner, bestått av en Grevinnans släktinge, ett ungt fruntimmer, 24 år gammalt, Fröken Heland, en äkta huvudstadskvinna av den ädlare sorten. Mycken bildning i språk och vitterhet, ledigt, glatt konversationsvett, som aldrig har bekymmer om samtalsämnen, outtömlig kännedom av personer och förhållanden, finhet i hög grad uti bemötandet, som lätt smyger eller böjer sig förbi allt vad som kan stöta, äro egenskaper som göra denna flicka högst älskvärd, även utan att vara vacker. – Dessutom är min trogne vän, den duktige ynglingen de Frese, Grevarnes mentor, en god sällskapare, så att brunnstiden rätt hastigt förgått, innan

^{*)} Karlsfors ligger $\frac{1}{2}$ mil från Pilkrog, tillhörigt Grevarna Löwen.

jag hunnit ledsna vid dess sysslolösa dagdrivarliv, för vilket jag förut hade en viss farhåga.

Under denna tid har jag många gånger fattat beslut, att skriva till Dig, men varje gång har någon ting tagit emot. Svåraste **obstacle** har dock varit den **indolens**, vari jag försänkt mig till befrämjande av välmåga och gott hull, och därvid släppt tankarna ut på sommarbete. Nu äro dessa så svåra att taga opp (få fatt på), att Gud vet huru snart detta **lappiga** brev skall kunna fyllas.

Den 31 Aug.

Kopia ur min Plånbok.

»Gissa var jag nu är! – Jag sitter ensam på spetsen av ett berg, under en liten knölig ek, som tyckes, lik en undersätsig kraftfull gubbe stå och knyta nävarne åt de unga spolingarne till björkar, som skvallra kring bergets sidor. Mitt för mig är ett bråddjupt **stalp**, som bär rakt ned i en sjö: kanske har mången utlevad **Göt** i fordomtima härutföre skyndat den svala döden till mötes. Förbi skog-beväxta uddar sträcker sjön sig bort mot herresätet Värnäs i öster: mot väster breder sig en alldeles dylik sjö, tills den stannar vid Svennesta kyrka, vars tornspets pekar upp i aftonrodnan. Genom ängen mellan bägge vattufälten slingrar sig en smal å, lik ett silverband. – I västra sjön speglar sig den gullgula aftonhimmelen, i den östra dallrar den nyss uppgångna fullmånen. – Härliga kväll! – O! hade jag Dig, älskade Broder, vid min sida, i stället för 30 mil härifrån!« –

Torsdag Den 1 September.

Jag befinner mig sedan i Söndags afton ett långt stycke ner i ÖsterGyllen på Grävsten.

Grevinnan Löwen skulle efter slutad brunnskur göra en resa hit, och besöka **sin Svärmoder**, – och avstod icke ifrån att med sin oemotståndliga godhet **persvadera**, tills jag lät beveka mig,

att följa Henne och Hennes Herrar hit, i stället att stanna vid Sjösa.

– Vid Sjösa gjorde jag likväl vid förbiressan ett hastigt besök över en afton och natt. **Baron Löwen**, som legat i en rätt svår sjukdom, var nu lyckligtvis så återställd, att han låg klädd på sin Soffa, ehuru mattigheten ej på länge lär övergiva honom. Han sjuknade på sin 50 födelsedag, och anser denna sjukdom såsom en ny födelse, varigenom han blir kvitt sina forna småkrämpor. – Det var mig utsägligt roligt, att återse mitt kära Sjösa, och hade jag ej genom ett löfte juridiskt bundit *mig* och genom ett rep fysiskt *min kappsäck* vid Grevinnans vagn, så hade jag undgått smärtan att slita mig ifrån detta ställe, som för mig har hela den fängslande retelsen av ett hem. Ja! så snart jag kom i Bårvindsbackarna, och vagnen rullade utföre åt Svärta-nejden, var det som jag skulle ha kommit inom en annan atmosfär, – inom drömmande minnens **feiska** land. Varje föremål på den kända vägen hade ett nytt behag, då redan ett helt år förgått sedan jag upphörde att tänka mig såsom en ortens inne-vånare. Allt talade till mig med en ljuv sorglighet, då jag nu färdades fram som en pilgrim till den genom minnet helgade gravplatsen av en nu försvunnen verklighet. Med andra känslor nalkas man såsom hemmaboende, med andra såsom gäst, samma ställe, om det ock är ens egen födelsebygd. – – –

Följande dagen fortsattes resan hurtigt och lustigt från Nyköping. Som vanligt fick man frysa litet på den slätt, som mellan Nyköping och Kolmården i oupphörlig, fastän ej alltid märkbar sluttning drager sig mot bergåsen, och ligger vidöppen för idel nordliga vindar. Sedan fick man solbadda sig desto mer på den motsatta hastiga sluttningen mot **ÖsterGyllen**. Där ligger, som du vet, själva **die gülldene Au**, nere bakom berget, dit ingen nordanvind dristar inblanda sig, och störa de ljumma fläk-tarna i deras hushållning att frambringa en yppigare växtlighet. – I Norrköping stannade vi över natten, – och följande dagen

slutades färden hos den gamla vördnadsvärda [Grevinnan Löwen](#), hos vilken man nu lever de mest bekymmerslösa och behagliga eftersommardagar.

Allt ting smakar här antikviteten. Rummen äro fulla av antika, massiva möbler med rött [damast](#) eller grönt sammet och förgyllning. Det yttre bjuder ock en viss respekt. Huset med dess flyglar äro blott en våning höga, men med resliga vidunderligt brutna tak. Stället vimlar av gamla gubbar och i synnerhet gummor, gifta och ogifta, som antingen de vidare kunna uträtta något eller ej, här njuta sitt rikliga bröd. Grevinnans överdrivna godhet och välgörenhet sprider liksom en ständig sommar över hela sin omkrets, ur vars värma ingen gärna vill skilja sig, för att annorstädes pröva på de kulna och kalla dagarna av livet. Man tycker sig här vara flyttad undan närvarande tid, 60 à 70 år tillbaka; ty i Gummans människoälskande mildhet blandar sig den fornåldriga strängheten i levnadssättet, vilket ock visar sig i en allvarsam religiositet.

Men här tyckes ock till de 10 budorden vara tillagt ett 11te: »Du skall aldrig vara hungrig.« Bordet sviktar under många och mustiga rätter, varav vi nyare tiders nordbor varje gång förfärras. De som ej vilja göra sin flit vid måltiderna, måste undergå [penitens](#) på det sätt, att Gumman kommenderar dem att sitta närmast intill sig, där deras [kuverter](#) öVERRÅGAS med straffportioner av hennes egen hand. – Bland husets mångåriga långlivade trotjänare är det aldrig fråga om någon flyttningstid, – annan än dödens. Själva djuren finna här gott att vara. Ehuru Grevinnan ej egentligen äger någon henne tillhörig hund, så finnas dock här ändå sex stycken av diverse storlek, som dragit sig hit ifrån sina ägare, och då de hämtas bort ständigt komma åter. Tvenne äro av ålder och goddagar så betungade, att de ej gärna skilja sig från farstun, och om de avlägsna sig ett stycke ut i fria luften, så hitta de av blindhet ej till dörren där de kommit ut.

Nu kan det vara tid att sluta teckningen av detta gamla herre -

säte. Om 8 dagar begiva vi oss åter åt hemorten. Jag avlämnas då vid Sjösa, för att där tillbringa en vecka. Där hoppas jag att träffa min forna *Discipulus*, långa Axel, som nu *givit sjön på båten*, eller kanske båten på sjön, och sig själv i land, att där försöka sin vidare lycka. Han har själv förklarat sig oduglig att plöja havets fält: det gör det samma, blott han i en framtid blir duglig att plöja Sjösas sädesgården. Baron är nöjd med förändringen och frågar: »Vad hade min son *på Galejan* att göra.« Emellertid har denna *detour* på ett år gjort ynglingen gott. Han påstår sig hava fått förökad lust för studier och vill tillbaka till Uppsala. Välkommen! – –

– Men nu är det tid att sluta. Här börjar bliva en sådan stojande marknad i vår fem-männings-Kasern, att raspningen av min penna ej en gång höres av mina egna öron, men raspningen av skoborstar och *kläsborstar*, varmed något var stuvat sig upp till middagsmåltiden, påminner mig allvarsamt, att min haka ser ut som en skoborste. Rakom henne alltså!

[– –]

TILL P.W. AFZELIUS DEN 22–23 AUG. 1825

Karlsfors den 22 Augusti.

Trofaste Broder!

Den yttre människan har nästan hela sommaren fört över mig en enväldig regering; på sistone biträdd av en mer än vecklång tandvärk, som först i dag upphört med sin terrorism. Nu, då jag känner någon håg att glänta på mitt innandöme, finner jag dörren därtill så igenrostad, att jag ej får ut ett enda ämne till att *con amore* behandla. Det förefaller mig visst, som om jag nu hade vida mer att orda om, än vid många andra tillfällen, då jag kokat stora kvantiteter *Rum-fordssoppa* på – så till sägandes – bara atmosfärisk luft; men nu – nu framställer sig varje

ämne, jag i hast låter passera mönstring förbi tanken, i en slät och prosaisk figur.

Ja! – si så! – – – där sitter jag nu, lik ett urdrucket punschglas, som man måste välva på ända, för att suga ur de kring bräddarna kvarstannande sega dropparne. Låtom oss vända bladet: kanske öppna sig nu några vidsträcktare och mera gynnande utsikter?

– –

– Nej! – – ett tomt Sahara är allt vad som framter sig för min syn. – –

Låtom oss då slå eld på pipan: kanske går någon gnista bredvid, in i huvudet, och tänder något ljus? – –

– – Nej! – – huvudet är ännu bättre brandförsäkrat, än det lumpna fnösket. – – – – Intet enda skal av någon idé, eller reminiscens, eller eget eller främmande infall; – – om jag ej skulle vilja bruka ett, som ett oredigt minne vill påstå att jag förr en gång använt: »att tankarne ligga i huvudet såsom tjälad lut-fisk.« – – –

– – – – Ja! Bror! – – – –

– – Brevet måste emellertid slutas. Men skall det verkligen ske med idel tankstreck? – – Draga de icke längre tid, dessa tanklöshets-märken, att uppstryka, än om jag fyller papperet med en legion av lika tanklösa bokstäver? – Alltså: framåt, I bokstäver, hurtigt på banan! – gån då på, i bödelens namn! – det är ju blott fråga om reträtt utan fara, genom ett fredligt land. Men gören också beskedligt halt vid slutet av denna pappers-sektion! Förlöpen eder icke därutöver! ty då äro jag och ni olyckliga.

(Uppmaningen och varningen äro båda lika nödvändiga. Ty – först och främst – har jag svårt att lämna i **ödesmål** några tomma stäpper i ett brev. Allt vad som är förelagt av papper, måste från hörn till hörn vimla av en befolkning av ord, om också dessas hela betydighet ofta ej är annan, än att de med mången statistisk befolkning kunna säga: **nos numerus sumus**.

För det andra, – liksom även den självsvåldigaste och allsvåldigaste poet ej får sluta där han själv vill, utan där versen vill, – likaså är min brevprosa i så måtto ett bundet tal, att dess gräns måste passa in med bladets. – En viss natt, och vid en viss korrespondens, fogade sig all ting så harmoniskt, att både papper och bläckhorn och ljusstump och tankar togo slut på samma gång. Allt var fullkomnat: allt, upp ifrån *min käre Broder* ända ned till A, T–s. Endast det lilla obetydliga tinget punkten (.), som likväl är oundgängelig för att kröna alla skrivna verk, fanns ej i bläckhornet; ej heller hade han den ringaste plats att slå sig ned på vid det smäckfulla brevets slut; – och om även medel funnits mot dessa kinkigheter, så kunde han (.ten) likväl icke komma på sin bestämmelse genom blotta förnuftets ljus. Ett nytt stycke talgljus måste alltså tändas, en sovande granne måste berövas sin sömn och sitt bläckhorn, ett stycke nytt papper måste framskaffas, att därpå placera det fulländade brevets gränssten.

»Arabiska fåren« – sade jag, i det jag satte en duktig huggare till punkt på det tomma papperet – »[Arabiska fåren](#) bära ju icke själva sin fettsvans, utan draga den efter sig på en liten apart vagn.«

Men ju mer jag betraktade, huru brevets yttersta svansända (.ten) låg där så makligt på en lika stor blankett, som den, varpå själva skrivelsen kaotiskt trängdes, ju mer uppväcktes min harm över en sådan orättvisa. Tinget såg vid ett fortsatt fixerande sluteligen så hieroglyfiskt ut, att jag knappt själv förstod dess betydelse, utan att utarbета och bifoga en förklaring där – över, – vilket också skedde. Och pennan kunde sedan ej i sin kurs kasta ankare, förr, än hon inlöpte riktigt i hamn i papperets yttersta räta vinkel. Så kostade mig denna omständighet (.ten) ett stycke sömnlös natt, och en mängd sömniga meningslösa meningar! – Och alltsedan den tiden har jag haft en så stor respekt för varje sista sida, att jag i bråda tider –

såsom t.ex. nu, då brevet snart måste hopslås – är i ett oupphörligt bekymmer, att, genom anbringandet av figurerna *paragoge* och *apocope*, växelvis, i *periodernas* och ämnenas behandling, giva enhet och harmoni åt mitt opus.)

Mitt sista glas *Selzer* tömdes i Lördags. Tiden har lupit som en pil med sin trevlighet och sina stilla nöjen. Jag borde nu egentligen *skiljas* vid det Grevliga huset, och taga in i ett Baronligt (vid Sjösa). Men den goda Grevinnan övertalar mig att följa henne och hennes familj ned till ÖsterGyllen på en 14 dagars resa, och min böjelse lutar så mycket åt samma håll, att jag icke utan svårighet gör mig styv och hård mot ett så gott anbud, – helst jag bävar för att *skiljas* vid detta husets mot mig så vänskapsfullt sinnade innevånare. Huru mitt beslut kommer att bliva, så är det i alla fall säkrast, att du, enligt vad jag förut nämnt, ställer adressen till din evigt tillgivne

A, T–s.

TILL P.W. AFZELIUS 14–20 SEPT. 1825

Den 14 September.

Hedersvän och kamrat!

[– –]

[– –] Och nu, då jag partout föresatt mig att skriva till dig något om de sista veckorna, återstår av dem ej mer än en angenäm hågkomst i allmänhet, vida mindre rörlig, klar och detaljerad, än som vanliga bastanta prosa-människor pläga minnas vad dem hänt.

Jag måste alltså försöka att på något sätt åter genomleva den sista tiden, för att se till, om något av de intryck, som legat liksom under jordbrynet, tagit rot och är färdigt att slå ut i grodd. Jag måste distinkt granska alla dagarna, såsom uppträdde på ett snöre; – och väljer därför Almanackans simpla mekanik till led-

ning, att du må erhålla åtminstone ett kronologiskt register över det som tilldragit sig i min biografi, sedan – sedan vad? – jo **posito**, för den jämna siffrans skull, sedan den 20 Augusti. – –

Den 20 augusti tömdes avskedsskålen för brunnsterminen i ett **duvet** och kraftlöst glas seltersvatten; och för övrigt kan jag ej påminna mig, att varken jag eller Frese eller Gumælius eller de tre grevarne eller grevinnan och **mamsell Bahrman** gjorde någonting. Likså litet advokatfiskal Romel.

Den 21 augusti (söndag) sov jag för första gången efter flere veckor till 7; drack kaffe $\frac{1}{2}$ 8, i stället för att såsom under den dietetiskt ortodoxa tiden vänta, tills solen hunnit närmare sin kulminationspunkt; deltog strax därefter med samtliga manskapet i huset i bataljen mot en stor råtta kl. 8, vilken ville trotsa oss, då vi sutto på gården och gungbrädet, men genom en hjältemodig sväng av Gumælii silverknapphövdade **rotting** bet i gräset. Och var detta det tredje och sista villebråd, han drap under sitt besök vid Karlsfors; en orrhöna damp för hans skott onsdagen den 17 och följande dagen en hare. Ty du skall veta, att han kom till oss om tisdagen, och att det jagades förtvivlat i tre dagar, nämnda söndagsjakt oberäknad. – Dagen förflöt för övrigt i fred.

Den 22 om förmiddagen for Gumælius sina färde, till vår stora saknad; ty han var ända igenom ganska trevlig.

Den 23 skrev jag till dig ett föga läsvärt brev, vilket medtogs av den strax efter förseglingen avresande hr Romel, som av oss, förmodligen för hans stilla uppbygglighet, kallades **Romulus**. Han var i sig själv en bra och klok karl, i vars umgänge man mycket väl trevs, men också sedan han rest. Dess mindre blev trevnaden, när

Den 24 augusti mamsell Bahrman lämnade vår krets. Få flickor har jag funnit så lätta att leva tillsammans med. Hon var drivhjulet för vår konversation under de fjorton dagar, vi fingo äga

henne. Hon är en huvudstadskvinna av den ädlare arten; outömlig kännedom om alla slags personer och förhållanden, fint omdöme, kvickhet, ledig och bildad samtalsdiktion, vitter beläsenhet äro egenskaper, som jämte litet musik gjorde, att man i den förtroligare sammanlevnaden med henne glömde både tiden och att hon är litet ful.

Den 25 läste det lärda ståndet – Frese och jag – halvannan [rapsodi i Homeros](#), för att samla oss från de föregående dagarnas förströelser till Östgötaresans förströelser. Men varken de teoretiska betraktelserna över språket och språken, som därvid lupo [avväxlande](#) genom huvudet, ej heller välbehaget av det [petrificerade](#) lugn, varmed Ulysses förtäljer sina äventyr, kunde från mig fördriva en viss hemlig ångest som masklikt kröp kring hjärtats rot. Det var *ett* slags andlig snuva, som hade till orsak en förändrad väderlek i huset. Tomheten efter den sällskapslika mamsell Bahrman, medvetandet, att dagen var den sista på det vänliga Karlsfors, samt den oroliga spökningen för följande dagens mangranna avresa, vilken gjorde varje plats i huset ogästfri, verkade nämligen att en olustens ande for in i allt, vad man tog sig för.

Den 26 äntligen, en halvklar fredagsmorgon kl. 10, svajade liksom en vimpel en lång piska från kuskbocken. Två vagnar stodo belastade med hattaskar – vilka alltid taga första och största rummet i [voiturer](#), där fruntimmer föra befälet – kappsäckar, lådor, knyten, [schatull](#) m.m. I dessa effekters mellanrum inkilades sju personer, och efter utfärdandet av några muntliga [ukaser](#) angående hus och hem och eld och brand och fruktträd bar det av i muntert trav från gården. Avskedet från ett ställe, som man på längre tid övergiver, skär med olika vässad egg: än sargas man strax illa, än blöder man blott till en början, för att efteråt känna svedan. Men denna gången hade jag den sällsynna lyckan, att skilsmässan ej en gång ansatte baken av sitt [egg-järn](#), utan helt beskedligt tillknöt de band, med vilka jag var

fäst vid stället. Det var endast åt platsen, som jag sade farväl; ty de vänskapsfulla invånarne hade ännu för en tid fäst mig kvar i det omedelbara grannskapet av deras personer. Den goda grevinnan, vars hela nöje är att bereda andra nöje, hade erbjudit och övertalat mig att göra sällskap på en lustresa, för att understödja Pyrmontervattnet i dess medicinska åtgärd.

»Men vart gällde då resan?» frågar man. Det skall framtiden visa. Följ bara troget med; varom icke, stanna kvar i den gamla okunnigheten.

Under en hängsjuk och slutligen i regnskurar flödande himmel färdades vi fram över Hölöbygden. Dock började luften antaga ett vänligare skick, då vi nalkades Svärta område. Mot aftonen och i grannskapet av Svärta stod himmelen redan ren och blå, såsom ett ljuvt melankoliskt minne av den framfarna våren och sommaren, och instämde i samma ton med de hemkänslor och de vaknande hågkomster, som kringsvävade mitt sinne i denna så ofta av mig befarna och bevandrade nejd.

Utanför Sjösa lämnades jag på landsvägen åt mitt öde. Jag ville nämligen ej neka mig den glädjen, att avlägga ett – ehuru kort – besök i detta mitt forna hemvist. Under det grevskapet således fortsatte färden till Nyköping, att där vila över natten, begav jag mig till fots till friherrskapet. Jag hade ej mer än en halv fjärdingsväg till målet, vilken, av gammal vana att vandra den, plägar förefalla mig som ett par stenkast; men nu tycktes den under min frånvaro hava ansenligen växt i längden, och min otålighet fann på den ingen ände. Nästan andtruten kom jag fram, och inträdde genast i baron Löwens rum. Han träffades liggande på sin soffa såsom konvalescent efter en svår augustifeber, och såg så förfallen ut, som om han varit formad av bara dimma. Farna blåste strax ihop de övriga medlemmarne av familjen, och fägnaden var å ömse sidor hjärtlig. Ett kärt återseende är en försmak av [det tusenåriga riket](#). I början gick allt stilla och tyst tillväga, så länge man var samlad kring den av

sjukdom ömtåliga herrn i huset; men när vi snart måste lämna honom ensam i ro, då först brast den kvävda lustigheten ut nästan tumultuariskt. Fruntimren satte mig liksom på **understol** mittibland sig, fröknarna skyndade att kringränna mig med tallrikar, lastade av trädgårdens bästa alster, och matade mig flitigt med efterskörden av bigarråer samt förstlingen av **astrakaner** och druvor. **Godsinta kvinnor** få då först själva riktigt smaken på sina gäster, när de fått giva dessa något gott att smaka på. Samtalets öppnade slussar strömmade med halva frågor och svar och fragmentariska berättelser i ett yrt **pêlé-mêle**, och det ömsesidiga meddelandet blev dess mer elektriskt, som man blott hade några få timmar, att skåda varandra ansikte mot ansikte. »Kors, vad magistern blivit solbränd i ansiktet, som en brun böna! – Kors, vad Zaphira då ränt opp gänglig, som en **tursk böna**! – Ack, att inte magistern i år var med vid Ånga, där vi voro så länge och hade så roligt!« – Jag tillbragte en högst angenäm och glatt förtrolig afton bland dessa verkliga vänner, som länge väntat på mig, och efter vilka jag själv så innerligen längtat, helst detta var den längsta tiderymd, jag varit skild från stället sedan den första bekantskapen. Är livet ofta en möda, betalas det dock av sådana återseenden övernog, och här njöts detta nöje i sin största energi, just därför att det var sammanpressat inom en så knapp tidgräns. Jag inslumrade om natten under de rosigaste fantasiers svindel, och drömde om idel **Wonne**.

Den 27 satt jag redan kl. 7 i en schäs, ivrig att förenas med mitt kära resällskap, vilket, ehuru kärt det också var för mig, likväl icke skulle hava varit i stånd att lindra svedan av den hastiga lösslitningen från Sjösa, om ej min föreställning visat mig i fonden utsikten av ett nytt återseende inom få dagar. – Inom en halvtimme satt jag åter i samma läge som gårdagen, i en Meddevivagn bredvid den trogne Frese, och Sjösabesöket låg bakom mig som en vacker dröm, då vagnen i den solförgyllda morgonen rullade fram på Norrköpingsvägen. Denna dröm gav likväl

en viss idealisk ton och färg åt hela dagen, och skilde honom mer än den yttre olikheten från sin föregångare. – Med dubbla rockar färdades vi uppåt den sträcka, som från Nyköping i stundom omärklig sluttning höjer sig mot Kolmårdens bergås, och mot vilken de nordliga vindarne föra ett nästan odelat regement; vanligtvis tyranniskt, i harmen över den förmur, som vill hålla dem kvar inom Svealand. Men ingen rock kunde fördragas, då vi i en hast sänkte oss ned utför bergets södra vägg, där liksom en nyfödd Junius insvepte oss i sitt kraftigt varma sköte. Varje gång jag beträtt denna Östergötlands »göldene Au«, har det förefallit mig, som skulle jag med tillhjälp av Fortunati önskehatt gjort ett språng av fyrtio mil. Klimatförändringen är så litet förberedd genom några lindriga övergångar, och känslan av södern så överraskande, att jag vid första intrycket alltid tänker mig flyttad ur vårt fädernesland. Dock, det räcker ej länge, innan norden åter till en betydlig del tager igen sin rätt. – Vid Jäder och Vreta hade vi ingen nöd att få hästar. Hela orten var till häst – och det blott och bart genom ett par oberäknade slarviga penndrag på ett par förbudssedlar, utfärdade av en greve R**, som i brådskan ej besinnat, att punktliga hållkarlar hava svårt att läsa nummern 22 (2:ne) för annat än 23. De lustiga scener, som genom denna överbefolkning på vägarne och gästgivar-gårdarne föranleddes, äro, tyvärr, genom sin rikedom på cynism ej medgörliga för pennan.

Utan några vidare äventyr, som kunna göra effekt i en beskrivning, anlände vi till Norrköping kl. 5 på eftermiddagen och rastade där över natten. Nu fick jag mer tillfälle än vid mina förra hastiga genomresor att bese denna vackra stad. Den bär stämpeln av industri, välmåga och en medborgerlighet, som, mer än vanligt i andra svenska städer, tänker på något utom vars och ens egen koja.

Den 28, söndagen, kring middagstiden, avreste vi därifrån och efter fyra mils färd genom föga lockande trakter inträdde vi i

ett landskap, vars fysionomi bar starkt syskontycke med Sörmland. Skogar, berg och sjöar gruppera sig mer äventyrligt än på det likformiga Vikbolandet. Ett, tu, tre uppsticka över skogsbrynet tre tornspiror djärvt i höjden, tätt invid varandra; en helig skymning omvärver ovillkorligt fantasien, då den strax vid första anblicken sjunker ned hela århundraden i tidernas schakt. Man känner sig i grannskapet av 1500-talet, och man missräknar sig ej. Det är Ekenäs' friherreborg man ser, ett verk av ett mäktigare och storsintare släktes händer; ty det var fältherren Banér, som uppreste denna minnesvård över sig själv åt sin ätt. Men nu är hans ätt för dvärgartad, att kunna hålla kvar detta kraftverk i sina händer; ty ryktet sade, att godset med dess slott skulle säljas till en köpman – [krämare](#) äro nuförtiden de enda erövarne! Denne lärer säkert ej försumma att genom [behöriga lämpor](#) tämja byggnadens trotsighet och förmå den att sentera nutiden; eller, i lyckligaste och beskedligaste lynnet, låter han den efter egen lust och infall bliva till en ruin. Om det ärevördiga slottet – som träffande erinrar om Walter Scotts romaner – om detta levde med samma hjälteliv, som det uttrycker i sina allvarsamma miner, skulle det brista av harm över att besittas av en efter moderna räkneseätt »god man« och »man för sig«; det skulle från sin nakna gråa grundklippa, på vars massa, av lika höjd med byggnaden, det står och avbildar sig fördubblat i djupet av sjön under dess fot, [välva](#) sig utför, som en vid livet ledsen kämpe från en ättestupa. Då kan ett mäktigt [kommerseråd](#) – t. ex. hr [N. N.](#) (Nicodemus*) Nihilson), vilken utanför Nyköping med en vit lada bebyggt och med vitmenat gärdsel inhägnat lustgården Gunås, få fritt [spatium](#) på berget, ifall han icke finner det vara för litet platt, att efter sin smak och med sina jättkrafter – lumpmyntet – där uppföra en kolossal torparstuga.

*) På svenska: folkprejare.

Men varför sitter jag här, och på ett ryktes lösa sand bygger upp ett dumt och otrevligt luftslott, i stället för det ännu rätt väl bestående slottet Ekenäs? Skall icke du, o broder, när du ser mig i otid sörja och harmas över den gamla borgens befara-de hårda medfart, anse mig med samma ögon som Boileau sina båda vänner, då han träffade dem vid ett par tre buteljer burgunder, begråtande den store Homeri död av hjärtans grund, utan att alls vilja lämna insteg för några tröstegrunder? Eller som Atterbom ansåg Geijer, när denne, vid hågkomsten av ett utfall dagen förut mot filosofien, stimulerade sig själv medelst blotta flerfaldiga upprepadet av orden: »Det är nedrigt!« och på dessa ord, liksom på trappsteg, lyfte sig nedifrån en abborres svalaste fisktemperament upp till den högsta lavafrustning av ett rytande lejons förgrymmelse?

Jag märker, att jag icke från detta ställe kommer ur fläcken: Ekenäs har jag ännu ständigt i synkretsen. Visserligen är denna ort den mest magnetiskt dragande på hela vägen; men så har också tanken onödigtvis gjort så oskickliga kryssningar där-omkring, att han förlorat vinden och farten. Jag kunde väl möjligtvis bogsera mig fram en sträcka genom de kringliggande vackra nejderna, men det batar föga, när man är trött. Jag lägger mig hellre för ankar, och säger: Godnatt!

Den 15 september.

Förbi Ekenäs ledde oss den gråljusa vägen vidare fram en halv mil, i allt vildare bukter, genom en nu leende, nu dyster grönska av omskiftande skog och fält. Aldrig känner jag mig muntrare, än då jag från en slättmark kommer in i starkt kupe-rade trakter. På ett fält står allting stilla och livlöst, man må köra så fort man vill, och man vet ej, att man åker av andra märken än de skygga gärdesgårdsstörarne, som fjäska en förbi. Men går det kors och tvärs, växlande över berg och dal, skog och mark, då tyckes hela den omgivande naturen deltaga i den

resandes rörelse, och beställsamt skynda på hans fart. Själva landsvägen tyckes mig då vara en kvick, sprittande drake, som löper förut med sitt huvud, att röja rum för dem, han drager efter sig på sin rygg. När han än kastar av i tvära vändningar till höger och vänster, än döljer sitt huvud i en av träd beskuggad **däld**, än reser det djärvt uppför en höjd, liksom hotande att draga resenären upp mot skyn, än smyger sig undan åsynen och sedan gäckande sticker fram på ett helt annat håll, än man väntat, då känner man sig ej såsom ett kräk mödosamt krysta sig fram*) mellan fjärdingsstolparna; man förgäter tids- och milsräkningen i den lustiga dansen.

Så förkortades denna halvmil till en kort promenad, och man visste av ingenting, förrän vi överraskades av Grävsten, som var målet för vår resa. Det är gamla grevinnan Löwens änkesäte. Där stannade kl. ½ 6 på aftonen våra trötta hjul på den gröna gården.

Här kände man sig tillbakaflyttad sextio år ur den närvarande tiden. Hela stället bar ålderdomens prägel. Gul-målade hus med vidunderligt brutna tak och oregelbundna utbyggnader mötte ögat utantill, och bjödo respekt. Av urgamla kvinnliga trotjänare infördes man i rum, möblerade med rött damast eller grönt sammet. Flere minuters stum väntan, under vilken **domestikerna** tyst traskade genom rummen. Äntligen blev vår grevinna ensam, med tecken utan ord, introducerad till den gamla. Efter en kvarts **karantän** fingo sedan de unga sonsönerna tillträde. Efter ännu en antyddes Frese och jag att stiga in.

Med hämmad andedräkt och på tå inträdde vi i det allra heligaste, ovissa, vad för ett slags besynnerlig ålderdomsrelik var dess inbyggare. Fram i en soffa satt en sjuttiofårig, vördnads-

*) Känslan av otålighet vid en trög fart, yttrar den sig ej så, som ville man genom en ansträngning *a posteriori* sätta vagnen i raskare gång?

värd, högväxt dam, antikt kostymerad, med ett slags brun [sidenrobe](#) utanpå en snövit klänning. Ständiga giktkrämpor hade låtit liksom fastväxa en stav vid hennes hand; en oskiljaktig följeslage, jämväl då hon satt fasttyngd vid soffan. Även anordningen i rummet tvingade till vördnad och till glömska av det vanliga livet. Ett par minuter efter våra bugningar, sedan den åldriga grevinnan talat några ord vid den unga, sträckte hon med nådig [grace](#) ut sin hand mot oss, under det hon utsade de orden: »Herrarne få sätta sig.«

Sådant var vårt första mottagande. Men sedan man en stund känt sin tunga och sina steg bundna av den fornaåldriga allvarsamheten i formaliteter, upplenades hela denna utvärtes rimfrost i en ljum förtrolighet. Snart spred sig en mild sommarvärme från den gamla fruns människoälskande vänlighet; innan man skildes åt, befann man sig, redan samma kväll, fullkomligt hemtam. Och sedan genom det ömsesidiga utväxlandet av alla »godnatt« ridån blivit nedfälld för aftonens scener, spelades liksom bakom ridån en yster fars, i det gumman, oaktat sina obekväma och vacklande steg, fattade oss båda främlingar under var sin arm, och med skämt och glam och högljutt löje ledde oss in i vår med rosigt siden triumferande sovkammare.

Grevinnan Löwen är ett väsende, som upplöser sig i bara godhet, fromhet och välgörande. Hela godset lever i en gyllene ålder under hennes ömma och givmilda vård. Här vet man föga av någon flyttningstid: det tjänstfolk, som en gång kommer på stället, stannar vanligen kvar, tills de avhämtas med tjänliga medel – av döden. Därför fick man ock se åtskilliga obrukliga [inventarier](#) gå levnadsmätta med makliga steg kring tomten, att i solbaddet kylslå den kulna blodan.

Här mådde vi under fjorton dagars vistande alldeles gruvligt; man åt och drack från morgon till kväll i ett nästan oavbrutet sammanhang. Långa [bordsläxor](#) och långa, ymniga måltider utgjorde en väsentlig del av detta fordomdagsliv. Det var såsom

elfte budet bland budorden: »Du skall aldrig känna tecken till hunger, utan för säkerhetens skull börja åter äta, medan du ännu känner dig mätt!« Verkan av min brunnskur höll på att gå rentav förlorad; ty gumman vakade själv strängt över, att ingenting av frukostens tre till fyra rätter, middagens mången gång ända till åtta rätter, kvällsvardens minst fyra rätter lämnades orört. Den, som skolkade, den satte gumman närmast sin sida vid bordet, och han måste till bot och bättring undfå av hennes egen hand straffportioner, alltefter brottets beskaffenhet. – Frukt, konfekt, kaffe, te, mjöd, sylt med grädde m. m. tjänade på mellantiderna såsom bindningsmedel och murbruk, att fylla igen de möjliga tomma springorna mellan de solidare näringsämnen. Aldrig har min mage, alltunder den tid han varit i tjänst, varit strängare överhopad av sysselsättningar.

Samma frikostighets- och gästfrihetslag gäller även för ringare gäster, de må nu i aldrig så obetydligt ärende besöka gården. Hela året om gäller här på stället den regeln, att man icke får »bära ut julen«. Ingen går sin väg utan en [välfägnad](#), varmed även den oförnöjdaste kan vara till freds. Det enda, som i någon mån hindrar gästfriheten, är ett halvt dussin större och smärre, mer och mindre blinda hundar, vilka, utan att höra stället till, likväl förgäves blivit borthämtade av sina ägare, emedan de funnit sin högsta vinning i att tjäna på livstid vid grevinnans dörrar. Dessa äro ett [Schweizergarde](#) av en så förskräcklig trogenhet, att de anfäktat ej blott dem, som nalkas huset, utan även dem, som komma ut därur. Också *vi* hade med dem alla dagar att syssla, och kunde aldrig vinna deras förtroende. Det såg ut, som fruktade de på mera allvar än någon annan, att grevinnans flödande givmildhet släppte bort var främling med större gästskänker, än att husets välstånd kunde på längd bevara sig från djupa [kräftskador](#). De tycktes ana, att ovärdiga och egennyttiga människor ej försumma [brandskatta](#) en boning, varifrån all karghet är landsförvist, eller likt blodiglar fästa sig vid en så god-

sinnad natur, som aldrig känt ett oemotståndligare behov än givmildheten. Lyckligtvis är gården Grävsten ett dubbelt ymnigare skafferier än en lika stor lantegendom i våra nordliga trakter, och tillåter välgörenheten att hushålla med sig såsom den gör, utan förfång för husfolkets goda hull och vällevnad. Ty rundligt går det till bland den talrika tjänareskaran, vilken 365 dagar om året tyckes fira [saturnalier](#). Möjligen torde husmoderns lindriga fordringar och milda bemötande lämna dem en [Magna charta](#) till friheten, som annanstädes ej medgivas, och som [billigtvis förfalla](#) med hennes eget fränfalle. Men emellertid, tillsvidare, går var och en, med riklig lön för ringa möda, utan fjäsk och brådska till sina åligganden, frodig i synen och modig i uppsynen. Ja, man tycker sig på själva [fänaden](#), såväl den fjädrade som den ofjädrade, skönja en bestämd min av östgötsk belåtenhet och oberoende.

Nu har du fått en ungefärlig teckning av levnadssättet i detta forngrevliga hus. Det var för mig både lärorikt och innerligt rörande, att mitt i vårt själviska tidevarv se den sällsynta företeelsen av ett så ända i botten kärleksrikt temperament. Mitt hjärta blev mången gång vekt, och en tår ville ut i ögonvrån, då gumman riktade mot mig sina milda ögon och sitt rena anlete, där blicken och minen, bland ruinerna av skönhet, stodo kvar såsom oförstörliga hieroglyfer av godhet och oförgylld humanitet.

Utomhus levde man i en natur av lika sinnelag. Ljum var luften och fri från Sörmlands aftondimmor, vilka hos oss förebåda hösten mitt i den varma sommaren. Neiden hade ett mjukt lynne, ehuru den ändå var en fullständig upplaga av den svenska naturens [opera omnia](#); ty vekt och hårt, vått och torrt, vilt och odlat fanns i rik gruppering. Men den frodiga bördigheten var likväl det rådande i varje utsikt. På en sida hade man den härliga Storängen, en ståtlig skönhet bland ängar. Ingen sten, ingen tvär skrynka vanställde dess smidiga ytlinjer; på det stilla

gröna havet höjde sig varsamt, likt öar, halvsfäriska kullar med glesa ekdungar. Jag har aldrig förr än här riktigt fattat, vad det [Homeriska](#) οὔθατα γαίης haft att betyda. På en annan sida hade man en lång och smal slätt, som stryker fram tätt nedanförbi gården. Den upptages av en sjö i öster, en dylik i väster, och mellan dessa, mittför huvudbyggningen, en äng, som i söder begränsas av gården och lövbackar. I sjöarne badades, metades, [drogs not](#) och sköts en stor mängd änder (av den som var kvick skytt; men så kvick var ingen av oss gäster). Oftast drog jag mig undan mina [vattulystne](#) sällskapare så långt upp på torra landet, jag kunde, d.v.s. på en tvärstupande högbrant, som den ena av sjöarna försåg med evigt [fotvatten](#). Här satte jag mig, med [Corinne](#) till sällskap, under en undersätsig, knölig ek, vilken tycktes knyta nävarna åt de unga spolingarna till björkar, som skvallrade och tasslade kring bergets sidor, och min sysselsättning var då ömsom att bläddra i boken, ömsom att lyssna på de brutna ord och stavelser, som vädret förde med sig ur fjärran djup från de svarta människoatomerna på vattnet, ömsom att djupsinnigt fundera på – ingenting. Hit gjorde jag mången vacker afton mina vallfärder och dvaldes där intill sena skymningen, lämnande rum i det vidgade bröstet för renare luft och högre känslor. [Anblicken av vissa landskap](#), vid en viss minut i kvällstunden och i en viss ljum luft, är åtföljd av ett alldeles eget fantasiens vinddrag, som pustar dammet bort från ett visst psykologiskt [landscapsstycke](#) i mitt inres innersta kappell. Om denna tavla är en kopia efter naturen eller en idealisk komposition, vet jag icke själv; ty den är målad av min spädaste barndoms genius, den tid, då jag ännu ej hade något minne. Det händer mig högst sällan, att denna målning avtäckes och återgiver mig den därmed förbundna känslan av – livet såsom en evighet. Denna dröm fick jag tillbaka, då jag första aftonen vid Grävsten besökte nyssnämnda berg. När jag uppnått toppen, hände det, att över herrgården Värnäs, vid östra sjöns

ände, fullmånen såg mig rakt i ansiktet, och med sina strålar vävde ett glittrande silverskir över en del av den mörkgrå sjöns yta. När jag vände mig om, kvarhölls blicken av andra föremål bortom änden av den västra sjön, där spirorna av Svinsta och Vårdsbergs kyrktorn pekade upp i aftonrodnaden, av vilken fjärden lånade det gladaste guld. Ängen sammanknöt båda vattnen med ett klart silverband av en å, och där bortom, på något avstånd, lågo i söder de ljusa åkerfälten. Mot norden stängdes utsikten av allvarsamma berg, med mörka furukronor kring sina rynkade pannor. Alltefter riktningen åt olika väderstreck växlade i olika tongångar den lössläppta fantasiens spel, ackompanjerat av de skvalpande småböljorna mot bergfoten, av det stilla suset över mig efter den domnade dagsvingen och ekot av hundarnes skall nere i den djupa skuggan, vilken i skrymslorna mellan gårds- husen ruvade över den låga mullen. Vad **förvantskap** allt detta hade med min egen urtid, kan jag ej förklara; alltnog, det gick liksom en magisk måne upp i mitt inre, och kastade ett skimmer över det skumma blomsterland, som där ligger förvarat såsom ett provstycke ur Eden. – Nu frågar du visst ej, **vi denna plats** var mig framför alla andra kär?

Flere utflykter i trakten voro beslutna, t.ex. till Åtvidaberg (baron Adelsvärd), Sturefors (greve Bjelke) med mera; men de blevo om intet, dels genom regnhotande morgnar, dels genom vår egen maklighet i att övervinna den dragningskraft, med vilken stället höll oss kvar. Vi avlägsnade oss alltså ej från gården utom på en förmiddagsfärd till kyrkan, ett eftermiddagsbesök vid Värnäs samt en dagsresa till Linköping. Huvudändamålet med den sista utflykten var, att låta Frese och grevarne addera en etta till antalet av sedda städer samt betrakta domkyrkans ruin. Jag själv hade ej behov av någotdera; emedan jag förr tillräckligt mättat mig med anblicken av den i mitt tycke mindre märkvärdiga staden och med ovilja över det profana hanterandet med kyrkan. Denna står där nu lika flat och slickad som

den, som slickat henne, dock med den betydliga skillnad, att det synes på henne, att hon – varit något; ty allt av hennes poetiska arkitektur och ornament har ej kunnat ordagrant översättas på prosa, oaktat de [sorgfälligaste](#) åtgärder av den välmente [bildstormaren](#). Men vad rör också ett stackars upplysningens barn för, att upplysningen, som i motsats mot vår Herre gått ut på att av allting skapa intet, också driver dem, vilka den lyckats att skapa till ett ingenting, att handla och vandla i samma ande? Vilken behörigt upplyst man har väl mäktat fatta någon annan idé än den ordformel, varur idén utflugit, eller förstå sig på någon annan ålderdom än gamla anor, eller redigt skönja någon annan himmel än en [tronhimmel](#) och en [stjärnhimmel på en rock](#)? Vem kan [tillvita](#) sådana ljusälskare mer än myggorna, om de vilja dränka sig i bara »ljus«, om de [ävlas](#) att få bort allt, vad på ett obegripligt vis skymlar dem för ögonen, om de i allt vilja hava flack utsikt, och till den änden, såsom den bästa genvägen, taga vintern till föresyn, vilken också skaffar utsikter, då han helt kallt förenklar träden till risruskor?

Att med almanackan i hand genomgå hela galleriet av dagarne på Grävsten och särskilt angiva de tavlor av idylliskt Stilleben, som innefattades mellan ramarna av morgnar och nätter, vore ett föga lönande besvär, att icke tala om omöjligheten. Hela tiden kan betecknas med ett långt ——— (tankstreck, en smula buktigt här och där), såsom sinnebilden både av tanklöshet och enformighet. Men den, som är fiken efter dagligt ombyte, bör åtminstone göra ett försök – om det nämligen kan ske i samma sällskap som jag – att vistas på Grävsten ett par veckor, för att lära sig bliva enformigheten [bevågen](#): han skall i sanning finna sig väl därav.

Den 19 September.

Sluteligen kommer alltid – slutet. – –

– – Och nu ser jag det i så många skepnader stå för mina

ögon, att jag helst ville sluta min beskrivning med att icke sluta. Sista dagen på Grävsten – sista resdagen – sista anblicken av de älskade personer, med vilka jag levat tillsammans i femtio lyckliga dagar – sista mulna hälften av sommarens sista månad – sista veckan på det kära Sjösa, vilken nu ingått – ja! även sista bladet av detta brev, vid vilket, liksom vid ett nytt exemplar av den nyssförflutna tiden, jag fästat mer intresse, än jag i början väntade: – – alltsammans anstämmer en så bitter blandning av känslotoner, som om jag hörde en konsert av [förstämda](#) trummor.

[– – –]

TILL MELCHER FALKENBERG 2 I – 24 SEPT. 1825

[– – –]

Det gläder mig på det högsta att Tegnér och Atterbom kommit varann några steg närmare. Det är hög tid, att de genom en intimare personlig förening söka att försona sig med varandras lynnen såsom skalder. Där spliten och söndringen gällt endast olika manerer i poesi, kunna de låta bli att hava något [obytt](#) med varann. I frågan om originalitet och inre halt kunna de ävenledes, om bägge vilja vara [oväldiga](#), taga varann i hand. Den ena är en guldgruva med mycket slagg, den andra en silvergruva med mycket slagg. Är den ena en äkta svensk poet, som målar den inhemska fysiska och psykiska naturen med djup sanning, så är den andra en europeisk poet, vars ideer väl äro [sublimerade](#) till en [allmänhet](#) där nationalskillnad ej märkes, men ändå i varje själ hava ett vittnesbörd om sin sanning. Omgiver den ena, i sina löslivade prosa-stunder, sina ämnen och personer med en mängd bokgulls-glorior, blixtrar av nödfalls-kvickhet och andra bländverk av en magisk vältalighet, så prunkar den andra, i sina förstoppade stunder, med filosofiska

bubblor, pläterade klang-fraser, och allegoriska apparater av en mystisk vältalighet. Den enas kavaljers-paroller kunna rätt väl bytas jämnt om jämnt med den andras nimbus, – och deras ädla mynt kan bytas efter växel-kurs. Får den ena bära igen sina långods till Engelsmän och Danskar, – och den andra till Itali-enare och Tyskar, så hava bägge ändå hederliga kapitaler kvar, och det behöves ej hålla bouppteckning om vem som är rikast: summan av vad var och en kontribuerar torde gå någorlunda lika ihop i Svenska bildningens kassa-räkningar. Striden eller käxet om valörer och priset på Tyskeri eller vad annat -eri som helst, vore bäst att uppskjuta, tills seklerna hinna sätta mark-gången på nationernas produktivitet i den allmänna mänskliga odlingens historia. – Summa: största skäl hava bägge längesedan haft, att omfamna varandra såsom fosterbröder, – och jag hoppas gott av detta möte, att grollet skall skingras och giva rum för evärdelig sänja mellan vårt fäderneslands mest älsk-värda skalter. – –

[– – –]

TILL MARGARETHA CHRISTINA TÖRNEROS

Uppsala den 3^{dje} Oct. 1825.

Min goda Mamma!

Min bondkärrefärd gick till alla delar lyckligt, och utan några märkvärdiga händelser. I det vackraste väder reste jag den första dagen, slapp vänta länge på mer än en gästgivargård, och framkom till Lislena kl. 8, – vilket vill säga 9 1/4 mil på 12 timmar: jag hade alltså ej skäl att för mycket beklaga mig över en långsam fart. Icke heller var jag mer trött, än att jag utan mycket påkostande besvär kunnat med ens göra ifrån mig de övriga 3 1/4 milen, så vida jag ej velat undvika att i Uppsala sätta folk för min skull i oro i den djupaste natten. Därföre vilade jag

över till andra morgon, ehuru vilan blev ej stort bättre än om jag skakat mig vidare fram på kärran, emedan resande anlände och avreste, och stegade hela natten i ända. – Beklagansvärda äro i mina ögon de, vars liv är dömt att fästas vid ett så stormigt ställe som en gästgivargård. – Andra dagen fortsatte jag turen, kl. $\frac{1}{2}$ 8. Ehuru jag aftonen förut beställt häst till $\frac{1}{2}$ 6, så måste jag ändå så länge gå och långleds, antingen genom Hållkarlens försummelse, eller genom verklig brist på skjuts. Emellertid fick jag sedan på visst sätt ett par timmar till skänks, emedan jag ungefär efter min första bestämmelse kom fram till Uppsala kl. 11; ty tiden räknas olika på Gästgivargårdar och i städer. – Med outhärlig förnöjelse inträdde jag i mitt sköna rum, som nytt och städat och förgyllt med solsken stod liksom med öppen famn att mottaga mig. Förut hade jag med en viss oro tänkt mig Uppsala såsom allvarsamt hotande, i jämförelse med de andra ställen där jag i sommar levat så bekymmerfri, men på stället fann jag allt så glatt och vänligt, att jag fröjdade mig över att åter vara här.

Det vackra vädret fortfar ännu, och jag kan knappt påminna mig en så frytlig October, som den nu börjat. Lövträden bebåda väl mer än i föl vid denna tid höstens insteg, men nätter och dagar äro så milda och ljumma som i början av Junii, och jag har den skönaste sommartavla utanför mina fönster. Tavlan har i dag fått ännu mer liv genom marknaden, som råmar runt omkring mig: hela slottsbacken är som en stor myrstack; huvun vid huvun vimla packade vid varandra, och jag hör knappt vad folk tala som komma till mig på besök, genom bullret av vagnar, hästar, boskap och bönder.

Nu min hjärtliga tacksägelse för de angenäma dagar jag tillbringat hos min Mamma denna sommar. Måtte Mammas hälsa fortfara att vara dräglig under den instundande höst- och vintertiden. Jag mår tills vidare förträffligt, och skall söka att spara mig så mycket som möjligt, ehuru mycket sysselsättningar in-

nan jul vänta mig. – Jag [spisar](#) på mitt gamla ställe bland gamla vänner, och lever över huvud i en sällskapskrets, än vilken jag ej kan önska mig någon bättre.

Hälsa alla goda vänner, i synnerhet Hellbergs, och ursäkta raspet av
en lydig Son.

P.S. Jag trodde mig få smyga in denna brevlapp i ett brev om och med penningar till Dr Wallquist, men affärerna kunde i dag ej tillfullo [klareras](#), varföre brevet denna postdag måste utebliva. Anmäl min respekt till Doktorn och hans Familj; i fall de innan måndagen råkas, och nämn för honom denna omständighet i fall han frågar.

TILL MELCHER FALKENBERG DEN 14 OKT. 1825

Uppsala den 14 Oct. 1824 [1825]

Melcher!

[— —]

Min historia sedan jag sist skrev dig till är i korthet följande: — men jag måste gripa till min dagbok, för att slippa besvära huvudet och spilla tid med eftertänkande. Där står:

»Den 25 Sept. (Söndag) avreste jag efter inhämtad måltid kl. 3 ifrån det kära Sjösa, i ett tämmeligen grovt [kommiss-väder](#), med höstligt [regndusk](#). Vädret klarnade dock vid *Råby* (Gästgivarvärdgård 2 mil fr. Sjösa). Det var mörkt innan jag kom mitt för *Vibyholm*, och dess sköna landskapstavla fick jag nu blott tänka mig och avkopiera den ur minnet. Den [grossmäktiga](#) *Båven* var orolig och språkade vidunderliga ting i mörkret: det gråa vattenet väckte hemska föreställningar. En vräkande sjö har på en gång något lockande och fränskräckande med sig, i synnerhet i skymningen. Denna rörelse utan mål, denna kraft utan före-

mål, som förnyas ett i ett, utan att inbillningen fattar dess början eller ände inger mig en känsla av skygghet, liksom jag vore kommen [elementarandarnas](#) verkstäder för nära.

Jag vilade över natten vid *Helgesta Berga*. Vid en sådan gästgivarvärdgård djupt in på bondlandet är förfiningen ännu i sin barndom: ljus utan ljussax, vattenkaraff utan glas, säng utan (här förekommer nu en [hel sida på Tyska](#), vilken jag lärer vara tvungen att översätta till din bekvämlighet: – alltså) säng utan potta. Bondkvinnan var ung, vacker och tjänstaktig, men kokade [öl-ost](#) utan öl tror jag, – så platt var dess smak. Kvinnan var, som sagt, ung, men det kärngaktiga börjar hos sådant folk redan tidigt utveckla sig uti en fram- eller kanske rättare bak-stående stuss. – Vid betalningen andra morgonen blev länge sölat och överlagt, medan jag drack mitt tämmeligen goda kaffe: och sluteligen, då hon oaktat allt bemödande icke kunde komma tillrätta med att påhitta något pris, uppdrog hon mig helt naivt saken i sitt ställe, att bestämma en betalning efter gottfinnande. Det är en glädje att förnimma, huru litet ännu den fräcka vinningssoten (Gewinns-Sucht) besmittat (angesteckt) vårt rätta lantfolk (d.v.s. dem som ligga avsidet från *städerna*). En slags gästfrihetslag ligger ännu såsom en dunkel tradition kvar i deras sinnen. – *Södermanlänningarne* äro ett godsinnat, öppet, hjärtligt och förtroligt människosläkte: aldrig krypa de, och äro likväl aldrig i onödighet sturska. Det dröjer ej länge innan man hör dem säga sin mening, men man hör dem ock sällan ha orätt.

Tidigt om morgonen fortsattes färden i ett starkt töcken. Utanför *Sparreholm* (Baron Sprengtportens stora gods) och *Långdunker* (samma ägares) sönderslet solen den vita slöja, som svartsjukt gömde traktens skönhet, och från en brant höjd såg jag de bägge sjöarna *Båven* och *Västernsjön*, mellan sina dels branta, dels av lövskog omkransade stränder, utbredda så stilla och morgonblå, och sammanbundna av den slingrande ån som på Långdunkers äng drager sig såsom en girlang mellan träden.

Nu var hon oppsvälld och strandlös, och liksom villrådig vart hon skulle ta vägen. Det var en skön höstdag: året syntes mig som en äldre [matrona](#), vilkens finare och mera förtjusande behag förgått, men ännu genom relikerna av sin skönhet, samt genom sin gladlynthet gör att man håller av henne.

Fortsättning [e. a. g.](#)

Farväl! Kl. är nära 1.

Glöm ej din
evinnerlige vän

A, T-s.

TILL MELCHER FALKENBERG

Upsala den 15 Nov. 1825.

Älskade Broder!

[— —]

I Söndags afton läste vi hos Palmblad, vid en god butelj 3^{ne} av [Stagnelii nyss utkomna dramatiska arbeten](#). Vilket snille är icke i honom förgånget! Atterbom ropade i en skämtande hänryckning: »Jag tror jag låter bränna opp upplagan!«, såsom ett uttryck av hans misströstan att upphinna även den bortgångnes ofulländade [relikvier](#). *Riddartornet*, med allt det rysliga och stötande i huvudidéen, är så väl behandlat, att jag sätter det högst bland Svenska dramer. Man överströmmas där av Poesi.

Evigt Din A T-s.

II

1826-1827

Uppsala den 3 Januarii 1826.

Älskade Melcher!

Mätte för Dig det ingångna året bliva fullt av glädje och frid – eller kanske *Krig* är önskvärdare för [en Martis son](#), i vars bröst det friska modet svallar, och vars friska ungdomskraft lurar liksom på språng efter något värdigt föremål för dess verksamhet. Jag kan nog tilltro Dig om en sådan önskan, och om så är, kan ingen hjärtligare än jag tillönska Dig ymniga [lagrar](#). Gånge Dig väl, evad Du detta år, och alla följande, företager!

Något ödsligare än dagarna före Jul – alltsedan Storklockans allvarsamma ljud, d. 13 Dec., avkunnade, att det Akademiska året välvde om, och att Terminen tog en ända – något tommare har man ont efter. Hade den poetiska vinter, som i början av månaden fägnade och stålsatte alla sinnen, ägt bestånd, så hade man känt mera trevnad, ehuru var och en kände betydliga luckor i *sitt* samfund av vänner; – (ty hemmet eller Stockholm lockar med makt till sig vem som kan slippa lös från Uppsala, sedan ferierna börjats) – men nu stod himmelen grå och hängsjuk och gråtfärdig, utan att kunna uttömma sin sorg, och gav ett eko till de kvarstannandes ensliga stämning. Den sista veckan blåste varken Östan, Västan, Sunnan eller Nordan: vinden kom oppifrån [Zenit](#), och drev, tror jag, hela atmosfären ned över Uppsala. Man var liksom genom ett skydrag uppryckt i molnens regioner, och bodde både dag och natt i det tjockaste töcken skild från åsynen av himmel och jord. I stället att 14 dagar förut snön muntert knistrade under galoschen, kvidde nu det blöta [leret](#) *skvätt, skvätt!* under samma galosch. Det rädde en gruvlig folkbrist: gick man på gatorna, så såg man med möda genom dimman några enstaka vandrare, som smögo fram som [duvna](#) flugor, föga folklika att umgås med. Fruntimmerna i hu-

sen – liksom väl som Sol och Måne bakom töcknens förlåt – hade enskilda bestyr till julen, och voro gömda för världen. Karlarne gingo och sågo djupsinniga ut, liksom då deras fruar ligga i barnsäng, och framstötte för skams skull då och då en löstanke. Endast kring [middagsbordet på tryckeriet](#) sammanpressades allt det lilla muntra, som man kunde bestå sig för dygnet. Kl. $\frac{3}{4}$ på 10 släckte man sitt skumma talgljus, och dvaldes några få timmar med möda i en knapp halvdager, längtande att åter straxt efter kl. 2 få tända upp sitt eget kammarmånsken, och krypa in i sin läsvrå.

Emellertid befann jag mig rätt väl, där jag satt som en stenhuggare på den äldsta Romerska historiens flinthårda ruiner, med gardinen nedfälld, vilken liksom avsondrade min varma kammare från den kulna yttre världen. Jag hade därmed gärna fortfarit, om ej den för dörren hotande Julafton – vilken jag omöjligen kan tillbringa utom hus, det vill säga, utom den varma kretsen av en vänlig familj, som hyser mig om natten under samma tak där jag spisar julgröten – hade jagat mig opp ifrån böckerna, och drivit mig ut till Ekhamn. Dit kom jag den 23 Dec.

Att beskriva den fullkomliga Julro jag där i några dar njöt, skulle vara föga annat, än att avkopiera vad jag skrev dig i följ om mitt liv på detta ställe. Skillnaden var nästan ingen annan, än att det [gemena](#) vädret höll oss nästan beständigt inom hus, men att den kroppsliga motion, som därigenom oss nekades, ersattes till en del genom skrattnusklernas duktiga skakning; ty Ulfsparrn var ytterligt munter. Gammalt och nytt skämt (visserligen stundom tarvligt, men tjänligt för ändamålet, då man gärna på landet nöjer sig med husmanskost) gav utbrott åt vår starka lust för lust och glädje. [Summa](#) – jag mådde innerligen väl därute, och med stor försakelse satte jag mig den 30 i slädan, att återvända till mina avbrutna latinska arbeten.

[– – –]

Nyårs-aftonen tillbragte jag rätt angenämt, med Atterbom

allena, hos Geijers, där man glammade, resonerade, läste lustigheter, spisade och drack Madeira allt intill midnatten. Årets sista kvart-timme framkallade dock en allvarsam och andäktig stämning. Atterbom läste upp ett par vackra psalmer, under det Geijer med slutna ögon slog här och där ett koral-ackord på fortepianot. I stumhet avhörde vi tolvslagens dödsdom över det försvinnande året, och efter ömsesidiga, brutna välgångsönskingar förfogade vi gäster oss ut i den sköna natten. Nyss förut hade ett tjockt moln stänkt sitt vigvatten över det döende året, – och nu stod den nya ankomlingen så ren och frisk, med klara stjärneögon nedblickande på oss, och i Öster grydde det för månan, liksom en hoppfull aning om en ljus och glad årgång av dagar.

Här stannar jag nu med min berättelse, vid de bägge årens gräns, och spar det jag kunde hava att säga om de senare dagarna till nästa gång.

Farväl! Melcher! – hälsa alla som du vet jag vill väl
ifrån Din oföränderlige AdolphT-s.

Fortsättning av Geijers brev härnäst. Jag har horribelt bråttom.

TILL MELCHER FALKENBERG 3-5 MAJ 1826

Upps. den 3 Maji 1826 kl. 5 e.m.

Bevars! vad tiden skyndar sig! Redan hava 60 dagar drupit bort, sedan jag satte mig ned att börja mitt sista brev, och mig förekommer det, som om jag blott sovit över en natt. När jag likväl ser framför mig Slottsbacken nu klädd i sommarrock, i stället för den vita pälsen vari han då var inkrupen, – när jag bjuder till att räkna de många snövintrar, som gjort vaktombyte med milda och svett drivande dagar, och de många stavrum av latinska skrivböcker, varpå jag under tiden huggit dagsverke,

– när jag tänker på att dagjämning, Påsk, och Valborgsmäss ligg långt bakom mig: så tycks mig en hel liten mänskolevnad gått förbi mig, utan att jag sagt dig ett ord därom.

[— —]

Atterbom sjunger på sista akten av sin Ö; men när den kommer ut är ännu ej så säkert. Han hade beräknat att sluta den innan Maji månads ända; hans [ådra](#) har under våren flutit lätt: hans humör har i allmänhet varit gott; men liksom ändå varje-handa sammansvärjningar av hans Öde vore anställda emot den långväntade boken, så har nu turen fallit på honom att hålla tal vid [Prinsessans](#) förlossning. Detta avbrott gör åtminstone så mycket, att tryckningen av ön ej kan börjas innan hans nedresa till ÖsterGyllen, – och denna resa kan ej uppskjutas, emedan hans bröllop är [beramat](#) till Midsommars helgen. Således ser det ut, som Ön ej blir allmänhetens besittning förr än till Julklapp.

Kristi-himmelsfärdsdag, om morgonen kl. 1 vaknade jag med en känsla, som om jag skulle sprängas i luften. Starkt laddade [8pundningar](#) avlossades från slottsbacken, riktande sina [eldgap](#) mitt på mina fönster. Mellan de väldiga [styckeskotten](#) hördes studentsången: [Vikingasäten](#) och hurrarop från alla kanter, samt de mest fientliga stötar på en [källarport](#) i granngården, till dess huset blivit, liksom en [bastill](#) för fångna vinbuteljer, bestormat av menigheten. Hela staden kom i ett glädjens [insurrektions-tillstånd](#) vid den [tidning](#) som en livgardist till häst såsom kurir inbragte på natten klockan 10, att Hans Kongl. Höghet Carl Ludvig Eugène, Hertigen av Skåne, täckts lämna sitt hittills iakttagna [inkognito](#), och se sig omkring i den *vida* världen.

Skjutningen börjades så sent, emedan Överjägmästar Tottie, som hade överbefalet därvid, var Gud vet var, och [styckjunkaren](#), som förut i 14 dagar och nätter troget postat vid Kanonerna, just den natten fick en åtrå efter sin kära hustru, och därav

driven vandrade hem åt landet. »Tottie är född på en torsdag: Tottie är född under Kräftan: Tottie hava hararna tagit« – ropades, med många variationer, länge och väl kring staden, tills änteligen en Student grep verket an, och kommenderade [kanon-servisen](#).

Vid Högmässa-dags samlades alla [kårer och stater](#) i kyrkan, utan något egentligen officiellt påbud, och [Te Deum](#) avsjöngs, under Kanondunder, av en dubbelkör, Studenter från orgelläk-taren, och blomstersmyckade Fruntimmer i koret. Om aftonen voro alla Nationer, utom Upplands, samlade till dryckjom, var på sina salar, och besökte varannan deputationsvis att dela den gemensamma fröjden. I dag äre vi alla yra i huvudet av gårdagens välplägning och av 1000-tals lustiga historier, vartill afto-nens uppträden gävo en så rik anledning.

Hjärtlig tack för dina bägge sista brev. Vad jag i anledning av dem har att säga sparar jag till en annan gång, emedan jag nu är föga skicklig att skriva, med mina spikhamrar i huvudet. Hälsa broderligen till vännerna och anmäl min vörndnad för [Grevska-pet Dücker](#), Hovmarskalken och Herrskapet Falkenberg.

Din evigt trofaste A, T–s.

d. 5 Maji.

TILL MELCHER FALKENBERG

Uppsala den 10 Junii 1826.

Melcher!

[– – –]

Lördagen (d. 6 Maji), Söndagen och Måndagen gick jag med händerna på ryggen, och vilade mig efter kalaser och krior, av vilken senare [egyptiska ohyra](#) jag då nyss blivit kvitt ett antal, för den instundande skrivningen på Fakulteten. Än läste jag, makligt sträckt på soffan, [fejdeskrifterna mot Anckarsvärd](#), av

Ramström och Atterbom^{*)}, i det nyss utkomna Svea-häftet. Än låg jag i det öppna fönstret, och såg rakt fram åt blåa horisonten, tvärt igenom de [transparenta](#) träden, vilka ännu stodo som stora skolmästarris kring vår Högskolas byggnader: – men genom dem skådade jag likväl ut i en ljus och lugn sommars fjärran, vilken glada utsikt endast då och då skymdes av de moln, som mängden av ännu återstående dryga arbetsmödor kastade framför tanken. Än lockade mig det härliga vårvädret utom vägg, att låta kroppens törstiga porer dricka solsken, uppblandat med svalkande nordanvind, och i sällskap med Geijer, Atterbom, Gumælius, Per Afzelius, Ekenstam och deras respektiva hundar Cadeau och Lileau strök jag genom sädesbrodd, ängar, hagar eller dammig landsväg ut åt Slottsparken, att inandas det aromatiska doftet av granen, tallen samt björken, vilkens knoppar nu som bäst höllo det späda lövet i mun.

Mot måndagsaftonen kom åter orons feber över mig. Min håg och sinne, av gammal vana vid lärdomsoket, kunde ej längre bära sin frihet, utan – liksom de frigivna Danska Bönderne gjorde alarm mot [Bernstorff](#) och pockade på sin rättighet att vara livegna – så fordrade mitt begär något massivare än goddagar. Det saknades ej heller så alldeles skälig anledning; ty jag hade råkat att ge ett förhastat löfte långt fram i våras åt en landsman, att få stå under mina vingars skugga i katedern. Fråga väcktes då inom mig själv om att kölhala min sedan i Mars månad på grund stående disputation: – och till det ändamålet samlade jag omkring mig alla mina gamla materialier av anteckningar och förstudier, jämte det att jag lät en betydlig arbetskommendering rycka ned ifrån sina [ståndkvarter](#) på hyllorna. Men hela företaget gick för denna gång så till sägandes upp i bara rök: med tre timmars spekulerande och skrupler uträtta-

^{*)} Det är Atterbom, som skrivit den där Recensionen över *Jouy's* bok, varav många haft mycken [jouissance](#).

des ingen ting mer, än att ett par tre pipor urröktes; – varefter omständigheterna fogade sig så, att böcker och papper fingo ligga orörda i det skick de blivit uppslagna, i hela fjorton dagarna.

Första avbrottet skedde genom dånet av 12 hästhovar, som drogo en något gammal noaks-ark in på gården. Det var [Arkia-ter Afzelius](#), som återkom ifrån Stockholm, där han varit såsom kommenderande [General en chef](#) vid Prinsessans förlossning. Alla husets innebyggare samlade sig kring den respekterade husfadren vid dess urstigning, och även jag, av hövlighet och nyfikenhet driven, skyndade utföre trapporna att hälsa honom välkommen i hans innerligen kära hem, efter en hel månads påkostande frånvaro.*) Den gamle mannen återvände föryng-rad och ny: hans stolta ansikte, som eljest är liksom uthugget i brons, med tillfrusna miner vilka redan nästan alldeles upphört att beteckna skillnad mellan allvar och löje, hade nu upptinat i hovlivets solsken. Med munter livlighet och kvickhet strödde han ut åt oss – liksom namnam åt barn som ej fått vara med på kalaset – en stor mängd av hovhistorier, alla detaljerna av förlossningsdagen, det hjärtliga förhållandet mellan samtliga kongliga personalen, och de ymnigaste lovord över den unga Prinsessan. Många drag anförde han av [Kungens](#) och Prinsessans faderliga och barnsliga kärlek. Kungen behandlar henne som en liten uppväxande flicka, och [fjåsar](#) med henne på mångfaldiga sätt: hon smeker och skämtar med honom i all naivitet, och detta har givit anledning till flere [artiga](#) uppträden. Till exempel: Kungen går alltid försedd med karameller och annat söt-gods i sina fickor, och prinsessan har vant sig, att när som helst hon råkar honom, med låtsat våld plundra dessa magasiner.

*) Gubben reste med vedervilja ifrån sina rum, i vilka han är lika inväxt som snäckan i skalet, och ännu mer från sin trädgård, vilken nu under den bästa vartiden måste sakna hans vår-dande öga.

Förleden julafton förövade hon samma ficktjuvnad, och drog opp den ena karamellen efter den andra, tills hon omsider flat och högrodnande hejdades av en, som var något hårdbiten, emedan den utgjordes av ett det allratäckaste juvelsmycke. Till straff blev hon ådömd, att alltid bära på sig det stulna, såsom ett vedermäle av sin odygd. – Vidare beskrev han kungens otåliga väntan på den dröjande förlossningen. Ett par dagar innan den inträffade kunde han ej hejda sitt oblida humör. I ett slags vredesmod fattade han Afzelius i kragen, och frågade honom vad djävuln han vore för en Förste Arkiater, som ej bättre kunde kalkylera tiden för en så simpel och vanlig sak. »Säg då, för sattan i våld, en gång rent ut« – ropade han – »vad orsaken kan vara till en så lång [utdräkt](#).« Afzelius svarade på sitt torra vis: »Höga herrar låta alltid vänta på sig.« Detta yttrande återkallade kungens goda lynne, – och har nu vunnit stor popularitet, helst det i en tillfällighetspjäs av [Beskow](#), som straxt därefter fördes upp på Operan, var inryckt och av publiken högljutt applåderades. – Utförligt skildrades den rörande scen, då efter två eller tre timmars stumma väntan, under vilken oron var spänd över alla ansikten, dörren till förlossningsrummet öppnades, och [den gamla Prinsessan](#), det sista släpet av Vasarnas långa rad, med de hastigaste steg hennes åldriga fötter kunde åstadkomma, skyndade emot kungen. »En prins! Ers Majt!« ropade hon, och med det samma föllo de varandra i famnen under glädjetårar, vilka tycktes uttala den känslan, att nu äntligen genom en infödd Furste den nya stammen blivit rotfästad vid Svenska jorden. Dock detta och vad därtill hörer låter bättre se sig än omtalas, och bättre omtalas än med bokstäver målas, – därför släpper jag detta och flere andra ämnen, och tar avsked av Arkiatern.

När jag sent på kvällen återkom på mina rum, låg där ett brev, medfört av en resande, från Ulfsparren, där han säger: »Är det din mening att nånsin få se och höra [Don Juan](#), vilket

du hittills oförlåtigen försummat, så infinner du dig i Stockholm onsdagsaftonen. Genom en hotande förändring i teaterns personal torde du få vänta på ett sådant nöje i flere år. Jag förlåter dig ej, om du icke denna gång sliter dig lös.« Mitt beslut var snart fattat: ångbåten skulle avgå följande morgon, och i hoppet att han efter vanligheten skulle återvända hit om torsdagen, var jag beredd att uppoffra tre dar, i synnerhet som jag hade andra småsaker att bestyra i Stockholm, och tillika blivit retad genom några överraskande ehuru obestämda utlåtan- den av Arkiatern, att jag möjligtvis innan kort torde [få lösa en Adjunksfullmakt](#). Kl. ½ 5 om tisdags morgonen var jag i rörelse och vandrade till fots ut till Flottsund, där Ångbåten i sommar lägger an (3 fjärdingsväg från staden) emedan han hindras av muddringspråmar att löpa upp i Fyrisån. Det var en gyllene vårmorgon: solen ännu blott 3 famnar högt över horisonten baddade redan svettvarmt och bortsög snart de glittrande daggdropparna ur gräset. I parken galde ett dussin gökar i kapp, och på Ultunas vida gården drillade hundradetals med muntra lärkor. Mitt eget hjärta kände sig bevingat i detta flygande sällskap, och alla dess tillsnörda fibrer som ännu kunde vara ku- vade av någon [hypokondrisk](#) beklämning, vidgade sig och tycktes vända sig utåt för att komma i närmare beröring med den yttre friska naturen.

Vid ankomsten till ångbåten träffade jag ihop med flere be- kanta som lovade ett trevligt sällskap under färden. Utom en skock med studenter, dels destinerade till Skokloster, dels till Stockholm, samt några bönder som med en myndig min rörde att de voro i viktiga ärender stadda, näml. att såsom deputerade av Upplands Allmoge uppvakta den nyfödda prinsen, funnos där även några Akademici och bland dem Rogberg. Ett par umgängessamma och mer än vanligt kloka Löjtnanter vid gar- det, samt några tämmeligen hyggliga Uppsalafruntimmer gjorde umgänget angenämt, och den långa dagen förkortades ge-

nom glam och löje, som omväxlade med allvarsammare samtal, eller en sorglös vila. När det lyckas ett sällskap, att samman-smälta till en otvungen förtrolighet, så kan intet resesätt vara roligare än på en Ångbåt: – varemot intet är vedervärdigare, än då sällskapet – som ofta händer – är så artat, att det varken kan eller vill hava någon medelpunkt, – då man går och ser på varannan med skygghet, liksom de särskilda djursläktena som sammanföstes i Noaks ark, och av intet föreningsband sammanhållles än av omöjligheten att komma åtskils, genom den för alla gemensamma obenägenheten för att hoppa i sjön.

Men ehuru illa man förut må ha befunnit sig under en sjöresa till Stockholm, så blir ett icke alltför hårdbarkat sinne rikeligen belönat, när man svänger om udden vid Essingen, och på en halv mils avstånd bort i fonden Kungsholmskyrkan och spiran av Riddarholmstornet möta blicken. På en fjärd, genom vilken Mälarens spridda armar löpa tillsammans liksom i en bred älv, skrider man fram under en oupphörlig växling av de mest kontrasterande tavlor, som för mitt nordiska tycke hava något vida mer upplyftande och pikant, än den enformiga avenyen till Köpenhamn. Vilda berg, med vresiga och bistra fysionomier, stå vid stranden hotande och avskräckande för åskådaren, under det han åter lockas och inbjudes av vänliga landsställan där mellan, utstofferade och smått koketterande med en från den närbelägna huvudstaden lånad täckhet och elegans. Överallt tycker man sig se stadsbo-kulturen och förfiningen i allvarsam strid med den grovlemmade nordiska naturen, vilken ej en gång vill erkänna sig besegrad inom själva stadens område. Den tätaste granskog står liksom och trotsar, ett par stenkast från fyra våningars hus på Kungsholmen, – och när man hunnit så långt, att man seglar mitt in i staden, ser man å ena sidan det stolta kungliga slottet omgivet av andra praktens och rike-omens byggnader, medan mitt över fjärden de branta Skinnarviksbergen tyckas en gång velat avskudda sig den mängd av

näsvisa hus, som innästlat sig på deras rygg, fast dessa genom någon lycklig besvärjning synas blivit fasttrollade i fallet mellan bergsskrevorna.

Kl. 6 på aftonen landade vi vid Riddarholmen, där i en talrik massa av nyfiket folk Ulfsparren var mig till mötes, och följde mig till Nicander. Honom hade jag ej sett på ett helt år, och sammanträffandet var desto kärare. På tre man hand tillbragte vi en glad afton mestadels under [vittra](#) samtal. Nicander meddelade mig sina planer i poetisk väg. Hans [översättning](#) av Shakespeares Othello var just den dagen utkommen. En mängd poetiska skisser Upplästes, – bland annat en tragedi, med vilken han länge gått havande, [Magnus Birgersson](#), vars bearbetning, så långt den räcker, lovar mycket gott. Vidare hade han att traktera med 3 romanser, om vilkas författande han blivit ombedd av Kronprinsen genom Hamilton, (vilken sedan sin hemkomst varit Kammarherre hos Kronprinsessan, och står i utmärkt nåd). Kronprinsens mening var, att sätta musik till dessa stycken: det som i synnerhet vann hans bifall, lyder så här:

[Citatet saknas i manuskriptet.]

Följande dagen styckades sönder i vandringar åt alla väderstreck, besök och spektakel, – och när natten kom, var jag redan mätt på Stockholm med dess støj och skvaller. Den nordiska fåordigheten har där svällt ut till en [vattlagd](#) mångordighet: jag känner tystlåtet folk, som förr ej utan tortyr kunnat förmås att giva något artikulerat läte ifrån sig, men som efter ett års vistande i Stockholm blivit förvandlade uti idel [ljudande malm och klingande bjällror](#). Det finnes vanligen ett par tre ämnen för var dag, som – liksom utgivna på Generalorder – ventileras av alla lungor och tungor, och nästa dag lämna rum åt ett par tre andra. Utom dessa gives det ett eller annat, som lever i folkets mun en eller par veckor. Bland dessa senare var Studenternas kalas d. 5 Maji, varom redan ryktet satt ihop dubbelt så många lögnhistorier, som de sanna. Det kunde märkas, att man ansåg

denna entusiasm något extravagant och överdriven. Stämningen i anledning av denna högtidliga och [viktiga händelsen](#) var i Stockholm vida mera slapp. Många voro tvehågsne om autenticiteten av det furstelige fostret: i Stockholm saknades ej spår till samma skandalösa rykte, som i hela Närke blivit utspritt av den Anckarsvärdska ligan, att en ny *Munck* blivit stamfader till en ny konungaätt. Prinsessan är även i Huvudstaden ett föremål för allmän kärlek: Kungen har även stigit i krediten; men Kronprinsen hade i samma mån fallit. [Malicen](#) hade näml. om honom och hans otrohet utspritt det mest infama prat. [En viss fru Ericson](#) vid Teatern – en tämmeligen talrikt *bemannad* skuta – hade skrutit av höga favörer. Man ville till och med veta av furstliga besök hos henne, och till och med att hon i hovvagn farit upp till Slottet nyss innan förlossningen. Även personer av hederlig karaktär hade därav låtit förleda sig till en ovilja som utbröt i hårda utlåtelse. Det var så långt gånget, att en komplot var uppgjord att en spektakelkväll utvissa och utstampa Fru Ericson, – vilket likväl genom polisens vaksamhet blev hämmat. – Men Hamilton bedyrade på heder och samvete grundlösheten av dessa rykten, och försäkrade att ej ett enda spår visade sig vid hovet av den misshällighet, som enligt pratet skulle råda ibland de kungliga; ty man hade till och med påstått, att Kronprinsen blivit örfilad av Kungen för sin lättsinnighet, och att denne besvarat bemötandet i repliker, som ej gärna en son kan göra emot en Far. Hamilton påstod sig veta med säkerhet, att under hans tjänstetid Prinsen levat så, som en man bör leva med sin hustru, och att, om någonting [krankt](#) förut funnits, så vore det längesedan återställt på den bästa fot.

Av Hamilton fick jag även gott hopp om min befordran. Det hade så fogat sig, att flere personer, av olika partier, [föreställt](#) Kronprinsen [billigheten](#) att nämna mig framför någon annan. Å ena sidan Geijer och Arkiatern, å en annan sida indirekt min Principal Prof. Lundvall, å tredje sidan en Man, vars röst ensam

är o men sammanlagt med personers av motsatt kredit väl gör 10 – Ärkebiskopen. Ehuru jag aldrig uppvaktat honom, eller låtit mig för honom presenteras, emedan jag ej kan lida honom, hade han dock varit mig så bevågen, och med all iver talat för mig på högre ort. Prinsen hade även tillsport Hamilton, huru han ansåg mig, och Hamilton hade därav fått en anledning att framställa mina akademiska egenskaper på en fördelaktig sida. Således, ehuru jag ej vågar glädja mig i förtid, innan jag får svart på vitt, så har jag dock den tillfredsställelsen, att man i denna punkt enhälligt vill mig väl. Får jag sysslan, så har jag ej stort mer att önska; ty ehuru förmånerna därvid ej äro så stora, som Löfström beskrivit dem därnere – de gå till 65 tunnor säd och 400 R^{dr} B^{co} eller något obetydligt därutöver i biförtjänst genom kolleganter – så har jag som ensam person min rikeliga utkomst.

Hamilton är sig fullkomligt lik. Ehuru han bor och dväljes på Slottet, så märkes ej en gnista hovbuss i hans väsen. Han har för mycken bildning i allmänhet, för att taga smak eller osmak av något särskilt stånd eller levnadssätt. Det samma har jag hört om honom av dem, som häromdagen voro på den Akademiska deputationen, och hade tillfälle att se honom mer offentligen. Han spelar sitt spel med fin takt och virtuositet, ehuru han ej iakttagar den stränga observansen av hovlivet. Men just genom denna frihet, förenad med den muntra lättsinnighet, varmed han leker med alla förhållanden och människor, när de giva hugg på sig, har redan ådragit honom bitterhet, ilska och intriganta stämplingar av hans underlägsna konsorter, särdeles på fruntimmerssidan. Av harm var han en gång nära på väg, att krypa in i sitt eget Bo (hans egendom i Närke), och om ej Prinsen och Prinsessan hade varit för godsinnade och upphöjda över lågt förtal, så hade han av en oskyldig anledning kunnat råka i onåd. Han beklagar de furstliga personerna för deras lumpna omgivning, och föresätter sig att ej dröja längre bland detta säll-

skap, än han ser sig kunna uträtta något gott. För en av sina förtroligaste ungdomsvänner förklarade han häromdagen i ett brev, att när han är i grannskapet av deras stelhet och tomma anspråksfullhet, med vilka han måste pläga dageligt umgänge, och som förvandlar varje timma till ett långt dygn, så önskar han sig mången gång tillbaka till Uppsala i Christierninska huset, att gå och äta smörgås ur sin stora bytta, och slåss med Ulfsparren med gamla stövlar.

Följande dagen, Torsdagen, hade jag gärna gjort slut på min Stockholmssejour, men olyckligtvis hade Ångbåten uppskjutit sin resa till Lördagen, varföre jag måste bekväma mig att taga de två dagarna som de kommo, och leva i vädret. Det gick någorlunda för sig, ehuru mina Stockholmsvänner tävlade att förstöra mig genom kalaserande. Partier åt Djurgården, Stallmästargården, Karlberg och här och där i staden växlade oupphörligt utan vila, och mången stund var rätt angenäm, helst vädret var gunstigt, och fröjdade genom en märkligt skyndande vegetation; den yppiga Djurgården, som är liksom inkastad ifrån södra Tyskland, stod redan prunkande i sin ljusgröna skrud. – Av [döpelse-högtiden](#) (Torsdagen) förnam jag ej mer än skotten och klockringningen, och såg ej mer, än gardestropparnes uppreckning i full gala, bland vilka jag även igenkände mina bägge Löjtnanter, vilka framför plutonerna fryntligt tackade mig för sist på ångbåten med en lätt värjsalut.

Mer härnäst ifrån din
evinnerlige AT–s.

TILL P.W. AFZELIUS 3 JULI–20 SEPT. 1826

Karlsfors måndagen den 3 juli, kl. 6 på morgonen.

Trogne broder!

Jag minns rätt väl, huru jag stämde möte med dig, att fjorton

dagar efter min avresa råkas – på papper. För att åtminstone till formen fullgöra mitt löfte, har jag nu öppnat mitt schatull, och finner mig på platsen, övertygad, att du från något skrivbord i eller utom Uppsala redan räckt mig din öppna hand. Men helt kort måste jag bliva för denna gång. Pennan trivs ej mellan mina fingrar; dess svartkonst vill ej lyckas annortids än på söckniga söcknedagar. Nu däremot hör var dag till naturens stora helg. Hennes tempel är nu åter längesedan upplåtet; **altarflamman** glöder i öster, ren och varm; det mångstämmiga fågelpositivets alla **register** äro utdragna till en dityrambisk jubelkorus, och en lätt morgonvind anslår med avbrutna repriser i granskogen sin **teorb**. Bröstat spännes av lust och otålighet att fly ut från de målade väggarna och bada sig i den ljumma luftens strömdrag. Jag kan alltså nu ej säga dig mer än en hjärtlig tack för sist, och ej önska dig bättre än sådana dagar, jag här njuter. Mitt tillstånd mäktar jag ej beskriva; jag skulle snarare kunna spela det på klavér. Tanken och inbillningen äro nu blott jollrande dibarn, och kunna ej tvingas att tyda och **resolvera** de ämnen, varav de nu i lugn och vila hämta sin näring. Allt sammanflyter i en enda **elysisk** känsla, som är ett snarlikt syskon till den av de sköna julidagarna 1824.

Eskilstuna den 25 juli, fredag.

Bladet har vänt sig, dock icke så, att baksidan just därför är någon **tabula nigra**. Ännu är Julius i livet, och behåller på sin sena ålderdom samma eldiga och **sangviniska** temperament som i sin barndom. Vål är jag omplantad i en annan jordmån; men även denna är tillräckligt närande för min **törnbuskhamadryad** att åtminstone underhålla frisk grönska.

Det ser ut, som skulle detta brev ej förr komma i dina händer, än jag egenhändigt får tillfälle att bliva dess brevdragare. Sista post ville jag med ett stycke **voyage pittoresque** över mina schackhästsprång från Uppsala hit visa mig erkännsam för ditt

undfångna brev; men prästerskapet i staden beslöt annat. Det sammanstötte in corpore genom ödets tillställning i min boning, och jag blygdes att parera undan det vänliga anfallet genom den ursäkten, att jag måste hålla några timmars konklav med en frånvarande vän. Det hade också föga hjälpt; ty dessa hedersmän, som ej kännas vid andra brev än affärsbrev, hade säkert sagt: »Skriv, skriv! – vi kunna vänta en stund; brevet kan inte bli så längre, än en pipa tobak räcker.» Därför höll jag så gärna god min, ehuru en stilla grämlse överröstade det mesta, av vad det språksamma klereciet hade att föredraga. Och si, sessionen slutade icke förr, än klockan slog 1 och posten redan tutat till avfärd.

I dag är jag ej stort lyckligare. Ehuru stark sporre, jag fått av ditt brev, att påskynda fyllningen av ett par papperssektioner, står min pegas istadig och slokar vingarna. Platsen, där jag sitter, är ej heller den mest gynnande för ett ostört letande i det förflutnas gömmor; det närvarande blandar sig okynligt med i spelet. Över mig har jag den blåaste himmel och de grönaste körsbärsträd, med de digraste klungor av de rödaste klarbär. Dit komma skatungar, de näsvisaste bland djur, och i stället att schasa bort dem sitter jag långa stunder och ser på, huru behändigt de kapa åt sig bären, även dem, som hänga som obekvämast; jag måste låta mig nöja, att de satungarna till begabberi över min flathet skratta mig mitt i synen och på köpet narra mig själv att skratta. Går jag däremot tillbaka in i mitt bo och sätter mig där att skriva, måste jag åter om några minuter taga min tillflykt bland grönsakerna utom vägg; ty därinne bor själva rötmanaden. Jag låter därför hellre pennan alldeles vila, efter hon ändå aldrig har sin beau jour, när dagen är för vacker, och fördjupar mig med bättre hopp om profit i krusbärshäcken än i mina halvt urbleknade sommarminnen.

Fortsättning.

Den 27 juli.

Sjusovardagen är rätt otidig: driver mig ur sömn och säng, innan klockan slagit 4 – en för mig oerhörd timme – visar mig från sig med en snäsande snål nordanblåst, och tvingar mig att tappa till både dörr och fönster. Nå, så vill jag retirera inåt med både kropp och själ och gå tillbaka med tanken några veckor. Jag stannar ej förrän vid din säng, där du makligt mornade dig, under det jag stod på språng att taga första steget till mina sommar- och själavandringar.

För dig behöver jag väl icke urskulda eller förklara det sista ordet. Du vet bäst, ej blott, huru förvandlad och omskapad ens kropp bliver vid ombyte av stad och landsbygd, utan ock, huru en ombytt lokal, ett nytt läge bland människor, är för själ och sinnen en ny lekamen. Detta kan ej vara paradoxkt för någon annan än en fullkomlig kälkborgarsjäl. En sådan igenfinner under rödfärgen på husen och under de gröna löven samma trädaktighet och hos de olikaste människor samma **idem** av kött och blod; en sådan plägar, väggfast inom en bergfast och från entusiastiska anfäktelser **bombfri** kroppshydda, vandra livet igenom som snäckan, utan att någonsin släppa skalet. Detta stabila tillstånd är den rätta kongl. svenska hälsan, vilken jag avundas, så länge jag sitter klämd mellan bokstaplar inom fyra väggar. Vad mig däremot angår, känner jag mig, när det gäller uppbrott eller vid varje inpackning till en resa, som vore jag **in der Mausse**, och när hjulen börja rulla och skramla inunder mig, tycker jag mig småningom tappa min gamla utanmänniska som **lett** utanplagg.

Så befann jag mig även, när jag bredvid den förträfflige **P. Forselius** kuskade utför åt Flottsund. Bröstat tycktes knäppa upp alla trängre revben och släppa ut allt vinterlegat kvalm, när jag från Slottsbacken skådade vitt ikring fälten bortöver den nedhukande staden; alla sinnens fibrer spetsade sig, liksom av-

täckta, åt solstrålarne, åt lärkornas drillar, åt parkens nordiska kryddluft och de ljumma vindkårar, som då och då jagade oss förbi med hälsningar från frihetens rymder. I Knäppingen^{*)} blickade jag tillbaka, med samma genomträngande känsla som så ofta förr, av lycklig räddning undan en förföljelse, och såg återigen slottet, liksom en symbol av mina andliga [Sisyfiblock](#), ramla ned på ena sidan av höjden, under det jag i rask fart sänkte mig på den andra.

Ännu ljuvligare stämde jag, när vår flytande republik på ångbåten skred fram över den morgonblåa Mälarens yta, i vars månggreniga ådersystem vågorna slog med lätta och hurtiga pulslag mellan stränder, som hade omklätt sig i den mest svällande grönska, sedan jag en månad förut genomför dessa farvatten. Kyrkor, lantgårdar och slott, anstrukna med en bjärtare vit, röd eller gul färg av de renaste solstrålar, stodo länge fram i fjärran och väntade på oss liksom säkra framtidsförhoppningar, och dröjde länge och länge bakom oss, liksom till drömmar förvandlade ungdomsår. Ja, vad är väl en resa annat än ett liv i sammandrag? Huru kunde eljest livet kallas en resa? Men på denna färd, där jag under tältet satt skyddad från hetta, damm och skakning, och i ett rätt trevligt och otvunget sällskap av flere bekanta, glömde jag nästan bort, att jag reste; desto livligare kände jag, att jag levde. Aldrig har någon ångbåtsfärd fallit mig så behaglig; vid ankomsten till Riddarholmen önskade jag nästan, att vägen varit en halv gång längre.

I Stockholm dröjde vi föga; knappt längre, än som behövdes att skaffa hästar. Forselius yrkade av åtskilliga orsaker på detta skyndsamma uppbrott, och jag lät bekväma mig därtill, för att ej sakna hans sällskap under det övriga av vår gemensamma väg. För att ändå ej stjåla oss bort ur huvudstaden, utan det minsta umgänge därmed – ty den måste ju anse sin ära för när-

^{*)} Backen i parken vid Uppsala, på Stockholmsvägen.

mad, om den blir av resande bemött på samma sätt som gästgivargården Märsta – togo vi med oss en gammal god vän och landsman, en trevlig bataljonspräst, ut till Liljeholmen. Där tillbragte vi på tre man hand ett par förtroliga timmar, vid en måttlig aftonmåltid, i skymningen av höga och lummiga träd, och låtsade, som vi alldeles icke ville veta av något Stockholm. Det påminde likväl om sitt nära grannskap genom »[malmens glödande stämma](#)« från [det borgerliga kriget på Ladugårdsgärdet](#), och en brännvinsstämma från Hornskroken, av brandvaktens aftonandakt.

Därefter skyndade jag med Forselius genom den ljumma, stumma natten till Fittja. Jag kan ej beskriva, huru ljuvligt jag fann det gröna Sörmland i den aromatiska natten. Ehuru brännhet och torr väderleken varit hela tiden, omgav oss ändock på alla sidor den friskaste växtlighet. Man skulle tro, att jordens alster här utan behov av regn underhållas av de otaliga vatten, av strömmar och sjöar, varav landet är genomskuret. – Dock påkom oss mitt i vår hänförelse ett helt oväntat bryderi. För att ej följande morgon inträffa på vår bestämmelseort liksom in i dagen förirrade flädermöss, med ögon och sinnen grumliga av sömn, [äskades](#) en smula nattkvarter. Omöjligt, alla gästrum voro uppfyllda av en [nabob](#) från Östergyllen, Adelsvärd [hin rike](#). Med möda kunde vi smeka oss till den [tillstädjelsen](#), att åtminstone få sätta in oss med våra saker, såsom ett [depositum](#) till nästa morgon, var som helst under regnfritt tak. Av misskund gillrade man då upp åt oss ett läger av en soffa och fyra stolar. Där sov jag med en fjärdedel av mina krafter; med de övriga tre fjärdedelarna måste jag hålla vakt, att kunna rätt försvara min plats i skrevorna mellan soffa och stolar och sammanhålla detta [Gerümpel](#) från total söndring. Om morgonen i god tid voro vi åter ute på den dammande landsvägen. Hettan var övermäktig; men jag kände ändå en innerlig förnöjelse, att vara i skötet av gröna hemlandet. Aldrig hade förut denna vägen från

Stockholm synts mig så vacker. Men det var ock lätt förklarligt: jag hade ditills sett den antingen om vintern, vilken endast tecknar första utkastet till ett landskap, med svartkrita på vitt eller grått papper, eller ock om hösten, vilken blott såsom en gallerivaktnästare visar gamla och förfallande tavlor. Det är endast midsommarn, som förmår till *exposition* fullända de landskapsmålningar, dem våren belagt med den första grundfärgen. Dessutom kom jag så nyss från den magra ugnspannkakan Uppland, som redan börjat bliva vidbränd, och befann mig nu mittemellan berg, hav, skogar och lantsjöar; trakter, vilka alltid i den närmaste luftkretsen underhålla en oljighet, som i det längsta gör den brännande solen motstånd.

Kl. 10 stannade vi, i nejden av Pilkrog, vid det fredliga Karlsfors, där grevinnan Löwen, som själv med de sina anlät från Stockholm om natten, var den första, som kom oss till möte med sitt milda: »Välkomne!» Snart samlade sig de övriga medlemmarne i familjen från sina gräshoppsexkursioner, och förgäves bjuder jag till att förtälja det övermått av hänryckning, varmed vi gemensamt njöto den efterlängtnade sällheten av att hava *satt i land*.

Efter det första champagneruset begav jag mig i ensamheten. Kransen av trädbekrönta berg, av vilken detta *Tempe*, med dess scener av gröna ängar, höjder, lundar, sjön och ån, är inhägnat, tycktes inbjuda mig att slumra in, för att sedan vakna så mycket mer glömsk av den stojande världen utomkring och så mycket mer införlivad med den lilla *orbis pictus*, som var utsedd att åter inplanta i mina sinnen de första barnsliga begreppen om naturen. I en lövbacke lade jag mig ned i *Magna maters* gröna vagga, och inom sparlakanen av täta hängbjörkar vyssjades jag in i ro av vindfläktens och gökens vaggsång.

Åtta dagar voro bestämda till vår gyllene ålder. Människorna bidrogo lika mycket som naturen till den *saturniska* frid och sötma, som jag här njöt; ty alla utgjorde ett sällskap, vari jag

befann mig lika varmt och gott som i den varma luften, i vilken min kropp med vällust badade sig. Aldrig hava några dagar haft en mera hastigt välgörande verkan på min varelse än dessa. Jag kände mig friskare än på flera år. Åtta dagar förrunno liksom hade ej ett ur, utan en **väckare** avmätt dem. Man upptäckte med samma ängsliga förvåning deras slut som de lyckligt förtrollade i sagorna finna vid sitt uppvaknande misräkningen om tiden. Den gamle **Kronos** skred ej här kring oss i sitt vanliga skelett, på vars knotor man anatomiskt räknar timmar och stunder; han fladdrade som en fjärilsvingad **sylf**, ständigt inskänkande nöjelsens nektar, av vars kraft man insövdes till glömska av allt, utom av den sist löpande minuten.

När onsdagen stod för dörren, hölls ett **concilium oecumenicum**, vilket steg man borde taga, eller rättare, om man tillsvidare skulle taga något steg eller ej. Man övervägde å ena sidan, huruledes **de tretton Muserna**, fastän på tretton mils avstånd, med bister uppsyn och vinkande skolmästaris, hotade de bäge skolkande **kandidanderne**; men åter, å andra sidan, att man kanske aldrig mer skulle träffa tillsammans till en så harmonisk förening, med så gynnande yttre villkor, i den skönaste sommar, vilken med mer än vanlig givmildhet slösade på alla sinnen sina **håvor** av ljus (både natt och dag) värme, grönska, blomster, väl-lukter och smultron. Den senare betraktelsen, såsom den närmaste och vältaligaste, vägde tyngst på vågen, och så lades en ny honungsvecka till den förra, och slutligen, efter en stum och ängslig tvekan, uppkommen genom ett nödtvunget förhalande av en längesedan tillämnad lustfärd, tillkom en råge av ännu fyra dagar, genom ett raskt språng av våra förenade viljor.

En. summarisk förteckning på våra tidsfördriv skulle i **arimetiskt** avseende slå ut sig föga rikhaltigt. Men så är ock nöjelsen sällan **kommensurabel** med nöjenas nummer och kvantitet; de flesta av dem äro merendels blott **rötter** till glädje, på vilka den inre stämningen sätter **exponenter**. Att vår stämning

var den bästa, var en följd av husfruns outtömliga godhet, ställets täckhet och trevlighet, sommarvärmens balsamiska inflytelse på våra livsandar och vår egen [samdräkt](#). Att sitta flera timmar å rad i en tät lövsals ljusa sommarnattsskymning och spräcka om ingenting; att plaska i det höga gräset på Täckas udden; eller i sjön kring dess stränder; att virka och kasta boll är nästan det enda nämnbara av vår vardagliga sysselsättning. Men över dessa och dylika småsaker flöt dagen stilla fram såsom den klara [Gihon](#) över guldstrand. En förfärande skogseld nära intill gården avbröt för ett par dagar vår vecklånga, ljuvliga siesta; men när man avräknar den förskräckelse och den skada, han förorsakade, var den spänning och ivriga verksamhet, vari bemödandet vid släckningen försatte oss, ej onyttigt: de satte en pikant smak på vårt angenämt enformiga liv, liksom den giftiga blåsyran på kräm.

En dagsresa gjordes på ekstockar genom Karlsforssjön och Vällingen fram till den så kallade Borgsängen, benämnd efter en vikingaborg, som ligger på en [Leukadisk klippa](#) lodrätt över sjön och som besågs på hemvägen. Man spisade middag på den vackra ängen, bland ekar och lindar, man flydde in i ladan för ett åskväder med regn, man tumlade i det färskas höet, som samma dag inbärgades, man kämpade mot en envis blåst på återresan och satte i land, förnöjd både av en muntert tillbringad dag och av återkomsten till det kära hemmet, vars gröna omgivningar blivit föryngrade och omlackerade av det uppfriskande regnet. – En annan dagsresa till lands företogs onsdagen den 5 juli, tre mil djupare ned i landet, till Sörby, ett av den äldsta grevens [fideikommiss](#). Då fick jag lära känna en hittills osedd flik av det täcka Sörmland, detta den nordiska naturens rikaste målningsgalleri. Var och en av dess många buktiga insjöar är för sin omgivande nejd liksom en [kastalisk källa](#), som inspirerar den till sköna dikter. Stället ligger något torrt, och därför fingo vi vid själva gården ej blott känna värmen i hela

dess afrikanska **rabies**, varifrån vi hade en föga skyddande tillflyktsort under de gamla lummiga almarna kring gårdsplanen, utan även se den i dess afrikanska mulatthy på den solbrända grästorven. Men några stenkast från gården, i grannskapet av sjön Sillen, hade man dess flera friska och sköna dekorationsmålningar. Över sjön svävade en levande ande, som på en gång närde växterna och i deras ställe utstod kampen emot den härjande hettan. I synnerhet gladde oss en äng i stor och sublim stil; ty själva himmelen tycktes uppbäras ansenligt högre av de resliga trädstammarnas pelarrader. Milt sluttande gräskullar, rikt försedda med höggrön lövskog, bildade mångfaldiga vikar och scener i denna härliga lustgård, vid vars östliga gräns man såg sjöns silvervågor glittra mellan ekar och almar. I en liten vik dränkte vi våra glödgade kroppsklumpar, som dittills varit oss blott till besvär – tacka Gud, att icke vattnet fräste om oss, såsom av varmt tackjärn! – När vi kl. 11 på natten avreste, åtföljde oss till gränsen av Sörby **länderier** den gästfrie, muntre och **belevade** arrendatorn och hans stilla och kloka fru, vilka föreställde konungens befallningshavande på egendomsherrens **eriksgata**; och sen foro vi en annan väg, över Hölöbygden, hem till vårt residens.

Men si! – människan är ej född att liksom **honingslarven** arbeta sig fram oavbrutet genom idel sötma; hon måste, såsom biet, mellan vart gott mål flacka litet ikring efter ny honing, och låta sig nöja att stundom kryssa förgäves. Därför var det enligt naturens ordning, att den svärmodiga söndagen (den 8 juli) någon gång skulle infalla, som sprängde vårt lilla samhälle i tre fragmenter. Man var för nära sammanväxt med varann, för att icke var i sin stad känna sitt eget lilla ego bra ofullständigt i den dystra avskedsstunden. Kl. 10 f. m. foro Forselius och Frese ned genom aspallén på ängen, och förlorade sig mellan albuskarna vid ån, på samma minut då jag borttappade mig i en granskog åt ett annat led. De andra bägge hade åtminstone var-

annan till resonansbotten för sina [nänier](#); men jag var mer än ensam med den tolvårige skjutsgossen, som nyfiket bespejade mig från topp till tå, och därigenom tvang mig av blygsel att vara på min vakt mot varje ansats till utbrott av mina rörelser. Kvalmet invärtes tilltog i samma mån som kvalmet utomkring. Jag kunde oaktat bästa vilja icke tänka på annat än det lilla [Elysium](#) Karlsfors och [gylletalet](#) (19) av dess lyckliga dagar, och hade gärna sett att jag fått en dvaldryck ur [Lethe](#), innan jag begav mig åter ut på jorden till nya själavandringar. När en glänta på skogen öppnade mig utsikten åt Vällingen och åt bergen på Borgsäng, kunde jag ej längre motstå mig själv, utan steg av, att ostörd av andra ögon [lämna mina egna ögon sin vilja fram](#).

Efter denna utgjutelse kom mitt sinne i en [morling](#) och jäsnings av tankar, bilder, toner, som hastigt utträngde varandra – ett kaos, som ofta hos mig förbereder en ny stämning. Flygande hågkomster från alla mina åldrar och från alla landsändar av riket [interfolierades](#) med erinringar ur böcker; parallellt med allt detta ringde beständigt i öronen någon slagdänga, med eller utan ord, och dessa med eller utan mening. Bland annat minns jag ännu, huru en lång stund hästfötternas tramp skanderade en den urgamlaste, enfaldigaste melodi, med ord av följande uppbyggliga innehåll:

Skatan sitter på kyrkotak; min pipa vill inte låta.

Kära mor, giv barnet mat, låt inte barnet gråta!

Fläsket fräser i panna,

ölet dansar i kanna,

inte sjunger jag mer i dag, förrn jag får tolv öre;

endera guld eller pärleband eller ett par svarta vantar.

I sådana dvärgsnät spann [Psyke](#) in sig till en tanklös domning, varur jag först vaknade vid framkomsten ur skogen på

Turingebygden, där den milda, omväxlande gröna naturen gav ögat en tjänlig förströelse. På den sex fjärdingsvägs långa, enformiga skogen gavs dessutom även för den uppmärksamaste forskare föga märkvärdigt, utom kanske den fläcken, där den höga vägen, över en ungefär femton famnar bred ås, kryssar fram mellan fyra sjöar. Intetdera vattnet har förbindelse med det andra: Vällingen faller ut i Östersjön, Yngern i Mälaren; Glasögonsjöarne, som hava ett ofantligt djup, visa ej tecken till något utlopp, utan ligga där ensliga, stumma, med dyster yta, försänkta i sitt eget giriga och bottenlösa djup, liksom mot sitt släkte fientliga egoister. Utsikten hörer för övrigt mer till naturens samling av kuriosa än till dess skönheter.

Det var redan lidet ett stycke in på eftermiddagen, innan min lilla [torparkrake](#) hunnit släpa mig fram till Kumla gästgivar-gård. Detta sade mig väl intet ur – ty något sådant har jag icke någonsin i bruk, emedan min gamla schweizare redan länge, länge varit alltför disträ och [dekrepit](#) för att hava reda på tiden – men en viss känsla angiver tämligen säkert den timme, då dagen kulminerat. Jean Paul säger på något ställe i Flegeljahre, att middagsstunden på en sommardag har någonting hemskt med sig, och detta är ej utan sin sanning. Mellan 12 och 1, vare sig dag eller natt, råder ett eget slags stumhet, liksom naturen själv med hämmad andedräkt lyssnade efter de smygande fjänten av något övernaturligt, och människan känner sig med det samma mer än eljest i behov av sällskap. Åtminstone kände sig forntidens människor, vilka mera än vi märkte på naturens tecken, på den stunden värnlösare än eljest, emedan de skydde så ängsligt för spöktimmen och bådo Gud bevara sig för »det onda, som om middagen vankar«. (Se morgon- och aftonbönerna i Gamla psalmboken!) Detta intryck av enslighet plägar jag röna starkast om söndagsmiddagar. Ty liksom naturen på en söndagsmorgon talar högljuddare till sinnet, emedan hon ej störes av söckendagens mödor och slamrande bestyr, likaså

överröstas icke heller på söndagen hennes middagstystnad av dessa prosaiska oljud. Närvarande middagsstund var det, som skulle hela jorden nyss givit upp anden. Ingen varelse syntes på landsvägen, ingen på fältet, fåglarne rörde varken tunga eller vingar, träden stodo med slokande löv, orörliga, liksom **bildade** av målat järn; endast genom asparna for då och då, för ett par sekunder, en lindrig rysning. Då smittades jag själv med samma stumhet; själva min tankefrihet tycktes vara **suspenderad**. Men när denna beklämning började bliva besvärlig, och mitt begär att få tala med någon människa som starkast, stötte jag plötsligen på en skock av sexton småbarn, vilka slöto sig liksom en kycklingskull omkring en ung bondkvinna. Barnen hade ett högtidligt utseende, såväl genom sin sorgfälligare utstyrda helgdagsdräkt som genom något allvarsamt viktigt i deras miner. Pojkarne togo av sig hattar och mössor för min upphöjda person med ett manér, som tycktes säga, att de för i dag väl kunde med gott samvete upplyfta sig genom hälsning till vilken stor herre som helst, med anspråk på en artig genhälsning. Jag hämmade något hästens matta trav och frågade hustrun skämtsamt: »Rår ni om alla de där små?» – »Nej!«, svarade hon i samma ton, »bara ett par; resten har jag lånt av grannarna.« – »Vad ska ni göra med dem då?» – »Jag tänker följa dem åt kyrkan. Prosten håller i dag barnförhör; det plär ske en gång var sommar.« – En liten femårig flicka, som gick och höll kvinnan i kjorteln, frågade jag: »Vad tänker du, lilla, läsa för gott för prosten?» – »Gud, som haver barnen kär«, svarade näpet det menlösa **diminutivet**, och stannade ej i sitt svar förr, än hela den lilla bönen var slutad, liksom ett repeterverk ljuder så länge det kan, när man en gång dragit på strängen.

Du kan föreställa dig, huru naivt detta skulle låta på öppna landsvägen. Hustrun och jag smålogo ock rätt hjärtligt mot varandra över den lillas enfald. Men högre väsenden måste ännu mera le åt oss fullväxta, då vi med ännu mer komisk-barnslig

självförtrostan volymtals utbreda vår allvetenhet, då vi jollra med en mängd hieroglyfer, från begynnelsen förestavade, och tro oss vara i egendomsbesittning av dem genom blotta uppreparandet med egen tunga (d.ä. egna systemer), ehuru vi, i det hela, ej bringa deras grunder tydligare under vårt medvetande än den lilla flickan huvudmeningen av sin fyrradiga lärdom.

Ett fördelaktigt begrepp ingav mig detta lilla uppträde om prosten Rundberg, som, olik mängden av vår tids präster, »**låt barnen komma till sig**«, innan deras sinnen ännu blivit **nomina indeclinabilia**. Till sådana förvandlas de oftast, då prästen tager ingen befattning med dem – utom den nödtvungna mekaniska vid **de bägge sakramenten** – utan lämnar hela deras religionsbildning handläst åt svältande få- och fåkunnige*) skolmästare. Föräldrars, även ofullkomliga, bemödande utvecklar dock genom en naturlig värme de första fröna till kunskap i barns hjärtan. Om den med allvar underhjälpes och uppmuntras genom flitig eftersyn av prästen, och hela undervisningen från början genom hans sanktion förvandlas till en akt av andakt – endast då kan den bära frukt i tro och leverne. Så gick det fordom till överallt, och utan att därför underskriva ett visst **konsistorii** princip, **laissez aller**, påstår jag, att det borde så kunna gå till ännu på den mera ofördärvade landsbygden, alla konstiga undervisningsmedel förutan. Men nu, tyvärr, har man under de långvariga tvisterna om bondupplysning kommit ur vanan att smida medan det mänskliga järnet är varmt, och därför kallhamras det också förgäves med lagens **hammar**, från både predikstolar och domstolar.

*) Denna läsart insatte jag i min första barndom, varhelst jag såg ordet fåkunnig, med samma inbiliska säkerhet som klassiska **kritici**, emedan jag tidigare visste vad få än vad få betydde, och tyckte mig erhålla en ypperlig mening på alla ställen genom mitt kritiska försök.

Kort efter avskedet från de små [catechumeni](#) var jag framme vid Kumla gästgivargård. Där tog jag ett hjärtligare farväl av skjutsgossen, än jag vanligen känner mig böjd till; ty han var ändå, i sin ringa mån, en representant av det kära Karlsfors. Och nu flyttade en ny skjutsbonde med en rask häst och en dräglig kärra, ej blott min kropp, utan ock själen in i andra regioner. Åkningen övergick i ett tempo av livligt [allegro](#) på den golvjämna landsvägen, och snart började jag tänka mig framåt i stället för tillbaka; ty återstoden av sommaren, varav hoppet en stund förut haft ingen annan tavla än en naken grå duk, började småningom av inbillningen utmålats med några leende färgdrag. De yttre sinnena togo igen sin rätt, och satte sig i jämvikt med det inre rucklet; ögonen jagade efter ekar på ömse sidor om vägen och fasthöllo med välbehag deras kraftiga konturer; öronen lyssnade begärligt till den rena och naiva sörmländskan ur den unga, [välbildade](#) bonddrängens mun. Innan jag hunnit fram till Läggesta, hade jag efter hand slutit separatfred på billiga villkor med skjutsbönder, kärror, åkning, ävensom med mig själv och hela mitt tillstånd.

Vid Läggesta skilde jag mig åter från stora [kungsvägen](#), i avsikt att göra en dags besök i Toresunds prästgård, dit [kyrkoherden Ljungqvist](#), min [frände](#), redan inbjudit mig genom flera maningsbrev. Jag kunde ej med gott samvete tänga socknen utan att låta min bana skära den, helst som jag ännu icke sett dessa mina anförvanter på sin nuvarande bostad. Vägen ledde mig först, genom en lång allé av lindar, förbi det lilla täcka Mariefred och Gripsholm med dess vördiga ekskogar, vilkas kronor spegla sig i en fredlig vik av Mälaren. »O, huru ljuvligt«, önskade jag, »att i två dagar få dväljas ensam i ekarnas skugga på dessa gröna höjder, med ingen annan till sällskap än Jean Pauls idealiska människor i [Titan](#), för att sedan, mätt av den milda naturens unisono och av den eteriska dikten, längta rätt innerligt efter verkliga människors anleten och massivt

svenska ljud!« Om jag varit stadd på en resa till fots, hade jag säkerligen ej motstått frestelsen att förvandla denna önskan till verklighet. Ej allenast syntes mig nejden särdeles lockande till en sådan idyllisk [inkognito](#), utan ock försporde jag vid annalkandet till min bestämmelseort för dagen en något kylig fläkt av människoskygghet. Sista halvmilen av en resa är ett förmak, en korridor till den ort, dit man ärnar sig. Inbillningen ser då ständigt i perspektiv framför sig en provisorisk scen av inträdet och mottagandet på stället, och antingen man längtar fram eller ej, slår dock pulsen några slag mer i minuten än eljest, liksom man ginge till mötes en liten fara och liksom man smått bävade för det brytningstillstånd, vari sinnet inledes vid inkvarteringen i nya förhållanden. Nu kände jag mig ingalunda mogen att vara medlem i en ny krets, då blott den smala gränsen av knappa sex timmar skilde mig från den gamla, och därav förstärktes nyssnämnda bävan. Gärna hade jag låtit åtminstone natten komma emellan, för att lämna den nyss förgångna periodens eko tid att sjunga ut och för att med full försakelse kunna genast naturalisera mig i en främmande omgivning.

Gripsholms fyra torn sjönko snart ned ur synkretsen, och ekarna av dess kungliga garde skyldrade blott såsom enstaka utposter vid vägen. Ett okänt landskap upprullade över en kullrig mark mellan björk- och furuskogar en lång och smal [plankarta](#) av gröna ängar och gulnande säd, på vilken Mälaren då och då kastade en förstulen blick. Det dröjde icke länge, innan Tore-sunds kyrka visade sig helt nära i bakgrunden. Vid dess åsyn uppsteg en mängd dimmiga ungdomsminnen, och flögo som strömoln över mitt sinne. Jag hade ett års tid varit socknens invånare; ty nöden drev mig redan 1807 ur hemmet till denna ort, att på ett par inspektorssöners trähuvud hugga första lärospånen i pedagogiken. Ju närmare jag framskred mot kyrkval-len, ju besynnerligare blev jag till mods. Aderton somrar hade grott och vissnat över platsen, sedan jag sist trampade den, och

under den tidrymden hade bilden av dess omgivningar stannat kvar mera i mitt huvud än hjärta. Nu kände jag ej blott till punkt och pricka igen alla gamla föremål; jag mötte ock vålnaderna av de känslor, vilka enskilt hört stället till och som här liksom legat begravna i en orubbad ro, och den tolvåriga inbillningens [aurora](#), vari jag skådat denna fläck, lade sig såsom en melankolisk aftonrodnad över nejden. Men det är helt annat att känna igen ett ställe och att känna igen sig på stället. Det senare är en hemkänsla, med vilken man befinner sig åter inpassad, jämnt, symmetriskt, och välbehagligt, i gamla skruvgångor, och därtill fordras, att ej allenast omgivningen utan ock ens egen natur är i oförvandlad form. Men när ens levnadsflod efter långa irringar genom många lokaler i hast kröker tillbaka in på den grund, där den som källbäck framrunnit, återfinner den ej sitt forna utrymme, och stränderna spegla sig i ett nytt vatten, blandat med det gamla. För mig var nu ock denna ort blott till hälften en tillhörighet; jag såg den för mina inre ögon i dubbel figur, i omstjälpt riktning mot varannan, liksom avspeglade på ett [lornjettglas](#); den ena avlägsnare bilden i en klar, eterisk dager, den andra grumlad av en profan vardaglighet, och ingendera ville smälta tillsammans med den andra. I den gamla tiden var Toresunds kyrka min enda [asyl](#) undan trälldomen av mina sex dagsverken i veckan, ja, min ännu barnsligt ystra själ, ända till kvävning inlindad och inpressad i svenska och latinska abc-ramsor, slog ut sig nästan med explosion på detta frihetens och fridens [Ararat](#), och tyckte sig där andas himmelsk bergluft. Jag skådade från denna plats ned på livet, liksom från en övervåning av jorden, mot vilken himlen sänkte sig djupare tillmötes. Allt var mig här högtidligt och heligt; själva bygden nästomkring, prästgårdarne, sockenstugan, kyrkbyn syntes mig såsom fridlysta och vigda kapeller under själva templet, och deras samtliga invånare såsom till sitt liv och yrke mer andliga människor än jag. Aldrig har någon

musik och poesi så djupt in slagit an hos mig som de vänliga klockornas sång, vilkas skära ton tycktes mig mera rent än andras stämd efter den blåa söndagshimlen; jag hör ännu, när jag vill, av dem ett tydligt genljud på minnets djupaste resonansbotten. De talade, nästan i egentlig mening, till det ännu lättfattande sinnet ett evighetens **sanskrit**, ett dubbelt **memento**, om skymningen före och gryningen efter jordlivets midsommarnattsdröm. Längre plägade jag lyssna efter det förklingande ackordet, och följa den hastigt bortilande tonens ljusa stråle så långt jag kunde på väg, tills jag tyckte den såsom en ren tanke sväva mållös bortom ändlighetens gräns.

Sådan var den tidens fria och för själva de livlösa tingen omkring mig befriande åsikt, sedd genom gallren av min närvarande reflexions inskränkta och inskränkande **idiom**. Men det nya intrycket, söndrat från erinringen av min forna stämning, var blott en högst ometaforisk prosa av klockstapel, nytjärat kyrktak och vita murar, omkretsade av den trångbodda dagliga nödens myrstackar och myrvägar. Ju närmare jag kom, ju envisare kämpade det profana med det heliga – det nedplattade nu mot det sublima fordom, döden med livet – om besittningen av det jag såg för ögonen, och striden bilades ej bättre för denna afton, än att det hela stod där endast automatiskt levande för min inbillning.

Med hågen sålunda full av gammalt och nytt, och med ett slags teoretiskt tvivel, huruvida jag verkligen vore samma person, som förr med nästan bävande vördnad såg upp åt prästgården, åkte jag nu in genom dess röda grindar, utan att därvid tänka mig det ringaste förmätet. Tvärtom kände jag mig nedsjunken några grader från den punkt, varpå jag stod samma morgon. Fåfängt letade jag efter några avlägsna likheter med det täcka och trevliga dockskåpet Karlsfors, vars snygga och skuggrika gårdsplan så vänligt inbjuder en främling, att han knappt önskar begiva sig längre in. Här åter hade stora horder

av höns, gäss och ankor, i förbund med den brännande torkan, förhärjat all grönska och lämnat i ersättning **grönsaker av annan beskaffenhet**. En stor ask mittpå gården gav väl en tät skugga; men så, som den stod där i **visthusets** tjänst, behängd med ett par ostbännen (ostburar) och omringad av kycklingar, som lågo och **mullade sig** mellan dess halvnakna rötter, erbjöd den åtminstone icke för en **sybarit** någon ljuv vila. Vid inträdet i förstugan mottogs jag med släktkär fröjd av min överraskade **fränka**; men vid första anblicken tyckte jag mig skönja, att hennes av naturen glättiga miner höllos i tvång av timliga och minutliga omsorger. En mängd av dessa omsorger inställde sig ock snart liksom **inkarnerade**, då hon småningom omgavs av en hel **limbusinfantum**, ett **bräm** av åtta stycken avkomlingar, alla under fjorton års ålder, som tävlade och trängdes att få förnya den länge slumrande bekantskapen med sin vördade morbror, eller att börja en alldeles ny. Bland detta barnskap kunde jag oaktat min barnkärlek omöjligen utse flera än tre till mina favoriter: den redan storväxta täcka flickan n:r 1, den livliga pojken n:r 3, och den ständigt sjungande flickungen n:r 7. Resten såg ut, som skulle den tänka på föga annat än smörgås. Den mer än vanligt respektiva prästbyggningen vittnade redan utanpå om ett bekvämt och rymligt innandöme. Rummen voro också verkligen stora, höga och ljusa. Men de syntes varit från början inredda för en liten familj; en sådan vill merendels hava mer **spatiöst** omkring sig än en stor, vilken på sig lättare använder själva naturens **lex minimi** i flera än ett avseende; ävenså syntes de varit bestämda till en yppigare möblering än den, vilken nu liksom bemödade sig att fylla sina platser. Väggarnas oljemålning och sirligt fina **arabesker** i själva salen hade för mer än ett decennium sedan upphört att vara präktiga bländverk i ett solennitetsrum, och i ett långvarigt gifte med vardagligheten gått över till avsigkomna skönheters grova hy. I trädgården visade sig ännu spår av granna anläggningar, där for-

dom en pastor, som haft tid till sorgfri njutning, roat sig att uppamma [Floras barn](#) i brist av egna. Nu hade de genom en följd av flera vårdslösande vikarier kommit i händer, vilka, fullt upptagna av trägna arbeten för många munnar, ej mäktade uppehålla lämningarna av bosquéer, häckar, rabatter från förvildning eller förgängelse. Kort sagt: jag kunde ej på något sätt bliva stämd till samma lugna harmoni, som själva utansidan av Karlsforslivet underhöll. Ty vart jag här kastade ögonen, inföll någon ny [dissonans](#) av hemlig oro över husets sviktande välstånd, och hade jag ej varit övertygad huru kärkommen jag var, skulle jag kanske hava följt den första uppmaningen av en något feg känsla, att samma afton fly ut på landsvägen och spara mig att vara ett vanmäktigt vittne till kära anhörigas levnadsbekymmer. Jag bestraffade i tid denna uppmaning med en sträng ukas av min vilja: »Du skall stanna här minst i två hela dagar, för att vara [beklämd](#) med de beklämda; och du skall ändå förmå dig att i trots av möjligt obehag befinna dig väl, trevligt och muntert!» Jag gjorde därmed genast en god början och fördrev återstoden av dagen, först i ett med lustighet fernissat lynne, och slutligen i ett verkligen gott lynne, till familjens uppbyggelse. Prästen själv var i början borta i bygden på förrättningar. Under väntan på honom satt jag under ett stort bigarråträd, och barnen buro flitigt till mig av dess redan mogna frukter, av vilka jag angenämt läskades efter den brännheta färden; därvid jollrade jag med de små, talade morbroderligt förnuft med de större och hjälpte modern att framstöka gamla [genealogiska minnen](#), så mycket som möjligt av lustbart innehåll. Ett säkert medel, att besvärjas in i ett bekvämt och tryggt läge, äro de ljuvliga [sagobrotten](#) ur släktens händelser, vilka man kännes vid likaväl som man känner att man själv är till. Sådana traditioner äro oförvanskligt nya: man kan höra och förtälja dem i evighet, utan fara att de mellan anförvanter bliva mera urmodiga än jordens mångtusenåriga grönska. Det nöje, man erfar, då man

stundom för sig själv erinrar sig, vad man sedan sina urminnes tider hört av släkten om släkten eller vad man själv gjort och lidit i en tidigare ålder, kan ej annat än vinna en betydlig förstärkning, när man av en annan med samma deltagande bliver påmind därom, och intresset underhålles livligt genom inbördes biträde att uppfärskas de urblekta smådragen av varje omständighet. Det finnes ock i varje släkt, som icke står alltför högt upp i det abstrakta förnäma livet, en egen familjedialekt, med en mängd [ellipser](#), [allusioner](#) och [konstord](#), som för en främmande äro obegripliga och betydelselösa, men på dem, som äro invigda i släktens [personalier](#), verka med en magisk kraft, emedan de, likt symboler, ofta i en enda enstavig glosa uppkalla en hel rad av gamla bilder och föreställningar. Dessa hieroglyfer, i samband med de historiska hågkomsterna, utgöra en egen mytologi, utan vilken den nakna släktskapen är föga bindande; i dem består den gemensamma levande bloden i blodsbandet. Liksom genom frimurarsignaler bliver man genom dem först rätt igenkännlig för varann; alla olikheter från tillkomna yttre levnadsförhållanden jämnas; man ryckes ur första och tredje personens fjärran^{*)} in på den andra personens förtroliga linje; det stränga jaget smälter upp, och man sluter sig ihop i ett enda mera fullständigt du. Man erfar ofta, att fruntimmer äro mera ortodoxa släktingar än de världsborgerlige männen, just därför att de äro självskrivna hushållerskor i allmänhet och med detsamma självskrivna prästinnor vid familjens [mysterier](#); deras tankar löpa ock mindre långt utomgårds, varför de även hava det inhemska i ett trognare minne. Min kusin gav ingen kvinna efter i känndomen av släktens hävder och i det flinka bruket av dess [patois](#) och fäste mig därigenom efter ett par timmars samtal så fast vid stället, som om det varit min egen födelsebygd.

^{*)} Vad kan – *in parentesi* – vara fjärmare i ställningen mellan två personer än *Ich* och *Sie*?

Emellertid hade dagens kökstemperatur något avsvalat sig från stekpunkten. Solen stod som en nedbrunnen brasa nära horisonten, och dess glödhög sken utan strålar genom det tjocka oset, som uppfyllde rummet emellan himmel och jord. Då tog jag med mig den åttaårige Edvard såsom vägvisare och [adjutant](#) på en eriksgata kring tomterna i kyrkans grannskap. Hade jag hittills varit nästan uteslutande fördjupad i gamla tider, översvämmades jag nu med nytt i rågat mål. Pojken bestod ensam fonderna för konversationen. Han var husets [Dagligt Allehanda](#), där man erhöll alla möjliga notiser, i den mest oförberedda och raska påföljd, om borttappat och igenfånget gods, t. ex. får, om hästhandel, med noga specificerande av alla [bläsor](#) och det övriga, som hör till hästfärgläran och hovslageriet, om husesyner, om reparationer, om grannarnas ditt och mitt, om sockenboarnas förhållande till pastor, om bror Vilhelms dåliga framsteg i studier vid Strängnäs' skola, och hundra saker, för vilka man ej kunnat drömma att en så [liten gryta skulle hava så goda öron](#). Han uttömde i hast till den grad alla ekonomiska och [topografiska](#) märkvärdigheter, beträffande socknen och huset, att fadern sedermera blev nästan förtretad, när han, vid varje detalj, han [ärnade](#) meddela mig, fann sonen hava lupit honom i förväg. Denne hade med den vakna uppmärksamhet lurat på allt, som förefallit och lyssnat ut samtalen däröver, att de av fadern besörjda nya och förökade upplagor av berättelserna väl blevo långvarigare, men icke mera upplysande; och hela förbättringen belöpte sig vanligtvis blott på inväxlandet av några smålögner, dem pilten av missförstånd myntat och utprämlat. Jag kan ej påminna mig, att jag hos någon pojke blivit varse ett så avgjort praktiskt sinne och en så snabb färdighet att fatta alla yttre föremål skarpt i sikte.

Bland gossens myckna [nyhetskräm](#) träffade jag ock snart en sak, som för mig hade en viss [antikvarisk](#) märkvärdighet. Jag kom på spåren, att bland grannarne här fanns en av mina gamla

gymnasiekamrater, vilken jag icke sett sedan 1809. Vid den tiden voro hans talanger vida mer utvecklade än våra; ty han ansågs redan tidigt såsom den största virtuoso bland [djäknarne](#) på klaver, fiol, klarinett och ännu ett eller annat instrument. Därför hade han ock billiga anspråk på tidigare befordran i det borgerliga livet; han grep alltså det första tillfället vid handen, som kunde hjälpa honom säkert upp i land utur den lärda strömmen, vilkens längre befarande kunde leda, Gud vet vart. Nu har han alltsedan suttit självhärskare över Toresunds orgelverk och [plenipotentiär tuktomästare](#) i sockenskolan, inom vars väggar han redan bildat mången unge åt bönderna – i andlig måtto nämligen, och åt sig själv lekamligen.

»Huru månde min gamla Mårtensson se ut i [toga virilis](#)?« frågade jag mig själv, och vände mig med livligare steg och blod mot hans boning. Vid inträdet i rummet kände jag mig liksom några år yngre, då jag såg mannen stå trygg på golvet, såsom ett oförändrat monument från gamla dagar. Han var till hela sin gestalt, ansikte och min så lik sig, som om [Lachesis](#) ej spunnit en enda tum vidare på hans livstråd, utan i sjutton år endast sysselsatt sig att sno den en smula starkare. »Goddag, du hedersbror!« ropade jag, och grep honom varmt i handen. – »Jag vet inte, vem som gör mig den äran«, invände han, utan att röra hand eller fot eller de ljusblå ögonen. – »Vad? Här står du för mina ögon i samma format och tryck som i Strängnäs, utan annan förändring, än att den gråa häftningen i djäknekappan är borta, och du vill ändå låtsas dig vara främling för en gammal kamrat?« – »Jag måste väl tro det då«, svarade mannen lika trygg, »men bror visar sig för mina ögon som en alldeles omarbetad [edition](#) med annat titelblad. Jag vet ändå inte, vem jag har för mig.« – »Nå, välan!« svarade jag, »år ut och år in har jag liksom legat under pressen, men jag är ändå från pärm till pärm Adolph Törneros.« – »Håå, är det möjligt! Tack för sist, och välkommen i skräpvrån på bondlandet, du lärde man!«

ropade han och skakade mig duktigt i handen. Och nu börjades ett livligt [katekismiförhör](#) om gamla kamrater, om levnadsöden, och en inbördes repetitionskurs om forna upptåg, varvid man snusade friskt ur en illa medfaren pappdosa. Våra angelägenheter för dagen kommo sedan i allvarsammare betraktande, och även dessa, ehuru litet intresse de i sig själva kunde göra anspråk på, mottogos med varmt deltagande, blott för det vi en gång varit kamrater. Den gemensamma bänken på gymnasium är ett fädernesland i smått, vilket med ett äkta republikanskt föreningsband sammanhåller de [sodaler](#), som på samma gång besuttit den, även sedan den lilla fristaten blivit strödd kring världen. Denna tillgivenhet är medborgerligare än den blinda barndomsvänskapen, som ofta avtager i samma mån jaget får ögon, och mänskligare än mannaålderns, som ofta är blott en fredstraktat med stränga [demarkationslinjer](#) emellan jagen. Kamratsinnet är [den enda överlevan](#) i våra tider av det gamla Greklands och Roms samfundsande, i vilken jagen, svällande av en gemensam livsvärmes must och kraft och avrundade i sig själva som världskloten, kvicksilverkulorna och blodsdropparna, likväl likt dessa attraherade varandra, och aldrig [prononcerade](#) sig [med accent](#) utan i förenad massa. Utan kamratskap börjar nuförtiden jaget strax efter mjölkåren att di sig självt, så att redan innan mannaåldern intet mera återstår än de dödas ben.

Under vårt samtal var min lilla adjutant ute på rekognoscering, och inkom efter en stund med den rapporten, att pappas [trilla](#) hördes på avstånd. Jag begav mig ut till mötes, och om några minuter upptäckte jag genom lornjettens tillhjälp bortåt landsvägen den beska minen av min kyrkoherde. Mannen är genom denna beska min mindre njutbar för en mängd folk, och hans styva sinne, vassuddiga språk och egna, besynnerliga sätt att taga saker hava skaffat honom många olägenheter och ovänner [på haken](#). Men jag, som från början varken låtit skrämma mig av de kinkiga [palissaderna](#) kring hans person eller

bröstgänges lupit dem emot, har alltid funnit tillfälle att fredligt och vänskapligt passera ut och in hos hans inre människa, och att med en anhörigs förtrolighet tvångslöst sluta mig intill det goda i hans verkligen känslofulla natur. Detta har han, förmodligen genom sparsamheten på verkligt tillgivna människor, besvarat med den varmaste vänskap, och har alltid röjt genom synbara tecken, att han i mitt umgänge känner hos sig ett stort [vakuum](#) fyllt. Därför, när han nu blev mig varse, klarnade hans ansikte hastigt genom den oförmodade synen; han sprang ur vagnen, skyndade mot mig och omfamnade mig med det hjärtligaste utrop: »Välkommen, du länge efterlängtrade!» Samtalet skummade och fräste tumultuariskt med halva frågor och svar, till dess den första [bornerande](#) lusten av vårt möte hunnit sätta sig, vilket skedde, när vi kort efter inkomsten satt oss själva till bords. Här flöt diskursen till en början lugnare och grundligare mellan sina bräddar, ända tills Augusta, vilken, såsom vanligt äldsta dottern i ett barnrikt hus, redan tidigt blivit upphöjd till [majorska domus](#), framtog på pappas vink en länge sparad vin-butelj. Den [lämnades hel och hållen till spillo](#), och genom dess must uppsmordes munlädren till det ledigaste skämt och löje. Efter måltiden satt man på trappan i en folkrik *pêle-mêle*; ty barnen ville nödvändigt vara med i det längsta och krigade så länge med slumren, tills den med övermäktiga vingar överflyglade dem, efter omvänd tur och [anciennitet](#). Alla utom den äldsta [blevo inom kort på platsen](#), och sutto som uppflugna kycklingar raggiga kring trappstegen. Samtalet övergick i ett allvarsamt [adagio](#); mina tankar inföllo [piano](#) och [morendo](#) i samma mån som [dagen välvde sig djupare ned mot Amerika](#), och den gröna björkskogen, vilken min rakt ut skådande blick hade till riktgräns på de västra bergen, anlöpte i svart. Omsider fortgick blott husfaderns solostämma, vilken ömsom gav luft åt sin [Schmollgeist](#) i några [dissonanser](#) ur hans senare [fata](#) och fataliteter, ömsom föll in med några brutna mollackord ur

minnets partitur. Den [sangviniskt](#) varma blondinen, Julinatten, slog upp ett par fixa men smäktande ögon, och öppnade parfymerna på sitt natt-tygsbord. Av den ljuva doften domnade oförmärkt mina sinnen; jag hörde pastors röst liksom ur fjärran, med stympat sammanhang, och slutligen förnam jag blott ljudet av orden liksom av stilla plaskande vågor. Piporna brunno för andgången i pipan, och inifrån rummen manade väggugets tolvslag, att man för detta dygn levat nog. Man reste på sig; föräldrarna plockade upp sitt kringströdda smågods, och jag begav mig på min vindsammare till sängs. När jag där, med örat mot huvudgården och ögonen slutna, drog på höft en diameter genom dagens vida omkrets, föreföll det mig, som om en vecka minst förgått sedan jag sista gången vaknade. Och därmed somnade jag från den dagen. –

– och med detsamma utsinade allt ämne för dess vidare beskrivning, till förmån för dig, som förmodligen längesedan ledsnat vid min processualiska utförlighet. Har du lust att följa mig vidare, lovar jag dig med hand och mun, att du för gott pris skall få komma förbi många för mig lika så långa dagar, om vilka ej är ett ord att säga. Låt oss på ett försök gå vidare!

En sval morgonvind viskade i god tid några ord in genom mitt öppna fönster, vilkas betydelse var ingen annan än en vänlig väckelse ur min drömriska slummer. Jag kan ej neka, att jag med en liten känsla av flathet saknade mitt röda sidentäcke, som förut så många nätter [överskyggt](#) mig, ävensom min trogna [broder i Morfeus](#), Per Forselius, i vars ställe en långvingad svala insmugit sig till mitt sällskap. Vi voro båda lika generade av varandra, ty hon ville undan för mig som för fienden och flaxade i sin paniska förskräckelse i vart hörn av rummet; jag å min sida fruktade, att hon skulle få [kanonfeber](#), och i förbiflykten över mitt huvud bereda åt mig [samma jämmerliga öde som fordorm åt Tobias](#). Ivern att frälsa både henne och mig bragte mig [oförtövat](#) på benen och i kläderna. Då jag, ej utan omstän-

digheter, hjälpt den lilla förirrade luftvikingen flott och såg honom kryssa glad och snabb på sin vägfria och väggfria bana, blev även »stugan mig trång«. Jag stoppade en del av Walter Scott i fickan och begav mig ur huset, där allt ännu var så stumt, som om man lämnat det öde till ett *eremitage* för mig. Utomkring var det lika stilla, oberäknat det yra livet; av redan svärmande yrfän, kvittrande småfåglar och gällstämmiga tuppar, som ropade god morgon åt varandra vitt ut kring bygden. Dagen var i sin nymålade, friska glans; solen stod ännu *ett par streck* i nordn, och kastade genom en höglåft luft på löven och gräsen ett brandgult sken, skarpt avbrutet av den starka tusch-lavyren på skuggsidan. Utan bestämmelse för de åt sig själva lämnade stegen, kom jag oförmärkt in på kyrkogården, där jag snart valde mig en vilopunkt och vidsträckt synpunkt på en gräsig *griftekulle*, över vilken en genombruten skugga var utbredd från nära buskar och träd. Jag framtog boken och ögnade på beskrivningen av en kal och ödlig vildmark i Skottland; men de bleka och främmande bilder, som denna skildring uppkallade, skrämdes bort av de muntra lärkornas fältrop, av doften från det slagna höet, av de blå och gröna färger från en svensk himmel och jord, som stulo sig in mellan de svarta engelska orden. Om några få minuter var den halvdöda bokstaven lagd å sido, i vars ställe jag tog för ögonen det nyaste bladet av naturens levande dagbok. Än sökte blicken förgäves ett *stamhåll* på den rörliga Mälaren, som mitt under den låga solen lekte med de nya, bländande strålarna; än följde ögat loppet av det gröna landskapets sviktande omkrets, som omfamnade den mot morgonsolen leende kyrkan och bygden. Den nya dagen hade givit trakten: en ny och självständig betydelse, skild från vad den var i går. Men – ju längre jag låg, ensam vaken bland sovande levande och döda försänkt i anblicken av omgivelsen, ju högljuddare återväcktes *memnonstonerna* av min forna stämning. En mängd av det närvarandes beståndsdelar uppsmälte

åter i rosiga hågkomster. Litet emellan [lyckte jag till](#) ögonen för att jämföra, huru amfiteatern omkring mig i dess nya skick svarade emot fantasiens planritning av den gamla, och när jag efter en stund åter slog dem upp, stod den [Colisé](#), vilken i inbillningens månskensnatt visade sig så stor och härlig, vid det klara dagsljuset nedtryckt till en ruin, fastän förskönad genom omslingrande murgörnsrankor av uppfriskade minnen.

Jag vet icke redigt, huru länge jag förnyade dessa [synkronistiska](#) betraktelser över den för mig historiskt märkvärdiga scenen; ty slutligen, innan jag visste ord av, sammansmälte gammalt och nytt endräktigt i en ljuv sömn. Det var som om vilan, bortjagad i otid från mig inom de levandes boningar, fångade mig här i sitt eget rike. Jag återfann icke mig själv, förrän jag tyckte mig stå vid stranden av Stilla havet. Ljudlösa vågor fläkade sig själva i sakta gång utan [väder](#). Bakom mig hade jag [Chimborazo](#), ej snöbetäckt, utan från toppen allt ned till foten, som stupade ned mot det kristallklara vattnet, höljt i den skönaste vårgörnska. Främmande växter stodo runtomkring, och tycktes vinka och viska något hemlighetsfullt åt varandra. Den sällsamt djupa och vitt utspända himlen var ej blå, utan genomskinligt ljusgrön, så som man stundom ser den en klar vinter-afton i solgången. Det var ej morgon, ej middag, ej afton, icke heller natt. En mild grön dager, ren och skär, lyste av sig själv utan sol, och kastade ett skymmande ljuvligt sken mot jorden. Allt kändes så svalt, så stilla, så ensligt, så långsamt och tillfredsställande. Jag stod och stod där – i sekler, som jag tyckte, och varken ville eller kunde röra mig från den saliga platsen. Omsider tyckte jag mig tänka för mig själv: »Men var är allt folket?» Då svarade en spensligt ljudande barnröst, men orden kommo blott såsom en stilla majvind, och togo ej form förrän inom min egen tanke: »Folket är ej mer; det är så sent på kvällen, och Skendöden sover själv.» I detsamma tyckte jag mig komma ihåg yttersta dagen såsom ett dunkelt barndomsminne.

Rösten fortfor emellertid: »Livet ljungar och åskar och regnar icke mer; nu växer det, länge och länge; här är ej bråttom, ty här är **Kronos'** planet.« Och då jag blickade åt söder, tyckte jag mig känna igen **Tellus**, tätt invid den avlägsna horisonten; där tindrade hon som en liten diamant, omgiven av en blå **mångård**. En obeskrivlig längtan grep mig, ju längre jag såg ditåt; den förvandlade sig småningom i en bävande oro av den vanliga art, som i drömmen av intet föremål väckes, utan söker och skapar sitt föremål. Då tyckte jag mig finna, huru det mörknade och mörknade från öster; jag såg mig om, och en stor båge stod välvd över en del av himmelen, kolmörk och bred. »Är detta regnbågen eller **Saturni ring** eller **Fimbul-vintergatan**?« frågade jag; men en röst svarade: »Nej, det är evighetens lia.« En fasa genomskar mitt innersta; en osedd hand fattade min, och en bekant röst sade: »Nej, låt oss gå hem! Det lider åt yttersta natten.« Jag spratt upp ur drömmen, och i första förvirringen, när jag befann mig liggande inom dödens klostermurar och på en av dess celler, föreföll det mig, som jag skulle sovit bort tiden och vaknat vid dess ände. Men jag kom mig snart före, då jag igenkände Augusta, som stod leende lutad över mig och höll min hand. Barnen hade blivit utskickade kring marken att uppsöka mig och **båda** mig till kaffe, och lotten föll på den äldsta, att lyckas i sin forskning. Den **hulda** jordens varma liv omflöt åter mina yttre sinnen, och blodet lopp fritt; men ett skuggande flor höljde för hela dagen mitt inre. Det är en gammal sägen, att den dröm, man får på en ny och främmande bädd, skall innebära någon sanning. Om den sällsamma dröm, jag hade på detta sällsamma viloställe, har någon djupare betydelse än en vanlig psykologisk, lämnar jag därhän, men länge efteråt låg den för mig som ett slags verklighet, och mången ensam stund var den vakande inbillningen sysselsatt att bygga flera våningar i höjden på den grund, som den sovande lagt i medvetandets jordbryn.

Fram på förmiddagen gjorde jag pastor sällskap på en liten

färd inåt staden. Medan han där uträttade några småärenden, företog jag en liten upptäcktsresa till fots genom den lilla, lilla [staden](#). Jag hade ej varit där sedan påsken 1807, då jag där tillbragte en barnsligt nöjsam vecka. Till punkt och pricka [kändes jag vid mig](#), så att jag nästan förvånades över minnets friskhet; men även här var det gamla inkommensurabelt med det nya. Husen stodo där [in natura](#) såsom förr, men blott såsom en härmning av sig själva. Jag gick fram emellan dem såsom en av [sju-sovarne](#) eller som [den evige juden](#), förgäves frågande efter det gamla släktet bland ett nytt, som, levande för dagen och året, tycktes alldeles hava tappat känningen av 1807. I postinspektors Kihlmans gård, hos vilken jag bodde under mitt vistande i staden, dvaldes nu människor, som ej hört talas om Kihlman och hans familj. Så knapphändigt avlösa varandra de [efemeriska](#) människornas generationer, liksom gästerna på ett värdshus! Den ena passerar ut, den andra in: man hälsar på sin höjd i förbigående på varandra, och undanstädar så fort som möjligt alla påminnande spår av de bortfarna, under det man inrättar sig själv på det lediga rummet – tillsvidare. När man betänker, huru många miljoner liv och namn i hast försvinna, liksom borttorrade från en griffeltavla, så kunde man fråga: »Vad har mängden av människor att göra på jorden annat, än att gå och lägga sig uti henne? Huru många tusen städer på jordklotet lika denna finnas ej, som, under alla seklerna av deras bestånd, ej mäktat [ställa](#) en enda man, vilken historien, då hon framgår och håller mönstring, kan upptaga i rullorna på sin gemenskap? Vad är då denna folkmassa till sin betydelse, vars samteliga verk och gärningar uppslukas av ett magert och hungrigt närvarande, utan förbindelse sins emellan eller med det tillkommande av några finare själsband? Är detta mänskligheten? Eller är det blott en löst sammanhängande jordmassa, vari den egentliga – den ädla, organiska mänskligheten – gror och växer?» Ack, det ädlaste inom fenomenernas rike är självt ännu ej annat än en mera fin

och odlad mull, vari en osynlig makt plöjer och harvar för ett osett [såde](#). Även här välver den hastiga växlingen om det, som en gång varit uppe i dagen; ett nytt varv vänder sig upp i stället, och glömskans skymning inbryter tätt efter vart slutat världsdygn. Huru svagt minne har icke historien själv, med alla sina konstiga hjälpmedel! Så långt hon hinner tillbaka, innehåller hon blott en ofullständig [promemoria](#) på den ädlare mänsklighetens vardagsliv; om dess [sabbat](#) har hon ingen annan hågkomst än en grumlig gissning. Vad hon minnes, är föga annat än inskränkta strävanden, som haft sitt mål i ett endast något mera utvidgat närvarande, vilket nu längesedan tagit slut. De största människoverk äro offer åt sin tid, och om de överleva den, stå de kvar som mumier, med vilka en nyare tid ej kännes vid någon släktskap, och vilka han, såvitt han kommer åt, röjer bort för sina egna anläggningar. Var period av kulturens världsålder visar mer eller mindre en lust till oavhängighet av sina gamla minnen, och vill vara sig själv nog. Så bliver det odödligaste namn, förr eller senare, ej annat än ett namn skrivet på fönsterrutan i ett gästrum, på vilket nya ankomlingar ögna hastigt och likgiltigt, för att fördriva tiden. Men, det är en trösterik tanke, att det endast är här i underjorden, som Lethes flod rinner, och att bakom allt [timligt](#) minne löper ett band, som sammanknyter generationerna. Liksom den enskilda människan har ock mänskligheten själv ett outgrundligt jag, där alla de osynliga trådarna av fenomenlivets skådespel sammanfalla. Var roll, stor eller liten, som vi här, var i sin stad, upprepa vid givna lystringsord, utan att [redigt](#) förstå, vad vi själva säga och handla, än mindre de föregående uppträden, som förberett vår plats och verksamhet, allt detta är betydelsefullt i en högre tingens ordning, och överskådas från början till slut med klart medvetande av mänsklighetens [genius](#), som inför den Högste ansvarar för det hela. På oss ankommer det, att göra vårt bästa i det enskilda, och om vi för dem, som efter oss framträda på

scenen, försvinna som om vi aldrig varit till, försvinna vi ej för mänskligheten; karaktären av vårt spel är outplånligt ur det högre livets historia.

Jag hade gärna gått att bese det [glorvördiga Gripsholm](#) med dess salar, kring vilkas väggar ett helt Europa håller sin sekellånga herredag, representerat av alla sina renättade [tronförvanter](#), inblandade med en mängd [naturliga söner](#) till – naturen själv, vilka med de förra delat anspråken att välva på världshjulet. Men som min värd hade besök att vänta på eftermiddagen, måste jag bekväma mig att för denna gång fara bort med den osammanhängande erinring, som i nära två decennier suttit i huvudet, alltsedan jag med nog unga och flyktiga ögon genomgick detta museum av historiska högdjur, smådjur och embryoner.

Tisdagen tillbragtes hel och hållen i skjortärmarna; om vår europeiska [bienséance](#) tillåtit oss att [antaga Söderhavsboarnas kostym](#), hade dagens klimat ej haft det ringaste att invända. Jag vet mig ej hava [överlevat](#) en så ursinnig värme. Man vågade sig ej utom huset på solsidan av farhåga att sveda håren av sig; man orkade en stor del av dagen varken tala med varann eller tänka för sig själv. Onsdagen ville jag begiva mig åter på väg. Men ännu vände sig jorden två varv kring sin stekvärdare – sin axel – och gassade sig i solbaddet, förrän jag kunde göra mig lös från de kärliga band, vari jag insnärdes av de trägnaste böner om anstånd. Det lönar ej mödan att skildra dessa rastdagar i [Lebensgrösse](#). Mången timme förgick hastigt och lustigt, under vårdslöst glam eller allvarsamma betraktelser. Mannen [tålde väl att tala vid](#), utan att man så snart ledsnade. Han besitter en sarkastiskt kvick tunga och goda kunskaper, impregnerade med en stark dosis [belletteri](#). Han har själv i yngre år fyllt stora pappersluntor med poetiskt blandfoder, ej så alldeles onjutbart, ehuru det smakar något av den tid, då [Voltaire](#) ännu var [le Dieu à la mode](#) i poesiens tempel. Men litet emellan kommo ekonomiska moln strykande över vår horisont, och skymde undan

trevlighetens solsken. Medan dessa bortdunstade, gick jag, så till sägandes, och trampade den långsamma tiden på hälarna eller körde den med möda i kort trav för Walter Scotts [rustvagn](#), som, osmord och bred i gången, tycktes mig då vara enkom gjord för att hålla igen och pröva tålmod, så att jag mången stund rätt hjärtligt längtade ur det [kanoniska huset](#) till mitt apokryfiska hem.

Omsider, fredagsmorgonen, stod jag kl. 6 klar till avfärd; och redan kl. 12 på natten var jag – två mil bort från knutarna.

Det kunde ej gå fortare, ty hela maskineriet i huset stod för denna dagen i bakvatten. Du kan omöjligen gissa, huru lång tid gick åt, innan själva drivhjulet, prästen, som nödvändigt ville i egen person hjälpa mig på traven till nästa håll, hunnit skriva ett par [ämbetsmemorialer](#) och ett par brev; innan han sedan hunnit besluta sig att giva en lat dräng order om metoden för åkningen, innan alla uträttningar och inrättningar med en länge obrukad vagn blivit [proponerade](#), debatterade och underskrivna, innan var hjulspik, nubb och rem blivit särskilt uppsökt och inpassad, innan man spiset en långvarig frukost under mångahanda samtal, som sparat sig orörda till sista upphällningen, innan ett par hästar blivit upptagna från betet och åter avsläppta såsom otjänliga, och innan ett par andra blivit med besvär fasttagna och slutligen förspända. Lämnad åt mig själv och åt vanliga gästgivaråtgärder, hade min 5 mils långa resa kunnat med bekvämlighet vara slutad i det ögonblick, då vagnen kom matt uppspatserande på gården. Ty de många förberedelserna räckte till kl. 2, och dessa åtta timmar voro de hårdbitnaste nätter, som växt för mig på detta sommartal. Ehuru jag pumpade upp all den [flegma](#), som någonsin fanns i mig, för att släcka min brinnande otålighet, kände jag föga [lisa](#), innan jag väl kände vagnen rulla under mig. Men händelsen ville, att man ute på vägen icke heller skulle förhasta sig och stängde för åtskilliga slagbommar, vid vilka man måste betala tull ur tålmodspåsen.

Man hade åkt raskt nog några stenkast, då en framsko tappades av ena hästen, som därigenom linkade erbarmligt fram fot för fot. »Den saken är hjälpt vid nästa by«, mente pastor helt lugnt. Men där höll sig var arbetsför varelse undan på avlägsen åker och äng; sammaledes vid andra byar, närmare och fjärrare belägna från vägen. Efter flera långa pauser hade man skridit fram en mil till en smeds boning. Även denne var långt borta, måste uppsökas, övertalas, ankomma med makliga steg, och slutligen fullborda verket, sedan han först fått smida [söm](#). Vid ankoms-ten till Malmby, där våra vägar skildes åt, prästens åt Strängnäs, min åt Eskilstuna, befanns det, att skickelsen föst ihop så mycket resande på en gång, att jag ej kunde få förhoppning om befordran på minst två timmar. På böndernas och prästens ord, vilka förespeglade mig utsikter om hastig expedition, om jag ville taga en avväg på Strängnäs, som låg obetydligt ur rätta linjen, fortsatte jag genast ditåt min [kurs](#) med min förre sällskapare, och ankom först kl. 6.

Närmaste trakten kring den lilla staden är så inbjudande och småleende, att sinnet måste vara bra tungt och nedstämt för att icke småle tillbaka. Olivehälls högstammiga parker – dess saftigt gröna ängar med sina duktiga ekar – Mälaren nedanför, livad av [jakter](#), som likt stora svanar brösta sig på den blåa vågen – slutligen det gamla Strängnäs, liksom segelfärdigt utskjutet i sjön – den massiva domkyrkan med sitt djärva torn, som icke strävar med äventyr mot de överjordiska regionerna, utan i en för ögat högst behaglig proportion står där så säkert och axelbrett och skådar vitt över land och vatten – alla dessa partier giva nejden ett fritt, tryggt och självbelåtet lynne, som ingiver en främling förtroende. Så länge jag hade Strängnäs blott för ögonen, befann jag mig således rätt väl; men inkommen på gatorna, desto sämre. Största delen av staden har ett så [bornerat](#), futtigt och fattigt utseende, att man där just tycker sig liksom gå och skuffas med källkborgeriet. I Strängnäs har jag väl fram-

levat mina lustigaste och ystraste pojkar, men själva tummelplatsen för mitt djäkneliv var mig redan den tiden för vardaglig för att nu kunna förklaras av inbillningen, annat än på några mils avstånd. När därför de välkända djäknekarvarerna nu plira på mig med sina av ålder och solsken mångfärgade fönster, känner jag mig nästan lika förlägen som då en försupen bekant från forna dagar påtrugar mig sitt: »Goddag, bror, tack för sist!« Vissa hus till och med blundar jag för i förbigåendet, emedan de för starkt reta till vidriga hågkomster av torftighetens, tvångets och det omilda beroendets andliga förnedring.

Som jag ej hade annat att beställa i staden än hästar, för att komma därifrån, var gästgivargården målet för mitt enda besök: biskop och konsistorium lågo så långt ur vägen för mina tankar som det i Skara. Men sedan jag hört en lång och uppbyggelig predikan av gästgivarfrun över den texten, att det ej var mera svårt för en kamel att gå igenom ett nålsöga än för mig att få skjuts på hinsidan kl. 10, tog jag världen helt kallt och gick kring staden i min dammiga resrock såsom Diogenes Cynicus kring Aten – det felades mig blott lyktan – och sökte människor. Sökningen lyckades mig lika litet i min akt och mening som för cynikern i hans; ty antingen var man bortrest eller på besök. Källaren var slutligen det enda ställe, där man träffade folk hemma. Där plottrade jag bort ett stycke eljest oanvändbar tid jämte min pastor och en liten borgersman med gåshjärna och hönshjärta, som meddelade oss, vid en punsch-butelj och en god kvällsvard, stadens märkvärdigaste litterära underrättelser och lärda nyheter för året. Slutligen, efter ett besök in transcursu hos konsistoriinotarien Lahng, satte – eller rättare lade – jag mig i en bondvagn, och for genom den skumma natten till mina hemkuster, där jag i solgången lade till såsom fordom Ulysses sovande.

Fortsättning.

På Sjösa i september.

Så mycket vet jag, att jag står på en jämn och säker fot av välbefinnande – Förlåt det ruskiga ordet, som stulit sig in i pennan, under det jag lyddes på vällingklockans ringning till middag. Emellertid känner jag i mitt sinne en viss mognad och mätthet; sommarnjutningens blommor hava gått i frö, och jag har redan börjat församla mig själv i ladorna. Jag är redan mer huslig än naturlig; och om jag icke just längtar efter mitt akademiska kammarliv, har jag likväl ingen hake inom mig, som håller igen, då jag tänker mig ditåt.

Vad skulle också hålla igen för mig, då jag ej haft stort annat att söka i Sörmland än dess sommar; ty goda människor och goda [inhyesenöjen](#) finnas i lika stort tal i Uppsala som i landsorten? Nu är ej året mer, vad det varit: det är stämt i moll; svalornas muntra stämma har slutat upp, och hela deras kör har sedan söndagen dragit sig ur spelet och ilar nu åt södern. Vid anblicken därav önskade jag, att jag, som lik en flyttfågel i morgon flyger ur det gästfria boet, kunde göra det på samma sätt som dessa mina små grannar i takfoten, utan formligt avsked; ty ehuru mycket kärt, som hemma väntar mig, kostar det dock mycket på mig, att skiljas från människor, dem jag så hjärtligt håller av. Tranornas oboetoner hava ock tystnat; nu är det endast höstdagjänningsstormen, som blåser slutpassagen i sommarens symfoni. Redan söndagen den 5 september utbröt en resning, ett uppror i elementen mot årets gyllene regering; svarta trupper av moln antågade från havet, och en kanonad börjades mellan dem och den varma lantluften. Inom några få dagar var sommaren [septembriserad](#), och frosten började utöva sin terrorism. Hädanefter har man ej annat att vänta än mulen och kulen himmel; ty solens och jordens smekmånad är förbi, och de sova i var sin säng om nätterna.

Men månen går ännu som en förskjuten och försakande äls-

kare, och skådar så ömt ned på den slumrande jorden. Minns du i fredags afton, vilket Stilleben i naturens tavla! Ja, en stum målning var alltsammans. Det var, som om naturen avtecknat sig själv på en väv. Allt teg så stilla i de jordiska rymderna som om träd och hav och berg lyddes på sfärernas serenad. Och över de svarta och halvdunkla massorna, över de öppna fälten och fjärdarna nedregnade det blåmängda skenet från den milda ljusön, som lik ett [Delos](#) simmade i eterns hav. Längre stod jag ensam i mitt öppna fönster och skådade ned på denna avigsida av dagen, och jag blev varm av den tanken, att »nu stå miljoner människor i denna stund och glädjas åt samma skådespel som du«. Jag såg en lång stund längst bort åt norden, och tänkte: »Där bakom mattguldets vid himlabrynen står en av de dina på Slottsbacken i Uppsala, och vänder ansiktet och kanske tanken mittemot dig, och öppnar känslans och fantasiens springbrunn mot det magiska skimret.«

Onsdagen den 20 september, kl. 10 om aftonen.

Slut! står det skrivet på vart gräs, på vart träd, på den elegiska aftonhimlen i solgången och på det [avknappande](#) månklotet. Slut! står det ock skrivet i ditt innerligen hjärtliga brev, som jag nu på kvällen läst med knappt återhållna – tårar. En sorglig känsla griper mig i kväll vid allt, som möter mig, alltsedan jag studerat denna sista akt av ditt rikhaltiga brevdrama. Jag slutar själv med saknad och rörelse min sista sida. Vart har allt tagit vägen, som passerat genom tiden, sedan vi skildes åt? Allt är som en dröm försvunnet. En kort dag är hela sommaren, när jag ser tillbaka till den dag, då han först grydde. Dock, jag är tacksam för det goda, han under sin hastiga flykt strött ut åt mig, varibland frukterna ur dina brev höra såsom den bästa delen. Med ingen närvarande har jag så livligt kunnat umgås som med dig frånvarande. Det är, som jag haft dig ständigt bredvid mig, såsom mitt egentliga sällskap, varvid andra perso-

ner blott spelat biroller. Tack nu med ett varmt andligt handslag för gott sällskap! Vi råkas, som du säger själv, personligen innan kort, men utan mask åter nästa sommar, om vi leva; det löftet förbehåller jag mig, innan vi skiljas åt. Men huru som helst vi råkas, stå vi varandras inre människor tillräckligt nära, för att med eller utan *verba formalia* förstå varandra.

TILL MELCHER FALKENBERG DEN 23 JULI 1826

[— —]

Vid Skokloster var oss en båt till mötes, som förde oss oskadad, genom vråkande sjögång, fram till Ekhamns brygga. Här vilade man ut i en förtrolig krets, pingstdagen. Men naturen hade ännu så litet att bjuda på, att jag mot aftonen med icke så stor avsaknad tog avsked, för att återgå till mina väntande plikt-göromål i staden.

Vid ankomsten till Uppsala kl. $\frac{1}{2}$ 9 mötte mig i trappan tvenne Östgötar, som inbjödo mig att delta i ett litet kalas, vilket Nationen på sin sal i (gamla) botaniska trädgården anställt för Atterbom, att fira hans första lysningsdag. Man drack lustigt om, och ingen saknade munterhet, så mycket mer som man fick se ett ovanligt exempel i Prof. Grubbe, vilken, eljest alltid jämn till lynnes, saktmodig, och tystlåten, nu för tillfället lossade på sitt sinne, och flödade av skämt och infall. Atterbom själv, oaktat sin opasslighet, var ändå försatt i det gladaste lynne, och Geijer svärmade som en ostyrig pojke.

Tisdagen, Torsdagen och Fredagen höllos de tre *orationerna* av Svanberg (på Latin), Atterbom och Tellbom (en snäll och bra student av Östgöta Nation) i anledning av den nyfödda prinsens. Svanbergs tal taga väl ej många människor kunskap om: Tellboms behagade ej stort, emedan han gick för mycket ut på att docera: Atterboms vann mycket bifall av alla, både litteratö-

rer och illiterata i Uppsala, – även av Damer; men i Stockholm gör man bara spe därav, emedan det alltför litet är avpassat för prosaiska sinnen. Du må själv döma därom av det exemplar här medföljer. Mig synes talet vara både till tankarne ädelt och till språket och stilen vältaligt, ehuru jag ej kan neka att flere ställen stöta mig, dels genom det trugade i uttrycket, dels emedan de innehålla blindidéer, som för mig åtminstone ej giva något tydligt begrepp eller bild. Problemet är nu för tiden ytterst svårt, att författa tillfällighetstal: jag vet ingen som bättre kan vända sådana utslitna plagg än Tegnér, vilken är outtömlig på [turnyrer](#) och infall, som kunna giva det gamla åtminstone ett sken av nyhet. Atterbom duger egenteligen alls icke till sådana företag, som komma under rubriken av [impromptu](#): han har, vad man säger, i dylika fall alltid svårt att finna sig. Därföre är detta talet även mer en föreläsning, än en oration där en tillfällighetshändelse är bestämd att spela huvudrollen.

[— — —]

Följande veckan blev mig lång. Staden tillfredsställer ej på längd, när man ingen ting vidare har där att beställa, så snart sommaren börjar fylla hus och gator med kvalm. Utom en opposition på P. Afzelius, som disputerade Tisdagen, hade jag ingen ting att uträtta, mer än att uppbära [Kollegiepengar](#), och dessa dröjde så länge, att terminen slutade d. 17 Junii (Lördagen), utan att jag ännu blivit tillräckligen honorerad. Runt omkring mig försvunno vänner och bekanta, den ena hit den andra dit. Söndagen var ytterst ödslig: gatorna tävlade med den utsnada Fyrisån i tomhet: häftig längtan plågade mig att byta om plats. Sluteligen om Måndagen packade jag in mina saker, och i sällskap med en förträfflig landsman och vän, Forselius, avreste jag bittida om Tisdagsmorgonen ned till den vid Flottsund vändande ångbåten.

I det yppigaste väder svävade vi framåt den blåa Mälaren, som i otaliga bukter lindar sig omkring täcka, leende och om-

växlande stränder. Den mängd av kyrkor, slott och herregårdar, som tillika med det gamla Sigtuna med dess trenne **vördiga** ruiner placerat sig bredvid segelleden, hälsade oss nu mera gladlynt, än min förra resa, i deras gröna infattning, – och allt syntes mig efter en månad alldeles nytt. Sällskapet var muntert och trevligt: det bestod mestadels av idel bekanta av båda könen. Aldrig hava i mitt tycke dessa sjömil varit så korta.

Ett bland föremålen för allmän konversation var **Prof. Bibergs** olyckliga belägenhet. Han har symtomer av total galenskap, vilka utbröto i slutet av Maji, och **immerfort** tilltagit. Han talar fullkomligt klokt, med en varm vältalighet, och med den kraftigaste **persvasion** över de orimligaste ämnen. Vissa fixa ideer äro outrotliga hos honom. Han inbillar sig att vara den rikaste människa i Sverige, att han genom en viss **algebraisk** formel kan trolla in i sin byrå allt mynt som finns i landet, att han är den som skall betala ej allenast Akademiens skulder, utan även den Svenska Statsskulden: även tror han sig vara en metod på spåren, att betala den engelska. Allt detta och mycket annat måste ske till den 10 Julii, emedan då en alldeles ny sakernas ordning måste inträffa. Då skola ej mer några penningar behövas, utan människosläktet skall återgå till den urgamla kommersen medelst varubyte, – summa, då skall ett slags början till **det tusenåriga riket** inträffa. I stället för att förut ha varit **alltför stark hushållare**, har han kastat sig över på den andra bogen, och strör ikring sig penningar med en slösande frikostighet, köper allt vad han ser, vill hålla kalaser, vill skänka bort betydliga summor, så att hans vänner måst sätta honom ur stånd att få följa sina griller, genom att taga hans kontanter i **deposition**. Under dessa galenskaper är han i det bästa lynne, och tyckes nu först riktigt fröjda sig åt livet, och oaktat det bedrövande i den åsynen, att se en av naturen duktig och solid natur gå under, måste man både förlustas och förundra sig över den kvickhet och skarpsinnighet, som han utvecklar i sina spekulationer. Hans

reflexion går fram en metodisk och förnuftig gång, ehuru både premisser och slutsatser äro utom all rim och reson. Samma dag jag lämnade Uppsala skulle han, på läkares förordnande, resa åt Norrland att förströ sina sinnen, men det tvivlas högeligen om hans förbättring, emedan mannens väsende är för djupt och grundligt, för att hastigt återgå från en bana som en gång börjat. Ett ledsamt tecken är ock det, att både hans mor och syster varit tokiga. Själv har han ända ifrån ungdomen undergrävt sitt system genom oerhört arbete. I många år har han blott sovit eller slumrat 3 à 4 timmar på dygnet, och så länge tvingat sig genom våld och konst att vaka, att nu mera sömnen tycks vara alldeles flydd, och måste genom våld och konst återkallas. Så är i honom en av Sveriges störste lärde förlorad. –

[– –]

TILL MELCHER FALKENBERG 11–19 AUG. 1826

Eskilstuna d. 11 Aug. 1826.

Älskade Broder! – – Icke allenast Almanackans siffror, utan ock själva årstiden, skickar ovillkorligt min tanke på en Skånsk resa. De avbärgade fälten, de mörkgrå strömolnen, som, likt allvarsamma tankar, börjat att då och då fördystra den förut klara och muntra sommarhimmelen, kvällarnes tidiga och svarta skuggor genombrutna av den gullgula Lunas ömsint leende anletsglans, – med ett ord, hela naturens stämning är så lik den, vari jag fann den vid min färd åt edra länder, att sinnet åt sig själv lämnat drages ur det närvarande bort att söka sällskap bland förrårets hågkomster. –

Bittida i morse sände jag åt posten, med ett blygsamt hopp, att möjligtvis något brev från Dig kunde vara anlänt; – men budet återkom i tomning. Till ersättning framtog jag ett par av dina senaste brev, som jag lyckligtvis medfört från Uppsala,

och genomläste dem flere gånger liksom om de varit färska. Jag omfamnade och kysste Eder samfällt i inbillningen. Du tar väl ej illa vid dig, om jag bekänner, att jag ock tryckte en kyss på den goda Friherrinnan F-s mun. Jag själv gör mig intet samvete av, att jag håller innerligen av henne, och att hon ligger mig närmare om hjärtat än de flesta unga fruntimmer, ej mindre nu än fordom.

— Likväl måste jag i förbigående reservera mig mot all möjlig förmodan om något varmare förhållande till henne, av annan art, än det som uppstår såsom en nästan oundviklig följd av goda människors dagliga sammanlevnad inom en med inbördes vänskap tillsluten familjekrets. Aldrig har jag släppt *Amor med sin fackla* närmare på livet, än som varit förenligt med grannlagenhetens och pliktens strängaste *brandordning*. Allt vad som ägt rum oss imellan är ej annat, än vad hon själv utan den minsta förlägenhet eller rodnad skulle kunna bekänna, och vad som legat öppet utan förbehåll för alla familjens medlemmar. Jag fann mig alltid innerligen väl med den ungdomsfriska, lätta och glada tärnan, och hon fann sig ej heller otrevligt med mig. Musik och sång var ett säkert band till nära och varm förtrolighet, och en mängd smånöjen, vari även jag utan tvång blandade mig, underhöll ett ständigt intresse åt vårt umgänge. Jag påminner mig ännu med livligt nöje, huru jag, då flickorna bodde på Husby under Fru Riencours handledning, med begärelse längtade efter lördagen, då de vanligtvis kommo hem till föräldrarna, och huru jag med lätta fötter promenerade dit en eller annan gång att se dem under söckneveckan. Jag känner det ännu varmt kring hjärtat, när jag tänker på Julhelgen 1821, och dess stilla husliga fröjder, då man innesluten inom ljumma rum, undan den mulna regniga vintern, slöt sig till varann kring brasan, eller i soffan under skämt och löje, eller allvarssammare samtal, eller poetisk läsning, eller ock kröp ihop i vrån vid Fortepianot, och lät själ förenad med själ vaggas på de

milda tonerna av [Eberl](#), eller de ömsom ungdomligt glada ömsom eteriskt sublimes ackorden i [Beethovens D-durs symfoni](#). Sommaren 1822, och i synnerhet midsommars-helgen med dess fridsamma sorglösa glädje, är ock en glänsande juvel i minnets skattkammare, – likaså spridda epoker eller särskilda dagar av den följande tiden. Men ehuru gott förstånd rådde oss imellan, ehuru vi ofta sade varandra huru mycket och hjärtligt vi höllo av varann, så låg däri aldrig någon större ömhetsförklaring, än den som sker imellan syskon. Kort sagt: man stod varannan för nära – ungefär som släktingar – för att kunna närmas såsom älskande, och jag var för mycket på min vakt mot varje anledning att giva luft åt en mera betydelsefull böjelse, för att ens göra ett enda steg framåt ifrån den punkt, varpå jag ifrån de första dagarnas sammanlevnad stod till den goda flickan. Så anspråkslös och oegennyttig min tillgivenhet är i denna stund, sådan var den ifrån den första gången jag vid Ånga såg den 16-åriga blomman, och jag kan ej säga att den varken av- eller tilltagit ifrån den gång då jag först sjöng med henne vid klaveret. En kyss eller en omfamning skydde jag såsom en [ögonskenlig](#) fara, just därför att den för ofta låg i försåt genom ständiga tillfällen: – och jag hade sluteligen så mycken tillfredsställelse och njutning av den vanan att motstå frestelsen, att jag för ingen del ville försaka den emot det korta rus, som den första kyssen giver, och de följande endast svagt underhålla och förnya. – Här har du nu läst min fullständiga och öppenhjärtiga bikt, vilken hon själv säkert icke skulle draga i betänkande att underskriva såsom sanning, och över vilken hon säkert ej skulle bli stött, om hon visste, att jag meddelat dig detta förtroende. Jag är dig dessutom skyldig denna förklaring, emedan jag nu, då jag börjat vidröra detta ämne, erinrade mig, att Du vid Näs en gång ställde på mig en samvetsfråga angående denna punkt, vilken jag då blott i allmänhet besvarade, och kanske något otillfredsställande, genom den förlägenhet jag kände av själva ställningen

mitt emot dig såsom överraskad av en, ehuru visserligen i sig själv obetydlig och till saken oskyldig, misstanka. --

[--]

TILL MELCHER FALKENBERG

Sjösa den 23 Sept. 1826.

Melcher!

[--]

Så förrunno för mig fem veckor under god hälsa och gott lynne. Men den sjätte veckan övergingo de välsignade supéerna till dageliga förföljelser. Jag gick hela dagen **okostig** och besvärad av den föregåendes punsch och feta Skogstorpssål, och måste ändå om kvällen inlägga nya ämnen till illamåga, för att ej reta *mat*mödrarna till vrede över mig såsom en kostföraktare. Humöret tog också en knäck, jag började finna hemmet för spenvarmt, -- och det häftigaste regn kunde ej hindra mig Måndagen d. 28 Aug., att kl. 2 sätta mig på en vagn i säkerhet för den välmenta våldgästningen, och uppsöka det länge efterlängtrade Sjösa.

Regnet var liksom beställt för min räkning. Innan jag kommit ur **den månghamrande staden**, drogs i hast den gråa ridån, som skymde himmelen, långt opp i höjden. Luften blev ren och genomskinlig som ett spegelglas, på vilket endast några fläckar av **foliet** sutto kvar outskrapade, och solen lyste igenom med klarare glans än föregående dagar, då ett tjockt os av den starka värman grumlade **dunstkretsen**. Lövens och fältens grönska var omlackerad och dammet kvävt på den nyskurade landsvägen. Kort sagt: bland hundra dagar i sommar hade jag ej kunnat välja en mera gynnande resdag.

Färden gick några timmar över berg och dal genom Öster-Rekarnes härad, vars halvvida fysionomi ännu tyckes tala om

sina hedna innevånares^{*)} kämpalynne. Långa sträckorna ser man föga annat än furuskogarnas grova **kommissgrönska**, och vresiga berg som stupa ned i djupa dalar. När jag bortom Malmköping befann mig i det sköna Villåttinge härad, kom den tidiga Augustinatten mig till mötes, som svartsjuk vägrade mig att se andra skönheter än hennes egen. Över mig tindrade allt vad stjärnor hette, och inunder mig i dalarnes avgrunder härmade de blossande svedjeeldarne små helveten: hela mellanrummet var svart som i graven. Jag måste snart i nattkvarter av respekt för de kinkiga backarna, men i god tid om morgonen var jag åter ute, och nalkades med allt hastigare pulsslag det kära Sjösa, där jag stannade välkommen kl. 10 på dagen.

Och nu har redan sedan den tiden en hel månad omärkligen sipprat bort, och måttet av mina ljuvliga Sjösadagar är på opphållningen. Svalorna hava i denna vecka tagit avsked, och jag, som även är en flyttfågel, flyger i morgon ur det gästfria boet. Jag önskade, att jag kunde göra det på samma sätt, som dessa mina små grannar i takfoten, utan formligt *farväl*; ty det kostar mycket på mig att skiljas ifrån människor, dem jag så hjärtligt håller av.

Huru jag här tillbringat tiden är svårt att uppfatta i en beskrivning. Det **slår föga till spans**, om jag ock ville i **Lebensgrösse** skildra varje dag. Minst vill jag besvära dig och mig med avmålandet av de många kalaserna, här, vid Gärdesta, hos Fröken Yxkull, hos Fröknarna Kurck &c. De höra ej hit, emedan de ligga utom mitt Sjösaliv, och angå mera det allmänna karaktärslösa societetslivet, sådant man finner det överallt nästan i samma form. Jag har ock föga deltagit däri annat än med min svarta rock och med min mage: min själ har setat så gott som dövtum vid det mångtungade bruset av allmänna diskursers svala ocean. Lika så litet kan jag ge en **exposition** av de nöjen,

^{*)} Rekar är det samma som det tyska Recken, kämpar.

som i den husliga stiltjen erbjudits, antingen imellan fyra vägar, eller på våra få promenader. De hava blott varit den yttre tillfälliga beståndsdelen av mitt välbefinnande: livsandan i dem har varit vänskapens värmande [naftakälla](#), vars milda småågor hoppat fram och åter mellan öppna hjärtan. *Baron* är som alltid min trofaste gynnare. *Friherrinnan* är så innerligen god och vänlig. *Axel* går väl den ena dagen stum och ser [morbleu](#) ut; men den andra är han språksam och högst tokrolig. Det ligger ett slags engelskt humor och gror i hans [god-dams-väsande](#). *Zaphira* är en yr, kvick och illistig sötunge, men med allt detta god och from: hon pepprar umgänget med sitt barnsliga och naiva hullerombuller. *Augusta* är så god, så vek, så deltagande, att jag ej kan annat än befinna mig innerligen väl i hennes förtroliga närhet. Jag har mången gång sagt dig huru mycket jag sätter värde på den förträffliga flickan. Detta värde har nu vid hennes mognade ungdom blivit ett gediget guld. Det är väl [försatt med](#) en liten portion halvleende svårmodighet, men detta närmar henne ännu mer till mig, som imellan mina stundom yra utbrott själv har en anstöt av tungsinne. *Augusta* är ej av de flickor, som *pocka* till sig uppmärksamhet i sällskaps-levnadens middags-sken, – lika litet som den klara himlaranden vid middagstiden; men då detta solsken är borta, [glänter](#) hennes själ fram ren och djup, som den ljusgröna aftonhimmelen genom en gles lund. I umgänget med vanliga fruntimmer känner jag mig ofta kall, och det fordras en gruvlig mängd ordskräp att kasta på konversationens fladdrande ris-brasa, för att hålla sig nödtorftigt varm. Bredvid A–a känner jag mig så varmt och gott, utan att behöva någon [depens](#) av sammansökt konversationsämne. Vi fatta varandra ofta på en enda [interjektion](#), på ett halvkvädet uttryck: våra föreställningar taga till och med ofta samma gestalt och bild i fantasien, och även de sinnesstämningar, som i språket ej hava något egentligt ord, göra sig begripliga oss imellan genom Gud vet vad, då känslorna hitta på att möta

varann på halva vägen. Varföre jag ännu mer håller av henne, är den entusiastiska vänskap, med vilken hon slutit sig till en ung flicka i Nyköping. Kvinnorna, som äro så milda, så ömsinta, så kärlektörstande varelser, kunna ändå i allmänhet bra litet med varandra. De äro långt listigare mot personer av sitt eget kön än emot männer, – och männerne äro nog ofta så otacksamma, att de äro långt mindre redliga mot dem, än mot personer av sitt släkte. Det vackra könets språksamma *förtrolighet* sins imellan är oftast ingen ting mindre än *förtroende*. De flesta äro så hala och falska mot varandra som nattgammal is: vänskapen får ej fotfäste och vågar sig ej ut på djupet. De äro för hövliga mot varann, för att formligen bryta löst i osämja (som imellan männer ofta är en välgörande krisis för vänskapen), och för giftigt sårande mot varandra vid ett uppkommet groll, för att kunna rätt hjärtligen försonas. Uppriktig fruntimmers-vänskap är med ett ord en stor raritet, och därför *klöder* det en vacker kvinnosjäl så väl, när hon kan smycka sig med den dyrbara juvelen av en verklig kvinnovän.

Fröken Augusta bad mig för ett par veckor sedan skicka Dig sin hälsning. – »Huru många grader varm?« frågade jag. – »Tjugufem grader« – blev hennes svar. På vilken termometer gradtalet skall räknas lämnade hon obestämt, och det står dig således fritt att uppgöra kalkylen. – Häromdagen fick hon även i uppdrag av General Reutersköld, att hälsa sin syster, att hon skulle hälsa sin man, att han skulle hälsa sin bror, att den uppskickade Rapphöns-hunden var förträfflig. Jag uppsnappade i ena örat denna hälsning; men lät den icke gå ut genom det andra, utan förvarade den granneligen till användning i mitt eget brev.

Hälsning från samteliga familjens medlemmar sändes dig genom

Din

beständige A, T-s.

[---]

TILL MELCHER FALKENBERG 20-30 JAN. 1827

[--]

Måndagen den 22 Jan.

Nu är jag åter igen hos Dig, gode Melcher!, att språka om vad som kan *falla före*, just som jag vore livslevande inför ditt ansikte. Ännu är jag så litet fjättrad av någon bestämd sysselsättning, att tanken har dig beständigt bredvid sig, evad jag gör och evart jag går. Liksom du stått bakom tapeten och frågat: »vad gjorde du igår«? så spetsade jag genast, då jag stigit ur sängen, min penna till svar, och skall göra reda för dig med en sådan punktlighet, som om du nära deltog i Uppsala med dess personer och småförhållanden.

I går på förmiddagen blev jag bjuden på te både till *Landshövd. Järtas* och *Geijers*, ehuru jag knappt kunde uträkna, huru man ännu på någotdera stället *fått snuv om* min ankomst till staden. – Man är – *in parenthesi* sagt – här icke så noga, att man först skall göra visit, för att bliva kompetent till invit, och stackare jag, instängde arbetshjon!, om jag ej skulle få tillträde till mina vänner och gynnare av båda könen, utan att betala varje bjudning med ett tacksägelsebesök.

Jag hörsammade båda kallelserna, för att desto förr återse Uppsala-världen efter min något långa bortovaro, – och infann mig därför först hos *Geijers* kl. 6. Där fann jag:

Atterbom, glad och skämtsam, hufvaderlig i ställning och skick, full med Engelska glosor och infall, som lekte titt-ut i hans fryntliga Svenska, efter läsningen under helgen i Shakespeare, Lord Byron och *Thomas Moore*.

Hans unga Fru, röd och vit som hälsan själv, med det vänligaste leende på läpparne, och en återhållen sprittande glädje i de oskyldiga ögonen.

Mamsell Grave med sin vanliga trumpna min, som blott tycktes

vilja bry sig om den remsa hennes nål genomborrade i flitiga vändningar, och med sin ständiga cinnober-rodnad liksom av vrede mot var och en hon ser på. Hon tycks vara en ständig *Impatiens noli me tangere* och gör fullt skäl för *sitt rätta tillnamn*. Hon är alldeles motsatsen mot sin syster

Fru Grubbe. Har naturen danat den ena i det mulnaste väder så har hon danat den andra vid den klaraste himmel. Den lilla vackra varelsen ser ut som hon vore hel och hållen ett milt ljusblått öga. Hennes själ är ej i stor skala, men den är fullständig i sin sort. Hennes tal är en len melodi, enkelt och behagligt.

Palmblad satt där livligt *blirande* genom glasögonen, med benen slingrade kring sin kryckkäpp, som ormarna kring en *Merkuriistav*, och lyssnade till berättelser om Tyskland av

Överstinnan Silfverstolpe, vilken talade åtskilligt om det uppseende *Frithiof* gjort i Tyskland. Detta Poem betraktas även där allmänt såsom det märkvärdigaste fenomen sista årens vitterhet framalstrat, ehuru meningarne därom äro mycket delade. De strängare Kritici anse sagan vara för mycket modernt behandlad (vilket är tämmeligen orättvist, om man utsträcker detta om-döme även till de äldre, uti Iduna utkomna, styckena). Över *Avskedet* fördes ett sådant larm, såsom över en alldeles misslyckad framställning, att *Fru Helwig* därav föranleddes att föreslå Tegnér dess omarbetning, vilket han besvarade *negando*, på den grund att han själv vore sjuklig och trött vid detta sitt arbete, och att den överklagade biten rönt hans egna landsmäns bifall tillräckligt, för att befria honom ifrån vidare befattning därmed. Andra mildare vitterhets-älskare läsa hela arbetet med förtjusning. *Schleys översättning* fördömes enhälligt: många hava haft svårt för att låta övertyga sig, att översättaren vore en född Tysk: så illa *malträterat* finna de språket däri. På *Fru Helwigs* översättning har man ävenledes mycket att klanka. (Den bästa skall vara en tredje, varom Professor Engelhardt från Erlangen, vilken i somras var i Uppsala, talade med beröm, men som ännu

ej synes lämnat pressen.) – En ny Komponist har nyligen uppstått i Berlin, om vilken man har de förhoppningar, att han skall efterträda Beethoven såsom *Koryfé* i Musikens rike. Han skall tillika vara den förträffligaste virtuos på Fortepiano som nu finnes, enligt Lindblads påstående. Hans namn är *Felix Mendelssohn*: han är av Judisk härkomst, men utan att hans utseende påminner det ringaste om Jude: hans ovanliga skönhet hade på Fru Silfverstolpe gjort ett livligt intryck. Ännu är han blott 18 år gammal, och har redan komponerat de härligaste saker, bland annat en skön ouvertyr till Shakespeares Midsommarnattsdröm, i vilken skaldens glatt fantastiska rikedom skall på det trognaste avspegla sig i tonerna. Oaktat sitt redan mognade snille, skall han till lynne vara nästan ett gårigt barn, och den högsta belöning han tycker sig vinna för någon lyckad komposition, äro de tårtor hans bägge fastrar tillsända honom att fägnas sig med. [– –]

[– –]

Till detta antal belöpte sig sällskapet för aftonen. Geijer själv var munter överljutt: hans Fru *aimable*: alla voro glada och språksamma, utom Mams. Grave. Henne råkade dessutom det missödet, att bliva föremålet för ett par löjliga misstag, efter vilka hon ej kom sig före. Innan jag ännu med mina närsynta ögon fått en klar översikt av damerna, passerade jag förbi Mams. Graves stol, och frågade i förbigående: »Hur mår den lilla där hemma?» Jag hade knappt ursäktat mig för henne, som såg sig bistert om, med den försäkran, att jag trodde mig ställa denna fråga till Fru Börjesson, och de andra damerna hade ännu icke skrattat sig mätta över händelsen, innan Geijer kom och lade armen om hennes hals under de orden: »Sitter Du här min lilla gumma?» Då blev skrattet först riktigt ohämmat. Månet skämt löpte om över våra förhäxade ögon, som nödvändigt i Mamsell Grave ville hava en Fru, och finna likheten mellan 3 personer, mellan vilka skillnaden är lika så distinkt, som imellan de 5 människorerna.

En Duett för Fortepiano och Violoncell, komponerad av Geijer under Julhelgen, uppfördes av honom och Moberger. Den var Geijer lik, och visserligen genialisk, men smakade mig ändå ej rätt, utom styckevis, emedan där fanns för mycket urväder och barrskog och ljunghed mitt opp i de skönare anläggningarna. – Jag kan alltid vara förvissad, att när någon nyfödd komposition av Geijer skall *exekveras*, framför andra bliva ditbjuden såsom *auskultant*, ej blott emedan Geijer själv gärna unnar mig en angenäm musikalisk stund, utan ock emedan hans Fru, såsom jag kommit under fund med, betraktar mig såsom en spritprovare på styrkan och halten av sin mans musikaliska brygd. Jag är ej riktigt i stånd att förhålla mig lugnt passiv vid avhörandet av ny musik, utan röjer alltid genom några ovillkorliga rörelser eller interjektioner, huru jag därav är *afficierad*, och dessa halvtumma omdömen utlurar fru Geijer med nyfikenhet. Även händer det sig, att jag i någon benämning uttrycker vilka tankar eller fantasier hos mig löpt parallellt med tonerna och ackorden, och därigenom betecknar total-karaktären av stycket enligt *mitt* sinne. Även dessa har Fru Geijer på skämt upptagit och behållit i minnet, så att de genom henne blivit gängse såsom styckernas *distingverande* namn. Sålunda vet man alltid var man är hemma, när det nämnes *Ravenswoodssonaten*, *Krokanen*, *Bröllopsdagen*, *Koliken*, *Fyrverkeriet*, *Den förplumpade kärleken*, Stycket: *Ne-ne-ne-ne-ne-ne-ne-ne-ne-ne-ne-ne-nej! Jo-ho! Jobo! Jo-ho! Jo-ho!*, *Vischnu slumrande på Lotus-bladet i mjölkhavet*, m.m. Denna gång höll jag på att falla ur Hennes hovgunst, emedan jag vid *förpjäsen* höll mig orörligt stilla, vilket jag av hennes misstänksamma blickar fann uttydas såsom ligkiltighet. Ännu större blev hennes missnöje, då den *skalken* Palmblad smög sig intill min stol och lockade ur mig några än *fnurriga*, än applåderande kommentarier över efterpjäsen. Av hans listiga leende irriterad uppsteg en liten rodnande harm på hennes kind, – och efter slutat spel kom hon direkt till mig, med de orden:

»Antingen måtte stycket vara i grund misslyckat, eller Mag. T-s vid dåligt lynne. Det skulle vara roligt att veta« tillade hon med ett ironiskt, tvunget leende, »vad dopnamn Mag.ⁿ anser värt att ge den nya Musiken« och med det samma gjorde hon sig färdig att passera förbi.

»Stanna! min nådigaste Fru Geijer!« – ropade jag – »Slå, men hör! Stycket är lika så litet dåligt, som mitt lynne, – och vad dopnamnet angår, så kan Palmblad, såsom ett *ojälvaktigt* och opartiskt vittne, bäst i mitt ställe rättfärdiga mig, genom det att han utan betänkande för fram vad jag nyss viskade honom i örat till Kompositionens karaktärisering.«

»Han kallade det: *Värmland med alla dess vildbeter och skönheter*« – svarade den sluge, och såg på Damen med en hyllande blick.

Det var något ditåt jag yttrat för honom, men genom den fina vändningen och sammanställningen visste han att som billigt var reparera den onåd vari han själv varit på väg att störta mig. Den vackra Frun, som nog själv vet av att hon är vacker, bet på kroken: harmens rodnad förbyttes genast i belåtenhetens småförlägna rodnad, – och med ett blitt ögonkast sade hon till mig: »Nu har jag hört, men nu skall jag ock slå« – och därmed fick jag den vänligaste lilla örfil, såsom tecken till försoning.

Det övriga sällskapet drog sig dit, att utröna vad som var å färde, – i synnerhet Grevin. Wrangel, som, sedan man för henne redovisat om förloppet, menade att det var ett särdeles artigt uppträde, och lönade historien med citerandet av något lika eller olika lydande ur Gustaf III:s hov-anekdoter.

Därefter avsjöngs en av Lindblad komponerad musik till *Balders-bålet* i Frithiof, vilken är rätt väl lyckad, – och när därpå börjades en av Geijers äldre duetter, måste Ekmarck och jag, som bägge voro bjudna till Järtas, taga våra hattar, för att ej för länge fångslas av musikens *sireniska lock*, och därigenom glömma vår plikt att färdas vidare på vår afton-Odyssé.

Onsdagen den 24 Jan.

Klockan var redan slagen 8, när vi inträdde hos Järtas, och viingo hålla till godo en reprimand av Landshövdingen för vår senhet, vilken vi illa kommo ut med att ursäktat. Emellertid tycktes här vara tillräckligt med folk i de tämmeligen trånga rummen oss förutan, t. ex.:

[— —]

Damerna voro

Grevinnan Löwen

Fru Börjesson, dotter till Presid. Bar. Fock, gemål åt Hovpredikanten Börjesson. Man skulle kunna kalla henne en skarpsill bland sitt kön, så mager är hon, med en skarp Finsk fysionomi, kvicka och genomträngande grå ögon. Detta yttre har i huvud dragen mindre behagligt med sig, men hennes eldiga väsende, hennes spetsiga kvickhet, hennes genialiska talanger (hon målar, poetiserar och komponerar med mera snille än man har rättighet att begära av ett fruntimmer) giva även hennes yttre något pikant, som kanske skulle vara farligt för hennes mans husliga lycka, om det understöddes av verklig skönhet. Dock har hennes förträfflige man genom sitt inflytande redan kvävt de frön till det extravaganta, vilka man märkte hos henne som flicka, och som nästan äro oskiljaktiga ifrån varje *Dame d'esprit*.

Professorskan Rabenius, en godsinnad Finska, som bryter gott på finska, liksom Fru Börjesson bryter med *retande koketteri* på samma dialekt.

Fröken Rehausen, en gammal Dame med fin bildning, ledigaste tunga och otaligt med saker, som göra anspråk på att få använda denna aldrig sysslolösa organ för att komma fram till människors kunskap. Man skulle ledsna vid hennes mångordighet, om hon ej genom en god uppfostran och gott huvud samt tillika ett gott hjärta visste att *appretera* vad hon säger så, att det alltid smakar på ett eller annat vis.

Fru Knös. Är hennes *Gustaf* en 54årig gosse till lynnet, så är

hans Alida en 40årig flicka både till lynne och utseende. Tiden söker men finner henne ej, där hon håller sig undanstucken i *Hesperidernas trädgård*. Den forna Grekens sinne bor i henne, – som icke blott skyr för åldren och döden, utan ock genom den poetiska kraft, varmed det förskönar verkligheten, höljer ett täckelse över förgänglighetens *Meduse-huvud*. Det besannar sig med henne, att en skön själ gör kroppen skön, och att ett ungt sinne uppehåller den yttre föråldringen. Allt vad hon vidrör får en stämpel av *grace*, och i hennes boning är allt, även det simplaste, ordnat till en täck symmetri. På hennes bord finns aldrig något överflöd, men varje rätt är ett litet epigram. Även hon komponerar småsaker och skriver vers och tecknar, men i en naiv genre, vilken Fru Börjesson med eldigare fantasi ej kan uppnå, men väl överblänka. Även hos fru Knös finnes ett visst fint koketteri; men de oskyldiga erövringar den ena vinner genom avancerande, vinner den andra genom ett blygt retirerande.

Nu minnes jag ingen vidare, än

Thekla Knös, nyssnämnda Frus enda dotter, ett 13års spätt barn och ändå brådmoget. Oaktat skenet av barndom, är hon dock i det hela äldre än både far och mor.

Nu har Du läst så många och långa personalier, att jag fruktar för ditt tålmod; – men jag slutar nu av alltsammans med det tillägg, att aftonen tillbragtes rätt angenämt, och att man skildes åt i fred och ro kl. 11.

[– –]

TILL P.W. AFZELIUS DEN 4 AUG. 1827

Den 4 Augusti.

Broder!

[– –]

Den 24de Junii, for jag med Ulfsparre och *lång Axel* till Svärta Kyrka, en färd som jag gjort så många gånger, att jag ej väntade

mig särdeles andra intryck, än det av elegiska hågkomster. Men det blev en ny känsla född på denna lilla fart. Jag vet mig aldrig hava så sympatiserat med Midsommarsdagen, som nu. Naturens mäktiga vågor flöto omkring mig ur alla dess bäckar och floder av vindsus och fågelsång, ljus och värma, vällukter och färger. Aldrig såg jag de sköna rågarne i den långa, och i många vikar slingrande dalen så gröna: aldrig sommaren så fullväxt på de branta bergen vid sidorna, som stodo rikt och fantastiskt garnerade med höga och smärta björkar. Sagorna tala om Havsfruns gröna trollpalats ned på havsdjupet; men vad är icke Jorden själv för ett härligt trollpalats på botten av eterns ocean, fast människan så sällan blir varse förtrollningen, under det hon som den dumma fisken kryssar av och an och leker med ingen ting, eller nere mot gyttjan gapar efter bete. Ur naturens kolossala Peterskyrka trädde vi in i dess lilla Symbol, där människobarnen, mellan småskogar av löv, pioner, törnrosor, och andra sköna lån av sommaren därute, sutto och sjöngo: »Den blomstertid nu kommer.« Sången var okonstlad och vokalisk – vokalisk även i den mening, att den var *själv ljudande*, ej en otymplig konsonant till ett gräligt och upprorsstiftande Orgelverk. I stället för en sådan öron-pipa bakom sig, har man här en sällsynt ögonfägnad framför sig: en ståtlig altartavla av Hörberg över Simeons lovsång. Hela den enkla Gudstjänsten, vilken bevarade sig ostörd både av yttre och inre (kritisk) profanering, angav i mitt sinne en ton, som var ett eko av min kyrko-andakt som barn. Ulfsparre blev betagen, och gjorde mig ännu mera varm. För honom var allt detta nytt, och jag såg även genom hans ögon tingen i ett nytt ljus. När vi sedan kommo ut i det fria, och jorden flämtade oss emot med varm andedräkt, av idel uppsmälta blomsterångor, och himmelen stod högvälvd över oss på bergens långa kolonnader, och spridda ljusa molnbilder lågo orörliga, såsom freskomålningar, på den klara azurbotten, och tornklockan sade oss med ren stämma ett trestavigt avsked, så kände jag i hela

mitt inre en fredlig fest, och tänkte: »i dag firar du själva midsommarsdagen av din ålder«, och jag glömde för tillfället all den frost och mask, som kommit i blomningen, ävensom den kommande höstens svaga utsikter. Vi vandrade en stund tigande, tills vagnen mötte oss från det närbelägna Husby (en av Barons egendomar, vars låga men täcka byggnad står mitt i trädgården såsom ett väntande drivhus för tillkommande [avläggningar](#) av familjen). Då ropade Ulfsparre, »ack du härliga Sörmland«, och sen förstummades vi samfällt, tills vi hemma på gården förklarade varann, att en sådan söndag var för oss bägge den enda i sitt slag. – Inne fylldes småningom de [utstofferade](#) rummen med gäster till middagen. Av den fyr-greniga friherrliga stammen felades blott två kvistar, men bristen fylldes av en hop [inokulerad](#) gammal och ny adel från Nyköping. Jag var den enda vildapeltelningen ibland mängden. Kalaset hade till titelblad: invigning av det nybyggda lusthuset oppe i bosquéen på gården. Man åt och drack rundeligen, – och vad här pratades, är ousägligt. Bland sällskaperna här på orten råder den tonen, att allt är ton och läte. Man behöver ej frukta, att konversationen består i att sitta och se på varann; ty verket går med alla stämmor och alla lungbälgar. Även jag blev gripen av farsoten, och pratade i ett slags förtvivlan till sista man, utan att jag på minsta vis förtjänade det lovord man tilldelade mig, att jag var munter. Det var endast en motion mot kölden i detta klimat – och när mot kvällen samteliga vagnarne med sus och dus drogo bort, kändes efteråt en sådan frostbiten stiltje, som när en hagelskur strukit över. Hela den senare halvan av dagen blev ända till slut en färglös skarv på den himmelsblå förmiddagen.

Den 25te Junii. Ulfsparre och jag gjorde på e. m. en promenad av en och en halv fjärdingsväg till den gamle [Grandelius](#). Stället är värt en promenad: tätt invid gården ligger ett vidlyftigt och högt gråberg, vilket gubben, under sin 50åriga ämbets-tid, tämjt och humaniserat så lyckligt, att han fått Vasaorden, och

dessutom ett [Eden](#) i stället för ett stenigt Arabien till sin bostad. Ända upp till toppen är det beklätt av gräs och frodiga lövträd, mellan vilka gångar i alla riktningar smyga sig, som leda till grottor, bersåer, gröna planer, och till den stora ån, vilken på en sida, liksom av nyfikenhet, gör en omväg ur sin kosa kring den förskönade trakten. Sedan vi sett oss mätta på dessa rikt varierade scenerier, fingo vi på hemvägen ett spektakel av rysligare skönhet. Ett åskväder överraskade oss, sådant det endast kan uppväxa i en vild kamp med havet, som vanligen visar ifrån sig de laddade molnen, tills de förmått sig att uttömma sin vrede oppe på land. Innan kort befunno vi oss mitt uti ett riktigt förspel till yttersta domen. Kamratens bävande förskräckelse gav mig nästan ett trotsigt mod, och i ett häftigt störtregn, som genomkorsades av täta blixtar tätt förbi våra ansikten, och under ständigt uthållna pukslag och virvlar av tordönet, som skrämde till darrning jorden under våra fötter, kommo vi fram såsom räddade drunknade till Sjösa, där allt var i häpnad ej mer över det vilda uppträdet, än över *vår* [förmätenhet](#).

Den 26te Junii. [Blankett](#).

Den 27de Junii. Vandrade solo kl. 10 på aft. till Stenbro, dit jag blivit beordrad av ungdomen, för att bistå vid firandet av [Gubbens](#) födelsedag. En mängd unga män och flickor voro ivrigt beskäftiga bakom berget, dels att repetera sina roller i ett litet upptåg, som [Mams. Nicander](#) (poetens syster och själv poetissa för orten) stöpt ihop av litet [skrapalg](#) efter åtskilliga teaterljus, dels att arrangera en provisorisk teater på en grön lutande plan mellan berget och ån. Som min korta herderoll snart var inlärd, hade jag god tid, att ensam gå och jaga efter fantasier i det förtrollade bergets skumma spiralgångar. Längre stod jag högst opp på en flat håll, och tänkte ned mig i den dunkla världen inunder, där allt låg så mystiskt stumt som [Isis](#) själv, och av det hopflutna kaos av berg och dalar, som låg oigenkänneligt under det mörkgröna flor natten kastat däröver, dik-

tade jag ihop det ena félandet efter det andra, och längtade in i detta drömda [Hesperien](#) såsom en [eftervärld](#). Sluteligen satte jag mig på en lägre terrass, lutad mot en liten ek, och skådade genom träden fram i midnattsrodnaden, som lik en rosenhäck blomstrade på en grönlädd kulle: och när jag såg samma blom-mor ned i den klara ån, vars vatten stod så stilla att man kunde anse det försvunnet, och hörde från djupet de avlägsna dämpade rösterna av mitt sällskap, så inbillade jag mig, att jag genom ån såg tvärt igenom jorden in i den motsatta himmelen, och att det var rösterna från de vakna [antipoderna](#) i deras dagbestyr, som hunno fram till mitt öra. Hela jorden förminskade sig för den halvslumrande själen till [un petit rien](#), – och försvann till sluts alldeles då jag i en hast insomnade, och vaknade först

Den 28de Junii kl. 1, då Studenten W., som sedan de övriga begivit sig till vila, fann intet annat sängställe övrigt mer än den vida jorden, och [i det stället](#) patrullerade i berget, hittade opp mig, och manade mig in till den åt mig beredda bädden. Där blev ron icke lång; ty redan i gryningen [slogs ställning](#) på vår dörr av de yra otåliga flickorna. Man skyndade sig opp, och genast förvandlades sovrummen till foajéer för teater-truppen. Jag flydde undan stöket för en stund, att se på [metamorfosen](#) av det nyss så sköna [nattstycket](#). Fåglarnas silverstämmor [preludierade](#) redan till vår fest, ridån var uppdragen för den antågande solen, och som en guldsmidd hjälte kom snart [dagens drott](#) i triumf, att ge full glans åt vårt företag. Ehuru länge jag stod på den luftiga bergshöjden, kunde likväl icke morgonvinden blåsa bort det drömska skuggspelet från mina sinnen. Allt vad som låg inom horisonten tycktes mig vara en stor teater, och hela naturen syntes vara för dagen abonnerad enkom för vår räkning. När jag åter kom in, vimlade för mig en riktig [Hogarthstavla](#). Bisarra gestalter, som man skulle taga för bara inbillningar, gingo och drucko kaffe, eller slukade en morgon-sup: ett par mustacher lågo och mumsade i en skorpkorg: en

nunna i dok rökte en pipa tobak: allt i kostymväg var ännu fragmentariskt och löjligt omaka, och under ett förvirrat kacklande rände hela detta *Gewürm* om varann, till hälften och fjärdedelen utflugit ur vardags-puppan. »Var har Magistern varit så länge?» – »Bror! si nu skall du ta dig en *bäskus*!» – »Vill Kusin vara så god och dricka kaffe medan det är varmt!» – »Herr Adjunkten måste skynda sig! Se här är herdetröjan och hatten!» – ropade man mig på en gång fyrstämmigt an. Med halsen full av skratt, lät jag tåligt dem kläda och föda mig bäst de gitte, – och sen tog jag min herdestav, och drev mig själv ut på bete i det gröna, för att återfinna min herdinna och det övriga brokiga släktet först då, när hon och de i mera älskvärt skick mötte mig på skådeplatsen. Spelet utfördes visserligen *trivialt*, men effekten för ögon och öron var ej obetydlig av de fantastiska grupperna, i den härliga morgonen och på den skönaste lokal. Nymfer i gazslöjor, nunnor och munkar, trollkarlar och bergandar visade sig avväxlande i parken och grottorna, och sluteligen landade från strömmen en *Persisk Schack* i röd mantel och turban, med sin orientaliskt utstyrd svit i tvenne båtar, från vilka kanonskott, och valthornsklang, och sång gävo det präktigaste genljud mot bergväggen. Man stämdes ovillkorligen till glädje och tvånglöshet, och hela förmiddagen var en fars med yra upptåg, sång och musik, allt med bibehållande av morgonens kostymer. – Mot middagen fingo vi besök av Nicander som om natten anlant från Stockholm. Av honom lockades jag ånyo att göra allvare av mitt redan ganska vacklande uppsåt att resa till Skåne, vilket gjorde, att jag tidigare på e. m., än jag önskat, måste taga farväl av det ännu muntert svärmande sommarsällskapet, för att bereda mig till den opåräknat hastiga långresan.

Den 29de Junii åktes det mangrant in till staden, att spisa middag hos den innerliga hedersgumman fröken von Ühlen, Barons moster, och ögna på Nyköpings sommarmarknad. Jag gick och

gjorde flitiga observationer på allmogens ansikten, och träffade knappt något, som jag ej tyckte mig känna igen sen barndomen, ehuru jag aldrig sett dem förr. Det samma kan jag icke säga på en Uppsala-marknad. Så starkt utpräglad är ännu nationaliteten i bondfolkets ansikten i vårt land. Huru snart den försvinner, beror av den allt [abstraherande](#) upplysningens framsteg.

Mer om några dar från din trofaste Vän.

TILL P.W. AFZELIUS DEN 24 AUG. 1827

Eskilstuna den 24 Augusti.

[— —]

Den 30 Junii for jag kl. $\frac{1}{2}$ 10 in till Nyköping, och hämtade Nicander ur sin gråtande mors och sisters omfamning: — och det tövade ej långa stunder, innan staden och Sörmland lågo undangömda bakom Kolmårdens berg och skogar. Det var en ljuvlig, blå dag: den flöt som en förtrolig melodi av [Haydn](#). Vid Krokek fägnade vi oss med den läckraste smultron-mjölk i världen, och på den sydliga brinken av Kolmården stodo vi länge och skådade ned i ÖsterGyllens [goldene Au](#), fruktbarehetens levande avbild, ännu mer i detta ögonblick, då [Frej](#) hängt ned en mängd milda regnskyar över nejden, mellan vilka solen stal fram en klar blick här och där. Allt låg så stilla och väntande inunder oss: Bråviken var det enda som rörde sig i den stumma målningen. Vi [hade nästan försyn för](#) att åter sätta vår skallrande bondvagn i rörelse, liksom det varit fara att väcka [Magna mater](#), där hon vid nedfällda gardiner låg i sin middagsslummer.

Kl. 6 vid pass stannade vi på Gästgivargården i Norrköping, där vi mottogos av våra blivande reskamrater [Arrhenius](#), [Geijer](#) och [Rystedt](#). Debatter börjades om planen för vår kurs. Det voterades om vi skulle samma afton avancera från stället; men ett hotande och redan inbrytande regnväder gjorde slut på dessa

överläggningar, och – sannerligen – aftonen så lång han var behövdes till huvudöverläggningen: vilken väg man borde välja. *Wermelandi* yrkade på strandvägen genom Kalmare Län och Blekinge: *Sudermanni* ville åt Växjö över Mjölby och Säthälla. Då man ej kunde *komponera sig* om saken, beslöt man att låta den vila, tills man förut stärkt sitt förstånd med en tankställare och en lagom måltid på stadshuset. Där fick jag den ingivelsen, att mellan de tvenne *extrema* det gavs en medelväg genom Kinds härad, om vilket jag hört många vackra saker omtalas. En inföding vid världshusbordet tillspordes om upplysning: han gav oss ett utkast i sammandrag till vägen åt Vimmerby; längre hade ej hans angelägenheter fört honom ned i världen. »Ja! åt Vimmerby resa vi då«: – menade vi alla – »vad som är vackert, är just vår sak, och de stygga backarne äro våra barndomsbekanta.«

Hemkomna i vårt logi, gjorde man sig, med hoplagda huvuden, färdig att skriva ut *förbudlista* för nästa dagsresa, och gästgivarhållen uppsöktes med möda på en gammal och otillfredsställande vägkarta. Den grova okunnigheten om Kinds-trakten gjorde oss mycket och långvarigt huvudbry; ehuru vi efteråt måste bekänna, att just samma okunnighet kommit oss väl till pass. Sjön *Järnlund* låg så mörk och stormig på kartan, och måste efter utseendet passeras på två ställen genom färjor, – varföre vi ock till denna färd togo oss duktigt rymlig tid. Vägen över Vimmerby förkastades, på min *motion*, såsom för mycket krokig, och i stället läto vi kartan leda oss en genväg från *Kisa* mot *Eksjö*, över det barbariska namnet Or-täffle, vilket låg på ett så vitt och fritt ställe på papperet. Sedan vi änteligen efter mycket resonemang skrivit och omskrivit förbudlistan, lade vi oss kl. 11 till sömns, i hopp att nästa natt vid samma tid lägga oss fjorton mil längre i söder.

Om morgonen innan kl. 6 ramlade vi uti Geijers jaktvagn över Norrköpings gator, i det samma stadsborna från Saltängstorget *sköto ned den nya prinsen* på Svenska jorden, med de allra

vanmäktigaste puffar utan **förladdning**. Härligt sommarväder, munterhet och glam förkortade färden över det släta Östergyllen. I Linköping fyllde vi våra magar och matsäckar. Vid *Målbäcks* gästgivargård lämnade vi det flataste landet med sin ymniga, men enformiga bördighet bakom oss, – och innan kort voro vi inne i den mest angenäma skogstrakt. I nejden av *Brokind*, Greve Falkenbergs egendom, mötte oss sjön Järnlund så vänlig och blå, tvärt emot vad vi på kartan sett honom. I en stor äng med ekskog hoppade vi in, drivna av oemotståndlig lust och gamman, och tumlade oss där en stund i det mjuka blomsterrika gräset. Fram vid gården och vidare bortåt utbredde naturen i den mest slösande yppighet sin fågring. Jag har aldrig sett något mera förtjusande. Jag kan ej beskriva de stora ängarne med sina eklundar, utsikten från höjderna åt sjön med sina lurviga holmar av idel ek, eller vikarne, uddarne, näsen och bergstränderna i sin mångfaldiga gruppering. – Vid *Rimforsa* mottog oss på gården en fjortonårig brunögd flicka, med ett ansikte, som var likasom en utanskrift till den sköna Östgötamiddag, vilken i gäststugan väntade på oss. Väl mätta och förnöjda av en bland bönder ypperlig anrättning fortsatte vi färden, och kommo in i en nejd, som småningom förändrade den förut så glada minen till mera allvare. Genom de så kallade *helvetes portar* kom man in i avgrunder, med respektabla backar, och väldiga lodräta bergmassor, som stängde solen ut ifrån däl derna. Ju närmare vi nalkades *Kisa*, ju mer igenkände våra Värmlänningar sin egen hembygd, av den vilda granskogen och **svedjorna** opp i bergen. Mellan *Kisa* och *Orteflod* (här miste vi det barbariska Ortäffle-namnet, varpå vi tuggat hela dagen utan att kunna svälja det) tycktes man hava kommit alldeles på vildspår. Bergen stodo framför oss såsom obestigliga jättemurar, och ändå måste de bestigas. *Garpelid* är den längsta och brantaste uppförsbacke jag sett – det samma sade de andra ännu mer beresta kamraterna. Här funno vi nogsamt, huru mycket kartan narrat oss, och att vi väl

behövde den tid vi spart in åt oss, i hänsikt på de endast drömda färjorna över Järnlund. Vi hunno ej fram till Orteflod förr än solen tog avsked. Gärna hade vi där stannat över natten, fastän vi ännu hade två långa håll igen, för vilka vi uppbådade hästar. Men gästgivarfolket voro ej benägna att härbärgera oss, och rummen sågo, efter Nicanders mening, *ortäffliga* ut. Vi måste våga kuppen, ehuru skjutsbönderne hotade oss med en väg, som efter deras utsago ingen reser utan de angelägnaste ärender, och aldrig mer än en gång i sina dar. I skumrasket, som ökade sig mer och mer betänkligt, passerades två mil, de mest fantastiska jag skådat. Skog och berg insvepte oss liksom i en förhårad värld. Man klättrade oppföre och störtade utför branter i den tätaste omväxling, och tröstades alltid av bönderna med de orden: »Nej! än bli de värre.« En gång ramlade vagnen med åskans dån och ljungeldens hastighet utför ett bråddjup, och stannade liksom i botten av en gruva. Två de högsta bergvägar någon av oss sett, tycktes stänga oss alldeles in i en fälla; ty utvägen på tredje sidan spärrades av den stora sjön *Sommen*, som kringkantad av skogbetäckta branter mullrade mörk och hemsk i midnattsskymningen. Från fjärde väderstrecket skyndade en liten ström fram genom den dunkla alsbogen *ad Somados ulvas* (*Tranér*) liksom jagad av spökrädsla att komma undan dessa hemlighetsfulla orter. Vi stodo länge ned på bron, och sågo omkring oss bland de gigantiska skuggorna, med vilka natten här tycktes vilja befästa sin makt, i trots av den på himmelen kvardröjande dagen, som gjorde den mattgula halvmånans bemödande överflödigt. Under det vi åter strävade oppföre den långa stupande höjden, hade vi den mest sublimes anblick bakom oss av det motsatta berget, där i många avsatser furuskogen stod och spjärnade på den lodräta stenväggen, liksom träden över varann varit rotfästade i varandras toppar: – och ehuru högt vi stego, sågo vi ingen minskning på det andra fjällets reslighet. Djupt inunder oss utbredde sig *Sommen* långt i fjärran,

vördnadsbjudande och avskräckande med sina branta och vilda stränder. Sedan vi arbetat oss opp på höjden genom en lång vandring, bar det genast ned i en ny avgrund. Här häpnade vi alla över den mystiska ödsligheten. Det var som om Naturen dött i [konvulsioner](#), och här inrett åt sig sin egen gravplats. En oerhört vid och djup grop mellan bergen var fylld av vita stenar, som grinade genom skumrasket såsom jätteben; granskogarne stodo så svarta omkring på den höga bergkransen, och längst bakom höjde sig över alltsammans en enslig klint, där berganden tycktes ha sin boning. Mitt i denna scen berättade vår allvarsamma skjutsbonde gamla sagor med en ton, som endast en innerlig övertygelse kan [anstämma](#), och som i en så egen trakt lätt kan för tillfället inspirera den redan i rörelse satta fantasien till tro. Så omtalade han, huru Kung Fluge här omkring blivit ihjältrampad av Urkon^{*)}, och huru hon sen blivit instängd och fjättrad i Urberget bredvid Sommen, där hon ej har mer att livnära sig av, än ett oxhår och ett kalvhår, som hon får varje Julafton: – huru hon vid instundande väderskiften eller stora helger låter höra ett råmande och slamrar på bojorna: – samt huru denna händelse är orsaken, varföre allt sedan ingen Kung vågat resa igenom eller ens nalkas Ydre härad. – Hela denna nejd är just ägnad att hos innevånarne väcka och underhålla ett allvarsamt lynne, och sätta deras sinnen i nära [rapport](#) med det underbara, varföre ock jag tvivlar om någon ort i riket är mera rik på urgamla traditioner av äventyrlig art. Fantasiens skuggspel blekna ej så lätt i dessa ständigt skumma dalar, och Ydre härad är en särskilt inägnad från den övriga världen, över vars stängande berg vindarne för dagen ej ha tillräcklig styrka att blåsa in, och bortsopa allt gammalt. Folket lever här isolerat, vilket man kan höra även på deras hela språk. Dialekten är en alldeles

^{*)} Männe man härvid får tänka på det Zoologiska [species](#) *Uraxe*, eller på det Engelska *Worrycow*.

oigenkännelig Östgötska: accenten är vida mindre trotsig; men bokstavsljuden hava en ganska stark platthet eller bredd, sådan man vanligen finner den hos bergsbor. Man tycker sig finna en betydlig likhet med Småländska; men även detta är blott illusion; ty åtminstone på den gräns vi passerade, fann jag ett märkbart och tvärt avbrott i organen. Smälänningen har en viss mjukhet i gommen och tungan, som Östgöten alldeles saknar.

Vi hade rest vid pass sex fjärdingsväg, utan att bli varse några spår efter människor, mer än landsvägen, och Vis kvarn bredvid den ovannämnda strömmen, då vi omsider uppnådde bygden kring *Norra Vi* kyrka, och befunno oss i hast uti ett skönt **orangeri** i jämförelse med den nyss genomfarna vildmarken. Trakten var väl här i **stereometriskt** avseende föga olikartad med den förra; ty nästan hela Ydre härad, så vitt jag såg det, liknade en ofantlig **Agaricus** med tätt stående **berglameller**; men den ymnigaste lövskog svällde på höjderna som i dalarna, och under dess dunkla och genombrutna valv ledde oss den slingrande vägen en fjärdedels mil bortåt. Vad märkvärdighet, denna nejd kunnat få för våra ögon vid dagsljuset, är svårt att säga. I sitt och vårt närvarande skick, under den **serena** himmelen, i den ljumma luften, i den tjocka skymning som obestämt silhuetterade de växlande gestalterna, var alltsammans uteslagnigt romantiskt. Som fantasien hade fritt spel, att i sin degel omsmälta de kaotiska massorna till idealiska partier, och att försätta den tve tydiga halvdagern med ljus och färgor ur egna förråder, så när made sig hela tavlan **hart nära** intill de landskaper man ser i drömmen, – och vi kunde ej tänka oss denna natur annorlunda, än såsom enkom danad till ett sommarnattsland. – Ännu åter stod en otämd sträcka, med det djärvaste opp och ned, kors och tvärs, innan vi inträffade vid nästa **pustningsstation**, som var tingsstället och gästgivargården *Sund*. Där stod en den ståtligaste landskyrka på en öppen äng, och blänkte så glatt mot morgonen, som grydde matt bortöver en blank sjövik. Nejden

var oss så behaglig, att vi beslöto att giva våra *tingade* hästar avsked, och vila våra av lång vandring tröttade ben till in på dagen. Och så insövdde vi oss förnöjda vid den överensstämmande betraktelsen, att vi slutat en för oss alla mer än någonsin rikhaltig resdag.

Det var väl, att änteligen den 1^{sta} Julii en gång tog god natt på papperet. Det led så litet ur fläcken för min raspande penna, som om hon blivit bergtagen i Orteflo-bergen. Ingen föresats av gedigen korthet hjälper mot min natur, som i skrift ej mindre än i kroppsväxt ej kan bli annat än lång och mager. Låt se nu, vad man utan föresatser kan göra med

Den 2 Julii. Då ersatte man det fjäsk, vartill man gårdagen tilldömt sig genom en *fåvitsk* förbudslista, – och gjorde sig i stället för litet brått. Sedan vi med maklighet uppstigit, och blåst omkring oss några digra tobaksvirvlar vid kaffekoppen, reddes fem pennor i ordning, och ett helt kansli upprättades i rummen. Jag skrev brev, och de övriga inbärgade i sina dagböcker vad de hade i behåll av föregående dagsresa. Det blev något torrt och mustlöst hö för något var utom Nicander, vilken med äkta poetiskt sinne uppfattat och sammanbundit vad vi sett. – Först mot middagstiden bröts det skrivande partiets stumhet genom de framrullande vagnarne, och man styrde åter ut till vägs. Trakten var till en början en något saktmodigare och spakare fortsättning av den groteska vildhet vi om natten genomfärdades. Vägen bar merendels fram genom lövskogsklädde ängar och gärden: sjöar sågos i mängd djupt ned i dalarna; men runt omkring stängdes horisonten av resliga bergmassor. Folket var vänligt och förekommande, och man måste om Östgöten, på alla trakter vi hade att göra med honom, intyga, att han är för stolt att gräla om småsaker. Vår *dagliga* femmannalast på vagnen fördrogs utan prut, emedan de ej funno den *obillig*; ty alla saker voro förvista till den medföljande kärran. Samma humanitet visade oss Smälänningarne. – Vid *Slusstorp* skrevs åter en

hop ler och långhalm av Geijer, som partout föresatt sig att bliva resbeskrivare, ehuru han måste förut fråga sig före av oss alla, vad han sett. Rystedt satt också och bet i pennan, av ovana att hantera henne till sådana behov. Det tråkigaste av hela resan var detta beständiga protokollerande av likt och olik, som kommit oss i vägen. Sedan bondgumman efter mycket bestyr tillrett oss en stackars middag, vilken den mer än vi andra kräsmagade Nicander måste [supplera](#) ur matsäcken, skyndade vi att tillryggalägga den återstående lilla fliken av ÖsterGyllen. På själva gränsen minns jag, huru samtalet, genom Gud vet vilken vändning, blev så allvarsamt, att frågan blev om ej mindre än odödlighetens art och natur. Därom debatterades länge i fyrstämmig dissonans, ju dummare och dummare; ty vi resonerade allesammans vida sämre än vi tänkte och anade: – tills sluteligen ett tvärt slut gjordes på undersökningen genom Arrhenius, vars själ började [driva på hare](#) ibland Smålandssvedjorna. Hans mun vattnades alltid av jaktlystnad, vid varje fläck där han tyckte sig kunna stå bekvämligen i håll för villebråd. För resten var han en särdeles trevlig sällskapare, rask utan fjäsk, beslutsam utan myndighet, och beständigt glättig och språksam. Hans Geijer var stundom litet besvärande genom sin enfaldiga frågvishet (varöver Nicander mången gång förargade sig mer än det behövdes), men i övrigt välmenande och medgörlig. Nicander ville överallt ha sin goda maklighet, var långsam i rörelserna, och ej så alldeles utan en viss egoism; men han var oss ändå outhärlig, ty jag vet ej, om man icke utan honom ledsnat vid varann på längd. Rystedt och jag voro fullkomligt neutrala, och nöjda med vad som skedde och förekom, ljuvt eller vidrigt. Summa: [kompaniet](#) var till allas vår tillfredsställelse sammansatt. – Mot aftonen passerades *Eksjö*, märkvärdig för oss endast genom sin mängd av de efterhängsnaste tiggare. Nära solgången kommo vi först därifrån och vilade över natten vid *Vetlanda*, efter den tämmeligen korta dagsresan av något över sex mil. –

Småland har på denna sida fått av naturen en tämmeligen *indifferent* prägel. Man såg ej mer ÖsterGyllens bördiga slätter, ej heller dess av all den nordiska naturens fågring sammanfogade allehanda, ej heller dess självsvaldiga och hemska trolltrakter. Intet land i Sverige, tror jag, kan jämföras med ÖsterGyllen i mångfald av scenerier. Det kan uppvisa jämgoda provstycken på allt vad de övriga landskaperna hava milt och vilt, täckt och sublimt; men den magra ledsamheten har där knappast bosatt sig. Småland har tillräckligt av sistnämnda slag; ehuru ej just på denna vägen. Här är det, såsom Geijer sade, ett småknottrigt land. Slätter, skogar, berg och sjöar finnas här i tämmelig rik sortering; men äro utan allt anspråk, och påtruga sig ej den resandes uppmärksamhet.

Den 3 Julii. Hitintills hade vi både av människor och dragare, och väderlek blivit särdeles tjänstvilligt bemöta. Vid Vetlanda sammansvuro sig alla dessa kontrahenter till den största oginhet. Stället hade en viss ansenlighet, så att man skulle anse det för ett slags liten köping. Gästgivarbyggningen var rik på rum i tvenne våningar. Men det oaktat måste vi om natten packa in oss i ett enda bås och i tre enmans sängar, emedan Mamsell – hette det – redan låg och sov: – och någon sup kunde vi ej få, emedan sådant fanns, Mamsell förutan, på Apoteket. En enda föga njutbar filbunke, var allt vad som uppläts till de hungrandes förplägning. Om morgonen fingo vi ändå drygt nog betala den förtäring, som vår egen *våtsäck* bestått. När vi satte foten utom dörren, var en oblid himmel tillredd, att stjälpå över oss några tusen *ämbär* hållregn, och ett par hästar gingo i spetsen för vår skridande procession, vilka tycktes på trots föresatt sig att slita ut två tagelpiskor och en *kurirbaddare*, innan vi skulle bli dem kvitt. Vid nästa håll började luften småningom klarna, och ett vällustigt gråväder följde på regnet. Det ångade idel must och märg av den boskapsnärande jorden, och våra vagnspår dröpo av fetma; vägen var nämligen redan mera *mullig*

och mjuk, än i det övra Sverige. En försmak av Söderns vekhet kändes både i kropp och själ. Landet blev allt täckare med sina rundade gröna berg, och ekarne, som flere mil bortåt nästan alldeles hållit sig undan, började åter hälsa oss i stora grupper. – Den lille **D:r*** hälsade oss även med sin rödbroderade mössa, och språkade några förlägna ord med Arrhenius, innan han lät sin schäskärta rulla oss förbi. Hans möte var oss desto märkvärdigare, som han var inalles den enda åkande varelse vi träffat, sedan avresan från Norrköping. – Vid *Nåtebäcks-Nöbble* togo vi in, och togo in vår middag. Den **gli-artade** abborren var en lika barbarisk spis för våra tungor, som gårdens namn. Smultironen försonade oss något med båda. – Mellan *Åreda* och *Åsbult* (ett par mil från Växjö) sträckte den första boken ut sina armar åt vägen att mottaga oss ur det kylslagna norden in i den frostbitna södern. Anblicken av detta träd verkade elektriskt på oss alla. Nu först tyckte vi oss i en hast kommit hemifrån. Allt vad naturen hittills talat till oss, var blott nya eller varierade idéer på samma språk hon fört i vår hembygd; men med bokträdet märktes en så stark dialekt-brytning, att våra sinnen med en starkare spänning lyddes omkring sig, – och en viss känsla av hövlighet betog oss för en stund vårt ogenerade sätt att umgås med vad oss mötte, liksom då man först träder in i ett främmande förnämare sällskap. Boken är emellertid ej något oerhört i Sveriges övre regioner. På Omberget trives hon ej illa i de varma bergskrevorna. Vid Nyköpings östra kyrka står en tämmeligen yvig bok: vid Tista, en mil därifrån, är en hel koloni uti en hage: vid Hall, en ö uti Täljeviken, står en grupp av åtta präktiga stammar ur samma rot, tävlande i höjd med de skånska: att ej tala om de menlösa telningarne i Uppsala slottsträdgård. Men Nordanskogs är hon i alla fall ej annat än en naturaliserad utlänning, utan kraft att utgöra och fortplanta en egen nation. – Liksom ett hållregn började vår dagskurs, så slutades den även av ett dylikt. Vi måste fly in i en torpstuga, där vi glam-

made med en gammal from och fryntlig gumma, som tycktes anse för en stor märkvärdighet, värd att länge bli hennes taleämne, att hysa fem stycken Stockholmsherrar inom sina vägar. Den starka brytningen i uttalet, vilket hon inbillade sig vara för oss obegripligt, sökte hon avhjälpa därigenom, att hon stavade fram orden så precist, som hon plägade läsa dem i sin psalmbok. – Kl. 8 stannade vi i *Växjö*, där vi ej kände oss särdeles trevligt, förmodligen för den ludna himmelens skull, som hängde över oss fatal för följande dag. Vi inbillade oss att hösten redan tagit oss fatt, då vi kl. $1\frac{1}{2}$ 9 vid ljus måste spisa vår kvällsvard. Den fingo vi på Rådhuskällaren, och var det läckraste mål vi gjorde under hela resan.

Den 4 Julii. Om morgonen utstyrde vi oss i svart, och vandrade under paraplyer på uppvaktning till *Biskopen*, som nu i vår tagit i besittning sitt boställe tätt utanför staden. Vid inträdet i Biskopshuset, möttes vi av idel bräder, hyvelspån, nedrivna papptapeter, snickarverktyg och målar-burkar. *Slemma omina!* Bland den arbetande skaran gjordes efterfrågningar efter Biskopen. I ett rum gavs det svar, att han rest till Blekinge, i ett annat att han farit till Skåne, i ett tredje att han rest till »Köpenhamn för att därifrån fortsätta vägen till Stockholm.« Av de stridiga uppgifterne kunde vi draga det resultat, att han åtminstone ej vore så nära till finnandes. Ett trumpet: »ja så!« och en mulen blick på våra förgäves oroade svarta kläder undföll oss något var. I var sitt fönster ögnade vi en stund på den angenäma belägenheten. Staden och Domkyrkan lågo under oss, samt ett saftgrönt och lummigt fält, där Helgasjön visade en klar rand av sitt vatten. Sedan vi även sett oss omkring i trädgården, och tagit några törnrosor till åminnelse av stället, då vi gått miste att samla något *florilegium* av Tegnériska kvickheter, begåvo vi oss på avtåg från gården. Då möttes vi av ett ungt fruntimmer, Biskopens släkting: hon bad oss åtminstone dröja så länge, tills vi för Biskopinnan fått namngiva vilka vi vore. Vi

infördes således till Hennes Högvördighet i en sidobyggnad, för tillfället inredd och möblerad, väl snyggt och elegant, men likvist så att den förut syntes hava varit inredd åt helt andra ändamål. I Biskopens eget rum visade sig spåren därav mindre; ty ena sidan var beklädd med en bokhylla uppfylld av idel Teologi och Kyrkolagfarenhet, utom några band av Byron och Scott, vilka listigt tycktes viska ett: *tamen usque recurrit*. De övriga sidorna voro upptagna av gravyrer och porträtter av Napoleon, Byron, Goethe och andra samtidens största män, som med Hans egen Eminens måste sänjas i en tämligen trång kammare. Sedan vi passerat revy för den glada och artiga Frun blev man i hast husvarm. Småningom samlades ännu flera fruntimmer av släkten: en delikat frukost framsattes med mjölk, smultron och madeira: fortepianot tog del i konversationen: solen sken opp allt gladare över nejden – snart befunno vi oss i det bästa läge och lynne, och om ej en viss blygsamhet hållit emot, så hade vi gärna emottagit den vänsälla bjudningen, att där tillbringa hela dagen. För skam skull således, vandrade vi åter åt staden – besågo den högst obetydliga Domkyrkan – läto lärde män frambära för oss dammiga rariteter i Gymnasiibiblioteket, vilkas anblick försatte Nicander i ångest – vände oss omkring i Gymnasii rusliga auditorier – hörde genom märg och ben det gälla oväsendet av en bokstavströsk-maskin (en lancaster-skola) – skyndade hem till gästgivargården med lättade samveten efter troget utståndna kunskapare-plikter, och avreste på e. m. vidare. Vägen togs åt Blekingesidan; ty mot denna magnet siktade oavslutligen våra Värmlänningars håg. Dagsresan blev ej längre än tre och en halv mil. Vid Kvarnmåla togo vi kvarter, kulna av ett regnigt och kyligt väder, med inga minnesvärda intryck av färden, vidare än att vi några minuter sett den präktigaste regnbåge i vår livstid.

Den 5 Julii. I god tid voro vi åter i rörelse mot gränsen av Småland. Det syntes, att klimatet ville väl; en sydligare flora

urskildes ock i gräset, men den vanmäktiga sanden förmådde sällan komma längre, än till ljung, vårråg och degenererad barrskog. Småländskan var här på orten något helt annat än kring Eksjö: den vanställdes alldeles av diftongljud. Med möda kunde vi begripa skjutspojken, som, vid en nu mera **förlagd** marknadsplats, förtäljde om Blekingarnes och Smälänningarnes årliga nationalfejder på marknaderna. När brännvinet börjat **operera**, väpna sig alla karlar med stenar (vilka ligga tätt sådda kring platsen), »**au sau gaur di pau**«, slutade pojken. Blekingiska dialekten har samma karaktär, så att man på gränsen har svårt att veta med vilken landsman man talar. – Men desto starkare är avbrottet i vegetationen. Hade vi ifrån Växjö fått hålla en sträng diet med naturens läckerheter, så finga vi rågat bord straxt vid inträdet i Blekinge. Genast inneslötos vi i en labyrinth av ek och bok: över och under och runtomkring fanns ej annat än den gladaste grönska: även den blå himmelen, som nu alldeles strukit av sig den tunga regnkåpan, skymdes av lundarnes täta valv, och solskenet syntes blott såsom en förgyllning i det gröna taket. Barrträden stodo här och där blott för raritetens skull. Någon bättre årstid kunde ej väljas, att se detta trädgårdsland, än nu, då träden nyss fullbordat sin **parure**, och då de präktiga rosenbuskarne, vilka beklädde väggarne vid bondgårdarne, och räckte ända upp i andra våningen, stodo i prunkande blomstring. I stället för de gråa byarne i Småland, såg man här rödfärgade hus, rikt försedda med fönster, och av mera prydlighet i byggnadssätt och inredning. Årstidernas blidhet bevitnades i själva bruket att timra med plank i stället för bjälkar, och golven tävlade i lyx med Stockholms Slott, emedan de allmänt voro lagda av ek. Folket är, som naturen själv, både snyggt och vackert: man har svårt att någonstädes få se en så välbildad mängd av ynglingar och flickor. Men under den fagra ytan gömmer sig i allmänhet mycket styggt. Som landet ligger längs kusten, så är allmogen bortskämd genom handel och lurendrejeri, vilket

skaffat dem mer än billig yppighet och lärt dem mycket knep. Av vanan att se och umgås med mycket främlingar äro män-niskorna ej särdeles gästfria och förekommande mot resande, dem de med sturskhet bemöta, och gärna söka att preja av alle-handa små och låga anledningar. Vi fingo genast på första gäst-givargården i länet, Backaryd, smaka av detta ogina lynne. Hit-tills hade vi utan minsta klander åkt alla fem tillsammans: nu måste vi av bönderna höra skjutsförordningar oss förestavas, och utan misskund bekväma oss att skiljas åt på tvenne [trossar](#).

En avväg togo vi i motsatt led mot vår egentliga kosa – åt *Rön-neby* köping och *Djupadal*, en egendom tillhörig Gud vet vilken Greve Hamilton. Vackrare ställe kan man näppeligen se i sitt slag, ehuru jag ej är i stånd att med pennan ge ens en [skuggrit-ning](#) av de målande situationer, som mellan berg och ekskog voro sammanfattade. Till ställets märkvärdigheter hör ock Djupafors, en å med höga och lummiga stränder, vilken, bäst hon skriker fram med den lugnaste och vänligaste yta, stäl sig i hast på ett massivt gråberg, kilar sig med buller genom en djup och trång klyfta, störtar skummande och vred utföre ett fall på andra si-dan, och sedan, återttagande sitt förra fredsamma lynne, drar lik-som en penslad skönhetslinje över den gröna däliden. Fram-komna till Rönneby, mötte vi åter samma nyckfulla [Undine](#), då hon fradgande jagar utföre en tvärbrant klippa, och sätter en hel mängd av maskiner i liv och [bråksam](#) rörelse innan hon straxt därpå själv dör i havet.

Men när man som vi vill göra sådana [hundkrokar](#) till höger och vänster, i vilka kalkylen om timmar och minuter aldrig går jämnt opp, och ändå ställer ut förbud för en hel dag noggrant efter landsvägens visare-pålar och efter klocka, så är man en eller flere narrar, helst när man har att skaffa med Blekingebor. Så fingo vi ock rättvist plikta med gräl och prejning på alla gästgivargårdar. Under själva färden voro skjutsbönderne säll-skapslike och till och med belevade, varigenom man insövdes i

den inbillningen, att de förde ingen ting annat än godsint samja i skölden; men vid gästgivargårdarne, när det impertinenta tungomålet av deras landsmän åter hann deras öron, instämde de samfällt i utsökt retande glosor och oförskämda fordringar. Ett litet misstag, vartill en felaktig vägkarta narrat oss, begagnades en gång så, att vi för en och en halv fjärdingsväg måste betala såsom för två mil. Därföre hade vi ej tid att bese *Karls-hamn* och trakten däromkring annorlunda än i flykten. Ingen småstad har jag sett skönare belägen. Havet utanföre med flygande segel, tjocka bokskogar på en sida, på en annan en mängd granna villor mellan de smakfullaste trädanläggningar, en sammanhängande grön matta av mustiga ängar, längre bort Asarums kyrka mitt i en sammanryckt grupp av snygga byar, vimmel av folk på vägen och fälten, samt ljudet av blåsinstrumenter vid ett lustställe utgjorde ett helt, som för en stund satte våra sinnen i ett sött rus, och i ovisshet om man verkligen var kvar inom Sveriges gränсор. Det såg ut, som funnes i denna nejd inga andra arbeten än lustbarheter, och som vore varje dag en fest. Vi sågo allt detta i en lycklig stund: solen lutade till nedgång, klarare än jag sett henne denna sommar, varigenom den stora tavlan låg där med sina starka skuggor och dagar fulländad, och liksom nyss överdragen med sin glänsande fernissa. Själva skjutspojken visste att delta i våra betraktelser om det vackra, och höll av egen kallelse stilla med vagnen på en höjd, som skänkte oss sista anblicken av den i solens flammor glödande staden. Av hela denna scen lade sig en magisk balsam över våra av förtreter sargade sinnen. [— —]

[— —]

Kl. 7 började vi tillryggalägga resten av Blekinge, som vid Norje började byta om karaktär. På de vidsträckta sandfälten ville knappt någon grönska trivas, ehuru den låga buskskogen av ekar påminnte allt ständigt om ett sydligt klimat. Mot gränsen tar landet åter igen sin stolthet: lummiga och täta bokskogar

skymma undan den förra torftigheten, liksom för att skryta mot det lika så magra Skåne, vilket, på andra sidan gränsen, Sissebäcken, utbreder sig kalt och ofruktbart till en oöverskådelig vidd. Ända till dess man får Kristianstad i sikte räcker denna hedmark av ljung och vårråg, vilken står gles och stripig i [skrivsanden](#). Mången fet fläck sticker dock här och där fram i öknen.

Vi sågo med saknad tillbaka på gårdagen, vilken rik på retelser av motsatt slag, satt oss i ett livligt temperament genom ett ständigt sicksack av ljuvt berusande och [lapis-infernaliska stimuli](#). I Blekinge voro vi eldiga och rörliga Blekinge-bor: i Skåne blevo vi förvandlade till dästa och tröga Skåningar. Vi kände oss mätta på åkning, och önskade ett mål. Skåningen bemötte oss fromt och eftergivet, men hans tankar och konversation hade vilat nära till gränsen, där han stannade med ett torrt: »je ved inte.« Han tycktes i allmänhet ha dubbel portion kropp och hälften portion själ. Så snart han höll med hästarne, var han [ferm](#) att draga ur fickan ett stort stycke limpa och dito ost, för att känna hur det smakade att leva. — —

Om ej *Kristianstad*, med sina gravar, och vallar, och skyltvakter, och kanonbatterier, och sabelslammer, och högvakt, och Halt!, och Korporal ut!, och pass-uppvisning, oppfört för oss ett litet krigiskt marionett-spel, så hade den 6 Julii haft ingen ting dramatiskt. Utom denna intermezzo — vilken likväl drog ut sina fyra timmar, genom väntning på skjutshästar — hade vi kanske redan på halva dagsresan gäspat oss till sömns. Ingen scenförändring, som kunde locka ögat, visade sig inom den omätliga synvidden. Råg, bovete, korn och havre, och åter råg, bovete o.s.v. trängdes om besittningen av den mustiga jorden, som väster om staden [flatnade](#) bort mot den låga [himlabrynen](#). Ny och nästan osvensk var väl denna syn, när man därtill lägger de stora byarnes främmande utseende med sina lerhyblen, och allmogens avstickande dräkt, varav kvinnornas plattade huvudbonader och karlarnes i hörn uppvikta hattar, samt träskor

föllo våra Värmlänningar starkt i ögonen. Men på längd blev det enformigt, att se idel säd och Skåningar, vilka i långa arméer körde om oss med torv och bokved: vi tyckte oss se hela landets hemligheter utbredda för oss i ett enda ögonkast. Nyfikenheten hade hela timmar ej annat, än den forna staden *Vä* att idissla på, vilken vi genomreste ungefär en halv mil ifrån Kristianstad: fantasien kom ej opp från marken, av brist på ett stycke berg, där den kunde fästa och slingra sina murgrönsrankor.

Emellertid hade vårt goda lynne kanske ändå hållit stämning-
en, om luften varit mindre slapp. Men vid avresan från staden var hela himmelen täckt liksom med en ljus gardin, på vilken solen visade sig blott som en kringslagen flottfläck. Småningom tjocknade detta täcke allt mer, och jorden, med all sin bördig-
het, låg därinunder högst mager och blek, i jämförelse med det smaragdgröna Blekinge, som dagen förut var vår [rännarbana](#). Under tvenne håll stod himmelen gråtfärdig, det tredje kunde han ej längre hålla sig, utan lämnade fritt lopp åt sina tårekäl-
lor. Natten inbröt med detsamma, och så gömdes den eljest vack-
ra och kulliga nejd, som följde oss de sista två milen, i mörker och regn. Nicander grymtade var femte minut, och tillade var femtonde en liten avbiten [formula jurandi](#). Men Rystedt och jag räddade oss undan tråkigheten därmed, att vi kröpo ned på bott-
nen av vagnen, och i trots av det obekväma läge och genom-
blöta kläder sovo bort ett par timmar, tills vi vaknade när vag-
gan upphörde att gå, och bonden bultade folket ur sin vila vid *Hörby*. När vi åter befunno oss under tak, var all olust glömd: en god kvällsmåltid väckte opp idel lustighet, – och sista tim-
man försonade oss fullkomligt med vår första dag i Skåne.

Den 7 Julii kl. 9 ropade någon av oss: »Nej! nu måste vi göra boskillnad.« Ehuru vi alla visste, att så skulle ske, kände man sig likväl något var överraskad av denna signal till upplösning-
en av vår [konfederation](#). Vi hade genom åtta dagars hopknutna förhållande på samma trånga resvagn vant oss att betrakta vårt

femmanlag såsom en olöslig enhet, och vi sågo till sluts ingen annan bestämmelse för vårt liv, än att resa, och resa tillsammans. Uppvaknandet ur denna dröm åtföljdes av någon beklämning, och stum inkvarterade jag mig på *mitt* enskifte, som var bestämt för Trulstorp, Baron Falkenberg den äldres bostad. Nicanter satte sig ock på en egen *tross*, att på ett par dagar göra besök hos Excell. De la Gardie på Löberöd. *Wermelandi* höllo sig tillsammans och styrde ut rakt på Lund. Emellertid hade karavanen troget följt till nära Hurva gästgivargård och fägnade sig inbördes åt den härliga flik av Skåne, som passerades innan skilsmässan. Genom glesa lundar av resliga ekar och bokar slingrade sig vägen oppföre och utföre i pikanta vändningar. Ringsjön gläntade fram här och där med sina många herresäten, och speglade sig så morgonblå i den efter natt-regnet renskurade himmelen. Vid Gudmuntorps kyrka, som med sitt blytak och taggiga torn reser sig på en höjd över näktergalarnas lummiga nästen, avtackade vi varandra med kraftiga handslag, varefter jag ensam förlorade mig bland träden. På andra sidan om en vång^{*)}, som svälldes av gungande säd, upptog mig den ståtligaste park av bok och ek jag någonsin sett, genom vilken vägen røjde sig rum en halv fjärdingsväg i rak linje fram till gården. Jag levde ensam blott en kvarts timma; men denna stund var så mycket mer gedigen. Den var en av de kulminationsmomenter, i vilka själen så sällan befinner sig, då livets alla tre dimensioner av minne, närvarande njutning, och hopp kännes som en svallande eter kring ens varelse. Pulsen klappade idel halva sekunder, utan att jag kunde rätt urskilja, vilka slag hörde till saknaden, och vilka hörde till längtan; ty det nyliga avskedet från vänner låg gräns i gräns med det instundande mötet med andra vänner. Men den yppiga Flamandska sommar, som lyste och värmdes i luften, och glittrade i regndropparne, och

*) Åkerfält på Skånska.

triumferade och susade och kvittrade i träden, försatte blodet i ådrorna med lättande ämnen, vidgade det trånga bröstet, och betog hänryckningen all blandning av den smärta, som vanligen åtföljer all hastig förflyttning ur normaltillståndet. Så gick jag till fots genom hela parken, åtföljd bakom mig av de nyss förflutna Juliidagarnes ljuvliga hågkomster och framför mig av de återstående Juliidagarnes säkert lovande nöjen, och till mitt hjärta slöt sig den närvarande minuten såsom ett spätt leende barn av det framfarnas och tillkommandes kärleksrika omfamning. »Tack! vänliga stund! för gott sällskap. Så kort du var, var du dock ensam värd en lång resa« – sade jag till mig själv, då den täcka och glättiga, men för övrigt anspråkslösa herregården trädde fram tätt framför mig bakom bokarna. Men den nästa stunden var ej mindre skön, då jag tagit detta förlovade land i besittning, och mottogs med värma av den godsinte och nästan mer än önskligt förekommande värden samt hans lika sinnade maka, för vilken jag var en [dovopost](#) ifrån hennes kära fädernehus.

TILL MELCHER FALKENBERG 27 DEC. 1827–26 JAN. 1828

Uppsala den 27 Dec. 1827.

Ännu fortfar himmel och jord att bära sin slemma kommissdräkt, och har på intet vis tvättat sig ren till helgen. Följden därav har blivit, att jag för första gången ätit julgröten i Uppsala.

Lyckligtvis har jag likväl sluppit njuta detta så nödvändiga kronologiska livsmedel hemma i ensligheten. Jag fick trenne vänliga bjudningar, av vilka jag gjorde bruk av den första, till Boktryckar-societeten.

Men att sitta helt solo hemma och spela en stum monolog med sig själv allt in till tedags, – och att sedan, officiellt mättad, smygga sig åter hem i mörkret till sitt eremitage – – detta fann

jag för mycket prosaiskt för det långa årets mest poetiska afton. Julaftonen fordrar en total avsöndring från allt, som påminner om den förödelsens styggelse, som vanligen stämplar de nyss föregående dagarna: den vill ej se det döende året i dess utlevade ansikte: den vill bli något spritt nytt, som närmar sig så mycket som möjligt till det sköna ideal, vilket de flesta bära inom sig sedan barndomen; ty i minnets [pandekter](#) står merendels det gryende medvetandets första julafton främst på titelbladet såsom en kolorerad vinjett.

»Nej!« – sade jag till mig själv, då jag en stund [grundat](#) på saken – »kosta vad det vill, så skall väl icke den här kvällen bli ett exemplar av den stora [stereotyp-upplagan](#) av vardagskvällar. Med ny stil och i nytt format måste den tryckas, om jag skall få någon hugnad därav.«

Så tänkt, lade jag bort min nyss tända middagspipa, packade in några få små förnödenheter i en helt [kompendiös](#) kappsäck, beställde en häst på gästgivargården, och avreste i skymningen, på en Upplandskärra med [ått-kantiga hjul](#), ifrån hus och hem.

Inom fem minuter stannade den obekväma resan på bestämd ort, på tryckerigården. Jag betalte skjutsbonden ordentligen efter Gästgivar-taxa, steg in duktigt påpälsad och löste av min resdräkt, anhöll om värdigt kvarter för mig och mina effekter, och förklarade mig sinnad, att icke utan flere dagars välpläging bära ut Julen. Ett för tillfället ledigt rum måste upplåtas för min resande person, och jag inkvarterade mig liksom jag anlänt till en alldeles främmande och, såsom en långväga Julgäst.

Där bor jag nu [immerfort](#), i ett rum vars utsikter och insikter äro mig nästan så främmande, som om jag dvaldes i staden Kungsbacka. I mina egna rum har jag ej varit förr än nu nyss, då jag måste hit på ett nödvändigt besök, och med det samma skriver dessa rader. Här förefaller det mig nu, som bodde här en nära släkting till mig, men ej jag själv. Böcker och papper ligga

här liksom inslumrade, vilka eljest tyckas ropa på mig med pock. Dessa **mobilier**, med alla de djupsinta och klosterartade grubbel som åtfölja dem, synas mig ej mer rätt egna; ty Adj. T-os är avlagd såsom ett utanplagg, och för helgen vandrar jag i den lätta **negligéen** av ett anonymt Jag. Det har någon ting rätt pikant med sig, att spela gäst i sitt eget hem: varföre jag nu, för att undvika att bliva för husvarm och slå för djupa rötter på stället, bryter av mitt skrivande, och förfogar mig åter ned till mitt nya värdfolk, bland vilka jag inympat mig för alla de dagar jag stannar i staden. Med första möjliga före gör jag en rutsch på några dagar till Eskilstuna.

[— —]

III

1828-1837

Uddevalla och Gustavsberg

den 17 Junii 1828.

Min goda Mamma!

Sedan jag skildes vid Eskilstuna, har allt gått mig väl och lyckligt i hand, och är jag nu befintlig på andra sidan Uddevalla vid Gustavsbergs hälsobrunn och bad, i ett tillstånd vida trevligare än jag ens vågade hoppas.

En redovisning för min resa skall jag i korthet **uppdraga**, att Mamma måtte finna, med kartans tillhjälp, huruledes vi kryssat genom landet.

Söndags eftermiddagen gjorde jag ej någon lång kurs: det blev ej stort mer av, än att så till sägande skjuta båten utom vassen. Ty ehuru mån jag var, att ej låta **min Professor** vänta på mig, kunde jag ej motstå frestelsen, när jag kom inom Näshulta bygger, att taga en lov inåt landet till Prästgården. Det var ousägligt ljuvligt, att återse dessa välkända trakter, som nu stodo i sin yppigaste fägring, helst som innevånarne på stället med alla tecken till uppriktig vänskap mottogo mig, och visade sig **trakterade** av mitt besök. **Fredrik Runström** håller kanske hjärtligast av mig bland alla mina forna disciplar, ehuru ringa mina tjänster mot honom varit, och fadren är genom sonen ännu närmare mig bevågen, än den tid jag vistades i huset. I denna förtroliga krets hade jag gärna för ett par dar glömt bort min egentliga bestämelse; – också dröjde jag i det längsta att skiljas därifrån. Ej förr än Måndags f. m. kl. 10 begav jag mig åter på väg längre åt väster. – Sedan jag passerat en hittills osedd flik av Näshultas halvilda, men på Sörmländskt vis **melerade** socken, fördes jag in på Julita slättbygd. Ifrån *Bottens* gästgivaregård kom jag så gott som i främmande land. Det kändes besynnerligt, att föga mer än 3 mil från min födelsestad befinna mig på en upptäcktsresa.

Julita socken föreföll mig betydligt olik vad jag hittills sett av Sörmland. Kring sjön *Öljaren* synes en av Sörmlands äldsta kolonier bosatt sig. Hela synkretsen bar prägel av urgammal odling. Den högväxta gröna säden vaggade mellan runda lövskogsklädda kullar och pryddliga herresäten: barrskogen stod liksom undanträngd och bortskymd av höga smärta hängbjörkar och gamla muskulösa ekar, – och denna fågring låg som en stor yvig midsommarskrans lindad omkring den stora flata sjön. I stället för den genare men skogigare vägen söder om vattnet, följde jag den norra öppnare stranden, för att så mycket tydligare få se trakten stycke för stycke upprullas såsom i en *camera optica*. På detta sätt fick jag skåda varje fläck jag förbiför i tvenne riktningar, på landsidan först, och sedan tvärt över sjön, – och allt detta i mångfaldiga ställningar och grupperingar. Herrgårdarne Äs, Fogelsta, Gimmersta, Julita gård med Julita kyrka blänkte länge efteråt, sedan jag lämnat dem: och alla, utom Äs, visade sig så länge jag följde den motsatta stranden, där Forsby och Österåkers kyrka stå för sig själva, och vänligt hälsa grannarne på andra sidan. Forsby är största juvelen i denna gröna krona. Man far länge och väl genom en allé av ekar, ansade och tuktrade på ett vis, som gör, att dessa träd tävla i smärt växt med björken, och i en äldre ålder måste bli jättar bland träden. – Vid Österåkers kyrka kunde jag ej underlåta att uppehålla mig i 2 timmar. Där bodde min gamla vän och discipel *W. Runström*, redan husfader och fader sedan flere år tillbaka. Jag blev innerligen välkommen, så väl hos honom, som hans lilla täcka fru, vars personliga bekantskap jag nu fick göra, efter att länge ha känt henne och ha varit känd av henne genom tredje och fjärde man. Även där hade jag gärna dröjt över natten; men tiden och mötesplatsen var beramad och måste iakttagas, *så kärt det var mig*, att för följande dag undgå en färd på bondkärra. Vägen fortsattes alltså oförtövat inåt Vingåker, och kl. 7 på aftonen stannade jag vid *Säfstaholm*. Där förnam jag, att Professor Walmstedt redan varit sedan

kl. 2. Men lyckligtvis hade jag gjort föga förlust genom mitt dröjsmål; ty *Excellensen* stod på resanfde fot till Småland, och avreste just i det samma jag stannat. Walmstedt hade därigenom ej fått råka honom, ej heller sett stället märkvärdigheter annat än på utansidan. *Säfstaholm* är visserligen grandioست till sitt utseende, men belägenheten är tämmeligen trivial.

Tisdagen satte man sig bredvid Professorn i hans bekväma resvagn, och styrde kurs mot Närke sidan. Vingåker genomrestes till en betydlig del: dess stora åkerfält voro ej särdeles imponerande; de eviga sädesåkrarna, i förening med de vita rockar varav de vimlade, påminde endast om mjöl. Ingen dräkt kan passa bättre för folkets profession. Första inträdet i Närke var mera imponant. Bägge provinserna skiljas genom en på Sörmlandssidan långsamt stigande ås, men som på Närke sidan antar en starkare stupning. Högst oppe sågo vi Hjälmaren utbredd inunder oss, och Lännäs socken med sin kyrka låg oss närmast. Vi *frapperades* genast av den Närke skiska dialekten, av landets egna utseende, av det helt olika åkerbruket, samt de främmande växter där mötte oss. Litet imellan voro vi ur vagnen, och ryckte en blomma i flykten, som i något ovanlig dräkt givit sig ut för nära vägen. Professorn *vurmar med* botanik, och smittar mig med samma håg. – Vi ströko fram genom Lännäs, Asker, Skylkersta, Kumla och Hallsbergs socknar i dålig väderlek. På förmiddagen pustade stormen ihop fula moln, som på e.m. uttömde sin vresighet i regn. Därav hade vi väl under *suffletten* föga olägenhet; men aspekten av det enformiga landet vann icke på den *duskiga* koloriten, varmed regnet nedsuddade tavlan. Men vi fingo ersättning *tillfyllest*, då solen stack fram på den skogsudde av Hardemo socken vi passerade, och visade oss i sluttningen av en hög bergås ett stort och härligt panorama. Viby socken, kanske den bördigaste i Svealand, låg tätt inunder oss, full av jordens fruktbarhet och prakt. En tämmelig stor sjö, med lurviga holmar, stod som ett silverfat på den sköna slätten.

Man såg långt bort norrut åt Edsbergs och Hackvads socknar, och hela den del, som utgör godbiten av Närke, och stänges mot väster av Lekebergen och Tiveden.

Vi stodo en lång stund och ögnade på detta stora landskapsstycke, och lyssnade på den kör av fåglar, som efter regnet skreko med full hals. Det baddade bara mustig sommarvärma från den ångande jorden: själva skjutskamparna frustade av lust, och tycktes fägna sig åt att få flåsa in den balsamiska luften. Vidare gick vägen genom Snavlunda socken, och förbi dess täcka kyrka, som ligger på en inskränkt men ljuvlig grön fläck mellan sterila berg och [sandmoar](#). Bäst vi med alla våra 4 ögon spejade åt vänstra åkerrenen i ett gärde, disputerande om den eller den örten, ropade en röst straxt bredvid oss från höger: »god dag mina herrar«. Det var Per Afzelius, som i samma ärender stadd som vi, [rankade](#) på en något avsigkommen schäs, och blivit upphunnen av våra mer raska hästar. »Nå det var fägnesamt. Nå det var roligt« – menade vi något var, att så lagom stöta tillsammans. Askersund var nu ej långt fjärran: den majestätiska Vättern syntes redan bort i horisonten: tåget fortsattes gemensamt genom den lilla vackra och glada staden, tills vi 3 fjärdingsväg längre bort sammanstötte med vår [4de kompanjon](#), hos hans far, HovKamrer Ramström på Åvik. Där tillbragte vi en munter och förnöjd afton på det till ett dockskåp inredda lilla stället. Gubben är en lika hedersman som sonen; den ena liknar den andra i alla kroppens och själens dimensioner. Solen gick glad och klar ned över vårt slutna förbund, och gav gynnsamma förebud till följande resdag.

Jag glömde nämna, att jag på vägen mellan Blacksta och Vres torps Gästgivargårdar överraskades av en gammal vän, den yngre [Auditör](#) Lagergren, som åkte åt Sanna hed, där hans regemente låg på möte. Han hade lätt förmått mig att följa sig åt hem till föräldrarna, vilkas bostad Översta jag på avstånd såg, om ej tid och rum och [paroll](#) hållit mig vid räta marginalen.

Nu måste jag vända igen för denna gång med skrivningen, mot löfte att med det första fortsätta resebeskrivningen. Må imellertid väl, och hälsa Doktors och Hellbergs hjärtligen från
Min Mammass
Adolph.

TILL MARGARETHA CHRISTINA TÖRNEROS DEN 23 JUNI
1828

Midsommarsdagen 1828.

Min goda Mamma!

Onsdagen d. 11 kl. 8 färdades vi samfällt en sällan befaren och högst besvärlig väg, längs Vättern. I början, så länge Närke räckte, var den draglig nog till Aspa bruk, och omgivningarne i stor stil – stora höjder och djupa dälдер, skog av alla sorter, branta berg och öppna fjärdar blandade sig till ett präktigt helt. På gränsen av Västergötland, vid en järnhytta *Iglebäck* tilltog Tivedens berg i vildhet, och snart voro vi invärvda av idel skog och moras. Mitt ibland snåren låg en liten täck plätt, en *kna-perherregård* *Bocksjö*, där en Direktör Hay dominerade såsom skogskung. Hos honom spisade vi middag, och hörde den första Västgötska talas. Därpå fortsattes resan, eller snarare vandrigen, allt längre och längre uppåt Tiveden, tills vi vid en bondgård *Hult* uppnått själva åsens högsta ryggrad. Här sågs vildmarken i flere *etager* vitt och brett inunder och omkring oss. Trakten såg förhånad ut, och ingen synbar utväg lovade oss befrielse,; endast Kinnekulle låg över vår svarta granskogshorisont långt bort i fjärran (ungefär 7 mil ifrån oss) som ett ljust uppstigande töcken, och visade en skymt av en gladare värld bortom denna öken. – Vid *Undenäs* kyrka kommo vi ned på en slätare terräng. Fem fjärdingsväg därifrån vid *Forsviks* herregård gömde vi oss just lagom undan ett ymnigt regn, som hela

eftermiddagen gått och lurat på oss förgäves. Där, efter en kort dagsresa av knappa 6 mil, men som ändå kostat hela dagen, [mottogos vi i kvarter](#) av en bekant till Ramströmska huset, Fanjunkar Hulting, vilken med sin trevliga fru gjorde allt för vår bekvämlighet och nöje. Han är ett slags uppsyningsman vid Göta Kanal, vilken där just stryker fram och råkar en vik av Vättern.

Torsdags f.m., sedan vi tagit en liten lustfart på Kanaln genom slussarne, och blivit grundeligen välfägnade, reste vi ned till *Vanäs* fästning, som är under arbete, för att bliva en depå och [stamhåll](#) för riket i nödens stund, [den Gud avvände](#). Platsen är nästan alldeles omringad av Vättern, och tyckes till sitt läge vara ganska pålitlig. Ödslig och av naturen övergiven är hela nejden: allt sammans består av flygsand, vilken den oroliga Vättern tid efter annan sammanvräkt, och den enda vegetation man ser, är ett sandgräs, som man fått på de av sanden bildade vallarne, samt något torftig marskog på stränderna av fasta landet. En förfärlig storm, som rasade så mycket oblidkeligare från den flata Vättern, som intet föremål gav något det ringaste [skjul](#) på flere mils sträcka, gjorde, att hela fästningen omvärvades av ett urväder av flygsand, och betog oss all möjlighet, att taga anläggningarne något närmare i sikte. Otillfredsställda av denna biväg, vände vi oss åter in åt landet. Ju mer vi avlägsnade oss från stranden, desto vänligare mötte oss Västergötland. Jag hade förut gjort mig begrepp om detta land, såsom en evig, oöverskådlig, törstig slätt; men det förhöll sig tvärtom. Vi foro med nöje genom en ständigt växlande natur, och skulle till alla delar ha funnit oss belåtna med vår eftermiddag, om ej Afzelius råkat ut för ett för första momenten kinkigt missöde med sin schäs. Till all lycka hände ingen olycka därvid; ty Ramström och Walmstedt åkte i den senares resvagn: jag och Afzelius kommo sist i Ramströms [trilla](#), och schäsen kördes imellan av en liten pilt. [Axeln](#) brast och hjulet rullade i diket; men pojken var för lätt för att skada sig. Men huru skulle saken hjälpas mitt

på landsvägen? Våra kamrater kunde ej ge något råd; ty deras raskare hästar hade fört dem undan oss långt ur sikte. Sedan vi stått en stund red- och råd-lösa på vägen, och förgäves letat i nästgränsande torpstugor efter några människor att meddela vår förlägenhet, måste vi taga det parti, att resa fram till Gästgivargården, och lämna det *invalida* åkdonet kvar, för att genom biträde av bönder få rucklet hämtat. Men det blev ej så lätt, att fullständigt hjälpa saken. Inom 1 1/2 mil fanns ingen duglig smed, och den enda utvägen blev, att med ett par hästar transportera skröpligheten ett helt skjutshåll. Denna färd var tämmeligen tråkig. Den otåliga Professorn for med Ramström ifrån oss: jag kunde ej annat, än göra Afzelius sällskap i hans led-samma ställning, och liksom följa med i sorgen, då det *skrabbiga* liket till schäs i långsam procession fördes av. Vår närvaro var på intet vis överflödig; ty utan att vi åkt bakom, och observerat bönderna som transporterade fragmenterna av åkdonet, hade det måhända blivit rent av fördärvat under transporten. Västgöten är ganska lättvillig och ser inga svårigheter; men vid verkställandet röjer han också ej någon klokhet. Han gör allt vad man ber honom, men gör det illa; och hellre än att göra en sak en gång för alla bastant, gör han hellre om den 100 gånger. Så skedde också nu: olämpliga trossar togos till hjälp, och placeringen och bindningen av schäskorgen blev så slem, att man i varje moment måste befara stjälpning. Änteligen vid Tibro Gästgivargård träffades en *snäll* smed, som på 3 timmar avhjälppte bristen: varefter vi rullade av snabbt genom den svala natten, för att inträffa med våra kompanjoner i samma kvarter. Kl. 2 stannade vi i staden *Skövde*, där vilan smakade oss ojämförligt väl.

Fredags morgonen gjorde vi besök hos en gammal Uppsala-bekant, *Professor Grenander*, som är ortens Pastor. Han var Adjunkt i Filosofien, och sökte sig för några år sen till denna lägenhet, men är ännu med sådan kärlek fästad vid Uppsala, att man såsom *Akademicus* ej kan göra honom större fögnad, än

en påhälsning. Vi tillbragte hos honom och hans hjärtliga fru nästan hela förmiddagen, språkande om gammalt och nytt, som tilldragit sig i Uppsala. Själva Walmstedt, som eljest ej gärna rastar under resor, fann sig så väl vid den trevliga prästgården, att han ej var den första som yrkade på avfärd. Även han måste medgiva, att man reser angenämare, då man får mäta stationerna efter vänliga människor än efter milstolpar, och att gästgivargårdarnes ogästfria och kalla mottagande bör så ofta man kan ombytas mot husvärman i en förtrolig familjekrets. – Skövde är en pygmé bland städer: det största däri äro gatorna, vilkas bredd giver de få husen ett fritt och glatt skick. Läget är ganska flackt åt ena sidan, men i väster vidtar straxt invid tullen den märkvärdiga bergåsen Billingen, vilken stryker rakt fram genom det inre [Västergyllen](#) såsom en hög skärm, och utmärker sig ifrån det övriga landet genom sin frodigare växtlighet. Ty genom naturorsaker, som hittills ej äro [fyllest](#) förklarade, är denna bergssträckning, ävensom Kinnekulle, senare tillkomna (förmodeligen vulkaniska) tillsatser till slättlandet; jordmån och stenlager äro alldeles av egen art, som påminner om söder. Jag tyckte mig just se en remsa av Norra Skåne skarvad oppå Västergyllen, som i det hela taget är nästan av samma sorts natur som Uppland. Vi reste tvärs över åsen, och hade ifrån höjden en härlig utsikt i det klara vädret fram över landets östra slätt. Nedanför Billingen stannade vi en timma vid Varnhems kloster, och besågo dess märkvärdiga, antika kyrka, där flere av Svenska konungarna under [Sverkerska och Erikska ätten](#) ligga begravna, samt även [Birger Jarl](#). Fick man välja sin viloplats, så kunde man bli frestad att utse just denna lugna och fredliga trakt därtill. Den höga Billingen, som kröker sig kring kyrkbyn, skyler för alla vresiga Nordan- och Östanvindar, och milda blomster skynda att i mängd så sig själva på de nyss igenkastade gravarna. Därifrån fortsattes vägen över Axvalla hed, där Västgöta Regemente [kamperade](#), och med de skimrande bajonetterna

bragte våra hästar i bävan. På e.m. tillbragtes ett par timmar i Skara. Åtskilliga Skolmagistrar och ett par yngre Lektorer fingo genast väder av vår lärdom, och infunno sig, för att så väl vara oss ett gagnande biträde vid Domkyrkans beskådande, som att genom gästfri enträgenhet göra vår skilsmässa från staden mindre lätt. Staden har ej mycket att skryta av. Den ligger på öppna gårdet, och synes om höst och vår vara en lortgrop. – Från Skara togo vi riktningen rakt i norr, för att få tillfälle att passera hela Kinnekulle. Vackra bördiga trakter genomskuros: kullen höjde sig framför oss allt resligare (på flere mils distans har man intet annat högt föremål åt den sidan), och sluteligen bortskymde han för oss den ännu ej nedgångna solen, vars strålar ännu övergöto det avlägsnare landet bakom oss, som icke kunde nås av bergets jätteskugga. Alltså sågo vi den aftonen solen gå ned vid full dag och utan aftonrodna. Dagsresan stannade straxt nedanför Kinnekulle på Forshems gästgivaregård, där vi blevo ytterst torftigt logerade och undfågnade. Dock måste jag för min del bekänna, att jag funnit Västergötlands gästgivar-gårdar, där jag for fram, bättre än jag hört dem beskrivas i allmänhet.

Nu måste jag åter sluta, och gömma resten till nästa vecka; ty vi äre just nu segelfärdige att fara på en slup in till Uddevalla, till *diné* hos Grosshandlar Engelke. Jag mår förträffligt, och väntar mig god verkan för kommande året av badkuren.

Hälsa vännerna

ifrån

Min Mammas

A:T-s

TILL MARGARETHA CHRISTINA TÖRNEROS

Gustavsberg d. 1 Julii 1828.

Min goda Mamma!

Lördagen den 14 Junii bröto vi upp ifrån Forshem, i det skönaste väder, varken för varmt eller för kallt, med ren luft och molnfri himmel, liksom allt varit [apart](#) beställt, för att skaffa oss horisonten så vidsträckt som möjligt. Från Gästgivargården åkte vi beständigt uppföre $\frac{1}{2}$ mil, tills vi råkade herregården Hönsäter, vars [alunverk](#) och gruvor vi togo i betraktande. Vidare åktes ännu ungefär $\frac{1}{2}$ mil uppåt: vägen krökte sig omkring västra sidan av berget, så att högkullen reste sig över oss långt upp i luften till vänster, och Vänern låg till höger utbredd djupt under våra fötter. Vid ett jägare-torp stannade vi med vagnarne, för att till fots stiga upp till högsta platån. Det var en tröttsam vandring för branthetens skull, men högst intressant. Jordmån och växter voro av annan art än vad vi äre vana att se i våra trakter. Berget består av lerskiffer, det ena lagret över det andra, så att man på många ställen vandrar uppföre naturliga täljstens-trappor, på vildmarken växa av egen plantering körsbärsträd och bigarrå. Vid pass en fjärdingsväg måste vi gå, innan vi befunno oss på översta bullen. Där hade vi den magnifikaste syn jag nånsin haft. Åt väster låg den havslika Vänern: Kållandsö med sina kyrkor och Läckö slott syntes så gott som tätt inunder oss: åt höger kunde man upptäcka tornspetsen av Mariestad, åt vänster såg man ned i Lidköping: Dalbolandet och en flik av Värmland syntes tvärt över vattnet. När man gick ett stycke längre åt öster, såg man hela Västergyllens slättbygd uppslagen som en lantmätar-karta: Billingsens hela sträckning skönjdes ända till Falköping, där de bägge topparna Mösseberg och Ålleberg utgjorde gränspunkterna för ögat. Själva Omberget i Östergyllen stack upp sitt huvud över den avlägsna Vättern, och i nord-

ost kring sjön Unden, syntes den bergshöjd av Tiveden, varifrån vi 2 dagar förut upptäckt Kinnekulle. Därifrån förfogade vi oss åter ned till Jägarhyddan, att förfriska oss med söt mjölk och andra sommarvaror; varvid vi överraskades av 2^{ne} Skarabors ankomst, Magistrarna Knös och Ahlberg, som rest hit för att bliva våra vägvisare. Dem följde vi till fots utföre åt Herresätet Råbäck, som är ojämförligt vackert till sin belägenhet. Walmstedt undfagnade sig med en mängd botaniska rariteter, under det vi andra svalkade oss i en grotta med ett ur klippan rinnande friskt vatten (vid den så kallade Mörka-klev) eller strövade kring i de yppiga ängslundarne. Landshövdingenskan Ehrenborg, som är ägarinna till denna [Elysé](#), sände ut ett par vänliga bud, att förmå oss till middagsspisning hos henne; men vår sluskiga [habit](#), och iveren att i rätt tid hinna vår bestämmelse, gjorde att vi mot vår vilja måste refusera. Nu började vår väg [hälla](#) utföre, och innan kort voro vi åter på slätten, och följde Vänerns strand till Lidköping. Därifrån blev landet och bygden mer och mer mager och tom, men intrycket vi fått på den sällsynta kullen, vilket beständigt hos mig blir outplånligt, gjorde att vi höllo oss vid bästa humör ända till vårt nattkvarter, Grästorp, – och tröttheten gjorde att vi i en djup sömn glömde bort smuts och [ävla](#) på detta oangenäma ställe.

Söndagen om morgonen voro vi åter på väg. Största märkvärdigheten på denna dagsresa var Halleberg och Hunneberg, mellan vilka vi passerade såsom ned på en gruvbotten, med de resligaste bergväggar på sidorna. Nära Vänersborg foro vi över Göta-älv, som majestätisk dansar fram ur Vänern. Själva staden är prydlig och livas av stark handel. Vid skeppsbron, som vimlade av fartyg, märkte man, att man befann sig på en av världs-handelns stråkvägar; ty här passerar fram allt det järn, som Värmlands många och stora [bergslager](#) sänder till utlänningen. I en plågsam värma foro vi igenom den smalaste landtungan av Älvsborgs län. Bohus-län tog snart emot oss i sina skuggrika

dalar: vi nalkades Uddevalla; bergen visade en annan skepnad än vi varit vana att se, och språket smakade Danska. Bergen äro merendels alldeles flintskalliga hjässor, utan spetsar. Det syns att havet i en forntid [slekat](#) deras toppar hala och runda. Allt består av dalar och berg i ständig växling: någon egentlig slätt sågo vi ej: backarne blevo allt flere och brantare, ju närmare vi kommo kusten. I allmänhet taget måtte Bohus-län vara vackert; ty en frodig vegetation fyller dällderna, och kryper uppåt de nakna klipporna, som ofta äro bepälsade av ekskog och andra lövträd, mera sällan av barrträd. Folket, i synnerhet kvinnfolket är välbildat: man ser var man kommer vackra ansikten, eller åtminstone godsinta miner. Beskedlighet är ett karaktärsdrag hos menigheten, utan några synbara tecken till någon duktighet. När vi foro genom Uddevalla, fägnades vi av den stora mängd människor, som strövade ute i fria luften, med förnöjelse och fryntlighet i sina ansikten. Man märker redan här, att folket lever hellre under bara himmelen, än inom väggar – vilket tilltager ju längre man kommer söderut. Uddevalla ligger alldeles som Torshälla, och kanske värre, inhägnat av berghällar; men havsviken tar vid redan inom staden, och dessutom skiljer den sig från vår grannstad genom sin ovanliga täckhet. Stenhus utgöra [pluraliteten](#) av byggnaderna; flere av dem äro särdeles täcka genom den holländska [klint](#), varav de äro byggda. Gatorna äro regelbundna och breda och ljusa. Man ser, att åtminstone en tid varit, då välmågan florerat, ehuru nu en hop omständigheter, synnerligen det avtagande sillfisket och inrättningen av Trollhätte kanal (som avlett järnhandeln en annan väg) degraderat den blomstrande stapelstaden till en [puttelkrämarstad](#). – Kl. 6 på kvällen inträffade vi vid Gustavsberg: vägen dit är $\frac{1}{4}$ mil från staden, och denna fjärdingsväg är en enda horribel backe. När man från staden hunnit på höjden av denna backe, ser man staden ligga djupt ned i en [snuta](#) av den stora halvkretsen av berg, som sluta sig kring havsbukten. När man ifrån denna

högsta punkt åter rullar ned mot Gustavsberg, far man genom den täckaste trakt man kan önska sig. Bergen äro här mest överklädda och bekransade av lövträd, så att allt är som en engelsk park. Ekarne råda över de andra grönsakerna, och se mer yviga ut än i de nordliga trakterna. – Vid ankomsten till stället överraskades vi av den elegans, som mottog oss i våra rum. Trenne nymålade och snyggt möblerade kamrar inrymde oss. Ramström och jag ockuperade det största, med utsikten åt havsfjorden, som på 3 famnars avstånd skvalpar mot småstenarne. Två **brigar** och två tremastade skepp ligga straxt utanför oss, och giva prakt åt den stora tavla vi ha för ögonen. Sedan vi med utrop av förnöjelse inkvarterat oss, och talat om den trevnad vi i vårt 4-manna-lag skulle njuta, rullade en vagn upp, och 2 herrar togo in i rummen bredvid oss. Det var med en obeskrivlig glädje vi i dem igenkände två gamla Uppsala-vänner: Lektorerna Laurenius och Arvedson från Linköping. Således formerades genast ett kotteri av 6 personer, till gemensamt umgänge och kosthållning. För övrigt voro utsikterna om sällskap knappa. I samma byggning bo ock 4 fruntimmer, mer och mindre **konversabla**. Nu ha vi med dem småningom slutit oss tillsammans till bekantskap. I en annan byggning, på något avstånd ifrån varvet (så heter vårt logi) bo några damer från Värmland och Dal, som tyckas vilja ha ingen ting att göra med de lärda. Således är vår husliga krets inskränkt. Med stadens innevånare pläga vi mer gemenskap. De äro i allmänhet mot oss ovanligt förekommande och tjänstfärdiga. Bjudningar hava ej saknats, och man har sökt traktera oss mer än med vår badkur är **tillständigt**. Grosshandlar Engelke och Kommerserådet Åberg äro våra största gynnare, och skaffa oss då och då nöje genom utfarter till lands och sjöss. Pastor Tudén bor på stället, och är oss en trogen vän. Det är också en gammal Uppsala-bekant, som synes göra all sin flit, genom sitt trevliga umgänge, att bereda oss en angenäm sejour.

Nu farväl för denna gång med mycket hälsningar till vännerna
där hemma från

Min Mammass
lydige Son.

TILL MELCHER FALKENBERG 19–22 JULI 1828

Eskilstuna d. 19 Julii 1828.

I dag är det jämnt sju år sedan jag gjorde mitt inträde på Sjösa, och mitt liv övergick i en ny tonart, med starkare **forte**, samt bestämdare takt och **expression**. Om jag summerar ihop vinsten av denna årsvecka, så kan jag med skäl anse den tiden för den rätta frukt- och skördemånaden av min levnad.

De föregående sju åren voro för mig en halvkulen försommar. Mitt sinnelag var till och med en smula frostbitet, särdeles under den period, då jag hade ingen annan frukt i sikte, än den torra, bleka **lagern**, vars växt jag närde med en hop osammanbrunnen **spångödsel** till lärdom. Den enda böjelsen då hos mig var rådande, var, att propa i mig själv så mycket som medhannas av kunskapens träd, och detta själviska strävande gav min karaktär för en tid en släng av eremitegoism. På världen och livet såg jag opp ur mina bokluntor med tämmelig likgiltighet, och om jag även ej hade några stora fordringar på mänskligheten, så kände jag å andra sidan ingen energisk håg att skänka den något. Jag har just nu på morgonen bläddrat i en hel mängd brev till min Mor, vilka hon förvarat ända sedan min djäknetid, och i ett av dem (som är skrivet jämnt i dag för 10 år sen, några få veckor efter min promotion till Magister) fann jag följande karaktäristiska tirad:

»Jag tänker ej så hastigt övergiva Uppsala, ehuru jag icke är viss, om jag bör önska att beständigt få tillbringa där min tid. Men, får jag väl förvärva mig insikter, nog får jag utsikter vill

jag tro. — — — Om jag hade mycket bråttom här i världen, borde jag visserligen nu tänka på att med det första engagera mig, för att snart få tur, och snart få bröd, såsom man brukar tala. Men bröd får jag i alla fall så länge jag lever, – och eget bröd, vilket efter mångens påstående skall vara någon ting särdeles välsmakande, lär man knappt [bekomma](#) mer i den ena ställningen, än i den andra; ty fullkomligt oberoende är och blir en [chimär](#). Vad turn angår, så ser man dagligen, att den är en vansklighets ting. Lyckan skrattar ofta den briljantaste tur mitt i synen. Som jag dessutom ej har något så ypperligt geni att skryta av, vars [ljus](#) jag kunde rädas för att det skulle bli [ställt under skäppan](#), så har jag ingen ting att pocka på, och behöver ej göra mig så brått. Bättre är, att jag dröjer här ännu, tills min lilla [dank](#) hinner så pass tända sig, att den ej för hastigt blåses ut, då jag begivit mig härifrån ut i det borgerliga livet.«

[— —]

[— —] Utom min första resa till Stockholm straxt efter sedan jag blev Kandidat, och några dagars lustfärd till [bruken](#) i norra Uppland och till Gävle nyss innan promotionen 1818, hade jag på många år ej sett något nytt i [topografisk](#) genre. Utom nämnda trakter och en liten fläck av det övriga Uppland, belöpte sig [min autoptiska kännedom](#) av vår Planet endast till en fjärdedels portion Västmanland, där jag stora karavanvägen passerat genom Västerås, Köping och Arboga, en liten krets av Närke, samt först och sist 4 härader av [Livgedinget](#) i Sörmland. Inom [det så kallade kungadömet](#) hade jag ännu ej satt foten, och hade av dess beskaffenhet lika oredigt begrepp som av [Ulimaroa](#). Jag minns livligt, huru [nyburen](#) jag kände mig, när jag för 7 år sen reste härifrån Eskilstuna ned åt det sydliga Sörmland. Då vägen slingrade sig med mig genom ett för mig ovanligt skiftande landskap, genom de höga hängbjörskogarne, som just utgöra karaktären på mitt födelselands vegetation, och den stora silvergirlanden av sammanhängande sjöar följde

mig i de jämngröna dalarne, som i mångfaldiga perspektiver mötte mig mellan bergväggarnes öppningar: så blevo mina av nervfebern retliga sinnen liksom elektriserade, – mitt inre fälde all gammal [vinterlugg](#), och tanken skyndade med ljusa föreställningar i famnen på det Tillkommande. På Nyköpings gator befann jag mig till en början nästan förlägen: jag kände mig i föga mindre ovanligt läge, än när jag landsteg med dig på Köpenhamns brygga – och tvärtemot [Thunberg](#), som i [sin resebeskrivning](#) kände sig förvånad, att i Frankrike höra barn och sämre folk tala Fransyska, föreföll det min första känsla nästan besynnerligt, att Nyköpingsborne ej talade ett främmande språk, utan min egen klara Sörmländska. Och då jag änteligen med Gubben Grandelius åkte opp för första gången på gården vid Sjösa, tyckte jag just att bloden ville ta en annan väg än den dittills gått, och ett flor drog sig nästan över hela den förflutna tiden: – den sjönk djupt ned i det Närvarandes horisont, och minnets skymning omvärvde mina gamla förhållanden. Första morgonen efter min installering på stället, när jag slog opp ögonen i en främmande kammare, som nu kallades min, – när jag hörde den underliga resonansen i de djupa stenrummen och i trappan – när jag lyddes till de nya röster, med vilka jag länge skulle samtala, – när jag omkring mig såg nya ansikten och nya utsikter i och utom min bostad, och tänkte mig från den stunden invigd vid allt detta såsom mitt blivande hem: – så tyckte jag mig neddoppad i [Lethe](#) och uppdyken på en ny jord. En ovanlig spänstighet kändes i kropp och själ, genom det första tvånget, som bemödandet att [familiarisera sig](#) med ett främmande umgänge inger. Jag kände en starkare uppmaning och mera kraft än förut, att fråga litet mer efter andra, än efter mig själv. Uppmärksamheten på mitt eget [komportement](#), som i en gammal och van [levnads-train](#) lätt domnar, stärktes till flitigare vaksamhet. Den praktiska reflexionen i psykologiskt avseende skärptes mer och mer, och omdömet mognade. Jag lärde mig

söndra människors sämre sidor ifrån deras bättre, och att för de senares skull sluta mig med varmare tillgivenhet vid flere slags personer, än förr. Den intolerans mot mängden av människor, vilken under den näst föregående epoken stack så skarpt av mot den häftiga blinda vänskapen för vissa [utkorade](#) personer, nöttes bort. Jag återerövrade en god del av min första ungdoms mildare och humanare lynne, ävensom av den slags barnsliga förnöjelse, som fågnar sig åt en småsak. Även mina gamla bekantskaper lärde jag mer värdera och älska, då jag såg dem ifrån en annan avlägsnare ståndpunkt. Summa: jag kan säga om mig nästan vad som anmärkes om engelska mobben: så länge den stryker av och an i samma fjät på Londons gator, låter den genom inga lagar och hängningar förbättra sig, men stiger vanligen några grader i mänskligt värde, när den körs ut i kolonierna, och försättes i så nya omgivningar, att de till en del måste glömma bort sig själva, vad de varit och velat.

Jag glömmar gärna, huru luggsliten jag blivit under dessa 7 år under [huvudbråk](#), och huru utsugen av åtskilliga större och mindre grämslers stundeliga myggbett, vid åtankan av alla de fröjder mig under samma tid tillfallit. Vad jag njutit genom mina [Götiska sommarexkurser](#), i synnerhet genom förbindelsen med Skåne, är oskattbart. Denna skörd av bekantskaper är själva druvskörden, som mest livat mitt hjärta, bland alla de frukter jag insamlat under denna eftersommar av mitt liv.

[— —]

TILL MELCHER FALKENBERG OMKR. DEN 23 JULI 1828

[— —]

Förbindelsen mellan Vänern och Vättern är ingen ting mindre än livlig. De första åren skola ett tämmeligen betydligt antal fartyg passerat kanaln, men de bägge sista oväntat litet, sedan

den första nyfikenheten blivit tillfredsställd. Jönköping är väl upphöjd till namn, heder och värdighet av [Stapelstad](#), men ännu fortfar detta att vara en tom hederstitel på en simpel [uppstad](#). Det liv av handel dessa inländska orter tills vidare mäktade underhålla – eller rättare, som behöves till deras underhåll – synes ej kräva en så stor och omständelig pulsåder. Åtminstone fordras det tid och en allmännare förändring i landets inbördes förhållanden, innan det gigantiska företaget svarar mot sin ursprungliga mening. Men – äpplet mognar aldrig om våren på bar kvist, och jag står fast vid den tro, som historien ständigt bekräftat, att massiva idéer och företag äro [förlagor](#) för kommande åldrar, liksom vinterfrukt, vilken ej duger till förtäring när den tas av trädet: vad man med duktighet arbetar tiden i förväg, står och väntar utan att slå av sig, tills den rätta momenten hunnit opp det, och begärligt griper det såsom ett välkommet medel för ett universellare mål. Så mycket som jag tvekar vid sådana innovationer, om ock i aldrig så ädel avsikt yrkade, och med aldrig så mycket geni uttänkta, vilka syfta på en plötslig upplösning av det bestående gamla, och liksom genom revolutionär insurrektion vilja [flux](#) förvandla teori till praxis: lika mycket respekterar jag sådana ideer i vilka en stor anda visar sig, som utan rubbning för närvarande förhållanden utföras, och lämna det gamla tid att i lugn smyga sig intill dem, och sammanväxa med dem såsom med en ädel fruktbärande [ymp](#). –

Sedan vi blivit hederligen undfågnade, avreste vi, ungrfr kl. 11 till *Vanäs* fästning, som ligger något mer än 1 mil från stället, den krokväg vi foro. Platsen är nästan alldeles omringad av Vättern, och tyckes till sitt läge vara ganska pålitlig. Ödslig och av naturen övergiven är hela nejden: allt sammans består av flygsand, vilken Vättern under sin oro sammanvräkt. Själva vallarne äro uppkastade av denna sand, och den enda vegetation man ser, utom den torftiga marskogen på [gallstränderna](#) av fasta landet, är det sandgräs man sått på vallarna för att fästa dem. En för-

färlig storm, som rasade desto oblidkeligare ifrån den flata sjön, som intet föremål på flere mils sträcka gav något skjul, gjorde, att hela fästningen insveptes i ett urväder av flygsanden, och betog oss möjligheten, att med någon riktig uppmärksamhet taga anläggningarna i sikte. Jag kan ej säga mer därom, än att fästningen tycktes mig intaga nära så stort rum, som Kristianstad, – och att jag hoppas den skall i evighet få [behålla jungfrudomen](#). Ja! man kan ej ge 2 [styver](#) för Svenska tapperheten, om den nånsin skall behöva denna punkt till ryggstöd.

Efter lång väntan på hästar, vände vi oss åter inåt fasta landet, lämnande den krigiska platsen att bestormas huru illa som helst av nordost-orkanen. Ju mer vi avlägsnade oss från den sterila stranden, desto vänligare mötte oss Västergötland. Jag hade förut gjort mig begrepp om detta landskap, såsom en oöverskådlig, lat och törstig hed; men den nordliga och östliga delen utgör ett stort och skönt undantag. Vi foro med nöje genom en väl sorterad natur; en jämnare väg än gårdagen gav raskare och livligare tempo åt åkningen: i samma mån ökades våra tungors vighet, och i sympati med nejdens snabba övergångar, vände sig det samtal, som växlades mellan mig och Afzelius, i hundratalts krokar utan att gå av. (Dagen förut sutto vi tämmeligen [monosyllabiska](#) bredvid varann: språksamheten uttryckte sig i avbrutna satser, liksom vår väg avbröts av oupphörliga backar; ty när färden går på kryckor, lider också tanken och fantasien av gikt.)

Inbegripna i en förtrolig diskurs, [förgato](#) vi småningom, att vi blivit efter kamraterna. Walmstedt och Ramström utgjorde vårt [avantgarde](#): i centern förde en liten skjutspojke Afzelii något avsigkomna och bedagade schäs: jag och Afzelius själv slutade truppen i en trilla, som Ramström lånt av sin far. Som denna [tross](#) var jämförelsevis den tyngsta, och Professorns vagn i sin mån var lika kvick i rörelserna som ägaren, kunde vi ej med all ansträngning av vår häst hinna opp de andra. Ungefär en fjär-

dingsväg ifrån *Spethults* gästgivargård hunno vi schäsen; men i miserabelt skick. Ett hjul låg i diket, med en del av axeln kvar i navet: framför det skeppsbrutna nedhasade skrovet stod hästen med slokande öron, och pojken som grät bitterliga. Lyckligtvis hade ingen annan lem blivit skadad, än schäsens, som ej kände av någon värk och sveda. Men huru skulle saken hjälpas mitt på öde landsvägen? Våra följeslagare kunde ej ge något bistånd, så mycket mindre som de försvunnit ur vårt sikte: i nästgränsande torpstugor letades förgäves efter några människor, åt vilka vi kunde meddela vår förlägenhet: sedan vi stått en stund red- och råd-lösa, var ej annat parti att taga, än att resa fram till Gästgivargården, och lämna det invalida åkdonet kvar, för att genom biträde av bönder få rucklet hämtat. Men tyvärr fanns inom 1½ mils distrikt ingen duglig smed, och enda utvägen blev, att på tvenne skjutstrossar transportera skröpligheten det följande hållet. Innan vi hunnit rusta ut denna likfärd, var Professorn med Ramström längesedan i snällaste trav: jag följde beskedligt med i sorgen; ty tåget gick verkligen för sig likasom vid begravningar, fot för fot, och med en halt var trettonde famn, emedan de bägge *stockfiskar* till Västgötar, som förde schäsen, så illa bundit den ifrån början, att skrovet, vinglande av och an på sin upphöjda plats, beständigt var i fara att kantra med sin smala farkost – *enbetsvagnen*. Men så är Västgöten: hans förstånd är lika grunt, som hans matjord, ävensom hans lynne är lika löst och lätt, som hans sandmylla. För vad man beder honom, är han färdig med ett fermt: *ja!*, om det ock skulle överstiga hans krafter. Ingen ting finner han omöjligt; men verkställigheten blir ock därefter. Hellre än att göra en gjord gärning, d.v.s. grundligt och dugligt med ens, underkastar han sig det omaket, att göra om den hundra gånger, och ser därvid så fryntlig ut, att han avväpnar åskådarens förtrytelse.

Till någon tröst för vår jämmerligt långsamma procession, hade vi en rensopad ljusblå solförgylld himmel över oss, som

speglade sig i lugna insjöar, och omkring oss ett leende grönt och lummigt landskap. För övrigt var bygden gles, och på 1 ½ mil sågo vi blott en enda kyrka. Folket såg torftigt ut, men deras ljusa enfaldiga min rörde belåtenhet med torftigheten.

[— —]

TILL MARGARETHA CHRISTINA TÖRNEROS

Upps. d. 29 Dec. 1828.

Min goda Mamma!

Denna jul har för mig den märkvärdighet med sig, att den är den första, som ej beskärt mig ens en skymt av någon julklapp. Men till ersättning – kan jag säga – har denna helg redan i sig själv lämnat sig såsom en stor Julklapp – en [attrapp](#), fylld med idel förnöjelse.

Första villkoret därtill har varit en sällsynt god hälsa och kroppslig belåtenhet, varigenom sinnet fått vara alldeles i fred från påminnelser om osämja imellan vederbörande [ledamöter](#). Vidare den färska välsmaken av frihet och lugn, efter nyss slutade termins göromål, i vilka nästan varje tanke i mitt lilla förnuft varit så till sägande pressad till matros. Sluteligen gästfria bjudningar från flere håll, att dela de husliga fröjder, som hos något var vid Julen stå i sin blomning.

Försedd med dessa fullmakter till trevnad, släckte jag ljusen i mitt ensliga hem, julaftonen kl. ½ 7, och vandrade först ned till Geijers. Snön [knarkade](#) barskt under galoschen – en 20 graders köld bet snålt som en haj efter nästipp och [örlappar](#) och fingerstumpar – stjärnhimmelen stirrade med bistra ögon ned över den liksom till helgen vitklädda jorden – Orion, nyss uppkliven ur sydost, gnistrade så att man tyckte sig höra det – Månan låg ännu och tumlade sig i [marvatten](#), men uppsprutade osedd en kaskad av strålar. Gud vet, när jag sist såg en så äkta antik jul-

afton ute i fria luften, och så friskt och livgivande för humöret. – Hos Geijers insteg jag just i den moment, då man för barnen tände opp [Mosebusken](#), och ett allmänt jubel av de små uppstämdes. Därefter kommo julklappar fram, varpå [Gudmor Silfverstolpe](#) i synnerhet var frikostig. Geijer själv, nyss [hemkommen från Riksdagen](#), var fryntlig och yr som en pojke som fått skollov, – och man tillbragte kvällen i all gamman, till kl. 9, då jag hörsammade min första bjudning, till Ramströms, dit jag blivit inbjuden för hela helgen, på samma sätt som fjolåret. Även där stod glädjen högt i tak bland barn och fullväxta, för de många julklapparne. Att se den första Julfröjden hos det yngsta släktet, smittar mig så mycket som vore jag en av dem.

Jag jular ännu immerfort hos Ramströms, där jag skriver detta på stående fot, med bläckhornet i hand, vid kaffebordet. Huru jag tillbringar dagarna [mellanåt](#) jag tar in hos mitt värdfolk, torde vid ett lägligare tillfälle kunna berättas, ehuru där om i sig själv ingen ting annat är att säga, än att jag ända igenom haft nöjsamt och förtroligt umgänge. – Hälsa alla vänner från Mammans lydige Son.

P.S. Hjärtligt tack för gårdagsbrevet, och i synnerhet för den lovade Julklappen. Om Elof (såsom han i dag sade) reser hem, torde han vara behjälpeilig med hitförseln.

TILL MELCHER FALKENBERG

Eskilstuna d. 25 Augusti 1829.

Ovärderlige Melcher!

Ja! Melcher! – Detta namn, antingen jag tänker, eller uttalar, eller skriver det, är för min själ själva vänskapens symbol, – och därjämte en trollformel, som väcker opp en varm sommar kring mitt hjärta. Närhelst jag varit så lycklig att vistas vid din sida, har livet bortlagt sin vanliga slitna dräkt: dagarna hava knutit

sig vid varandra som en sammanhängande girlang av ljusa, fredliga söndagar, – och jag har levat liksom med dubbel själ, genom sammanflätningen av bägges våra tankar och känslor till en enda ackorderande ton. Själva det vidriga i en enda minuts dissonans, vilken icke vållades av någon inre söndring, utan av ett par ovärdade ords tillfälliga åverkan på likstämda strängar, kom mig – och säkert även Dig – att ännu livligare känna styrkan av vår verkliga samdräkt. Det ljuvliga i nästföljande försoningsminut, gör, att jag nu utan grämlse kan tänka på saken.

Mången undrar, huru jag kan underhålla en så nära förbindelse med en Skånsk Officer: – och jag har ingen ting att svara sådana, som i vänskapen ej se annat, än ett finare handelsbolag. Jag kan ej för mig själv utreda, vad som magnetiskt drager mig till Dig; men jag behöver det också icke, så länge jag i ditt grannskap känner ett dylikt inre välbehag, som kroppen av god hälsa och av vackert väder. Och en sådan moment, som den sista uppå mitt boningsrum vid Sjösa, då jag vid ditt kraftiga, varma bröst, i en elektrisk hänryckning knappt kunde åtskilja om jag var Jag eller Du, är med all sin bitterhet mer värd, än ett helt års umgänge med en intressant, men för mitt inre främmande, person av mitt eget [skrå](#).

Nu en hjärtlig tack för den sista upplagan av vår vänskapsjournal. Som en av fantasien kolorerad plansch däri står den sköna söndagen vid Karlberg och Haga. För den måste Du meddela tacksägelsen åt de bägge andra stämmorna i kvartetten, de båda kärn-männerna Dücker. Dem är jag skyldig en särskilt skriftelig tacksägelse för den förnyade skänken av deras tillgivenhet; men jag vågar ej högljutt förklara att jag skall verkställa uppfyllandet av denna plikt; ty möjligtvis stannar saken vid en långvarig skuld. Du vet, huru högt de stå på rangordningen av dem jag håller av; ja! de äro båda mitt hjärtas högtbetrodde män. Likväl är korrespondansen med dem en ännu obanad väg: och dessutom är det något i deras aktningvärda yttre, [något je](#)

ne sais quoi, som gör, att jag skulle förefalla mig själv *un peu ridicule*, om jag handlöst kastade mig i famnen på dem, och sade dem i synen, huru mycket jag i botten är deras vän. Få se, emellertid, vad tillfället kan göra; – till en början lämnar du dem min varma hälsning, och min deltagande lyckönskan för deras åter erövrade lugn på en trevlig hembygd.

Även dig lyckönskar jag till samma fred, efter så många skärmytslingar med den ledsamma riksdagspolitiken, med döden, med vidriga människor, och sluteligen med väder och vind på nedresan, som förmodeligen söder om Kolmården ej var mera angenäm, än för mig nordanskogs. – Ja! jag minns ännu med obehag senare akten av den där måndagen, alltsedan jag såg eder stora vagn försvinna bakom husen vid Ekeby. – Vi begåvo oss genast i motsatt riktning, varunder den kvinnliga personalen dels torkade tårarne ur ögonen, dels lämnade ögonens slussar fritt lopp. Den manhaftigare delen av oss, inklusive jag, gjorde oss hårda, och sökte så gott vi kunde att skingra molnen på allas sinnen genom snack, vartill Axels omedvetna stöld av en blå paraply ur den bortresande vagnen gav även någon anledning. – I staden dröjde jag ej längre, än som fordrades, för att följa Damerna upp i Huset, och där taga mitt tredje avsked; varpå jag skyndade mig ut om *tullen* till min väntande bondvagn, rätt nöjd i bedrövelsen att slippa fira bedrövelsen *i kompani*. Jag skulle ej för mycket gott velat återvända till Sjösa, för att där åskåda askhoparne efter en nedbrunnen glädjemånad. – I förbifarten vid Stenbro kunde jag ej underlåta, att gå opp och på några minuter taga ett nytt avsked av Gubben i Berget, vilket *satte mig åter i god kredit* hos honom, som förut så mycket *gronderat* över min tröghet att besöka hans hem. Jag hade ändå underlåtit denna hövlighet, om jag ej vetat förut, att hans älskeliga dotterdotter, till vilken man vill att jag skall hava ett gott behag, varit bortrest; ty hon smakar mig som *engelskt salt*, så mycket man ock söker att försockra henne för min gom

genom lov och pris över hennes husliga och köksliga egenskaper, samt förespeglingen av varjehanda [uppstuvning](#) med bo och bohag, ävensom något kontanter. Änkan däremot är ej alldeles att slå ur hågen, – och jag kan ej neka, att möjligheten att få se henne ännu en gång, ingick i min beräkning av Gubbens uppvaktande. Hon var dock icke där, men det gjorde ej ont i hågen att få *tala* några goda ord *om* henne, icke heller kan nekas, att det kändes som litet bomull kring hjärtat, då jag hörde, att hon talt några goda ord om mig. – Vägen fortsattes i enslighet, under en dov och gråmulen himmel, men som dock länge gick oviss, om han skulle göra allvare med utbrottet av vad han hotade. I skymningen kom dock en duggskur, som följde mig 1 1/2 mil, med säkra löften att [beskära](#) mig vida mer till följande dag.

Vid Helgesta-Berga, ungefär 4 mil från Nyköping, tog jag nattkvarter, och glömde snart både ljuvt och lett, i en djup sömn, som räckte in på ljusa dagen. Ljus var han dock föga; ty de mest svullna moln voro packade över hela horisonten, vilka uttömde sig oavlateligen i det mest [ovettiga](#) regn. Jag väntade på någon lättnad ända till kl. 10; men som ingen utsikt därtill visade sig, måste jag försöhka min lycka på den svampiga landsvägen, och stannade nästan genomvåt i Malmköping, efter 1 1/2 mils kurs, med föresats, att ej fara ett [hästfjät](#) därifrån, innan bättre [auspicer](#) visat sig i de högre regionerna. Emellertid tog jag mitt öde högst trankilt, och ömsade av mig de våta plaggen, för att i torrt och hyggligt skick kunna presentera min person i den dvärglika staden. »Det kan ju ej skada«, tänkte jag, »att en gång göra mig fullt bekant med själva Malmköping.« Utan att känna någon människa mellan stadens bäge ändar, gav jag mig dock ut på upptäcktsresa, tänkande så: »De äro väl icke värre än Grönländare och Eskimåer, som ehuru fattigt deras språk är, ändå [låta tala vid sig](#).« Min operationsplan var den, att haka mig fast vid den första borgare jag träffade, fråga honom efter stadens källare, bedja honom följa mig dit, av tacksamhet

bjuda honom på en frukost, eller ett [halvkvarter](#), eller posito middag, innästäla mig i hans bekantskap, och genom honom bereda mig presentation för eftermiddagen i något förnämt hus, t. ex. Postmästarens, eller Handelsmannens [loci](#), och så slutligen möjligtvis finna 3 personer, som ej vore nog obenägna eller nog okunniga att bilda med mig ett [Boston-parti](#) för regnvädersdagen. Lyckan gynnade mig bättre än jag hade anledning att hoppas. Den första person jag mötte, var en Apotekare i läderkappa, som jag länge känt i Eskilstuna. Han var på besök hos Apotekaren på stället: till honom förde han mig. Jag blev mottagen som en gammal bekant, emedan denne varit student i Uppsala, och undfågnades med en god middag. Därpå introducerades jag hos [besagde](#) Postmästare N. N., vilken under ett flerårigt vistande i Eskilstuna åtskilliga gånger hört mitt namn. Malmköping har icke något hov, så att alla ceremonier äro korta. Man var genast hemtam. Ett nytt fortepiano i salen lockade mina fingrar. Locket slogs opp. Vid de första anslagen nedtrippade dottren i huset ifrån övra våningen, där en Mamsell höll dansskola: inom ett par minuter hade jag flickan bredvid mig och ett [quatre-mains](#) var i [fullt rummel](#). Några minuter därefter var rummet garnerat av hela dans-skolans personal: dansen kom i full trav efter fortepianot: oväsendet lockade in ifrån stadens ändar en bagare, [Handelsmannen](#) [loci](#), en gammal fänrik: en punschbål ryckte fram på en skänk, – och det blev en gammal så Gud sig förbarme. Man kunde i brist på annat nu mera rätt drägligt ta sig ut till följande dag. Men som den läderbekäppade Apotekaren ämnade sig till Eskilstuna samma dag, och han tillbjöd mig plats i sin Meddevivagn, så var jag rätt nöjd att bryta opp: – och kl. 7 på aftonen var jag åter ute i det gräslika regnet, vilket jag dock ej frågade det ringaste efter under den avvärjande suffletten. Vid midnatten inträffade jag i min Mors boning, – vilken jag lämnar i övermorgon torsdag, för att över Strängnäs och Stockholm inställa mig i Uppsala.

Nu slutar jag för denna gång, med anhållan om ursäkt för mitt långa dröjsmål med skrivningen, och sen för det tomma av innehåll. Men jag har ingen ting bättre i ränseln; ty av denna månad i Eskilstuna är ingen ting att göra i en beskrivning. Anmäl för Herrskapet Falkenberg min vördnadsbetygelse och tacksamhet för Sjösa-dagarne: giv en kyss åt de små: och hugna mig snart med några rader, som komma innerligt efterlängtrade för din trofaste A, T–s.

TILL MELCHER FALKENBERG

Eskilstuna den 14 Aug. 1830.

Gode Melcher!

I musiken är mången gång en paus eller *cadenza* mer *frapant* och effektrik, än det starkaste *fortissimo*. Även mellan Dig och mig är det nu så tyst, så att det höres, – och effekten börjar kännas å min sida nog kraftigt, ända till ångest.

[– – –]

Börjom därför å nyo att, utan vidare diplomatik, öppna förtrolighetens välkända vägar. *Du* har rika förråder, varur du kan underhålla mitt intresse. Allt vad som angår och händer dig, ligger mig nära om hjärtat, och ofelbart har under detta år inom din värld passerat en hel mängd saker, som för mig äro spritt nya: ditt etablissemang på Kvesarum, ditt levnadssätt där, förnämligast ditt inre tillstånd, och dina planer för framtiden, äro ting, varom jag ivrigt längtar att bli underrättad. Även önskar jag genom Dig förspörja något om förändringarne vid Sjösa, varom jag ej haft någon pålitlig uppgift. All skriftlig kommunikation har upphört med huset, sedan *Barons död*, och icke heller har jag haft ledighet att besöka orten, sedan vi båda på samma stund skildes därifrån. Även den talrika personalen av Skånska

vänner hoppas jag Du låter befolka dina brev, att jag åter må befinna mig i ett sällskap, vilket jag nu så länge med saknad [umburit](#).

Min egen biografi på denna mellantid erbjuder ej många märkvärdigheter. Jag skall dock söka att leta ihop det huvudsakliga till ett [Kompendium](#).

De sista dagarna av Augusti förledet år lämnade jag Eskilstuna, där tiden sluteligen blev mig lång, i synnerhet för den vidriga väderleken. Svullna molnklumpar hängde dageligen runt omkring himmelen, och sällan kastade solen en styvmoderlig blick ned på oss. Regn och gatsmuts avskrämd från all den frihet, som utgör sommarens högsta värde, och inom hus mötte mig dagligen den mindre roande sysselsättningen, att dressera en viss Präst i Latin-talande och [dialektik](#), för hans [specimen](#) till [pastoral-examen](#). Och nöjena inskränkte sig till en hop kvällskalaser, välmenta, men fadda i avseende på tidsfördriv och konversation, med mycket mat och mycket dryck, varmed man för hövlighets skull måste belasta sig – en gästfrihet, som rätteligen borde heta gästtvång. In summa: livet i E. smakade mig som en dålig predikan vilken man hört förut: jag var bäst uppbyggd av *Amen*. – –

– – (Och nu sitter jag åter och hör på samma dåliga predikan. Omständigheterna äro likväl annorlunda blandade, i betydlig mån till förbättring: i år är icke alldeles, så som i fjor, röt månaden en blötmånad – man har en friare entré i naturens stora salong, där fåglarnes, vindarnes och strömfallens otvungna konversation giva öronen upprättelse för vad de imellanåt få lida – man är kvitt den besagde predikantens latin och [illa förskansade](#) disputationsteser – man har då och då litet musik med [Pygmæus Alfort](#), den där läkande och flöjtspelande mannen varom jag [tillföre](#) talat (i fjor var han nästan ständigt på färdvägar) man har betydligt mera tid, ävensom betydligt mera lust för lektyr, och följer med innerlig förnöjelse än Walter Scott, än

Shakespeare, än Lord Byron, än [Livius](#) på lustfärder till andra världar och tidevarv. Men man kan dock icke tillräckligt för sin trevnad värja sig från den ovannämnda välmenta våldgästningen, och från den allt för triviala samkvämsdiskursen med den suburbana människosorten. Så vill jag kalla de sämre småstädernas, i synnerhet det något mera pretentiösa Eskilstunas Borgare- och Handels-klass, en mellan-sort mellan de egentligen urbana och bildade klasserna, och de okonstlade lantbor, vare sig allmoges, präster eller adel, som sammanväxt med naturen själv, och nöja sig med att yttra vad deras husmansförstånd, hemfarenhet och »[Mutter-Witz](#)« dem ingiva. Kronan av suburbanitet visar sig hos Bröderne Cramer och Halenius, den ena en lång kronfogde med [Assessorstitel](#), den andra en tjock Brukspatron. Ehuru ännu unga män, under 40 år, och med anspråk på Akademisk bildning, samt med ett yttre skick som påminner om bättre uppfostran, äro de dock redan i blick och min, innan de ännu öppnat munnen, ett slags hån över all ädlare humanitet, och deras ord är redan, innan de hört varom frågan är, ett korsfäst! korsfäst! Denna [suffisans](#) i omdömet, om den ock kryddas med Halenii salta infall och skämt, anser jag för det mest pöbelaktiga i världen, och plågas i sådana personers sällskap som en medlem i en [ecclesia pressa](#), emedan jag varken kan hålla god min och stämma in i samma ton, ej heller såsom [kontrapart](#) värja mig från att höra ännu vidrigare översvall av [frivola](#) tungor. – Eskilstuna är mig kärt, såsom min mors bostad och min egen födelseplats, och mina sejourer på stället vore en verklig rekreation, blott jag kunde sätta en oöverstiglig barriär mellan den egentliga staden, och de närmaste tomterna kring kyrkan, min mors och Prästgården. Kunde jag leva inom denna fläck [inkognito](#), så skulle jag känna mig fullständigt hemma. Här har jag ännu hela stommen kvar av min barndomsvärld: många föremål verka på inbillningen och känslan lika som i den späda åldren: kyrktornet är ännu en levande jätte, med urtavlan

till ansikte, som genom visarens förändring efter dagens stunder visar än glada, än fundersamma, än vredgade miner: lönnarne på gröna kullen i [prästgården](#) vinka ännu åt mig, så som då jag vid 5 års ålder tyckte dem bjuda mig till sig med utsträckta armar, att plocka tjärblomster, Marie sänghalm, och vilda nejlikor, eller smultron, av vilkas fångst jag då kom trippande glad hem, när 5 à 6 bär skvalpade i min rymliga korg: båtsmansberget, med dess konturer, vilka jag tror mig kunna i mörkret upprita ur minnet, imponera på mitt sinne med samma allvar och majestät, som då jag ännu ej sett något annat berg i världen, och utsäga ännu sitt »[non plus ultra](#)«, liksom den tid jag trodde att där bakom ingen ting fanns: och outhärliga känslor av fred och barnslig belåtenhet intaga mig ännu, när jag en klar morgon ser ut genom fönstret, fram genom det gröna valvet i vår lilla allé, och blicken mötes av den silverblickande ån, som dallrar mot solstrålarna. Får jag då en eller annan gång om dagen smyga mig över till Prostgården, och glamma med den ännu på ålderdomen muntra och livliga Dr Wallquist och hans i full mening kvinnliga Fru, samt min gamla lekbroder [Elof](#) (Kemi-Adjunkten) då han är hemma, så har jag, jämte min mors beständiga sällskap, ett angenämt eko av det melodiska liv som framflöt då jag ännu ej var en *gäst*, utan *hemma* i världen.

Men – det ser ut som jag ej ville komma från fläcken – från hemfläcken nämligen – varken för i år eller fjor. Den ena ändan av cirkeln möter den andra, utan att den mellanliggande bågen ännu blivit beskriven. Du finner att jag är mig lik – i mångordighet. Men mångordigheten [stäckes](#) väl av sig själv, då jag för hela månader ej har det ringaste att säga, mer än att:

September gick åt hel och hållen för [Lycei](#) räkning.

Oktober delades mellan Lyceum och vanliga skrivningskollegier.

November medförde en för mig dittills okänd, och högst oväntad befattning. [Professor Aurivillius](#), Bibliotekarie och Estetiker,

dog hastigt av slag i en [Konsistorii-session](#), och några dar där-
 efter fick jag förordnande att förestå hans profession tills vidare.
 Jag måste burdus kasta mig in i estetiska studier: dagligen an-
 mälte sig [Kandidandi](#) till tentamina, emedan största massan av
 dem ännu ej tagit examen, och promotion instundade om några
 månader, och ända till Julafton slet jag illa, innan jag någorlunda
 hunnit orientera mig i ett ämne, i vilket jag visst icke var främ-
 mande, men dock såsom examinerator ingalunda sadelfast. Den
 estetiska teorien är dessutom på långt när icke på tillfredsstäl-
 lande sätt befastad. Principerna ligga gömda djupt ned i filoso-
 fien, och det är ej gott att förhasta sig med abstrakta bestäm-
 ningar i en sak, där man måste kontrollera de allmänna åsikter-
 na med den mängd vittra produkter varav man är omgiven. Du
 kan således finna, att jag fick fullt upp att göra, visserligen ett
 ganska intressant, och även för ombytes skull med mina vanliga
 sysslor lockande arbete, men svårare, ju längre jag kom in och
 ju vidare jag grep omkring mig. Och flitig exercis saknades icke;
 ty jämte dem jag förut examinerat i latinet såsom [Eloquentiæ](#)
[Professorns](#) suppleant, har jag bland de 90 som denna promo-
 tion [togo graden](#), examinerat över 60 man. När därtill kommer
 mina andra göromål, i vilka ingen minskning medgavs, så hop-
 pas jag du ser en ursäkt för din väns avbrott i korrespondans.
 Men sedan jag nu åter kommit i trav, lovar jag med tillförsikt
 tätare besök brevvägen, i den förtröstan, att du med det första
 hugnar mig med en underrättelse från Dina bygder. Jag gläder
 mig i tankan över de första orden från dig på 1830, du Melcher
 den ende! ja! jag hör din stämman, som vore du mig redan när-
 mare, och hela min själ står öppen till ditt möte.

Ännu en gång skriver jag, innan min avresa från Eskilstuna.
 Den 1 september måste jag vara i Uppsala. Dit må du ställa ditt
 brev, det mest efterlängtade av alla dem jag ifrån dig fått. Min
 tanke sysselsätter sig dagligen med dig och dina vänner, men
 måste skapa sig för tillfället de skådeplatser och de scener, vari

den skall försätta de handlande. Allt ting vimlar kaotiskt. För dig såsom huvudperson får jag ingen fast fot, ingen operations-basis; ty himlen vet ännu *var* och *hur* du befinner Dig. Ja! jag kan säga, att jag nära ett år sökt och famlat efter dig, och mången vårvind, som under mina ensamma promenader framåt Uppsala slottspark mötte mig från söder, lockade mig nära till tårar, då jag i dem blott fann stumma hälsningar ifrån ditt hem det de överfarit, utan att kunna säga mig var de dig träffat.

Hälsa alla de förträffliga vännerna, *in corpore et membris*, från din

trofaste

A, T-s.

TILL K.A. NICANDER 13-17 AUG. 1831

Kärleksrike Broder!

[— — —]

Den sista Junii — som bekant — steg jag på Ångbåten Josephine, där jag inom få minuter fann mig hemmastadd och angenämt till mods i den krets, som utgjordes av Grevinnan Löwen, *Axel och Sven D^o*, Mams. Bahrman, Frese, Zachrissons Far, Mor och Dotter. Den sistnämnda är en täck och riktigt levande unge, som lätt kunnat, i förening med *solen i kräftan*, stegra temperaturen i kropp och själ till kokpunkten, om jag varit hälften så gammal som jag var den dagen, och ej sett så mångt lika snällt människobarn förut. Även Fadren fann jag, åtminstone för tillfället, mera komfortabel, än jag hört honom av mången beskrivas. I de åtskilliga språklådor han drog ut ur sitt inres *fatabur*, under denna förmiddag, fann jag ingen ting annat än redbart vett och förstånd. Han ville ingen enda gång stångas. Modren stickade bomullsstrumpor, och det lika kvickt som hon smågnabbades med dottren och vem som helst. Gre-

vinnan Löwen var godheten och hjärtligheten själv. Mams. Bahrman var hemsjuk ifrån början till slut, jämte de övriga krämpor varav hennes själ och kropp länge lidit. Hon syntes mig som månan i nedanet, och väckte mitt medlidande deltagande. Frese talade i förtroende, mycket både ledsamt och lustigt; Axel smackade immerfort på en cigarr; Sven gjorde puts; den övriga massan av persons muta: blängde, bligade, lyddes och viskade åt och över oss, såsom de enda tongivande för dagen och på stället; solen stekte; skovlarne brusade; båten sköt fart; stränderna skuttade baklänges – ett tu tre räckte sig Strängnäs torn opp över fjärdarne, och manade dem som skulle landstiga att samka i ordning sitt pick och pack. Ännu några minuter – under vilka på de debarkerandes anleten målas en viss oro och beklämning, som måtte vara släkt med soldaternas kanonfeber – och straxt var trappen på fartyget i full demelé med den på den trånga bron skockade massan.

[— — —]

Juliidagarne 4–28 flögo bevingade fram, men med gåsvingar, nära jordbacken, kacklande idel fadäser. Ty i Eskilstuna finnes visst som annorstädes folk av vett och hjärta; men jag kommer mig så sällan före att uppsöka dem, och till straff uppsökes jag i stället av varjehanda platitudinärer, vilka genomdränka mig med så mycket vatten, att jag sluteligen känner mig osmaklig både för mig själv och andra bättre danade naturer. Värst av allt är den verkeligen goda Eskilstuna-punschen, vilken fräter på både kropp och själ, så ofta man känner tvånget av ett med ens lynne dissonerande sällskap, och ej får tillfälle att låta dess spiritus utveckla sig i en fri jovialitet. Därföre har jag också mått miserabelt största delen av månaden, och endast då funnit mig väl, när jag i fred fått vandra opp och ned i min Mors 80 alnars långa lönnallé, eller i prästgården stärkt mig med något cordial av den makalösa Gubben Wallquists samtal. Tvenne utflykter åt landet gävo mig även åter åt mig själv. Först till Väsby, en

mil härifrån bakom Torshälla, vid en lugn vik av Mälaren. Stället besittes av Kgl. Sekreter Nybohm, Ekmarckkarnes morbror, och är mig outsägligen kärt såsom min tuåriga vistelse-ort den tid

»Då morgonens dagg låg på livet kvar«,

då mjölken i ådrorna förbytte sig i frisk och lätt blod, då jag, med ett ord, var 14–16 år. [– – –] Av en viss underlig skygghet har jag ej vallfärdats till detta mitt hjärtas Loreto på ungefär 12 år, fruktande att finna det i verkligheten för lågt nedsjunket under dess Claude-Lorrainska kopia i inbillningen. Även i år hade jag svårligen vänt mig ditåt, om ej Ekmarck och hans Fru med lock och pock, munteligen och per posto, hade tagit fasta på mig att möta dem där. Två stilla och fredsamma dagar tillbragte jag på detta ställe, som för mig synes vara ett motstycke till Ekhamn. [– – –]

Tidigt om morgonen efter min hemkomst, då jag nyss tänt min kaffepipa, och satt mig på min vanliga bänk under största lönnen i min Mors gata, färdig att börja en ny bok i Livius, stannade en schäs utan för grindarne, och lilla Alfort kom pisk-beväpnad uppföre allén. »Tag av dig gröna tofflorna och ett par stövlar på, så fara vi ut till Lundby« – så lydde hans makt-språk. Sagt och gjort. Vi foro ut till Lundby. Lundby är en sätesgård en mil från staden i motsatt riktning mot Väsby. Där bor på flere år ingen ägare, av det skälet att ingen ägare finns: Kongl. Majt är som bäst sysselsatt, att med en tunna krita räkna ut närmaste släktingen och arvtagaren efter sal. Stallmästar Bure, och kalkylen tyckes höra till analysis infinitorum h. e. till de analyser som aldrig ta slut. Under tiden residerar där Landsmannen Poignant, förmodligen ej alldeles okänd av dig sedan nationskalaserna; ty någon vidare beröring med honom i Uppsala tror jag knappt att Du, mer än jag, haft. Mannen förbliver som det synes student till hull och hår i all sin dar, ehuru han här spelar rollen av Frälse-kamrer. Trevlig och livlig är han,

och ser ytterst gärna, att någon eller några komma ut till hans ensliga residens, för att med honom njuta av de *res nullius*, som han förvaltar. Vill man få ett *kompendariskt* begrepp om Rekarne, så må man resa hit. Stället är på stället själva torrheten: det ligger instuckt djupt in i barrskogen, och urgamla tallar slå en *kordong* i halv cirkel kring gården tätt invid knutarne: man letar i början förgäves efter ett lövträd. Har man hunnit inom grindarne, så ser man plötsligt en vidsträckt slätt öppna sig åt baksidan, med gråljusa byar besådd på de nakna höjderna. Kommer man änteligen högst upp på gårdsplanen, så – hast Du mir gesehen – ligger straxt inunder dig en den täckaste blåa insjö, med en brant strand av allehanda träd prunkande till höger, saftiga ängar till vänster, en lurvig ekholme i fonden, bakom vilken sjön förlorar sig i ett obestämt fjärran, och blandar ihop sig med den större sjön *Bårsten*. Ute på fjärden kryssade en *speljakt*, matt och orklöst, liksom den känt sig plågad av den starka värman – (dagen, d. 14 Julii, var ej bland de minst hetsiga i denna sommar). »Se där far Poignant!« ropade Alfort, och riktade ut åt sjön ett skott ur sin lilla *tättingbössa*, vilken alltid följer honom på hans lantfärder. Båten förstod rätt väl den enstaviga interjektionen, som knattrande mångdubblade sig från skogarne och bergen: årorna kommo i gång, farkosten lade till bryggan, och upptog oss i sitt sköte, bredvid Residenten och en ung *Grenadjär-Officer*. Hela dagen förflöt i och på sjön – man seglade, metade abborrar, sköt ett par änder och en beckasin, badade *tvenne resor* (alla utom Medicinaren voro starka simmare) och fägnade oss litet imellan med innanmätet i en stor korg, *spickemat*, andstek och smultron: ej heller var man alldeles utan studentsång och flöjtspel, dispyter och *husmans-jocus*. I solgången foro vi förnöjda hemåt, genom den av höångor impregnerade ljumma aftonluften.

[– – –]

Lördags e.m. foro vi till *Söderköping*, och togo in hos Papa Tranér, vars prästgård ligger på den minst otrevliga fläcken av detta smutsiga näste. Gubben var mycket föråldrad: av långvarig krasslighet hängde han knappt ihop i fogningarna. Likväl *etalerade* sig hans stökande gästfrihet ganska livligt: han åt och drack själv till vår *föresyn* ända till illamående, och såg riktigt löjligt ynklig ut stundtals, imellan det han med yr munterhet och outtömlig pratsjuka verkligen roade oss. Det bor en *evärdelig* pojkslyngel under gubbfodralet, och gör de putslustigaste satsar under denna maskerad. – Söndagen utgjordes vårt sällskap huvudsakligen av Superintendenten Thyselius, hans måg Doktorn på stället Lagberg, Kanal-läkarne Axenborg och Edgren, utom kommande och gående *Colleger Scholæ* samt brunnsgäster – och på prat och mat, och annan traktering tog ingen ända.

Måndagen d. 8 Aug. tidigt om morgonen togo vi Professorn så gott som *per aures*, och satte honom in i vår vagn, för att vara oss följaktig ned till Fredriksnäs, *Presidenten Focks* egendom och *Mon Repos*, belägen 4 mil söder om Söderköping. Vägen dit gick genom en skön nejd, med duktiga höjder och frodiga dalar, i vilka eken dominerar. Vi voro oändligen välkomna såsom Uppsala bor i det forna Landshövdinghuset, och vistades där rätt nöjsamt allt intill tredje dagen: – en längre *sejour* hade blivit tröttande, i anseende till Presidentens rastlösa och tumultuariska gästfrihet. Sedan hans oro blivit inskränkt från ett stort län och från en hel *riksmagasinerings* vidlyftiga *stöksamhet* till en medelmåttig herregårds inhägnader, är han en riktig *Aeolus* i sitt hus, och blåser på en gång i 32 väderstreck. Han består av bara Vilja, vilken i var sekund utfärdar Ukaser: sex, sju befallningar utströmma ofta i ett sammanhang från hans finska tunga, stundom innehållande order och kontraorder i samma stöt, och mången gång kan ingen av alla sju exekveras. Hans *ögonmärke* och ögonfägnad tycks huvudsakligen vara den, att se en hop ben virvla som trumpinnar omkring sig – och däruti

består nästan den enda åttlydnaden av hans tillsägelser: var och en söker för övrigt att av egen instinkt eller **finthet** löpa den diagonal i det komponerade **parallelogrammum virium**, som en nödortfögt husordning kräver, och som sluteligen inbringar minsta **snubb** från enväldsherrens sida. –

Oss främlingar ville han varje stund föga på något positivt och verksamt sätt med sitt nya goda: man hade svårt för att i lugn och stillhet njuta och betrakta.

»Nej! säj mig då uppriktigt, mina egna vänner, är här inte obegripligt vackert. Kan man tänka sig något täckare än den här viken? där bakom till vänster löper den ut i öppna havet, och till höger går en annan vik in: Där lastar jag in ved. – Alexis! fort! lägg i land med stora slupen: – ta stalldrängen med dig: – herrarna ska följa mig ut på sjön – Domprosten ska veta, att jag säljer 800 famnar ved om året – Caroline! gå opp efter en hatt åt dig och följ med – Var fan ä Stalldrängen? – Caroline! du behöver ingen hatt: du kan ta sjalen över huvudet – vi far inte så långt. (Stalldrängen skicka' nådig Baron nyss att ta opp en häst åt Major Fris.) Nå! hå dj-n kunde han inte vara tillbaks nu? – hit du! som kör vatt-tunnan där – du ska ro. – Caroline! du kan bli hemma – ropa åt Hilda att hon kommer ner. – Vem tar emot vattunnan: kom hit trädgårdsmästare. – Si så! skynda dig lilla slinka: – du ska hålla Adjunkten resällskap – unga karlar vill ha unga flickor: domprosten och jag ä gamla och ska tala om det gamla. – Krångla nu inte i evighet med slupen – Jag var sakramentskat dum, som sålde min ved i våras för 4 **Rd** famnen; jag kunde nu i Sthm få 12, 13. – Men se! ä det inte de vackraste stränder. Där på vänstra strand har jag mina promenader: jag har byggt ett tempel. Ha Adjunkten varit vid tempel? hela den trakten heter Lugnet – det är det nya Lugnet. – Ro på litet friskare – hör ni inte vad jag säger! – Jag undrar vad det lider med den nya bron vid Flottsund: i höst kommer jag till Er och viger in henne. – Nej! sitt inte så nära kanten, Herr

Adjunkt! han är väl inte rädd för kött och blod – maka åt dig litet, flicka! du breder ut dig som en gammal fru.« m. m. m. m. m. m.

En afton hette det:

»Vad tycker Adjunkten om flickornas fortepiano? Är det inte god ton, säj? – Kom hit Julie och spela ett quatre-mains med Hilda? nej låt Adjunkten spela med dig – ni slarvar så mycke eljest – Var är Therese? hör på Therese! var har du gitarren? – spela gitarr och sjung någon ting! ha icke ni lärt er nya visor av Löjtnanterna?*) – Ha ni bjudit herrarne bär? – ta hit den där bär-tallriken – se här bjud Adjunkten – åt bigarråer Herr Adjunkt – jag tror de ä bättre än i Uppsala – Ja så! si så! slå nu igen klave-ret – ni får spela när vi spiset – tag litet brännvin Herr Dom-prost –

Allt detta skulle, om möjligt, ske på en minut; ty betjänten hade redan höjt sin röst och förkunnat, att bordet var serverat.

[— —]

TILL F.B. ULFSPARRE 7–22 AUG. 1833

Eskilstuna den 7 Augusti.

Käraste!

[— —]

Sörmländska utsikter ha i allmänhet något rentvättat och snyggt. Därtill bidraga dels de många vatten, som draga sig över hela landet, dels den styva lerjorden, som antingen bär ingen ting eller också en stark och frodig gröda, dels den [överflödiga](#) ängsmarken och den med lövskog melerade betesmarken, dels de bestämda bergshöjningarne, som ej duga till annat än att bära hög, tät och duktig barrskog. Tuviga ängar, åkrar med stripig

*) Ett par unga officerare, som lågo på stället såsom [fältmätare](#).

nödbrodssäd, låga och nakna stenbackar, enbuskhedar, marskog och vattubrist höra till de ifrån Mälarebassängen undanskjutna Upplands och Västmanlands bygder. Där dessa brister finnas i Sörmland, höra de till undantagen, och utgöra sällan några huvudbeståndsdelar i dess landskapsstycken. Julita- och Österåkersbygden är företrädesvis en bland dem, som kunna kallas städade. Hela trakten har någon ting utomordentligt fredligt, uppriktigt, nobelt, milt utan kryp och stolt utan skryt.

Vi följde Öljarens norra strand runt omkring, och läto landskapet stycke för stycke upprullas såsom i en *Camera Optica*: – man såg den livliga fågningen, som lindade sig likt en yvig midsommarskrans kring den stora, flata sjöns spegel, i många olika ställningar, grupperingar och *förkortningar*. Dessa ständigt förändrade aspekter av samma scen verkade på våra sinnen så, att samtalen innan kort alldeles avstannade, och den inre välmågan yttrade sig dels i ystra interjektioner, dels i ett beständigt sjungande eller gnolande på alla de visstumpar, som av gammalt lågo gömda i våra huvuden.

Vid sjöns nordöstra ända, där den utgjuter sig genom en å, som stilla och obemärkt, och liksom gråtfärdig lommar av från så täcka stränder bort åt Hjälmarens, mottog oss en tämmeligen lång och enformig skogsväg – och efter nio fjärdingsvägs fart från det vi lämnade Botten, stannade vi vid *Läppe* gästgivargård.

Sådana håll-ställen äro en resandes besvärligaste hållhakar, och bland de odrägligaste i sitt slag är Läppe. Man får alltid vänta där på hästar, och känna en dryg och dyrbar del av sitt liv fruktlöst förrinna, utan att pinan mildras genom någon ting, som kan kallas bekvämlighet. Att läsa igenom till punkt och pricka alla gratulationer på väggarna i bondstugan – att överskåda en, och två och tre gånger det på samma väggar fastklistrade galningsmåleriet i *Hoffbro-manéret*, föreställande Bonaparte, *Kungen*, *Oscar*, *Josephina* m. fl. – att konversera med näsvisa grisar och hönor, som följde efter benen på varje gående och kommande,

sågo honom stint i synen, och var på sitt tiggare-tungomål yttrade att de ville ha någon ting, samt för övrigt tycktes ha lika torrroligt på den snuskiga stenbacken, som vi – att räkna springorna i de gråa knutarne, och studera spindlarnes konst att ta flugor och knott – att observera den behucklade bondhustruns **edukations-handgrepp** med vissa **vinspolar**, som **trattade** med var hon gick, och gåvo ifrån sig arga läten då de ej fingo fast tag i hennes kjol – att stå tio minuter i sänder mitt på vägen, och titta än åt det ena, än åt det andra hållet, om ej möjligen någon åkande eller åtminstone vandrande varelse behagade visa sig, och genom ett nytt ansikte göra någon epok i det närvarande världs-stilstandet – – allt detta kan man icke just kalla vårt tidsfördriv (ty det syntes bidraga mer att förlänga än att förkorta tiden); men det var ändock vårt huvudsakliga göra. Ställets omedelbara och övermäktiga intryck var en ödeläggande bond-Upplands-känsla. Och likväl vistades man nu inom en socken, där så mycket vackert och ljuvligt innefattas – t. ex. den unga Grevinnan Bonde på Kjesäter, att ej tala om Säfstaholm med dess furstliga byggnader och anläggningar, samt dess betydliga samling av goda Italienska och Nederländska mästares målningar – vi voro nämligen i det stora och sturska Vingåker.

Två runda timmar dvaldes vi i skärselden, innan hovslagen och frustningarne av ett par **löshästar** befriade våra tankar och sinnen från all den vidrighet, som Läppefläcken inom och utomkring väggarne hade koncentrerad.

Bara vi vände stökigheten kring knutarne ryggen, hade vi straxt tillbaka vårt snygga Sörmland. Till vänster såg man ned i en djup ådäld med gröna breda stränder, och på andra sidan ån en massiv furuskog på en betydlig höjd. Ur en **ökstock** i ån avlossades ett bösskott, som repeterades i ett friskt skogseko – ett smakligt villebråd för örat – och en flock änder flög upp ur dalen. »Hej lustigt! – nu lever man igen« – ropade Gumælius, och svängde piskan ett par varv över hästen, som med skällande mage

satte av vad han kunde, fast ogärna. Den andra prat-säsongen började, avbruten av allt för få svenska folk-melodier av Gummælius. Samtalen hade ej heller några störande distraktioner att erfara av den yttre omgivningen på detta håll; ty de dekora-tionsförändringar vi från vår [frontloge](#) – schäsen – iakttago, voro få, fast intressanta. En fjärdingsväg vid pass ifrån Låppe kommo vi alldeles inom Hjälmarens attraktionskraft. Till vänster om vägen höjde sig berg och vild skog i flere avsatser – ty Sörmland gör på Vingåkerssidan starka bemödanden att utmärka sig från grannprovinserna, och vi hade nu själva lanthöjden över oss, vilken skiljer mellan de vattudrag som gå åt Hjälmaren och Mälaren, och dem som gå åt Östersjön. Till vänster sänkte sig jordmånen sakta mot den nära Hjälmaren, som flerstädes glittrade fram mellan den grannaste blandning av ekar, lönnar, lindar, almar, alar, aspar, björkar, [interfolierade](#) med hasselbuskar. Jag inbillade mig ibland, att jag åkte genom Nydals äng: på de flesta fläckar var lövverket ännu mera rikt och pittoreskt, än där. Så gick det ungefär en mil bortåt, nästan alldeles likformigt, genom Sofielunds och ett par andra herregårdars mark – och hela trakten fick av oss, efter min benämning, heta [Sudermanno-Nericia](#).

Men bäst man for och for genom denna gröna skymning, med omärklig höjning uppföre, öppnades inunder och framför oss ett omätligt flak, den vida Hjälmaren, dels med, dels utan vatten – ty det vattenlösa bredare stycket har även i hedenhös varit Hjälmare-botten: – detta var själva [Etter-Närke](#). Det kändes som att dimpa in i själva Intet: – jag just söp efter andan.

[– – –]

Närke är verkligen i många delar ett land för sig, och mera inom sig självt slutet, än både Sörmland och Uppland, vilka var på sitt håll fått en viss gemensam anstrykning av Stockholm, som genom ett omärkligt andeligt inflytande bidragit att undanfräta de skarpa kanterna av nationalitet. Närke har mycket karak-

tär, ej någon storartad, utan snarare tvärtom, men likväl med så skarpt tecknade drag, att man nästan vore färdig att avundas det sitt bestämda och pigga lynne.

De flacka, sank och av ihålligt regn-badd [vederdöpta](#) Lennäs by-ägor uppehöll oss ej länge. Lika litet ägorna till Seger-sjö. Stor lust att dröja på Prästgårds al-hage, och där beundras av åtskilliga långögda oxar och kor, hade vi icke heller – ty en ny och ganska färskblöt regnskur satte, liksom ett annat [vattverk](#), Gumælius piska i virvlande rörelse, ända tills vi hamnade vid Hjälmarens strand. Där stod så gott som i fotvatten den lilla, lilla Lennäs prostgård; och inom den stod vid ett öppet fönster [Pastor Loci](#), och strök, med huvudet vilande på vänstra axeln, ganska långa [stråk](#) på sin [viol](#). – Men på vår uppmaning att »nu gömma de ömma tonerna uti vederbörande fiollåda,« skyndade han ned att bjuda de gamla vännerna välkomne i sin trevliga boning.

Följande förmiddag lämnade vi den vänlige vännen och hans prästgård – åt sitt myckna vatten. Vi kommo överens, att ingendera av oss [Sudermanni](#) skulle vilja bo där nere i sänkan, med Hjälmarens så gott som över sig – ty den står så hög och hotande i horisonten, att man nästan är rädd för varje starkare nordanväder, vilket tyckes kunna vältra hela sjön över stället, och svälja det i en enda klunk. – I en särdeles lycklig stund foro vi våra färde: några minuters uppskov hade oundvikligen skaffat oss mycken blöta på halsen. Himmelen var runt omkring tapetserad i grått: – endast i [Zenit](#) var en högbå fläck lämnad öppen – denna, stundom utvidgad, stundom sammandragen, blev vår paraply för hela dagresan: regnskur gick tätt framför oss och regnskur tätt bakom oss, i flere omgångar, men på oss föll ej en enda droppe.

När man utvecklats sig ur de drypande albusksnåren nere i stranddälden, och från en smal bi- och by-väg tagit den stora och breda kungsvägen i besittning, försiggick en rask [Jullire-](#)

volution i själ och kropp. Rörelsen i en schäs, med en häst som bär lätt, är både ljuvlig och uppkvickande – det är som mitt imellan åka och rida. Vägens beskaffenhet i Närke, helst nu efter något regn, gjorde att man kände denna rörelse på annat sätt än i Sörmland. Där **nallar** man oupphörligt, även på den slätaste väg, och den elastiska granit-grunden ger i nerverna ett grynigt eftertryck – att ej tala om den myckna krängning som verkas av de myckna backarna. I ÖsterNärke finnes knappt någon backe, och hjulen löpte nu i den något upplösta skiffern, varav Närkes-vägarne bestå, liksom i talg, och meddelade åt kroppen ett visst estetiskt välbehag av **mjällhet**, ungefär likt det man erfar då man klipper i **snusbly**. Med denna sensation instämde även de andra sinnen sensationer. Ögat kunde knappt upptäcka ett enda hårt och vasst föremål. Hjälmarens låg till höger och vilade sig vingbred och lat: till vänster utbredde sig en oerhörd grön plan – ty nästan hela sträckan mellan Hjälmarens och Kvismarens (vilken gömde sig ned i marken, skymd av **fräkenbottnar** undan vår åsyn) utgöres av mer än en kvadratmils äng, vars hörn liksom utpekas av Lennäs, Askers, Norrbyås och Mellösa kyrktorn. Knappt en enda gran *stack* upp sina spetsiga former – spridda lövträd eller små lundar på upphöjda plättar fägnade här och där blicken. En gråsten av *vikt* var en sällsynthet. Luften kändes som ett varmt **imbad**. Åkerjorden var rödmyllig, lucker och fet – och av denna fetma, blandad med de oräkneliga hövålmarnes transpiration, ångade det ständigt en mild doft av **essence de mille fleurs**. Allt medvetande av torr, kall och sträv ofruktbarhet var försvunnen: – livsandarne agerade obeskrivligt tamt och sorglöst: – sekunderna skredo fram ej blott på längden, ej heller blott på bredden, utan ock på tjockleken, ty var och en medförde sitt gedigna kubik-innehåll av välmåga.

[— — —]

Från Resta kommo vi straxt in i en något mer höglänt och

lummig nejd, men ändå fullkomligt Närkisk. Allt var så **spakt**, så återhållsamt; men en återhållsamhet av en verklig **aurea mediocritas** eller äppelkaks-tjocklek. Själva tungomålet är nästan i egentlig mening ett *tungomål*; ty vi talte något med nästan varje bondpojke eller kvinnfolk, som vi mötte på den nu mera rätt livliga landsvägen – och alla utlätto sig med en organ, som tycktes **gimsa** på något gott, t. ex. fet svartmylla. Ett starkt åskregn hade varit vår föregångare kanske en halvtimma förut, och nu i solskenet skimrade varje löv av digra droppar, och den lösa mullen på jorden såg ut som den blivit insåsad med linolja. Vegetationen var ej så reslig, och smärt och styv, som i Sörmland, och förgäves sökte man efter det landets galanter, slokbjörkarna: eken hörde ej heller till överflödsartiklarna. Men alla lövträd voro riktigt lövträd, fylliga och trinda och knubbiga. Knappt kan jag erinra mig enbuskens existens; men väl här och där en **arre-buske**, vilken på andra ställen växer i ymnighet, och ger Närke ett så besynnerligt främmande utseende för nordbor. VästerHjälmar var nu vår trogna följeslagare, och tvärt över dem visade sig Myrö, Esplunda, Glanshammars kyrka med andra anonyma kännemärken av en tät befolkning. Den enda herregård vi på vår sida – så vitt jag minns – förbiforo, var Hjälmars-berg, vilket stod liksom litet näsvist på sin riddarhusbänk, och talade för sin något kala och kalla upplysning, i opposition mot de aristokratiska parkerna och den hierarkiska tornspiran norr om sjön. Där bor också Major Schantz, en av Närkes riksdags-adel. Detta och vad helst vi sågo, sågo vi liksom genom gröna **jalousier** och under tak, ändafram till Almby kyrka, som med sin lilla **kaplansgård** och andra små människoboningar ligger rätt lugnt i ett skogsbyn, och ser ut åt en bördig slätt. Där kommo vi riktigt ut i dagsljuset och som på gatan. Vimlet av mötande bondtrossar blev allt mer marknadslikt; och då vi åkte ut genom gärdesgrinden, sågo vi, på avstånd, stegra sig som ett Balkan, eller åtminstone som en annan

oöverstiglig balk, de präktiga Lekebergen, längs hela den nordvästra horisonten, med en skär ljusblå hy höljande all jordisk grovhet, och liksom förklarade till andeting. Vi upptäckte dem redan från Sörmlandshöjden dagen förut, som en molnrand, och under färden från Lennäs till Resta hade vi den framför oss oförändrad. Nu stodo dessa [resar](#) i en hast, genom en optisk illusion, liksom på en halv mils avstånd. Imellan oss och dem, tätt framför oss, och liksom en parodisk härmning av bergssträckan, stod det icke just högdragna, men desto mer långdragna och gängliga – *Örebro*.

[— —]

TILL F.B. ULFSPARRE 31 DEC. 1833 – 1 JAN. 1834

Eskilstuna den sista December kl. 8 f. m.

Käre Broder!

Visserligen kom jag att välja till resan den sötigaste och blöteste dagen bland de tio, som följde på den *stora* söteblötsdagen i veckan före Jul. Men oaktat det regnade, eller duggade, eller våtsnöade oupphörligen, så att de bägge [huvudpartierna, såväl Hatt som Mössa](#), ej blevo utan betydligt *inflytande* på de högsta ledamöterna, näsa, öron, m. m. och sluteligen bägge blevo lika odrägliga att dragas med, i anseende till sin odräglighet, så satt jag dock oändeligen torrskodd i sälskinns-pjäxor; och varghuden, härdad i så många grymma vargaväder, frågade ej mer efter litet slask än det som aldrig var – Besynnerligt nog blev föret med varje mil bättre, och bäst den sista. Det gick, ja! det ilade som finalen till [Beethovens D-durs Symfoni](#) i Operaorkestern. Inom tolv timmar korsades Mälaren fyra gånger – vid Eriksund, Häggeby bro, Mellansundet och Kvikksund: – och på sexton timmar var utan ringaste fjäsk och [påfortande](#) en väg av dryga tretton mil lyckligen tillryggalagd: – jag inträffade

nämligen på min mors gård med själva tolvslaget i natt, och inträdde i mitt rum med triumferande steg vid den storskrystande tanken – (du känner ju mitt egna manér att skryta) –: »man gör mig icke lätt slikt efter, att på så kort tid genomfara en så stor del av fyra Landshövdingedömen eller Län.«

[– –]

Kl. 3 e.m.

Jag ville gärna sova middag; men det vill platt inte gå – ögonen stirra på de snöpuddrade äppelträden och den svarta tornspiran – de se märkvärdiga ut båda två: de ha en viss art av något *je ne sais quoi*, som heter *Sylvester*.

[– – –]

Sedan den menlösa gyllene tid, då almanackan med dess *signaturer*, om sol, och måne, och djurkrets, och namnsdagar eller dagsnamn, utgjorde mitt dagliga studium – vilket var den tid, då jag ännu *netto* kunde stava ihop vad jag läste – har ordet *Sylvester* innefattat något eget fantastiskt. Likväl har det icke alla år yttrat sig med samma eftertryck, som nu i dag: jag kan icke bli det kvitt.

Vad betyder då *Sylvester* i denna *esoteriska* mening? Kan du säga mig det? Skall man gå lärt tillväga, och förklara saken etymologiskt? Man kunde – posito – säga så här: ordet karaktäriseras av följande bokstäver: det ensliga y, det gråskumma e, och det susande s; summa, en enslig skymnings-susning. Eller skall man upplösa ordet mera *Sten-Jans-mässigt*: *sylva* är skog, och *väster* pekar åt Amerikas avlägsnaste trakter; summa: känslan av att befinna sig i en skog vid en strand av Stilla Havet?

Saken kan låta höra sig, och visar åtminstone huru lydig etymologien är att följa med vart helst man vill, om man också vill det orimligaste. Nu vill jag verkligen något ditåt, fast jag ej finner tydliga ord och begrepp därför. Sensationen av *Sylvester*

har med sig någon ting på en gång kulet och husvarmt – hemskt och förtroligt – den slokande **vallmons** hy breder sig över de ting man tänker sig – inbillningen skapar sig landskaper, där solskenet är blekt och blyglänsande, med omätliga vatten, där vågorna utan vind fläktat sig själva i gång, med länder utan innevånare, men med högt och förståndigt gräs, som växer utan någon årstid, och samtalar inbördes genom vinkar – allt är halvslumrande och drömskt: livet är en **saturnalisk vila** – man är liksom i förgården till andarnes rike, från vilket stundom på långt, långt avstånd höres en röst: »kom! låt oss gå hem! det lider till yttersta natten.«

Året 1833 är på själva upphällningen; ty klockan slog nyss 10 för sista gången detta årat. – Tänk, om livets alla pulsar stannade kl. 12 – tänk, om det stora världsurets lod vore nedgångna till **odjupets** botten, och intet år 1834 vore att förvänta! –

Dock – en sådan tanke är en chimär. Vad som likväl är säkert, är, att någon gång en sista Sylvesterafton för **den sublunariska världen** instundar. Hur månne det då se ut här på jordbottnen? Vad namn månne *den* bära, vilkens lott det blir att gå här kvar som den sista människan, ensam och frusen, med huvudet fullt av alla **fyra Fakulteternas** visdom? – ty man vill ju påstå, att all mänsklig förträfflighet är i ständigt fortskridande. Vem det må bli, så blir det i alla fall en närmare eller fjärmare ättelägg till personer, som i denna stund vistas på jorden – och det kan ej vara så långt till dess. Ty huru långt är det väl – till exempel – till anno 100,000, för *den* nämligen, inför vilkens ögon och tide-räkning universum ej är stort annat än en regnbåge, där världs-kloten som regndroppar i blinken skimra och försvinna? –

Hör bara, hur bråttom Tiden har, att avsluta räkningen med vår lilla Tellus! Varje sekundknäpp gör en oersättlig minskning i det bestämda talet, och flyttar henne sex mil närmare sitt oundvikliga mål.

Hör, hur friskt det spånhugger på livets stora fruktträd, och hur obevligt Kronos vid varje hugg utropar till miljarder släk-

ten i världsrymden: »I ären ej mera till!« En sekund kommer, då det gäller *vårt* släkte, och dess samtida på andra orter i vintergatan. Måhända straxt därpå stimma i samma solsken andra slags tänkande *efemärer*, som minst av allt tänka på den bortdunstade mänskligheten, vars spår sorgfälligt igensopas av dödgrävaren Glömskan, eller göras betydelselösa för dåvarande forskares betraktelse. Men dessas världsdag går också ned, och över deras *duvnande* liv inbryter den yttersta natten. –

Den som visste, huru långt det *nu* i det hela är lidet! –

»Klockan är elva slagen« – ropar brandvakten här ute i Eskilstuna. Men det var ej svar på frågan – eller rättare, det var en gäckande ironi på frågan, som, sanningen att säga, är en absurditet. Det är blott utvändigt, som tiden har en visartavla: invändigt giva dess hjul, med sina *revolutioner*, blott ett enda uthållande svar: »det är evighet.«

– God natt! – –

[– – –]

TILL *J.H. SCHRÖDER*

Eskilstuna den 27 Martii 1836.

Bror!

I osäkerheten, som det *gemena* väglaget och vattuflödet vid Kvicksund förorsakar i själva postgången, skriver jag i dag på Stockholm, för att låta detta brev kappas med det jag i morgon sänder över Västerås. Att komma till Uppsala om Onsdag är mig omöjligt: i dag först håller jag begravning efter min salig Mor, jordfäster henne i Kyrkan eftersom hon icke kan få ligga i den *avlysta* gamla kyrkogården tillsammans med Man, barn, föräldrar och syskon. På den nya kyrkogården, som för 2 år sen invigd skulle hysa henne ensam bland hela sin vidlyftiga släkt, hade hon en riktig aversion, och den grav jag för henne lät

upptaga, stod andra morgonen överfull med vatten. Även av detta skäl har jag sökt att efterkomma hennes ofta upprepade önskan, att hennes ben måtte få ro i sina fäders grav, så nämligen, att jag om måndag afton flyttar hennes [avlevor](#) till förfädren i 6te och sjunde led, som legat förr i Torshälla kyrka, i Normanska släktgraven (min Mor hette Norman) men sedan förordning för några år sen utkom, att kyrkogrifter skulle igenfyllas, nedsattes i kyrkogården. Likagott – efter man nu för tiden är så rädd för döden, att man ej en gång unnar de döda att ligga i fred så hoppas jag dock, att hon skall i Torshälla ligga tryggare för profanerande härjningar än här i Eskilstuna. Ty här kan jag och min släkt säga att vi äre utrotade av jorden. Gamla mullen, den besläktade mullen är oss förmenad, och mina förfäder på andra sidan (på min Mors möderne) blevo för några år sedan ur Grauiska släktgraven utvräkt på kyrkogården och i benhuset, att vittra i luften ovan jord, att spolieras av snickare, som stulo deras ekkistor, – ja! det kommer den bittraste harm på mig, när jag tänker på, att min mor måste själv gå och hopsamla fragmenterna efter sina syskon, dem hon igenkände ända till svepningen, och med egen hand nedmylla dem i tysthet, för att undgå att tumlas runt omkring från tid till tid.

[Sed reprimam me, nec longius persequar](#) – av det jag sagt är meningen ingen annan, än att jag icke kan komma, dels för hinder på stället, dels för en omväg av flere mil på återresan, dels för det horribla väglaget till Uppsala förr än i slutet av veckan.

Hälsa Elof ifrån sina föräldrar, och säg honom, att Dr W. befann sig i dag raskt, att han var ute och gick i går flere gånger på Kyrkogatan.

Tuus

A Törneros.

TILL MELCHER FALKENBERG

Uppsala den 12 October 1836.

Gode Melcher!

Jag hade i dag hos mig Värmlänningar till inskrivning i [Album Studiosorum](#). En av dem skrev sig Melker Bellander, och jag blev för förnamnets skull vänligare stämd för ynglingen, jämte det jag tog detta som en aning och förebud, att jag den dagen skulle få se samma namn tecknat av en mera välbekant hand. Det slog mig icke felt. Jag fick kort efter ditt kära brev, och tillika den fågnaden, att du ännu ej är längre bort, än 7 mil, ifrån mig. Jag trodde förut, att du redan längesen styrt kurs långt bort åt södern, efter jag icke fick besked, vart jag skulle ställa mitt nästa brev. Dock – när detta mitt brev hinner dig, är du redan ett gott stycke på väg, och snart är åter det gamla långa svalget oss imellan befastat. Måtte vi med hälsa och munterhet uppnå Midsommaren, och inga hinder möta vår plan, att då personligen sammanstöta!

[— —]

Från Geijers, Herre och Fru, skall jag hälsa mycket: Frun och jag ha talt mycket om Dig: – det gör mig gott, att du fann henne i din smak; men det gör mig ont, att jag icke skulle få dig längre kvar, för att ännu mera initieras i denna krets, ävensom i andra, i vilka jag väl trives, Atterboms, Fru Silfverstolpes, [Landsh. Kræmers](#). Dessa äro nu mera mitt huvudsakliga umgänge, och mången höst- och vinterkväll flyter där högst behagligt bort, i lektyr och dispyter; de senare äro icke de minst intressanta, i synnerhet när det gäller viktiga ämnen. Hos Kræmers förekommer dock mera sällan denna [ockupation](#): musiken tar där övervikt, men så är den ock stundom av en kvalitet, som man icke på många ställen får höra, särdeles genom förrådets på goda Studentröster.

Nu tusende hälsningar och vördnadsbetygelser till alla vänner i Sörmland, Axel på Sjösa, och hans systrar, vilka personer intaga ett stort rum i min ständiga åtank och tillgivenhet, ty med dem har jag levat oförgätliga dagar, rika av vänskap och förtroende. Bland Skånska gynnare och vänner nämner jag ingen mer än Dücker, den ädle; de andra hälsar du i alla fall, och försäkrar om min tacksamhet för de sköna stunder de mig förr berett, samt om min föresats, att personligen inom året, om Gud vill, trycka deras hand. – Farväl min Melcher tills vidare, och innerligen, innerligen tack för brevet, som värmt mig åter opp, liksom vore jag 12 år tillbakagången ned åt ungdomen. Lycklig resa! och skriv snart till

Din

trofaste A, T–s.

TILL **MAGNUS HELLBERG** OMKR. 10 JAN. 1837

Käraste Broder!

Du tror visst, att jag har sjunkit, och därtill har du dina stora anledningar; men si! däruti har du dock helt och hållet orätt; ty jag dykte opp i måndags kl. $\frac{3}{4}$ till 5.

Trött av Terminens mödor, ja! vedermödor, vilka räckte ända in till själva dagen för Julafton – och de hade väl räckt ännu längre, om jag icke **tagit mitt parti** – satte jag mig i en släde, i min födslostund (det vill säga den 24 Dec. kl. $\frac{1}{2}$ 4 e.m.) och for ut till Alsike Gästgivargård. Där var allt slädföre tvärt slut. Vad var att göra? Man måste taga sig fram på sätt som ske kunde, d.v.s. på en Upplands Bondkärra – vagn fanns icke – och av **8kantiga hjul** skakas och ristas fram ännu 3 fjärdingsväg, till Ekhamn.

Det luktade Jul redan i farstun, d.v.s. saffran och kanel. Det hördes hur det prasslade i köksspisen, och slamrades i mortlar.

»Gott«, tänkte jag, »man vet också här, att det är Jul en gång om året, ehuru innevånarne slagit sig på eremit-livet.« Vid inträdet av min varg-skinnpäls i den gamla, mörka, kalla familjepor-trätt-salen, mottog mig husets nya hund, allt för litet gästvänligt; men som han för sin ungdoms och oerfarenhets skull lika litet sett någon varg, som någon A, T-s, hade han nog respekt för oss bägge, för att icke rusa på oss. Vi begåvo oss därför alla tre – hund, varg, och Jag – in till höger, till [Baron själv](#), att han måtte bli fredsdomare oss imellan. Två ljus stodo mitt på bordet, och Baronen mitt på golvet, rökande på en ny pipa. Han gjorde och sade ingen ting mer att börja med, än att han pekade först på den nya kakelugnen, i vilken brann en förtroligt språkande – eller på bondfolkets tungomål – sprakande granvedsbrasa – se'n pekade han åt en annan sida, på en ny stor bokhylla, och på ett nytt verk i 50 volymer, som nyss anlänt från England, och kostar 160 Rdr B^{co}.

Att jag var välkommen, behövde han icke säga; ty eljest hade han icke skrifteligen inviterat mig. Att här glammades överljutt, förstås också, då vi ej sett varann på 1/4 år. Snart kom bud till te. Man steg in till gamla Änkefriherrinnan, som satt fastlåst av gikt i en länstol, och assisterades vid Tebordet av en släkting Mams. Aurora Berndtson, till allmän vederkvickelse och läskning. Den bästa vederkvickelsen var för mig en [morlande](#) känsla i kropp och själ, en känsla av att vara i ro, och behöva tänka på ingen ting till morgondagen.

För resten gick det till på vanligt julvis – lutfisk, sötgröt, gristek och tårta, gott Falubränvin och det yppersta öl på köpet, och därunder hembryggda samtal, till vilka ej behövdes hämtas kryddor långväga ifrån – man befann sig med ett ord på landet, och i fredens hemvist. Midnattstid, vilken på Ekhamn infaller kl. 9, blevo husfolket något tystlåtna och gäspande – jag visste då vad kl. var slagen, tog god natt, tog sen ett par av de nyssnämnda 50 volymerna, och vandrade upp till andra byggningen

i den vanliga spökkammaren. Där låg jag själv och spökade, utan tillhjälp av andevärlden, tills min och andras välbeställda och välställda [stekrovors](#) midnattsstund var kommen, och i en god sömn glömde jag Uppsala och mig själv och [Hela touten](#).

Hela den sista veckan av år 1836 levde jag här i en total stillhet; man skulle till och med kunna säga stiltje; ty livet stod på samma fläck – jag var ej en gång med foten utom gårdsplanen. En annan skulle finna detta ställe och detta sätt att leva något söcknigt, också är den nämnda släktingen, som ännu befinner sig i glädjens ålder – hon är 26 år gammal – föga belåten med denna [indragenhet](#). Också skulle här annorlunda ha sett ut, om partiet mellan Ulfsparre och [Mams. Lithander](#) gått i lås: då hade här hörts musik dag och natt; och fläng av besök och kontrabesök, bjudningar och kontrabjudningar skulle säkert vänt upp och ned på den nu så stumma och [tarvliga](#) levnadsordningen. Det enda avbrottet på hela veckan inträffade en eftermiddag, då den nya kyrkoherden med Fru, Mor, Syster och Svåger kom – mo hit på besök. Han heter Ekeberg, var förut [Collega Scholæ](#) i Gävle och tillika [Director Musices](#) vid Gymnasium och Skolan, spelar själv galant fortepiano och fiol, och har en fru, som han väl inövat till sång. Som nu Ulfsparren har ett förträffligt fortepiano, och jag tagit med mig en hop [musikalier](#), så drog man på hela aftonen ända till kl. 10 med sång och quatre-mains. Nyårsdagen bevistade jag och Ulfsparren samt Mams. Aurora ett Julkalas i Prästgården. Pastoratets Herrskaper och Ståndspersoner, ävensom en och annan Prästfamilj från grannsocknarne voro här tämmeligen talrikt samlade. Man åt och drack rundeligen, talade lantmanna- och prästmanna-politik – d.v.s. om lantushållning och [Pastorallagfarenhet](#), samt ortens nyheter, och kl. 7 el. 8 for man hem, belåten å ena sidan med att ha gjort ett inhugg i den dagliga levnadens enformighet, å andra sidan att åter komma hem i lugnet. Ty ett julkalas på landet utan dans vill ändå icke ha sig rätt, även för den som själv är ur

dansen. Genom en besynnerlig, och allt för litet lantlig, arbetsfördelning, anställdes på samma Prästgård, Tisdagen, dans för den så kallade ungdomen. Även vi voro bjudna därtill; men Ulfsparren, som aldrig är gärna borta på lustbarheter, sade rakt nej: även jag hade ingen lust att fara bort **enkannerligen** för att sitta en hel natt såsom **spektatör** av hoppande figurer, och åhörare av klockarviolen, då jag ej hade att påräkna sällskap av flere lika ålderstigna personer som jag. Mams. Aurora fick fara ensam med en Fröken Liljesvärd, som kommit till Ekhamn på några dagar, och vi karlar sutto hemma för att hålla den allt mer och mer illamående Friherrinnan sällskap. De unga kommo hem först kl. 9 på morgonen, fulla av förtjusning över nattens myckna nöjen. En Karavan av 8 unga Magistrar och Kandidater, **införskrivna** till Vassunda Prästgård på vinst och förlust, alla okända i huset utom en enda, hade medfört ett rikt förlag av munterhet och upptåg. Jag blev halvt ångerköpt, då jag hörde beskrivningen och namnen på dessa muntergökar; ty jag känner dem alla, och deras förmåga att så väl sjunga i kvartett, som spela spektakel. Men saken kunde ej ändras, och jag tröstade mig lätt med den vissheten, att jag väl får se och höra dem här i Uppsala. Men nu kommer sista akten. Onsdagsmorgonen låg Friherrinnan till sängs i gruvliga giktplågor – Fröken Liljesvärd, redan **bekajad med** snuva sedan en föregående bal, anfäktades av Influensa och spasmer, förmodeligen av för mycket dansande och drickande – Pigorna hängde icke ihop av Influensa och lågo skiftevis till sängs – Doktor Wistrand måste ut från Sigtuna, och han körde Ulfsparren själv i säng, Trettondedagen; även han greps häftigt av Influnsan – Influnsan fick jag, och låg hela Lördagen – influensan fick Mamsell Aurora och lades ned Söndagen – – in summa: hela huset var ett sjukhus. Jag, som ändå var bäst, åtminstone otåligast för att ligga, gick som en skugga fram och åter, utan att kunna göra annat än onyttiga frågor: »hur står det till?» Slutligen Måndags e.m. tog jag ett djärvt

steg, satte mig i en släde mitt under feber och svettning, för att icke ligga det redan tillräckligt belastade huset till last, och rut-schade in till Uppsala. Experimentet lyckades förträffligt; ty jag är nu nästan alldeles frisk, åtminstone friskare än de flesta andra i staden, som hosta mig till mötes var jag råkar dem, eller ock råkas de icke alls, emedan de hysas av sängen. Så allmän är epidemien. Gud låte den ej vara ett förebud till ännu värre ont. Ty Koleran går på sidan om oss – i Norra Tyskland (Berlin) och i Polen.

[— —]

Nu slutar jag med tusen innerliga hälsningar till din goda Charlotte och Selma, Farbror Alström, till Fru Ekvall, Holms, Alfort och andra goda vänner, som med närmare deltagande minnas

Din

trofaste vän och broder

A, Törneros.

Kommentarer och ordförklaringar

Adolph Törneros var en i högsta grad skrivande person, men tycks inte ha lidit av den författarfåfånga som tar sig uttryck i viljan att skriva ett antal böcker eller att regelbundet låta det egna namnet synas i tidningar och tidskrifter. Hans akademiska produktion är knappast omfattande; den sidan av hans verksamhet bestod till stor del av undervisning och handledning. Uppsala universitetsbibliotek förvarar hans föreläsningar, översättningar och studier i klassiska ämnen. Hans egentliga författarskap – för titeln författare förtjänar han sannerligen – är knutet till privatsfären snarare än offentligheten, till handskriften snarare än boktrycket. Det är inte bara Törneros stilkonst som gör hans omfattande brevproduktion litterär: en svit brev kan haka i varandra och bilda en sommarjournal eller reseberättelse; brev till skilda adressater kan återge samma händelser, och brevskrivaren citerar t.o.m. ibland sig själv. Detta att vara uteslutande brevskrivare och dagboksförfattare gör inte Törneros unik i svensk litteratur, men placerar honom i en liten exklusiv krets varur namn som Johan Ekeblad, Märta Helena Reenstierna och Malla Silfverstolpe kan nämnas.

Samtiden uppmärksammade den litterära kvaliteten i Törneros brev; även om de inte alltid var direkt avsedda för det, lästes många upp i vänkretsen och blev på tidstypiskt sätt halvoffentliga. Redan två år efter hans död utkom också det första urvalet av breven, verkställt av Erik August Schröder och utgivet på Uppsalaförlaget Leffler & Sebell. En andra del (1842) innehöll ett urval dagboksanteckningar och en levnadsteckning av P. D. A. Atterbom. Dagböckerna är idag till stor del förkomna. Schröder censurerade breven av hänsyn till ännu levande personer, men räddade mycket som annars skulle ha gått förlorat. 1891 följde ett större urval, gjort av Richard Bergström. 1925 gav

John Landquist ut den första moderna upplagan i två band; han stödde sig på sina båda föregångare, liksom Bergström behövt stödja sig på Schröder då brev som denne tryckt sedermera försvunnit. Landquist korrigerade tidigare utgivarmisstag, kommenterade texten, särskilt med personuppgifter, och lade också mycket nytt material till den kända mängden brev. Det största och noggrannaste utgivningsarbetet gjordes därefter för Svenska Vitterhetssamfundet av Nils Afzelius; i nio häften som bildade fyra band utkom *Brev och dagboksanteckningar* mellan 1952 och 1960. Sigfrid Siwertz skrev en av sympati och insikt präglad minnesteckning år 1960, vilken utkom i serien Svenska Akademiens handlingar.

Det var Afzelius avsikt att till sin utgåva sammanställa en utförlig kommentar, liknande den han utarbetat till ett separattryck 1932 av breven till Karl August Nicander från sommaren 1825. Arbetet avbröts av hans död 1970, och i skrivande stund sitter Torkel Stålmarch med uppdraget att till sist ge Törneros brev den inramning de förtjänar. Förtjänar och behöver – för den komplicerade redaktionella situationen, med enskilda brev och hela brevsviter vartill original saknas, motsvaras av att Törneros språk, levande och lättflytande som det är, ändå innehåller många ord och uttryck som med åren kommit ur bruk, liksom naturligtvis breven nämner föremål och sakförhållanden som inte längre existerar.

Per Wästbergs urval för denna volym följer i första hand Afzelius utgåva, och där brev saknas hos honom har texten hämtats från Landquist. Afzelius hänvisar i sådana fall, då originalbreven inte varit tillgängliga för honom, till sin ofärdiga kommentar – rimligen hade han för avsikt att i den lägga fram den bästa möjliga versionen av dessa brev. Principen för föreliggande utgåva, liksom för övriga i Svenska Akademiens klassikerserie, är mindre sträng än den Afzelius upprättade: texterna skall kunna citeras i litteraturvetenskapliga och idéhistoriska

sammanhang, i filologiska sammanhang däremot endast i begränsad utsträckning.

I utgåvan anges varje brev adressat redaktionellt med kapitäl före brevets huvudtext. Törneros egna dateringar och hälsningsfraser har bibehållits även då inledningsstycket inte ingår i urvalet. Uteslutningar markeras på sedvanligt sätt med tre tankstreck inom hakparenteser; de avser inledningen eller avslutningen av ett stycke i originalet utom då de står på egen rad, i vilket fall de markerar uteslutning av ett eller flera hela stycken. De fotnoter, markerade med asterisker, som finns till breven är Törneros egna och deras textgrad har därför inte minskats.

Nils Afzelius återger breven med största möjliga originaltrohet, vilket innebär att även skiftande stavning och namnformer återges. Landquist såg behovet av att göra Törneros tillgänglig för en modernare läsekrets och valde att nystava texten. I enlighet med riktlinjerna för Akademiens klassikerutgivning har stavningen också moderniserats i föreliggande urval; rättesnöre har varit senaste upplagan av Svenska Akademiens ordlista. Dessutom har stavningen av de av Törneros flitigt använda franska och halvfranska, latinska och latiniserande ordformer normaliserats. Inga ingrepp har däremot gjorts då det gäller böjning, interpunktion, bruk av versaler eller särskrivning av sammansatta ord. Texten har härigenom blivit avsevärt mer lättillgänglig för en modern läsare, samtidigt som den tidsfärg i lätta akvarelltoner kvarstår som är en av de mest tilldragande kvaliteterna hos Törneros.

Kommentarerna och ordförklaringarna följer den norm som gäller för serien. Deras uppgift är främst att underlätta för läsaren att tillägna sig texten, att ge omedelbara översättningar av ålderdomliga ord och att kortfattat förklara syftningar och anspelningar. I något fall pekas en stilförlaga ut, och källor till förekommande citat anges; latinprofessorn Törneros var relativt sparsam med romarcitaten, men latinska fraser och uttryck

är en naturlig sak för honom att använda. Det är uppenbart att han alltid hade en bok med sig i schäsen och att de senaste romanerna och diktverken låg på hans sängbord var än hans tillfälliga nattkvarter var beläget. Den lektyr han refererar till är oftast tysk eller engelsk, medan hans eget språk huvudsakligen tar färg av franskan. Det är ett kvardröjande 1700-talsdrag som han för med sig in i 1800-talsromantiken. Omnämnda författare, liksom personer i Törneros umgängeskrets, ger kommentarerna kortfattade upplysningar om. De viktigaste namnen återfinns sist i boken i en personförteckning.

Törneros ordförråd är mycket rikt, liksom hans stil är beundransvärt smidig och rymmer en stor lekfullhet – ofta i den älskade Laurence Sternes anda – även i långa och komplicerade meningsbyggnader. Humanistprofessorn visar sig ha kunskaper om och ha hämtat glosor från astronomi, matematik och jordbruk, militärväsen och geologi, liksom han inte bara utnyttjar den grekiska och romerska mytologin utan även den fornnordiska. Den ordlista som följer efter kommentarerna förklarar återkommande ord och termer. Svenska Akademiens ordbok innehåller många belägg från Törneros; i flera fall har en betydelse sin enda förekomst hos honom, vilket säger något om graden av hans ordglädje och den obesvärade språkliga uppfinningsrikedom han ådagalägger i breven.

Allt detta har gjort arbetet med att etablera text och skriva kommentarer för detta urval lika svårt som givande och roligt. Bo Svensén, redaktör för serien Svenska klassiker utgivna av Svenska Akademien, har med sina kunskaper i latin och grekiska liksom sin osvikliga språkkänsla och sinne för konsekvens vad gäller kommentarernas utformning varit till största hjälp. Jag tackar vidare särskilt Elisabeth Mansén. Hennes avhandling i idéhistoria behandlade Uppsalaromantiken, och hennes kunskaper om personer och tidsförhållanden har varit ovärderliga.

I. BREV 1822–1825

- 5 *Sjösa*: Slott norr om Nyköping tillhörigt släkten Löwen.
Fredrik: Fredrik Bernhard Ulfsparre (1802–62), kammarherre; vän och f.d. elev till Törneros.
Junii: Törneros skriver oftast månadsnamn i latinsk genitiv.
Axel: Bror Axel Löwen (1807–67). Törneros var informator åt honom på Sjösa.
rolig fart: 'lugn färd'.
Bruken: här 'järnbruken'.
någon illistig frestare [...] kunnat [...] föra oss på ett mäktat högt berg etc: Anspelning på berättelsen om hur Satan frestar Jesus i Matt. 4:1–11, jfr Luk. 4:1–13.
par-tout: (fr.) 'ovillkorligen', 'till varje pris'.
- 6 *florsbuva*: Tunt dok, även bildligt med betydelsen 'lätt berusning'.
Sysis grotta i Polyfem och Markall: Sysis grotta är en lokal i sago-spelet »Fågel Blå« (i dess första version från 1814) av Per Daniel Amadeus Atterbom (se komm. till s. 13). Den anges vara rysligt dekorerad och upplyst av en sol av bergkristall. Polyfem var en tidskrift som utkom 1809–12 och i vilken Atterbom medverkade. »Markalls sömnlösa nätter« var en satirisk, anonymt utgiven kollektiv skrift från 1820 (en andra del följde 1821). Atterbom ingick i dess redaktionskommitté, vars flyttbara mötesplats kallades Polyfems grotta.
omina: (lat.) 'varsel', 'förebud'.
langweilig: (ty.) 'långtråkig'.
Ekhamn: Herrgård nära Skokloster vid Mälaren tillhörig släkten Ulfsparre.
Stygen: Styx, floden som utgör dödsrikets gräns i grekisk mytologi.
kria-gås-vinge: En kria är en uppsats, av vingfjädrar gjordes gåspennor.
kätkborgerlig: 'brackig'.
troglodytisk: 'grottmänniskoliknande'.
mätte: här 'kanske'.
- 7 *förlag*: 'förråd'.

Ixions-hjul: Den grekiska mytologiska gestalten Ixion är i dödsriket fastkedjad vid ett evigt snurrande bevingat solhjul som endast hejdas då Orfeus spelar.

hybble: 'kyffe', 'koja'.

Postero die: (lat.) 'Följande dag'.

Historisk Handbok: Här avses möjligen »Historisk handbok för fruntimmer« av Karl Friedrich Becker (1777–1806), vilken utkom i översättning och bearbetning av J. E. Angelini (1779–1807) i 10 volymer under åren 1804–14.

Er. Aug. Schröder: Erik August Schröder (1796–1849), professor i teoretisk filosofi i Uppsala, utgav 1840–42 det första urvalet av Törneros brev.

et monstratis variis curiosis: (lat.) 'och sedan skilda märkvärdigheter förevisats'.

Wouberman: Philips Wouberman (1619–68), holländsk konstnär.

Direktioner: 'riktningar'.

artigt: här 'vänligt'.

8 *alnar*: En aln är ett äldre längdmått om ca 60 cm.

rapportando: 'meddelsamt'.

kalesch: En fyrhjulig lätt vagn.

kibitka: En rysk fyrhjulig täckt vagn, som ofta användes för fångtransporter.

Palmblad: Vilhelm Fredrik Palmblad (1788–1852), förläggare, författare och professor i grekiska i Uppsala.

chargerade: här 'belastade'.

9 *atræ curæ*: (lat.) 'mörka bekymmer'. Citat från den romerske skalden Horatius (65–8 f. Kr.).

kreischten: (ty.) 'skrek'.

Menlösa: 'Oskyldiga'.

fjärdingsvägs: En fjärdingsväg är en fjärdedels gammal mil, 2 672 m.

marskog: 'snårskog', 'förkrympt skog'.

madame: här 'hyresvärdinna'.

Melcher: Melcher Georg Falkenberg (1798–1867), militär och vän till Törneros.

gröna plan: här 'gräsmatta'.

cirkumvallationslinje: 'omgivande befästning'.

Vitterbet: 'skönlitteratur'.

- Jean Paul*: Pseudonym för Johann Paul Friedrich Richter (1763–1825), tysk författare.
- Franz Horn*: Franz Christoph Horn (1781–1837), tysk författare och litteraturhistoriker.
- 10 *Vitalis*: Pseudonym för skalden Erik Sjöberg (1794–1828).
- Bouterweks Estetik*: Friedrich Bouterwek (1766–1828) var tysk filosof; hans »Aesthetik« utkom i Leipzig 1806 och i omarbetade upplagor i Göttingen 1815 och 1824.
- Lindfors Lexikon*: »Fullständigt svenskt och latinskt lexikon« (1815–24) av Anders Otto Lindfors (1781–1841), professor i Lund.
- Ciceros Epistlar*: Den romerske författaren Cicero (106–43 f. Kr.) är känd för sina brev, tal och filosofiska skrifter. Törneros utgav 1828 hans verk »De legibus« ('Om lagarna').
- Afzelius*: Per Wilhelm Afzelius (1797–1846), biblioteksman i Uppsala.
- flue de bouche*: (fr.) 'ström ur munnen'.
- stå boken mot*: 'stå emot'.
- 11 *hurrande*: 'yrande', 'virvlande'.
- urväder*: 'oväder'.
- Tegnér*: Esaias Tegnér (1782–1846), skald.
- discurrerades*: 'samtalades om', 'diskuterades'.
- kommo åter å bane*: 'kom på nytt upp'.
- inkuttrad*: 'insvept'.
- kapprock*: 'lång ytterrock'.
- beau och mauvais monde*: Det franska uttrycket *le beau monde* betyder 'societeten', ordagrant 'det vackra folket'; *mauvais* betyder 'dålig' och *mauvais monde* är alltså de som inte tillhör societeten.
- förbudsedlar*: här 'föranmälningar'; eg. listor med förbeställning av hästar på olika skjutshåll längs resvägen.
- orlovsedlar*: 'arbetsbetyg', 'vitsord'.
- 12 *belletristisk*: 'skönlitterär'.
- gjort upplag*: 'lagt upp förråd'.
- hamn*: 'skepnad'.
- Kämpavärlden*: 'jättarnas värld'.
- 13 *Gumelius*: Gustaf Wilhelm Gumælius (1789–1877), skald, präst, riksdagsman.
- Atterbom*: Per Daniel Amadeus Atterbom (1790–1855), förfat-

- tare till bl. a. versdramat »Lycksalighetens ö« och postumt utgivna resebrev från Tyskland och Italien.
- Zephyr*: Västanvinden.
- sibilerar*: 'viskar', 'läspar'.
- Geijer*: Erik Gustaf Geijer (1783–1847), skald och professor i historia i Uppsala.
- ägna*: här 'passar'.
- flärden*: 'den ytliga prakten'.
- 14 *sin historia*: Geijer utgav »Svenska folkets historia« i tre band 1832–36.
- tryckeriet*: Akademiska boktryckeriet, som ägdes av Palmblad.
- B^{co}*: Förkortning för *riksdaler banco*.
- Riksgäld*: Kortform av *riksdaler riksgäld*.
- Ekmarck*: Jon Ulrik Ekmarck (1794–1830), universitetslärare.
- digerera*: 'smälta'.
- movera sig*: 'rör sig'.
- Baron Carl*: Carl Axel Falkenberg, bror till Melcher.
- 15 *recipienten*: 'behållaren'.
- skedvattensböljor*: Skedvatten var utspädd salpetersyra, som användes för att pröva och skilja metaller åt.
- Eloquentie Professorn*: 'professorn i värtalighet'.
- approbation*: 'godkännande'.
- Konsistorium*: Konsistoriet var äldre tiders universitetsstyrelse.
- avla prov*: 'ta akademiska examina'.
- 16 *maskfrat*: Smulor från gnagande insekter och larver.
- världsväkning*: Bröllopet den 9 mars 1824 mellan Carl Falkenberg och Axel Löwens syster Anne Sophie Löwen (1805–86), som Törneros ofta benämner »friherrinnan«.
- skära*: 'rena'.
- Härliga namn*: Törneros syftar på tilltalsordet *broder*.
- 17 *nominal-bröder*: 'bröder till namnet'.
- vinsten [...] att hatten något senare blir luggsliten*: Törneros syftar på att man inte behövde lyfta på hatten för en person man blivit bror med.
- Genier*: Plural av *genius* 'ande', 'skyddsande'.
- 18 *fata morgana*: 'synvilla', 'hägning'.
- 19 *det efterlängtade talet*: Törneros avser det tal av Tegnér som han tidigare (se s. 14 r. 1) bett Falkenberg skicka honom i avskrift.

- Grekiska Professionen*: 'professuren i grekiska'.
vara opponerat mot: 'stå i opposition till'.
Successor: 'efterträdare'.
Gubben E.: Lars von Engeström (1751–1826), universitetskansler i Lund.
coelum terramque levavit: (lat.) 'han förlossade himlen och jorden'. Delvis citat från Aeneiden, ett epos av den romerske skalden Vergilius (70–19 f. Kr).
Alecto: En av furierna (hämnadgudinnorna i antik mytologi).
mention honorable: (fr.) 'hedersomnämning'.
- 20 *världsljuset*: Solen.
memento mori: (lat.) 'kom ihåg att du är dödlig'.
vädren: 'vindarna'.
- 21 *Nauckhoff*: Claes Vilhelm Nauckhoff (1790–1836), militär, gift 1829 med Axel Löwens syster Johanna Augusta (1809–89).
Steffens: Heinrich Steffens (1773–1845), dansk-tysk naturvetenskapsman.
sista kriget: Törneros syftar på kriget 1806 mellan Frankrike under Napoleon och Preussen.
Landsstormen: 'hemvärnet'.
Nicander: Karl August Nicander (1799–1839), författare till bl. a. diktsamlingen »Runor« (1825).
- 22 *Iduna*: Götiska förbundets tidskrift (1811–45), med undertiteln »En skrift för den nordiska fornålderns älskare«.
Hamiltons teckningar: Hugo Adolf Hamilton (1802–71) illustrerade Nicanders »Runor«.
paskill: 'smädeskrift'.
Musikus Lindblad: Adolf Fredrik Lindblad (1801–78), tonsättare.
Greve v. Platen: August von Platen (1796–1835), tysk skald.
Kernell: Studenten Per Ulrik Kernell, som 1824 dog i tuberkulos i Tyskland.
- 23 *Engelhardt*: Johann Georg Veit Engelhardt (1791–1855), tysk teolog.
lavyr: Här liktydigt med *lavering*, en teckning övermålad med tunn vattenfärg.
kolorit: 'färgspel'.
Ahnfelt: Paul Gabriel Ahnfelt (1803–63), präst och författare.

- 24 *Spanjorns beskrivning*: Törneros avser den sydamerikanske generalen Francisco de Miranda (1750–1816), som reste i Skandinavien åren 1786–87. Hans dagboksanteckningar från Sverige utkom senast i tvåspråkig utgåva 1990. Den kända frasen *en vit och en grön vinter* har fått spridning genom Törneros.
concedo: (lat.) 'det medger jag'.
vehikler: här 'hjälpmedel'.
Baron Hamilton: Hugo Hamilton; se komm. till s. 22.
- 25 *Sveas sång*: Tegnér's dikt »Svea« (1811).
taga avtråde: 'lämna plats'.
eteriska: 'förandligade'.
varmed de [...] regalerat mig: 'som de bjudit mig på'.
ramlade: här 'slog'.
- 26 *platådockor*: Prydnadsfigurer av porslin.
småred: 'småsaker'.
fataliteter: 'förtretligheter'.
söckniga: 'tråkiga'.
söckendagar: 'vardagar'.
gyllene äpplen: Anspelning på den grekiska myten om hesperiderna, tre systrar som bevakade en trädgård med gyllene äpplen.
- 27 *tålde*: här 'dröjde'.
far niente: (it.) 'göra ingenting'.
Chorus: 'kör'.
- 28 *presence d'esprit*: (fr.) 'sinnesnärvaro'.
Fru Silfverstolpe: Magdalena Sofia (Malla) Silfverstolpe f. Montgomery (1782–1861), salongsvärdinna och dagboksförfattare.
Biskopinnan: Anna Myhrman, gift med Tegnér sedan 1806.
fägna: 'glädja'.
Skolestaten: 'de anställda inom skolväsendet'.
- 29 *procurerera mig*: 'förse mig med'.
polure: 'förfining'.
tamp: 'pisksnärt'.
trankilt: 'lugnt'.
gransvegens: 'grankvistens'.
knäveln: 'djävulen'.
Abrahams sköt: Himmeleriket; *sköt* betyder 'knä', famn'.
- 30 *kampar*: 'hästar'.
spraggen: 'kvisten'.

snäckgång: 'snigelfart'.

durchtåg: 'genomfärd'.

bart inpå: 'just intill'.

bankorunstycken: 'småmynt'; ordet sammansatt av [*riksdaler*] *banko* och *runstycken*, ett ålderdomligt myntslag.

kutande: 'sittande kutryggig'.

fusel: oftast 'finkel', här ung. 'dålig hemmaskuren tobak'.

duktig: här 'praktig'.

Ja fritt: 'Javisst'.

kardus: Enkel tobak som såldes inslagen i grovt papper, *karduspapper*.

gäble: Fonetiskt återgivet dialektord för *gärde* 'åker', 'fält'.

- 31 *arriärgarde*: 'eftertrupp'.

kindpustningar: 'örfilar'.

- 32 *tövade*: 'dröjde'.

hället: 'skjutshället', dvs. den station från vilken skjutsar utgick.

grevinnan Löwens: Anna Gustava Löwen f. Göransson (1788–1843).

grav: här 'vallgrav'.

kuling: här 'kullrig', 'buktig'.

sprundet: Ett sprund är tapphållet i en tunna.

Diogenes: Den grekiske kyniske filosofen Diogenes (omkr. 400–323 f. Kr.) är känd för att ha bott i en tunna.

upptäcka: här 'röja'.

- 33 *ätteläggarne*: 'ättlingarna'.

angapade: 'beskådade'.

visthus: Byggnad för förvaring av matvaror.

fatabur: Förråds- eller klädkammare.

solemnitetsrum: Salong eller festsal.

purgerade: 'renade'.

- 34 *gradus ad parnassum*: (lat.) 'vägen till Parnassen', dvs. det berg som var sånggudinnornas hemvist i grekisk mytologi; i överförd betydelse används uttrycket om doktorspromotionen.

käppades: 'kappades'.

preja: 'skinna', 'skörta upp'.

perihelium: Den punkt på en himlakroppsbana där avståndet till solen är kortast.

gemenaste: 'enklaste'.

- 35 *officersembryonerne*: 'officerssämnen'.
A-l: Axel, dvs. Axel Löwen.
Collegiales: (lat.) 'ämbetsmän'.
kollegier: 'ämbetsverk'.
halvkvartersvaror: Ett kvarter var ett rymdmått motsvarande 32,7 cl.
- 36 *logerade*: 'inhyste'.
Bacchi: Genitiv av *Bacchus*, namnet på vinets gud i romersk mytologi.
sodales: (lat.) 'vänner', 'kamrater'.
diskurs: 'samtal'.
Kväkares gudstjänst: Gudstjänsten inom Vännernas samfund, även kallat kväkarna, består till dels av tystnad.
skåv: 'perioder'.
- 37 *förgat*: 'glömde'.
Jupiters 4 månar: Utöver de större, inre månarna är idag ytterligare ett sextiototal månar kring planeten Jupiter kända.
ockultationer: Det astronomiska fenomen då en himlakropp helt eller delvis syns täcka en annan.
emersioner: Det astronomiska fenomen som avslutar en ockultation, då den bakomliggande himlakroppen på nytt visar sig.
exercerade: 'övade', 'tränade'.
gårdvaraste: här 'vaksammaste'.
officianter: 'tjänsteförrättare'.
- 38 *anse*: här 'betraktar'.
lingua franca: (lat.) Ursprungligen beteckning på ett medeltida handelsspråk, senare ett språk som förstås av alla.
- 39 *effekter*: 'tillhörigheter', 'resgods'.
mutinera: 'uppvigla', 'få att göra uppror'.
desertion: 'flykt', 'desertering'.
Vulcanus: Smideskonstens gud i den romerska mytologin.
tutti-coda: (mus.) Slutparti i vilket alla instrument deltar.
könet: Här avses kvinnokönet.
- 40 *schässkalmar*: Skaklar till en *schäs*, en två- eller fyrhjulig hästdragen vagn.
schnitt: (ty.) 'fason', 'form'.
sekular-väckare: Ordagrant 'hundraårsur', en klocka som tänks slå vart hundra år.

- 41 *lunkentuss-steg*: 'jättesteg'.
Orfeisk dans: Den grekiske mytiske lyrspelaren och sångaren Orfeus kunde få också döda ting att röra sig till hans musik.
holstenare: Person från Holstein-Gottorp.
Jehova i förbundsarken: Förbundsarken i Jerusalems tempel hölls dold bakom ett förhänge.
vedermälen: 'tecken', 'ynnestbevis'.
- 42 *entretenerade*: 'underhöll'.
Kölms 11 000 jungfrur: Enligt en legend led S:t Ursula och hennes 11 000 jungfrur martyrdöden i Köln.
eau de Cologneflaskan: Eau de Cologne (fr., 'vatten från Köln') är en parfymsort.
Attila: (d. 453), hunnerhövding.
stapelfrihet: Rätt att bedriva utrikeshandel, att exportera varor.
olympiad: här 'fyraårsperiod'.
stavrum: Volymmått på staplad ved, vanligen 6×6×6 fot, motsvarande ca 5,65 kubikmeter.
- 43 *ena hjulet*: Här avses ångbåtens skovelhjul.
sudna: 'kokta' (den klassiska Södertäljekringlan doppades innan den gräddades i sjudande vatten för att dess hållbarhet skulle ökas).
spisa 5 000 man: Anspelning på den bibliska berättelsen om beispisningsundret i Joh. 6:1-15.
infama: 'avskyvärda'.
- 44 *Marketenterskan*: En marketenterska förestår serveringslokalen i en militärförläggning.
ståndrätt: Summarisk rättgång ex.vis under krig.
sparlakan: 'sängförhänge'.
ljusets vilande Drott: Den nedåtgående solen.
Bassa: troligen 'hästspann'.
söta: här 'ljuva'.
- 45 *Ånga*: Herrgård i Södermanland tillhörig släkten Löwen.
Fontainebleau eller Sans Souci: De franska respektive preussiska regenternas sommarslott.
golfer: 'havsvikar'.
bosqueer: 'bersåer', 'dungar'.
blomsterparterr: Trädgårdsterrass intill boningshus.
gylental: Gylentalen 1 till 19 avser årets plats i måncykeln, den

tid under vilken månen går runt jorden. Med *ett halvt gyllental av dagar* menar Törneros, som det tillagda bråktalet $19/2$ anger, nio och en halv dag.

bukolisk: 'pastoral', 'herde-'.

dorisk: Dorerna var en folkstam i Grekland, kända för sin arkitektur och musik.

negligé: här 'vårdslöshet'.

Domestikerna: 'tjänstefolket'.

under Saturnus: Saturnus var ursprungligen en romersk gud.

Inom astrologin anses planeten med samma namn ofta olycksbringande. Dess tecken blev också tecknet för bly.

- 46 *Forsells Algebra*: Olof Hansson Forsells lärobok i ämnet (1828).
Flegel-Jahre: Jean Paul publicerade 1804–05 den självbiografiska romanen »Flegeljahre« ('Slyngelår').

interims-soffa: 'tillfällig soffa'.

ökstocken: En ökstock (dialektalt för *ekstock*) är en flatbottnad båt.

famnar: En famn är ett äldre längdmått om 1,8 m.

- 47 *Vakteln slog*: Den lilla hönsfågeln vaktel, *Coturnix coturnix*, har ett enkelt trestavigt läte som kallas *slag*.

Augusta: Axels syster; se komm. till s. 21.

synglas: 'glasögon'.

Arkadien: Det grekiska landskapet Arkadien har blivit sinnebild för ett lyckorike, en idyll.

- 49 *fåvitsko*: 'dåraktighet', 'oförstånd'.

- 50 *säng och säte*: Uttrycket *skillnad till säng och säte* avsåg i 1734 års lag första steget till skilsmässa, det som nu kallas *hemskillnad*.

Kapt. Anckarsvärd: Johan Otto Michael Anckarsvärd (1791–1827), kapten vid örlogsflottan 1821.

lieblingsdiskurser: 'älsklingsämnen'.

- 51 *par-force*: 'rask takt'.

- 52 *potatoes*: Potatis var ännu en relativ nymodighet i Sverige.

fotfatiguer: 'fotbesvär'.

pikant: 'sinnesretande', 'spännande'.

- 53 *fann mig*: 'trivdes'.

Amalien-torv: Torg i centrala Köpenhamn med enhetlig bebyggelse.

nolens volens: (lat.) 'vare sig hon vill eller inte'.

- Hållkarln*: En hållkarl är föreståndare för ett skjutshåll.
i hönsgället: Ovanlig variant av *i banegället*, 'då tuppen gal'.
- 54 *Hov-Sekter*: 'hovsekreterare', 'kunglig sekreterare'.
nobiliterande: 'adlande'.
- 55 *avantscenen*: En avantscen är den loge som ligger närmast teaterscenen; här 'förgrunden'.
- 56 *trakterad*: 'förplägad'.
populasen: 'enkelt folk', 'massan'.
superstitiös: 'vidskeplig'.
tjälad: 'fryst', här närmast 'frystorkad'.
- 57 *homme de qualité*: (fr.) 'adelsperson'.
impertinens: 'näsvishet'.
courtoisie: (fr.) 'artighet'.
- 58 *aritmetik*: 'räknelära'.
skråanda: Ett skrå var en förening av yrkesutövare i äldre tid.
orgverk: 'orgelverk'.
- 59 *ackorderande*: 'samstämmiga'.
fatabur: Förråds- eller klädkammare, här bildligt.
en raritet [...] som fågeln Phœnix: Den mytologiska fågel Fenix är ensam i sitt slag, dör genom självantändning och återuppstår ur sin aska.
uppebör: 'uppehåll'.
- 60 *vällingklockans*: En vällingklocka var en större klocka, ofta monterad på en husgavel. Den ringdes inför måltider och arbetsdagens början och slut.
Walter Scott: (1771–1832), skotsk författare.
non plus ultra: (lat.) 'icke längre', dvs. en gräns som inte får överskridas.
- 61 *senteras*: 'uppskattas'.
klaver: Hammarklaver, en äldre typ av piano.
Sterne: Laurence Sterne (1713–68), engelsk författare, vars mest kända verk är »The Life and Opinions of Tristram Shandy« (1759–67; »Tristram Shandy«) och »A Sentimental Journey through France and Italy« (1767; »En sentimental resa genom Frankrike och Italien«).
Camoens: Luís Vaz de Camões (1524–80), portugisisk författare. Hans huvudverk är »Os Lusíadas« (1572; »Lusiaderna«).
Solens spann: I grekisk mytologi beskrevs solens gång över him-

- len så att det var solguden som färdades från öster till väster i en vagn dragen av ett hästspann.
- volt*: Cirkelrunt spår på ridbana.
- Dagens Drottning*: Solen.
- allegorien*: En allegori är en bildlig framställning.
- 62 *gråverkspalantin*: Pälskrage av ekorrskinn.
- Baron Sture*: Överste Sten Sture drucknade i Mälaren 1812.
- familje-rack*: En rack är en släde.
- bruntarne*: 'hästarna'.
- månan*: 'månen'.
- Fenrisulven*: Vargmonster i nordisk mytologi.
- Muspelbeimsmörkret*: Muspelheim är eldens värld i söder enligt nordisk mytologi. Nifelheim i norr är mörkt och kallt.
- lirum-larum*: ung. 'väsen', 'oljud'.
- anglaise*: En angläs är ett slags dans.
- 63 *brickor*: här 'spelbrickor'.
- tobaksmörsare*: En mörsare var en artilleripjäsa med kort eldrör. Här avses rökippor.
- Kaplaner*: 'hjälppräster'.
- Lantjunkare*: Jordbruksidkande adelsmän.
- Pingstens hänrycknings-damm*: Jfr berättelsen om pingstundret i Apg. 2:19.
- brännvinskvint*: här 'sånggröst'.
- Stiftsfröknar*: Ogifta döttrar till adelsmän benämndes *stiftsfröknar* eller *stiftsjungfrur* då de inskrivits i ett *jungfrustift*, en för dem ämnad pensionsinrättning.
- agreera*: 'behaga', 'tilltala'.
- 64 *Auskultanten*: En auskultant är en blivande lärare som följer en erfaren lärares undervisning.
- klaväder och klarinettsväder*: Spel på klaver och klarinett; Törneros gör en ordlek kring ordet *väder* 'blåst'.
- Prästgårdsgracernes*: Gracerna var behagets gudinnor i romersk mytologi.
- förlovat*: här 'lovat bort'.
- dra stack*: 'dra strå'.
- 66 *solgrandet Tellus*: Jordens astronomiska namn är Tellus; ett grand är ett stoftkorn.
- valplats*: 'stridsplats', 'slagfält'.

- Kiliader*: En kiliad är en tusenårsperiod.
- Babelstorn*: Anspelning på den bibliska berättelsen i 1 Mos. 11:1–9.
- kvadratura circuli*: Cirkelns kvadratur är ett fortfarande olöst matematiskt problem.
- parallaxen*: Parallax är en skenbar lägesförändring hos en himlakropp då den observeras från olika punkter.
- loci communes*: (lat.) 'alldagligheter'.
- 67 *indifferentierat sig*: 'utjämnats'.
- kvintessens*: 'kärna', 'det väsentligaste'.
- fanfaronader*: 'skryt', 'skrävel'.
- 68 *hydrabuvud*: En hydra var ett flerhövdat vidunder i grekisk mytologi; om ett av dess huvuden högs av, växte genast två nya ut.
- Dagligt Allebanda*: Sveriges första dagstidning, utgiven i Stockholm 1769–1849.
- perennerar*: eg. 'övervintrar', här 'varar för evigt'.
- hieroglyfer*: Fornegyptiska skrivtecken, här i överförd betydelse 'svårtydda skrivtecken'.
- Lethe*: Glömskans flod i underjorden i grekisk mytologi.
- preadamitiskt*: 'från tiden före Adam', alltså 'förhistoriskt'.
- Ragnarök*: Världens undergång i nordisk mytologi.
- såsom Ulysses*: – *sovande*: Odysseus fördes hem till Ithaka av faia-kerna. Han somnade under färden, och sattes i land utan att vakna.
- 69 *dunstkretsens*: 'atmosfärens'.
- etern*: 'den tomma rymden'.
- jordbrynet*: 'jordens översta lager'.
- 70 *gas-slöjan*: Gas är ett tunt halvgenomskinligt tyg; jfr *gasbinda*.
- Orion*: Den mytiske grekiske krigaren Orion har gett namn åt en välkänd stjärnbild.
- Frese*: Claes Otto de Frese (1803–63), informator hos grevinnan Löwen på 1820-talet, senare landssekreterare i Karlstad.
- epitafier*: Ett epitafium är en minnestavla över en avliden.
- skrymper*: 'skrumpnar'.
- inkommensurabel*: 'ojämförbar'.
- 71 *automatliv*: 'konstgjort liv'.
- renegat*: 'avfälling', 'överlöpare'.

- fatalt*: 'olycksbringande'.
sönderknostra: 'krossa'.
- 72 *reselika*: 'jättelika'.
ohygga: 'ohygglighet'.
dr. Wallquist: Seth Wallquist (1760–1836), kyrkoherde i Eskilstuna från 1799; Törneros lärare i latin och franska.
Ariadnetråd: I grekisk mytologi hittade hjälten Theseus vägen ut ur en labyrint med hjälp av en tråd som han fått av kungadottern Ariadne.
Lund: Gregers Fougner Lundh (1786–1836), norsk professor i teknologi, lanthushållning och nationalekonomi. Passagen om honom upprepar Törneros från ett tidigare brev till Melcher Falkenberg, därav citationstecknen här och på s. 75.
Kristiania: Oslo.
- 73 *verkar*: 'åstadkommer'.
- 74 *varii argumenti*: (lat.) 'med växlande innehåll'.
Akademici: (lat.) 'akademiker'.
anakoretiskt: 'eremitiskt'.
Plenum: 'allmän sammankomst'.
pro virili parte: (lat.) 'såvitt på var och en ankom'.
- 75 *Abasverus*: Persisk kung i Esters bok (= Xerxes i Bibel 2000).
sin Fru: Anna Elisabeth (Anna-Lisa) Geijer f. Lilljebjörn (1790–1861).
jungfrubur: De ogifta kvinnornas rum på medeltiden.
taga skuggporträtter: 'klippa silhuettporträtt'.
Fröknarna Ebrencrona: Elisabeth Charlotta (Betty) Ehrencrona (1801–88) och hennes syster Beate Marie (1799–1867).
Kalmuck: Medlem av ett mongolfolk från Ryssland.
Circassier: Medlem av ett kaukasiskt folkslag.
sin historia: »Svenska folkets historia«; se komm. till s. 14.
mistat ett Finland: 'gjort en stor förlust'. I kriget 1808–09 förlorade Sverige Finland till Ryssland.
- 76 *Horerna*: Horerna (uttalas hå'rerna) var årstidsgudinnor i den grekiska mytologin. Här ordlek på lat. *bora* 'timme'.
durch: (ty.) 'fullständigt', 'helt och hållet'.
Hovpred. Börjesson: Johan Börjesson (1790–1866), skald och hovpredikant.
Sveorna: Den litterära kalendern Svea, Tidskrift för vetenskap

- och konst (1818–31). De första sex åren redigerades den av Gumælius, därefter av Palmblad och Atterbom och de sista åren av E. A. Schröder.
- 77 *lapprisanmärkning*: Ordet *lappri* betyder 'strunt', 'obetydlighe-
ter'.
Zeipel: Carl von Zeipel, svensk författare (1793–1849).
ritornellen: 'refrängen'.
lasciva: 'slippriga', 'oanständiga'.
blygd: här 'skam'.
vandel: 'uppförande', 'levnadssätt'.
- 78 *Kronprinsen*: År 1825 var den blivande Oscar I kronprins.
Hans [...] Gemål: Kronprinsessan Joseфина av Leuchtenberg.
kvabbliga: 'obehagliga', 'kvalmiga'.
personal: här 'uppsättning personer'.
bon-homie: (fr.) 'godmodighet'.
- 79 *festinalente-skrift*: Uttrycket *Festina lente* (lat.) betyder ordagrant
'Skynda långsamt!'.
kvartviket: 'vikt i fyra delar'.
velinark: Veläng är ett papper av god kvalitet.
- 80 *fratzer*: 'fixa idéer', 'nycker'.
vidrigt: här 'motsatt'.
berättelsen: Upplevelserna under sommaren 1825 gjorde Tör-
neros senare ett försök att skildra i form av en påfallande lit-
terär reseberättelse. Den avslutande delen skickades till Ni-
cander som bilaga till ett brev av den 12 december 1826. Det
är Törneros skildring för Nicander av den sommarens resa
som Afzelius 1932 gav ut under titeln »Sommar-Odyssé«.
- epici*: (lat.) 'epikerna', 'de som skriver epik'.
ex arbitrio: (lat.) 'efter eget gottfinnande'.
- 81 *elegiska*: 'vemodiga'.
fröken Ehrencrona: Marie Ehrencrona; se komm. till s. 75.
de båda tornknubbarne: De runda tornen på Uppsala slott.
följeslage: 'följeslagare'.
Johan Hallberg: (1798–1878), läkare.
historikus: 'historiker'.
- 82 *inklination*: 'böjelse'.
inklinerade: 'fick att avvika'.
- 83 *Karlsfors*: Herrgård vid Södertälje tillhörig släkten Löwen.

- approcher*: 'löpgravar', 'anfallsverk'.
kohort: 'trupp'.
- 84 *De glada dar [...] på livet kvar*: Citat ur 'Frithiofs frieri' i Esaias Tegnér's »Frithiofs saga« (1825).
resetyg: 'resgods'.
 85 *vederlaget*: 'ersättningen'.
ecklesiastik: 'kyrklig'.
profeter: skämts. 'professorer'.
medicinaren: Hänsyftning på den på s. 81 nämnde Johan Hallberg.
- 86 *Hesperidernas föryngrande öar*: Enligt grekisk mytologi växte i hesperidernas trädgård gyllene äpplen som gav evigt liv.
pomoerium: (lat.) Område fritt från bebyggelse på båda sidor om en stadsmur.
fiskalens: 'allmänne åklagarens'.
den mångbamrande staden: Eskilstuna, vars näringsliv under tidigt 1800-tal dominerades av järnbruk; Törneros nämner på flera ställen det ihållande ljudet från de många stångjärns-hamrarna.
jutvagn: En enkel, öppen vagn.
sufflett: Här en täckt hästdragen vagn.
klav: 'nyckel'.
adjunctus loci: (lat.) skämts. 'byskolläraren'.
förlåt: 'ridå', 'förhänge'.
arpeggio: (it.) Ackord som spelas genom att en ton i taget slås an.
- 87 *dityrambiskt*: 'jublande', 'hänfört'.
glädjeinterjektioner: 'glädjerop'.
diminutivum: (lat.) Något mycket litet.
tredagstorp: Torp där man måste göra tre dagsverken i veckan på herrgården.
utvandring ur Egypten: Anspelning på den bibliska berättelsen i 2 Mos.
fetalievaror: 'livsmedel'.
materialia och spiritualia: 'fasta och flytande varor'.
- 88 *flamandsk*: 'flamländsk'; i överförd betydelse 'målerisk'.
hominumque boumque labores: (lat.) 'människors och oxars mödor'. Citat från Vergilius »Georgica« (se komm. till s. 19).

- Quentin Durward*: Huvudperson i romanen med samma namn (1823) av Walter Scott.
- Potosi*: Ett berg i Bolivia vilket ansågs vara gjort av silver.
- balsamiska*: 'milda', 'lindrande'.
- traktament*: här ung. 'skatter'.
- oskända*: 'oskadade', 'i gott skick'.
- lurviga*: 'lummiga'; uttrycket är från ett brev av Geijer.
- 89 *spisades*: här 'utspisades'.
- apparatus musicus*: (lat.) 'musikaliska resurser'.
- fortepiano*: Hammarklaver, en äldre typ av piano.
- »kantat«-söndag: En kantat är ett högtidligt sångstycke; Törneros leker med ordets ursprung i det latinska verbet *cantare* 'sjunga'.
- näktergalsrulader*: Musikaliskt betyder *rulad* 'löpning'.
- genomsiktiga*: 'genomskinliga'.
- säteri*: Säteri eller sätesgård kallas huvudgården på ett f.d. frälsegods.
- 90 *kanoniska*: 'heligförklarade'.
- apokryfiska*: 'icke erkända', 'av omtvistad äkthet'.
- désobligeante*: (fr.) 'avträde', 'dass'; en desobligeant var en trångsittig vagn.
- Ixionshjul*: Se komm. till s. 7.
- föga slår till spanns*: 'ger föga avkastning'.
- Pyrmontvatten*: Mineralvatten från kurorten Bad Pyrmont i Tyskland.
- Achates Valläng*: En torpare på Karlsfors; den trogne Achates är en person i Aeneidens sjätte sång.
- unisono*: 'enstämmighet'.
- 91 *Lord Byrons Cain*: George Gordon, lord Byron (1788–1824), engelsk romantisk poet, författare till bl.a. »Cain« (1821; »Kain«).
- spiskvarter*: 'restaurang'.
- teriak*: Ett antikt universalmedel, främst mot förgiftning.
- skedvatten*: Se komm. till s. 15.
- finkel*: Ofullständigt renat brännvin.
- facher*: 'fack'.
- droger*: I apotekssammanhang är en drog ett råämne för läkemedelstillverkning.

- plåster*: I äldre tid en läkande salva som lades på en bit tyg vilken applicerades på sår.
- dyvelstrück*: Illaluktande och illasmakande blandning av mjölk-safter från växter; användes i äldre medicin, i små doser även i matlagning.
- bukrev*: Samlingsnamn för olika magsjukdomar.
- indigestion*: Dålig matsmältning.
- elixirer*: Ett elixir är en styrkande dryck eller preparat.
- emulsioner*: En emulsion är en blandning framställd genom uppslamning.
- crapula*: (lat.) Övermått av dryck.
- 92 *rafflar*: 'river'.
- trenne unga söner*: Anna Gustava Löwen var mor till Axel (1807–75, ej identisk med Törneros elev), Sven Robert (1808–68) och Carl August (1810–39). Deras informator var Claes Otto de Frese.
- Fröken Heland*: Skall vara Bahrman; jfr s. 100.
- 93 *obstacle*: 'hindret'.
- indolens*: 'lättja'.
- lappiga*: 'osammanhängande'.
- stalp*: 'stup'.
- Göt*: Göter var en romantisk benämning på svenskarnas förfäder.
- sin Svärmoder*: Christina Löwen f. Emsén (1754–1827).
- persvadera*: 'övertala'.
- 94 *Baron Löwen*: Axel Fabian Trolle-Löwen (1775–1829) på Sjösa, Axels far.
- feiska*: 'sagolika'.
- ÖsterGyllen*: Östergötland.
- die gülldene Au*: (ty.) 'den gyllene ängen', eg. en fruktbar dal i Thüringen.
- 95 *den gamla [...] Grevinnan Löwen*: Christina Löwen; se komm. till s. 93.
- damast*: Ett enfärgat mönstervävt tyg.
- penitens*: 'botgöring'.
- kuverter*: här 'tallrikar'.
- 96 *Discipulus*: (lat.) 'elev'.
- givit sjon på båten*: Axel Löwen hade avbrutit sin marina utbildning.

- på *Galejan*: Anspelning på Jacob Wallenberg (1746–78) och dennes sjöroman »Min son på galejan« (1781).
- detour*: 'omväg'.
- klädsborstar*: 'klädesborstar'.
- con amore*: (it.) 'med kärlek', 'kärleksfullt'.
- Rum-fordsoppa*: Soppa på korngryn, ärtor, potatis och öl; fattigmansmat avsedd för fångar och soldater.
- 97 *Ja! – si så!* etc.: Hela det följande partiet, fram till brevets sista stycke på s. 99, är hållet i Laurence Sternes stil; se komm. till s. 61.
- ödesmål*: 'obrukat och övergivet tillstånd'.
- nos numerus sumus*: (lat.) 'vi är (blott) ett tal'. Citat från Horatius (se komm. till s. 9).
- 98 *Arabiska fåren*: Törneros avser fettsvansfår.
- 99 *paragoge*: Tillägg av ljud, bokstav eller stavelse i slutet av ett ord.
- apocope*: Bortfall av ljud eller stavelse i ordslut.
- periodernas*: här 'meningarnas'.
- Selzer*: 'mineralvatten'; Törneros stavar också *seltersvatten*.
- skiljas vid*: 'skiljas från'.
- 100 *posito*: (lat.) 'förslagsvis'.
- duvet*: 'avslaget'.
- mamsell Babrman*: Maria Carolina Bahrman (1797–1864).
- rotting*: 'rottingkäpp'.
- Romulus*: Tillsammans med sin bror Remus den mytiske grundläggaren av staden Rom.
- 101 *rapsodi i Homeros*: En av avdelningarna (nu benämnda »sånger«) i Homeros (ca 700 f. Kr.) epos Iliaden och Odysséen.
- avväxlande*: 'omväxlande'.
- petrificerade*: 'förstenade'.
- voiturer*: 'vagnar', 'fordon'.
- schatull*: 'skrin'.
- ukaser*: 'påbud', 'förorordningar'.
- eggjärn*: Samlingsnamn för knivar, yxor, svärd m.m.
- 102 *Farna*: 'Fadern'.
- det tusenåriga riket*: Tusenårsriket då Kristus regerar beskrivs i Bibeln i Upp. 20.
- 103 *understol*: *Sitta på understol* var en sällskapslek; förleden är bildad till *undra*.

astrakaner: Ett slags äpplen.

Godsinta kvinnor etc.: Meningen är ett citat från Jean Pauls »Leben des Quintus Fixlein« (1801), liksom hela skildringen av återseendet har dennes ton.

pêle-mêle: (fr.) 'virrvarr'.

Zaphira: Christina Zaphira Löwen (1815–90), baron Löwens yngsta dotter.

tursk böna: 'turkisk böna', 'bondböna'.

Wonne: (ty.) 'lust', 'lycka'.

104 *fördragas*: 'uthärdas'.

göldene Au: Se komm. till s. 94.

Fortunati önskebatt: Folksagan om Fortunatus (lat., 'den lyckosamme'), som hade en outtömlig penningpung och en önskebatt, fick stor spridning i Sverige genom en utgåva från 1824.

105 *krämare*: 'handelsmän', 'affärsmän'.

behöriga lämpor: 'tillbörlig varsamhet'.

välva: här 'störta', 'kasta'.

kommerseråd: Kommerseråd var en hederstitel.

N.N.: Beteckning för anonym person, efter *nomen nescio* (lat.) 'jag känner inte till namnet'. Törneros ger den skämtsamma uttydningen *Nicodemus Nililson*, där efternamnet skulle betyda 'Intetsson'. Förnamnet, vilket Törneros egen fotnot översätter som *folkprejare*, dvs. en som skörtar upp människor, är bildat på gr. *nike* 'seger' och *demos* 'folk'.

spatium: (lat.) eg. 'mellanrum', här 'utrymme', 'spelrum'.

106 *Boileau*: Nicolas Boileau (1636–1711), fransk författare.

burgunder: här 'bourgognevin'.

Homeri död: Anspelning på en känd anekdot enligt vilken Boileau träffade ett par vänner i djup sorg över det besked som nyss nått dem, att Homeros var död.

107 *däld*: 'liten dal'.

a posteriori: (lat.) 'i efterhand', här närmast 'med bakdelen'.

domestikerna: 'tjänstefolket'.

karantän: Isolering för att förhindra smittspridning.

108 *sidenrobe*: En robe var en långärmad vid kappa.

grace: 'behag'.

inventarier: här 'trojänare'.

bordsläxor: här 'bordsböner'.

- 109 *välfägnad*: God och riklig mat som man bjuds på.
Schweizergarde: Anspelning på det påvliga schweizergardet, som består av värvade schweiziska soldater och fungerar som ceremoniella vakter i Vatikanen.
kräftskador: 'cancersår'.
brandskatta: 'plundra'.
- 110 *saturnalier*: Uppslupna festligheter till guden Saturnus ära i antikens Rom, varvid bl.a. slavar fick uppträda som sina husbönders herrar.
Magna charta: Anspelning på det »stora fördraget« i England 1215, vilket reglerade fördelningen av makt och pengar mellan kung, adel och präster och därför anses utgöra grunden för parlamentarismen.
billigtvis: 'rimligtvis'.
förfälla: 'bortfaller'.
fånaden: 'boskapen'.
opera omnia: (lat.) 'samlade verk'.
- 111 *οἰθατα γαίης*: (gr.) eg. 'jordens juver', i överförd betydelse 'fruktbara trakter'. Icke ordagrant citat från Iliaden, sång IX.
drogs not: En not (vad) är ett rörligt fiskeredskap.
vattulystne: 'vattenlängtande'.
fotvatten: Vatten som når upp till husfot eller människors anklar.
Corinne: Roman av den franska författaren Germaine de Staël (1766–1817).
Anblicken av vissa landskap etc.: Passagen är starkt beroende av ett stycke i Jean Pauls »Die unsichtbare Loge« (1793).
landskapsstycke: 'landskapsmålning'.
- 112 *förvantskap*: 'släktskap'.
vi [dena plats]: 'varför'.
- 113 *sorgfälligaste*: 'omsorgsfullaste'.
bildstormaren: En bildstormare är en person som förstör konstverk som avbildar personer, ofta av religiösa skäl; i överförd betydelse även person som bekämpar traditionella värderingar.
tronbimmel: Dyrbart tyg som monteras som tak över en tron eller praktfull stol.
stjärnbimmel på en rock: Törneros syftar på militära gradbeteckningar, medaljer och ordenstecken.
tillvita: 'anklaga', 'beskylla'.

- ävtas*: 'bemödar sig'.
bevågen: 'väl villigt inställd till'.
- 114 *förstämda*: 'dämpade'. Vid begravningar är slagverk och andra instrument ofta förstämda.
obytt: 'otalt'.
oväldiga: 'opartiska'.
sublimerade: här 'upphöjda'.
allmänhet: 'allmängiltighet'.
- 115 *pläterade*: Att plätera är att förse ett föremål med ett ytskikt av annat, dyrbarare material.
kavaljers-paroller: här ung. 'slagord'.
nimbus: 'glans', 'utstrålning'.
kontribuerar: 'bidrar med'.
käxet: 'käbblet'.
markegången: 'marknadspriset', 'värderingen'.
odlingens: 'kulturens'.
Mamma: Margareta Christina Törneros f. Norman (1765–1836), Adolph Törneros mor.
- 117 *spisar*: 'äter'.
klareras: 'ordnas', 'redas upp'.
kommiss-väder: Kommiss var ett grovt militärtyg.
regndusk: 'duggregn'.
grossmäktiga: 'stormäktiga'.
- 118 *elementarandarnas*: Elementarandar är andeväsen knutna till de fyra elementen jord, vatten, luft och eld.
bel sida på Tyska: Här avses närmast 'förskönande omskrivning', men Törneros övergick ibland i sina brev till tyska eller engelska.
ölost: Varm dryck blandad av mjölk och svagdricka eller öl.
- 119 *matrona*: Fet och värdig kvinna.
e. a. g.: 'en annan gång'.
Stagnelii nys utkomna dramatiska arbeten: Erik Johan Stagnelius (1793–1823) drama »Riddartornet« ingick i andra delen av hans postumt utgivna »Samlade skrifter« (1824–26).
relikvier: eg. 'kvarlevor', här snarast 'efterlämnade verk'.

II. BREV 1826–1827

- 123 *en Martis son*: En anhängare till den romerske krigsguden Mars (lat. genitiv *Martis*), dvs. en militär.
lagrar: 'segertecken', 'framgångar'.
Zenit: Den punkt på himlavalvet som befinner sig rakt ovanför observatören.
leret: 'leran'.
duvna: här 'dåsiga'.
- 124 *middagsbordet på tryckeriet*: Törneros åt ofta med sina vänner Palmblad, Ramström och Ekmarck på Akademiska boktryckeriet; se komm. till s. 14.
gemena: 'otrevliga'.
Summa: 'Sammanfattningsvis'.
- 126 *ådra*: Här avses skaldeådra, alltså ung. 'inspiration'.
Prinsessans: År 1826 var Josefina av Leuchtenberg prinsessa och födde sonen Karl (senare Karl XV).
beramat: 'planerat'.
öspundningar: En åttapundning var ett slags kanon.
eldgap: 'mynningar'.
styckeskotten: 'kanonskotten'.
Vikingasäten: Sång från 1814 med text av P. D. A. Atterbom och musik av J. C. F. Haeffner, som arrangerade sången för manskör.
källarport: här 'krogdörr'.
bastill: 'fängelse'.
insurrektionstillstånd: 'upprorstillstånd'.
tidning: här 'nyhet'.
inkognito: 'anonymitet'.
styckjunkaren: Styckjunkare är en äldre underofficerstitel inom artilleriet.
- 127 *kanonservisen*: Den personal som betjänar en kanon eller ett batteri kanoner.
kårer och stater: Här avses studentkårer och anställda inom universitetet.
Te Deum: *Te Deum laudamus* (lat.) 'Dig, Gud, lovsjunger vi' är den första raden i en tidig kristen hymn.

- Grevskapet Dücker*: Törneros vän Carl Fredrik Dücker (1800–89) och dennes bror Christian (f. 1805).
- egyptiska ohyra*: Anspelning på den bibliska berättelsen om Egyptens gräshoppor i 2 Mos. 10:1–17.
- fejdeskrifterna mot Anckarsvärd*: I det nionde häftet av tidskriften Svea publicerade Claes Olof Ramström 1826 en »Vederläggning af Frih. C. H. Anckarswärds skrift *Försök att vinna upplysningar uti den bekanta handeln om Skepp utur Svenska Örlogs-Flottan*; jämte förklaring öfver några missförstådda och misstydda ställen i Grundlagarne». Carl Henrik Anckarsvärd (1782–1865) var riksdagsman. I samma häfte publicerade P. D. A. Atterbom en osignerad recension av E. Jouys »Moralen, tillämpad politiken«, översatt av Anckarsvärd.
- 128 *jouissance*: (fr.) 'nöje' (ordlek med namnet Jouy).
- transparenta*: 'genomskinliga'.
- Bernstorff*: Andreas Peter Bernstorff (1735–97), dansk politiker och utrikesminister då livegenskapen i Slesvig och Holstein diskuterades.
- ståndkvarter*: 'positioner'.
- 129 *Arkiater*: 'livmedikus', 'livläkare'.
- Afzelius*: Per von Afzelius (1760–1843), professor, läkare; far till Törneros vän P. W. Afzelius.
- General en chef*: 'högste befälhavare'.
- Kungens*: Karl XIV Johans.
- fjäsar*: 'fjäskar'.
- artiga*: här 'lustiga'.
- 130 *utdräkt*: 'tidsåtgång'.
- Beskow*: Bernhard von Beskow (1796–1868), författare, Svenska Akademiens ständige sekreterare 1834–68.
- den gamla Prinsessan*: År 1826 levde ännu Sofia Albertina, Gustaf III:s syster.
- Don Juan*: Opera av Wolfgang Amadeus Mozart från 1787.
- 131 *få lösa en Adjunksfullmakt*: Törneros avser en möjlig befordran till universitetsadjunkt, vilket han blev 1827.
- hypokondrisk*: här 'svårmodig'.
- 133 *vittra*: 'litterära'.
- översättning*: Karl August Nicanders översättning av William

- Shakespeares (1564–1616) »Othello« utkom 1826 som »Othello, mohren i Venedig«.
- Magnus Birgeron*: Nicanders skådespel fullbordades aldrig.
- vattlagd*: 'blötlagd', här 'uppsvåld'.
- ljudande malm och klingande bjällror*: Delvis citat ur 1 Kor. 13:1; uttrycket *ljudande malm och klingande cymbal* har där negativ innebörd och Törneros avser ung. 'innehållslös mångordighet'.
- 134 *viktiga händelsen*: Här avses prins Karls födelse den 3 maj, vars firande i Uppsala Törneros skildrar på s. 126 f.
- Malicen*: 'Förtälet', 'Illvilliga rykten'.
- En viss fru Ericson*: Troligen Maria Charlotta Eriksson (1794–1862), skådespelerska.
- krankt*: 'sjukt'.
- föreställt*: 'framhållit för'.
- billigheten*: 'det rimliga i'.
- 135 *ej kan lida*: 'inte tycker om'.
- kolleganter*: 'deltagare i kollegier'; se komm. till s. 174.
- hovbuss*: 'hovman'; *buss* betyder bildligt 'manhaftig och övermodig person'.
- deputationen*: här 'uppvaktningen'.
- konsorter*: 'meningsfränder', här närmast 'medarbetare'.
- 136 *döpelse-bögtiden*: Här avses prins Karls dop.
- 137 *altarflamman*: Den uppgående solen.
- register*: Här avses orgelstämmor.
- teorb*: Ett slags basluta.
- resolvera*: 'avgöra', 'bestämma'.
- elysisk*: 'paradisisk'.
- tabula nigra*: (lat.) 'svart tavla'.
- sangviniska*: 'sorglösa'.
- törnbuskhamadryad*: En hamadryad är en trädande i grekisk mytologi. Törneros anspelar på sitt eget namn.
- voyage pittoresque*: (fr.) 'målerisk reseskildring'.
- 138 *ditt undfångna brev*: 'det brev jag fått från dig'.
- in corpore*: (lat.) 'fulltaligt', 'mangrant'.
- konklav*: 'hemlig sammankomst'.
- klereciet*: 'prästerskapet'.
- pegas*: En bevingad häst, symbol för diktkonsten.
- beau jour*: (fr.) 'vackra dag', här närmast 'bästa tid'.

- 139 *Sjusovardagen*: Sjusovardagen firades den 27 juli till minnet av kristna martyrer som enligt legenden murades in i en grotta ca 250 och vaknade först när grottan öppnades 200 år senare. *idem*: (lat.) 'samma'; här betyder *samma idem* närmast 'samma kärna'.
bombfri: 'helt fri', eg. 'skyddad mot bomber'.
in der Mausse: (ty.) 'i färd med att ömsa skal'.
lett: 'som man är utled (har tröttnat) på'.
P. Forselius: Per Olof Forselius, vän till Törneros i Uppsala.
- 140 *Sisyfiblock*: Sisyfos dömdes av den högste grekiske guden Zeus att i underjorden vältra ett stenblock uppför en bergssida, vilket ständigt rullade ned igen.
- 141 *malmens glödande stämma*: Lätt förvanskat citat från Stagnelius episka dikt »Wladimir den store« (1817), där det talas om »malmens ropande stämma« och »glödande« är ett vanligt adjektiv.
det borgerliga kriget på Ladugårdsgärdet: 'de militära övningarna (eg. 'inbördeskriget') på Ladugårdsgärde (öster om Stockholm)'.
äskades: 'anhölls om', 'begärdes'.
nabob: Rik och praktlysten man.
hin rike: 'den rike'.
tillstädjelsen: 'tillåtelsen'.
depositum: (lat.) 'deponerat gods'.
Gerümpel: (ty.) 'bråte', 'skräp'.
- 142 *exposition*: 'utställning'.
satt i land: 'kommit i land'.
Tempe: Tempedalen i Grekland, söder om berget Olympos, ansågs vara en favoritplats för sångens gud Apollon och sånggudinnorna, muserna.
orbis pictus: (lat.) 'världen i bild'. Anspelning på »Orbis sensualium pictus« (1658) av Johan Amos Comenius, en uppslagsbok med bilder avsedd för barn.
Magna maters: här 'Moder Naturs'; *Magna mater* (lat., 'den stora Modern') är eg. romarnas namn på modergudinnan Kybele.
saturniska: 'forntida och lyckliga', 'gyllene'.
- 143 *väckare*: 'väckarklocka'.
Kronos: Tidens gud i grekisk mytologi (enligt en gammal och

- vanlig förväxling mellan namnet på titanen Kronos och ordet *chronos* 'tid').
- syllf*: 'luftande'.
- concilium oecumenicum*: (lat.) 'ekumeniskt rådslag'.
- de tretton Muserna*: Muserna var de sköna konsternas gudinnor i den grekiska mytologin och vanligen nio till antalet; Törneros befinner sig på tretton mils avstånd från Uppsala.
- kandidanderne*: 'blivande kandidaterna' (efter universitetstiteln *filosofie kandidat*).
- båvor*: 'gåvor', 'rikedomar'.
- aritmetiskt*: 'räknemässigt'.
- kommensurabel*: 'jämförbar'.
- rötter*: Här avses det matematiska begreppet rot.
- exponenter*: En exponent är en siffra som i upphöjd position anger hur många gånger grundtalet skall multipliceras med sig självt; Törneros menar att få och enkla nöjen genom en god grundstämning upphöjs till mycket större glädje.
- 144 *samdräkt*: 'endräkt', 'samförstånd'.
- Gibon*: Den andra av de fyra floder som flyter från Edens lustgård enligt 1 Mos. 2:13.
- Leukadisk klippa*: Den grekiska skaldinnan Sapfo (omkr. 600 f. Kr.) tog enligt myten livet av sig genom att kasta sig i havet från en hög klippa på ön Leukas (Lefkada).
- fideikommiss*: Ett fideikommiss är en släktegendom som inte får delas eller säljas.
- kastalisk källa*: Den grekiske guden Apollons heliga källa i Delfi.
- 145 *rabies*: 'raseri', 'galenskap'.
- länderier*: Ett länderi (vanligare form *landeri*) är en mindre herrgård.
- eriksgata*: I äldre tid nyvald konungs rundfärd i riket.
- belevade*: 'artige', 'hövlige'.
- boningslarven*: 'bilarven'.
- 146 *nänier*: 'sorgesånger', 'klagovisor'.
- Elysium*: Elysion eller de elyseiska fälten, de saligas ängder i det grekiska dödsriket. Där rådde evig vår.
- gyllentalet*: Se komm. till s. 45.
- Lethe*: Se komm. till s. 68.
- lämna mina [...] ögon sin vilja fram*: 'gråta'.

- morling*: 'småvärk'.
interfolierades: 'blandades'.
Psyke: Människans själ i grekisk mytologi, framställd som fågel, som fjäril eller i människogestalt.
- 147 *torparkrake*: 'torparhäst'.
dekrepit: 'ålderdomssvag'.
- 148 *bildade*: här 'gjorda'.
suspenderad: 'tillfälligt upphävd'.
diminutivet: Se komm. till s. 87.
- 149 *låter barnen komma till sig*: Anspelning på Kristus ord i Matt. 19:14.
nomina indeclinabilia: (lat.) 'oböjliga substantiv'.
de bägge sakramenten: Dopet och nattvarden som heliga handlingar inom kyrkan.
kritici: 'kritiker'.
konsistorii: här 'domkapitels'.
laisser aller: (fr.) 'låta gå'.
hammar: Äldre form för *hammare*.
- 150 *catechumeni*: (lat.) 'konfirmanderna'.
allegro: (mus.) 'livligt', äv. 'glatt'.
välbildade: här 'välväxte'.
kungsvägen: Den rutt Sveriges kungar följde på sina eriksgator.
kyrkoherden Ljungqvist: Gustaf Gabriel Ljungqvist (1778–1827), kyrkoherde i Toresund från 1825. Lämnade vid sin död hust-run Hedvig Fredrika f. Collin med åtta omyndiga barn, bl. a Edvard (f. 1817) och äldsta dottern Augusta (f. 1813).
- frände*: 'släkting'.
Titan: Roman av Jean Paul från 1800–03.
- 151 *inkognito*: Resa utan att vilja bli igenkänd eller under antaget namn.
plankarta: Karta utan höjdkurvor.
- 152 *aurora*: 'morgonrodnad', 'gryning'.
lornjettglas: En lornjett är ett par glasögon utan skalmar men med handtag.
asyl: 'fristad', 'tillflyktsort'.
Ararat: Det berg på vilket Noaks ark strandade i 1 Mos. 8:4.
- 153 *sanskrit*: Ett fornindiskt språk.
memento: 'påminnelse', 'varning'.

- idiom*: 'språk'.
- 154 *grönsaker av annan beskaffenhet*: Här avses de nämnda tamfåglarnas spillning.
visthusets: Se komm. till s. 33.
mullade sig: här 'gonade sig'.
sybarit: 'njutningsmänniska'.
fränka: 'kvinnlige släkting'.
inkarnerade: 'förkroppsligade'.
limbusinfantum: I *limbus infantum* (lat., 'barnens limbo') mellan himmel och helvete vistades enligt medeltida teologi de barn som inte blivit döpta.
bräm: 'kant', 'bård'.
spatiöst: 'rymligt'.
lex minimi: (lat.) 'det minstas lag', 'lagen om sparsamhet'. Anspelning på det latinska *de minimis non curat lex* 'lagen bryr sig inte om småsaker'.
arabesker: 'ornament', 'utsmyckningar'.
- 155 *Floras barn*: Blommor och växter.
dissonans: Missljudande tonförbindelse, missljud.
beklämd: här 'fattig'.
genealogiska minnen: 'släktminnen'.
sagobrotten: Brott betyder här 'brytningsplats', 'gruva'.
- 156 *ellipser*: 'förkortade uttryck'.
allusioner: 'anspelningar'.
konstord: 'facktermer'.
personalier: 'personförhållanden'.
in parentesi: (lat.) 'inom parentes sagt'.
Ich och Sie: De tyska personliga pronomina motsvarande 'Jag' och 'Ni'.
mysterier: här 'religiösa riter'.
patois: (fr.) 'dialekt'.
- 157 *adjutant*: Officer som tjänstgör som biträde åt chef, här enbart 'biträde'.
Dagligt Allebanda: Se komm. till s. 68.
blåsor: Plural av *blås* 'fläck på pannan'.
liten gryta [...] hava så goda öron: Anspelning på talesättet *Små grytor har också öron*, dvs. barn uppfattar och förstår mer än vad vuxna tror.

- topografiska*: 'terrängmässiga'.
ärnade: 'ämnade', 'avsåg att'.
nybetskram: 'nyhetsvaror'.
antikvarisk: här 'historisk'.
- 158 *djäknarne*: 'skolynglingarna'.
plenipotentiär: 'befullmäktigad'.
tuktomästare: 'övervakare'.
toga virilis: (lat.) En enkel, vit toga för vuxna män i antikens Rom.
Lachesis: En av de tre ödesgudinnorna i grekisk mytologi. Hon mäter livets tråd med sin stav.
edition: 'utgåva'.
- 159 *katekismiförhör*: 'katekesförhör'. Luthers katekes var en kort framställning i frågor och svar av kristendomens huvudstycken, som varje svensk skulle kunna redogöra för.
sodaler: Se komm. till s. 36.
demarkationslinjer: 'gränslinjer'.
den enda överlevan: 'det enda som återstår'.
prononcerade: 'uttalade'.
med accent: här 'enskilt'.
trilla: En enkel vagn med två säten.
på baken: 'på halsen'.
palissaderna: En palissad är ett försvarsverk av pålar.
- 160 *vakuum*: 'tomrum'.
bornerande: 'skummande'.
majorska domus: En *major domus* (lat.) var husföreståndare i ett privat hem; Törneros gör här en femininform av uttrycket.
lämnades [...] till spillo: 'förbrukades', 'konsumerades'.
anciennitet: här 'åldersordning'.
blevo [...] på platsen: 'stupade', här bildligt 'somnade in'.
adagio: (mus.) 'ganska långsamt'.
piano: (mus.) 'svagt'.
morendo: (mus.) 'bortdöende'.
dagen välvde sig [...] mot Amerika: Bildligt uttryck för att solen höll på att sjunka i väster.
Schmollgeist: (ty.) 'trumpenhet', 'dåliga humör'.
dissonanser: Se komm. till s. 155.
fata: (lat.) 'öden'.

- 161 *sangviniskt*: här 'blodfullt'.
överskyggt: här 'täckt'.
broder i Morfeus: 'sovrumskamrat'; Morfeus är sömnens gud i grekisk mytologi.
kanonfeber: Psykisk och fysisk reaktion i en krigssituation.
samma [...] öde som [...] fordom åt Tobias: Tobias far Tobit blev blind av att få sparvträck i ögonen enligt Tob. 2:9-10. (Tobits bok tillhör apokryferna till Nya Testamentet.)
oförtövat: 'utan dröjsmål'.
- 162 »*stugan mig trång*«: Citat från Geijers dikt »Vikingen«.
eremitage: här 'eremitboning'.
ett par streck: Här avses kompasstreck.
griftkulle: 'gravkulle'.
stambåll: 'riktnärke'.
memnonstonerna: Ett sjungande ljud ansågs kring soluppgången komma från en av de två enorma skulpturerna vid Amenophis III:s tempel i Thebe i Egypten. Grekerna trodde att statyerna föreställde Memnon, en hjälte från trojanska kriget, och att sången var riktad till hans mor gryningsgudinnan Eos.
- 163 *lyckte [...] till*: 'stängde', 'slöt'.
Colisé: Det franska namnet på amfiteatern Colosseum i Rom.
synkronistiska: 'samtidiga'.
väder: 'blåst', 'vind'.
Chimborazo: En vulkan i Ecuador.
- 164 *Kronos*': Se komm. till s. 143.
Tellus: Planeten Jorden.
mångård: Ett astronomiskt fenomen i form av en ring eller krans runt månen.
Saturni ring: Planeten Saturnus omges av rymdstoft som bildar ringar vilka cirklar i banor kring planetens ekvator.
Fimbul-vintergatan: Törneros kopplar här samman det astronomiska begreppet Vintergatan med den fornnordiska eviga vintern efter Ragnarök, Fimbulvintern.
båda: 'kalla'.
bulda: 'välvilliga', 'tillgivna'.
- 165 *staden*: Mariefred.
kändes jag vid mig: 'kände jag igen mig'.
in natura: (lat.) 'i naturligt tillstånd'.

- sjusovarne*: Se komm. till s. 139.
den evige juden: Enligt en legend en skomakare som vandrar på jorden till domedagen.
efemeriska: 'kortlivade'.
ställa: här 'ställa upp'.
- 166 *säde*: 'utsäde'.
promemoria: 'minneslista'.
sabbat: här 'helgdag'.
timligt: 'förgängligt'.
redigt: 'tydligt'.
genius: 'skyddsande'.
- 167 *glorvördiga*: 'ärevördiga'.
Gripsholm: Slott vid Mälaren nära Mariefred, i vilket Statens porträttsamling förvaras.
tronförvanter: 'kungasläkter'.
naturliga söner: 'oäkta söner'.
bienséance: (fr.) 'anständighet'.
antaga Söderhavsboarnas kostym: Gå nakna.
överlevat: 'varit med om'.
Lebensgrösse: (ty.) 'naturlig storlek'.
tålde väl att tala vid: 'gick bra att samtala med'.
belletristeri: 'skönlitteratur', 'litterärt intresse'.
Voltaire: François Marie Arouet de Voltaire (1694–1778), fransk författare och filosof.
le Dieu à la mode: (fr.) 'gudomligheten på modet'.
- 168 *rustvagn*: En större lastvagn eller flyttvagn.
kanoniska huset: Törneros avser den prästgård han lämnar på väg mot sin föräldrabostad, sitt *apokryfiska hem*. Jfr motsvarande formulering på s. 90.
ämbetsmemorialer: 'tjänsteutlåtanden'.
proponerade: 'föreslagna'.
flegma: 'tröghet', 'sävlighet'.
lisa: 'lindring', 'tröst'.
- 169 *söm*: här 'hästskospik'.
kurs: här 'färd'.
jakter: 'fartyg'.
bornerat: 'inskränkt'.
- 170 *konsistorium*: här 'domkapitel'.

- mera svårt för en kamel att gå igenom ett nålsöga*: Anspelning på Matt. 19:24.
- såsom Diogenes Cynicus [...] och sökte människor*: Enligt legenden vandrade Diogenes (se komm. till s. 32) runt i Athen mitt på ljusa dagen med en lykta i handen och svarade på den nyfikna frågan vad han gjorde att han sökte en människa.
- borgersman*: 'borgare'.
- in transcurso*: (lat.) 'i förbifarten'.
- såsom fordom Ulysses sovande*: Se komm. till s. 68.
- 171 *inbyesenöjen*: 'inomhusnöjen', även 'ensamma nöjen'.
- septemberiserad*: 'mördad' (anspelning på de s.k. septembermorden i Frankrike år 1792).
- 172 *Delos*: Grekisk ö som ansågs vara gudarna Apollons och Artemis födelseplats.
- avknäppande*: 'minskande'.
- 173 *verba formalia*: (lat.) 'formella fraser'.
- orationerna*: 'högtidstalen'.
- 174 *turnyrer*: här 'vändningar', 'formuleringar'.
- impromptu*: 'improvisation'.
- Kollegiepengar*: Betalning för extra undervisning («kollegier») på universitetet (utöver de offentliga föreläsningarna), vilken bekostades privat av studenterna.
- 175 *vördiga*: 'vördnadsbjudande'.
- Prof. Biberger*: Nils Fredrik Biberger (1776–1827), professor i praktisk filosofi.
- immerfort*: (ty.) 'alltjämt', 'fortfarande'.
- persvasion*: 'övertygelse'.
- algebraisk*: Som avser algebra, den gren av matematiken som utnyttjar bokstäver och andra symboler.
- det tusenåriga riket*: Se komm. till s. 102.
- alltför stark busbällare*: 'alltför sparsam'.
- deposition*: 'förvar'.
- 176 *Lunas*: 'månens'.
- i tomning*: här 'tomhänt'.
- 177 *Amor med sin fackla*: Amor var kärleksguden i romersk mytologi. Hans attribut var dels båge och pil, dels en fackla.
- brandordning*: 'brandreglemente'.
- 178 *Eberl*: Anton Eberl (1766–1807), österrikisk tonsättare.

- Beethovens D-durs symfoni*: Ludwig van Beethoven (1770–1827), tysk tonsättare; hans symfoni nr 2 i D-dur uruppfördes 1803.
- ögonskenlig*: 'ögonfallande', 'uppenbar'.
- 179 *okostig*: 'tung och ovig', 'klumpig'.
- den månghamrande staden*: Eskilstuna; se komm. till s. 86.
- foliet*: Här avses den reflekterande beläggningen på en spegel.
- dunstkretsen*: 'atmosfären'.
- 180 *kommissgrönska*: Se komm. till s. 117.
- slår föga till spans*: Se komm. till s. 90.
- Lebensgrösse*: Se komm. till s. 167.
- exposition*: här 'framställning'.
- 181 *naftakälla*: 'oljekälla'.
- morbleu*: (fr.) här ung. 'ilsken'; eg. ett milt svärord: 'för tusan'.
- god-dams-väsande*: ung. 'obekymrade natur'.
- försatt med*: 'uppblandat med'.
- glänter*: 'skymtar'.
- depens*: 'utgift', här snarast 'förråd'.
- interjektion*: 'utropsord'.
- 183 *falla före*: här 'falla (mig) in'.
- Landsbövd. Järtas*: Hans Järta (1774–1847), politiker och skriftställare, var landshövding i Uppsala.
- fått snuv om*: 'fått nys om'.
- in parenthesi*: Se komm. till s. 156.
- Thomas Moore*: (1779–1852), irländsk författare.
- Hans unga Fru*: Ebba f. af Ekenstam (1801–54), gift 1826 med Atterbom.
- Mamsell Grave*: Anna Ulrika Henriette Grave (1803–93).
- 184 *Impatiens noli me tangere*: (lat.) Vildbalsamin eller springört.
- Impatiens noli-tangere*, vars frökapslar exploderar när de mogna.
- sitt rätta tillnamn*: Efternamnet *Grave* skulle på latin betyda 'allvarligt', 'dystert'.
- Fru Grubbe*: Margareta Johanna Grubbe f. Grave (1798–1885).
- blirande*: 'plirande'.
- Merkuriistav*: Kring den romerske guden Mercurius stav ringlade sig två ormar.
- Frithiof*: Esaias Tegnér's diktcykel »Frithiofs saga« (1825).

- Fru Helwig*: Amalia von Helwig (1776–1831), tysk författare som besökte Sverige och 1826 utförde den första översättningen till tyska av Tegnér's »Frithiofs saga«.
- negando*: 'nekande'.
- Schleys översättning*: Ludolph Schley (1798–1859) översatte den andra upplagan av »Frithiofs saga« till tyska, vilken 1826 utgavs av Palmblad.
- malträterat*: 'misshandlat'.
- 185 *Koryfé*: 'tongivande person', 'ledare'.
- Felix Mendelssohn*: (1809–47), tysk tonsättare.
- aimable*: (fr.) 'älskvärd'.
- 186 *exekveras*: 'utföras', 'framföras'.
- auskultant*: Se komm. till s. 64.
- afficierad*: 'berörd'.
- distingverande*: 'särskiljande'.
- Ravenswoodssonaten*: Platsnamnet Ravenswood är hämtat från Walter Scotts roman »The Bride of Lammermoor« (1819; »Bruden från Lammermoor«).
- förplumpade*: 'förgrovade', 'taktlösa'.
- Vischnu [...] på Lotus-bladet*: Den indiska gudomen Vishnu avbildas ibland sittande på en lotus.
- förpjäsen*: här 'första stycket'.
- skalken*: 'skojaren', 'skämtaren'.
- fnurriga*: 'misslynta'.
- 187 *ojämvaktigt*: 'opartiskt'.
- sireniska lock*: Sirenerna var i den grekiska mytologin fågelliknande kvinnliga varelser som lockade sjömän i fördärvet med sin sång. Odysseus lyckades få lyssna till deras sång utan att råka illa ut genom att låta binda fast sig vid fartygets mast och stoppa igen kamraternas öron.
- 188 *Fru Börjesson*: Fredrika Gustava Börjesson f. Fock (1798–1854).
- Dame d'esprit*: (fr.) ung. 'litterärt begåvad kvinna'.
- Professorskan Rabenius*: Ebba Rabenius f. Bruncrona (1780–1852), gift med professor Lars Georg Rabenius (1771–1846).
- Fröken Rehausen*: Sophie Catharina von Rehausen (1763–1831).
- appretera*: här 'tillreda'.
- Fru Knös*: Alida Maria Knös f. Olbers (1786–1855), salongsvärdinna.

- Gustaf*: Gustaf Knös (1773–1828), professor i orientaliska språk och teolog.
- 189 *Hesperidernas trädgård*: Se komm. till s. 86.
Meduse-buvud: Medusa var i grekisk mytologi ett monster, en av de tre gorgonerna. Hon hade ormar i stället för hår och den som mötte hennes blick förstenades.
grace: 'behag'.
Thekla Knös: (1815–80), författare och salongsvärdinna.
långa Axel: Axel Löwen; se komm. till s. 5.
- 190 *rågarna*: 'sädesfälten'.
naturens kolossala Peterskyrka: Peterskyrkan i Rom är en av världens största kyrkor.
dess lilla Symbol: Den på s. 189 nämnda Svärta kyrka.
Hörberg: Pehr Hörberg (1746–1816), konstnär.
Simeons lovsång: Motivet återfinns i Luk. 2: 29.
profanering: 'vanhelgelse'.
uppsmälta: 'lösgjorda'.
freskomålningar: Målningar *al fresco* (it., 'på det färska') utförs på ännu fuktiga kalkputsade väggar.
azurbotten: Himlen; azur är en himmelsblå färg.
- 191 *avläggningar*: 'avkomlingar'.
utstofferade: 'dekorerade', 'rikt prydda'.
inokulerad: 'inympad'.
Grandelius: Nicholaus Grandelius (f. 1745), kyrkoherde i Nyköping.
- 192 *Eden*: Edens lustgård, det jordiska paradiset, skildras i 1 Mos. 2. *förmäthenhet*: här 'övermod', 'dumdristighet'.
Blankett: 'Tomt blad'.
Gubbens: Syftar på kyrkoherde Grandelius, se komm. till s. 191.
Mams. Nicander: Carolina Ulrica Nicander (1801–50) utgav 1840 »Dikter«.
skrapalg: Rester och stumpar av talgljus.
Iis: Fornegyptisk gudom, känd som enkelhetens, börjans och naturens gudinna.
- 193 *Hesperien*: Se komm. till s. 86.
eftervärld: 'liv efter detta'.
antipoderna: De personer som bor på motsatta sidan av jordklotet.

- un petit rien*: (fr.) 'ett litet grand', 'en liten småsak'.
i det stället: 'i stället'.
slogs ställning: 'gavs uppställningssignal'.
metamorfosen: 'förvandlingen'.
nattstycket: 'nattmålningen'.
preludierade: Att preludiera är att inleda ett musikstycke med ett förspel.
dagens drott: Solen; jfr komm. till s. 44.
Hogarthstavla: William Hogarth (1697–1764) var en engelsk konstnär, känd för sina drastiska satirbilder.
194 *Gewärm*: (ty.) eg. 'småkryp', bildl. 'folkmassa'.
bäskus: 'sup malörtsbrännvin'.
trivialt: 'alldagligt', 'enkelt'.
en Persisk Schack: Det persiska ordet *shah* betyder 'kung' och har bildat namnet på brädspellet schack.
195 *abstraherande*: här 'förenklande', 'utjämnande'.
Haydn: Joseph Haydn (1732–1809), österrikisk tonsättare.
goldene Au: Se komm. till s. 94.
Frej: En fornnordisk fruktbarhetsgud.
hade [...] försyn för: 'hyste betänkligheter mot'.
Magna mater: Se komm. till s. 142.
Arrhenius: Olof Arrhenius (1797–1878), präst och latinist.
Geijer: Vilhelm Emanuel Geijer (1808–37), student i Uppsala, elev till Arrhenius.
Rystedt: Fredrik Melchior Rystedt (1802–35), student i Uppsala, 1833 adjunkt i Karlstad.
196 *Wermelandi*: 'värmlänningarna', här Arrhenius, Geijer och Rystedt.
Sudermanni: 'sörmlänningarna', alltså Nicander och Törneros.
komponera sig: 'komma överens'.
extrema: här 'ytterpunkterna'.
stygg: här 'otäcka', 'fula'.
förbudlista: Se komm. till s. 11.
motion: 'förslag'.
sköto ned: 'sköt salut för'.
den nya prinsen: Prins Gustaf föddes den 18 juni 1827.
197 *förladdning*: Laddning av blånor eller halm som fixerade krutladdningen och skapade högre gastyck i äldre kanoner.

- svedjorna*: En svedja eller ett svedjeland var mark som röjts genom trädgållning och bränning.
- 198 *ad Somados ulvas*: (lat.) 'till Sommens vassruggar'. Tvivelaktig form, ironiskt citerad av Törneros.
Tranér: Johan Vindician Tranér (1770–1835), svensk latinist och översättare.
- 199 *konvulsioner*: 'krampryckningar'.
anstämma: 'anslå'.
species: 'arten'.
Worrycow: Det skotska uttrycket betyder 'troll', 'dävl', 'spöke' och förekommer i Walter Scotts roman »The Heart of the Midlothian« (1818; »Midlothians hjärta«).
rapport: här 'förbindelse'.
- 200 *orangeri*: 'växthus'.
stereometriskt: 'rymdgeometriskt'.
Agaricus: 'svamp'; *Agaricus* är champinjonsläktets latinska namn.
berglameller: En lamell är en tunn skiva.
serena: 'klara', 'fridfulla'.
hart nära: 'helt nära'.
pustningsstation: 'rastställe'.
- 201 *tingade*: 'i förväg beställda'.
fåvitsk: 'oförståndig'.
- 202 *supplera*: 'utfylla'.
driva på hare: 'jaga efter hare'.
kompaniet: här 'sällskapet'.
- 203 *indifferent*: 'likgiltig'.
våtsäck: 'kappsäck'.
ämbar: 'hinkar'.
kurirbaddare: Ett slags kraftig hästpiska.
mullig: här 'rik', 'fyllig'.
- 204 *D:r**: Det är inte klart vem Törneros avser.
gli-artade: Ett gli är ett fiskyngel.
- 205 *Biskopen*: Esaias Tegnér, som 1824 blev biskop i Växjö.
Slemma: 'Onda', 'Obehagliga'.
omina: (lat.) 'varsel', 'förebud'.
florilegium: (lat.) 'axplock', 'urval'.
- 206 *tamen usque recurrit*: (lat.) 'den kommer dock ständigt tillbaka'.
 Citat från Horatius (se komm. till s. 9).

- Napoleon*: Napoleon Bonaparte (1769–1821), fransk general och kejsare.
- Goethe*: Johann Wolfgang von Goethe (1749–1832), tysk författare.
- lancaster-skola*: Skolform där äldre elever undervisade de yngre under lärarens överinseende.
- 207 *förlagd*: här 'nedlagd', 'ej i bruk'.
operera: här 'verka'.
au sau gaur di pau: (dial.) 'och så går de på'.
parure: (fr.) 'utstyrsel', 'prydnad'.
- 208 *trossar*: Trossen är ett militärt förbands samlade mängd personal och fordon (för underhållstjänst).
skuggritning: 'konturteckning', 'silhuett'.
Undine: En undin är en elementarande knuten till vatten. »Undine« är också namnet på en romantisk berättelse av den tyske författaren Friedrich de la Motte-Fouqué (1777–1843).
bråksam: 'bråkig', 'stökig'.
bundkrokar: 'omvägar'.
- 209 *förde [...] i skölden*: 'hade för avsikt', 'hade i sinnet'. Ett *sköldemärke* är en symbol för bärarens sinnelag.
impertinenta: 'näsvisa'.
sammannyckt: 'tätt sammansluten'.
- 210 *skrivsanden*: Fin sand användes före läskpapperets tid till att strö över skrivarket för att bläcket skulle torka.
lapis-infernaliska: *Lapis infernalis* (lat., 'helvetes-sten') är silvernitrat, som användes antiseptiskt för behandling av sår, även till ögon och invärtes. Behandlingen var ofta smärtsam.
stimuli: 'sinnesintryck'.
ferm: 'rask'.
flatnade: 'sänkte sig', 'plattades ut'.
himlabrynen: 'horisonten'.
- 211 *rännarbana*: 'tävlingsbana'.
formula jurandi: (lat.) 'edsformulär', här 'svärord'.
konfederation: 'förbund'.
- 212 *tross*: Se komm. till s. 208.
Wermelandi: Se komm. till s. 196.
- 213 *duvopost*: 'brevduva' eller 'brev överbringat med duva'.
- 214 *pandekter*: Pandekterna är en antik lagsamling.

grundat: 'funderat'.

stereotyp-upplagan: Vid stereotyptryck återanvändes gamla stockar eller plåtar; tekniken var avsedd för stora upplagor och många tryckningar.

kompendiös: 'kompakt', även 'praktisk'.

ått-kantiga hjul: Jfr s. 7 och komm. till ordet *Ixions-hjul* på denna sida.

immerfort: Se komm. till s. 175.

215 *mobilier*: 'lösöre', 'äodelar'.

negligéen: 'morgondräkten'.

III. BREV 1828–1837

219 *uppdraga*: 'rita upp', i överförd betydelse 'skriva ned'.

min Professor: Lars Peter Walmstedt (1782–1858), professor i kemi vid Uppsala universitet.

trakterade: 'tilltalade', 'smickrade'.

Fredrik Runström: (1800–47), student i Uppsala, efterträdde 1845 sin far som kyrkoherde i Näshulta.

melerade: 'blandade', 'omväxlande'.

220 *camera optica*: Ett slags tidig projektionsapparat.

W. Runström: Wilhelm Runström (f. 1795), komminister i Österåker 1823–51.

så kärt det var mig: 'såvitt jag ville'.

221 *Excellensen*: Greve Gustaf Trolle-Bonde, ägare till Säfstaholm.

frapperades: 'slogs med förvåning'.

vurmar med: 'är fascinerad av'.

suffletten: här 'det uppfällbara vagnstaket'.

duskiga: 'dunkla'.

tillfyllest: 'tillräckligt'.

222 *sandmoar*: En mo är en sandmark bevuxen med tallskog.

rankade: 'skakade fram'.

4de kompanjon: Claes Olof Ramström (1791–1852), docent i orientaliska språk vid Uppsala universitet, ledare av Uppsala lyceum 1827–39, drev 1819–34 Akademiska boktryckeriet tillsammans med Palmblad. Jfr komm. till s. 127.

Auditör: Jurist med militära uppdrag.

- paroll*: här 'hedersord', 'löfte'.
- 223 *knaperberregård*: 'oansenlig herrgård'.
etager: 'nivåer'.
- 224 *mottogos vi i kvarter*: 'inkvarterades vi'.
stambåll: Se komm. till s. 162.
den Gud avvände: 'vilken Gud må förhindra'.
skjul: 'skydd', 'lä'.
trilla: Se komm. till s. 159.
Axeln: här 'Hjulaxeln'.
- 225 *invalida*: 'obrukbara'.
skrabbiga: 'skrala'.
snäll: här 'rask'.
Professor Grenander: Elias Christopher Grenander (1774–1845),
teologie professor 1818, kyrkoherde i Skövde från 1823.
Akademicus: (lat.) 'akademiker'.
- 226 *Västergyllen*: Västergötland.
fyllest: Se komm. till s. 221.
Sverkerska och Erikska ätten: Två ätter som stred om kungamakten i Sverige under medeltiden.
Birger Jarl: (1210–66), svensk riksföreståndare.
kamperade: 'hade slagit läger'.
- 227 *bragte [...] i bävan*: 'skrämde'.
fingo [...] väder av: 'fick nys om'.
diné: 'middag'.
- 228 *apart*: 'särskilt'.
alunverk: Alun, aluminiumsulfat, användes för garvning av skinn, för färgning av tyg och som blodstillande medel.
- 229 *Elysé*: Se komm. till s. 146.
habit: 'klädsel'.
bälla: 'slutta'.
ävja: 'sörja'.
bergslager: En bergslag är en sammanslutning eller ett distrikt för bergsbruk.
- 230 *slekat*: 'slickat'.
pluraliteten: 'merparten'.
klint: 'klinker'.
puttelkrämarstad: ung. 'småhandelsstad'.
snuta: 'spets', 'vinkel'.

- 231 *brigg*: En brigg är ett tvåmastat segelfartyg.
konversabla: 'lätta att samtala med'.
tillständigt: 'tillbörligt', 'passande'.
- 232 *forte*: (mus.) 'med stark ton'.
expression: 'uttryckskraft'.
lagern: En krans av lagerblad, ett antikt segertecken, utdelas vid akademiska doktorspromotioner.
spångödsel: Gödningsmedel av mulnat spån.
- 233 *bestomma*: 'få'.
chimär: 'illusion'.
ljus [...] ställt under skäppan: Anspelning på uttrycket *sätta sitt ljus under en skäppa* 'av blygsamhet dölja sin talang', i Matt. 5:15. En skäppa är ett sädesmått.
dank: Dåligt, smalt ljus.
bruken: Se komm. till s. 5.
topografisk: Se komm. till s. 157.
min autoptiska kännedom: 'vad jag sett med egna ögon'.
Livgedinget: Ett livgeding var ett underhållslän för drottningen.
det så kallade kungadömet: Götaland.
Ulimaroa: Ovanligt äldre namn på Australien.
nyburen: 'nyfödd'.
- 234 *vinterlugg*: 'vinterpäls'.
Thunberg: Carl Peter Thunberg (1743–1828), linnélärjunge och reseskildrare.
sin resebeskrivning: Thunbergs »Resa uti Europa, Africa, Asia, förrättad åren 1770–1779« utkom i fyra delar mellan 1788 och 1793.
Lethe: Se komm. till s. 68.
familiarisera sig: 'bekanta sig'.
komportement: 'beteende', 'uppförande'.
levnads-train: 'levnadsbana', 'levnadsmönster'.
- 235 *utkorade*: 'särskilt utvalda'.
huvudbråk: 'huvudbry'.
- 236 *Götiska sommarexkurser*: 'sommarutflykter i Götaland'.
Stapelstad: Stad med rätt att bedriva utrikeshandel (jfr komm. till s. 42).
uppstad: Stad som bara fick bedriva inrikeshandel.
förlagor: här 'förråd'.

- flux*: Förkortning av *bux flux* 'brådstörtat', 'plötsligt'.
ymp: 'ympkvist'.
gallstränderna: 'de ofruktbara stränderna'.
 237 *bebålla jungfrudomen*: här bildligt 'aldrig bli erövrad'.
styrver: Ett äldre mynt av lågt värde.
monosyllabiska: 'enstaviga'.
förgato: 'glömde'.
avantgarde: 'förtrupp'.
tross: Se komm. till s. 208.
 238 *stockfiskar*: ung. 'oduglingar', 'dumskallar'; eg. 'soltorkad fisk',
 'lutfisk'.
enbetsvagnen: En enbetsvagn var en vagn förspänd med *en* häst.
 239 *attrapp*: 'omhölje'.
ledamöter: här 'lemmar', 'kroppsdelar'.
knarkade: 'knarrade'.
örlappar: 'örsnibbar'.
i marvatten: 'vattenfylld'.
 240 *Mosebusken*: Julgranen (anspelning på berättelsen om Mose
 brinnande buske i 2 Mos. 3:1-3).
Gudmor Silfverstolpe: Malla Silfverstolpe.
hemkommen från Riksdagen: Erik Gustaf Geijer satt i riksdagen
 åren 1828-30 och 1840-41.
mellanåt: här 'under den tid'.
 241 *skrå*: 'yrkeskår'.
något je ne sais quoi: (fr.) 'något visst'.
 242 *un peu ridicule*: (fr.) 'lite löjlig'.
tullen: här 'stadsgränsen'.
i kompani: 'i sällskap'.
satte mig åter i god kredit: här ung. 'skaffade mig förnyat förtro-
 ende'.
gronderat: 'klagat', 'knotat'.
Gubben i Berget: Kyrkoherde Grandelius; se komm. till s. 191.
engelskt salt: Magnesiumsulfat, även kallat bittersalt; användes
 som laxermedel.
 243 *uppstuvning*: ung. 'arrangemang'.
beskära: 'tilldela', 'skänka'.
ovettiga: 'ursinniga'.
hästfjät: eg. 'häststeg'; ordlek på *tuppfjät*.

- auspicer*: 'förebud', 'utsikter'.
låta tala vid sig: 'går att tala med'.
- 244 *halvkvarter*: Se komm. till s. 35.
loci: Plural av lat. *locus* 'hus', 'hem'.
Boston-parti: Boston är ett kortspel med komplicerad budgivning för fyra personer.
besagde: 'förutnämnde'.
quatre-mains: (fr.) Fyrhändigt pianospel.
fullt rummel: 'full gång'.
Handelsmannen loci: 'handelsmannen på orten'.
- 245 *cadenza*: (it., mus.) 'slutfall'.
frappant: 'anslående'.
fortissimo: (mus.) 'med mycket stark ton'.
Barons död: Axel Fabian Trolle-Löwen på Sjösa, Axels far, dog den 31 december 1829.
- 246 *umburit*: 'undvarit'.
Kompendium: 'sammandrag'.
dialektik: 'argumenteringskonst'.
specimen: Vetenskaplig skrift som åberopas när man söker tjänst eller begär intyg om behörighet.
pastoral-examen: Akademisk examen som krävdes för högre tjänster inom kyrkan.
illa förskansade: här 'illa underbyggda'.
Pygmaeus: 'den lille'.
Alfort: Adolph Fredric Alfort (1779–1854), stadsläkare i Eskilstuna från 1816.
tillförene: 'förut'.
- 247 *Livius*: (59 f.Kr.–17 e.Kr.), romersk historieskrivare.
Mutter-Witz: (ty.) 'sunt förnuft'.
Assessorstitel: En assessor är en högre jurist.
suffisans: 'självgodhet'.
ecclesia pressa: (lat.) 'betryckt (förföljd) kyrka'; uttrycket avser den kristna kyrkan under romersk tid, ca 100–325.
kontrapart: 'motpart'.
frivola: 'läattsinniga'.
inkognito: Se komm. till s. 151.
- 248 *prästgärdet*: 'pastoratet'.
non plus ultra: Se komm. till s. 60.

- Elof*: Elof Wallquist (1797–1857), kemiprofessor i Uppsala; son till Seth Wallquist, se komm. till s. 72.
stäckes: 'hejdas'.
- Lycei*: Genitiv av lat. *lyceum*, ett slags högre läroanstalt. Törneros hade med några vänner, bl.a. Gumælius, Ramström och Ekmarck, 1827 grundat Uppsala lyceum.
- Professor Aurivillius*: Per Fabian Aurivillius (1756–1829). Törneros vikarierade på hans professur i estetik åren 1829–32, var-
 efter Atterbom blev ordinarie professor.
- 249 *Konsistorii-session*: Sammanträde i universitetsstyrelsen.
Kandidandi: 'blivande kandidater'.
Eloquentie Professorns: Se komm. till s. 15.
togo graden: 'avlade examen'.
- 250 *in corpore et membris*: (lat.) 'fulltaligt', 'mangrant'.
Axel och Sven: Se komm. till s. 92.
Dø: Förkortning av *dito* 'med samma efternamn'.
solen i kräftan: Solen står i stjärntecknet Kräftan från den 22 juni till den 22 juli.
fatabur: Se komm. till s. 59.
- 251 *puts*: 'spratt', 'upptåg'.
muta: 'stumma', 'tystlåtna'.
lyddes: 'lyssnade'.
de debarkerandes: 'de avstigandes'.
kanonfeber: Se komm. till s. 161.
demele: (fr.) 'strid', 'tvist'.
platitudinärer: 'folk som säger plattheter'.
cordial: (eng.) 'hjärtstärkande preparat', 'styrkedryck'.
- 252 »*Då morgonens dag låg på livet kvar*«: Se komm. till s. 84.
Loreto: Loreto i Italien är en berömd vallfartsort.
Claude-Lorrainska: Claude Lorrain ('från Lorraine', 1600–1682) var en fransk landskapsmålare.
Ekmarck och hans Fru: Carl Erik Ekmarck, gift med Törneros ungdomsförälskelse Lovisa Ulrika Nybohm.
sätesgård: Se komm. till s. 89.
analysis infinitorum: (lat.) 'oändlighetsanalys'.
h. e.: Förkortning av latinets *hoc est* 'det vill säga'.
Landsmannen: Här avses en medlem av samma studentnation.
Frälse-kamrer: Förvaltare av adelsgoods.

- 253 *res nullius*: (lat.) 'herrelöst gods' (eg. 'ingens sak'); avser i juridisk betydelse vildmark och vilda djur.
kompensatoriskt: 'sammanfattande'.
kordong: 'kedja'.
speljakt: 'lustjakt'.
tättingbössa: 'fågelbössa'.
Grenadjär-Officer: Officer vid infanteriregemente.
tvenne resor: 'två gånger'.
pickemat: Saltad och torkad mat.
busmans-jocus: Latinets *jocus* betyder 'skämt'.
- 254 *etalerade*: 'utbredde'.
föresyn: 'förebild', 'föredöme'.
evärdelig: 'evig'.
Colleger Scholæ: 'skollärare'.
per aures: (lat.) 'i öronen'; i överförd betydelse 'utan förberedelser'.
Presidenten Focks: Berndt Wilhelm Fock (1763–1837) var friherre, landshövding i Uppsala och överpostdirektör.
Mon Repos: (fr.) Ordagrant 'Min Vila'; lustslottet Monrepos, med en vidsträckt engelsk park, låg utanför Viborg i Ryssland.
sejour: 'vistelse'.
riksmagasinerings stöksambet: Möjligen syftar Törneros på Focks verksamhet som överpostdirektör.
Aeolus: Vindarnas gud i antik mytologi.
ögonmärke: 'riktmärke', 'avsikt'.
finthet: 'påhittighet', 'list'.
- 255 *parallelogrammum virium*: (lat.) 'kraftparallelogram'.
snubbor: 'tillrättavisningar'.
R^{dr}: Förkortning för *riksdaler*.
- 256 *fältmätare*: Den militära motsvarigheten till lantmätare.
överflödiga: här 'överflödande'.
- 257 *Camera Optica*: Se komm. till s. 220.
förkortningar: 'förkortade perspektiv'.
Hoffbro-manéret: Petter Lorenz Hoffbro (1710–59) konstnär.
 Han är mest känd för naivt folkliga träsnitt.
Kungen: Karl XIV Johan.
Oscar: Kronprins Oscar, den blivande Oscar I.

- Josephina*: Kronprinsessan Josefina av Leuchtenberg.
- 258 *edukations-handgrepp*: ung. 'uppfostningsknep'.
- vinspolar*: *Vinspole* är ett äldre namn på storspoven, *Numenius arquata*, en fågel känd för sitt högljudda flöjtande läte.
- trattade*: 'traskade'.
- löshästar*: Hästar som inte ingår i ett fast spann.
- ökstock*: Se komm. till s. 46.
- 259 *frontloge*: Loge som ligger nära teaterscenen.
- interfolierade*: 'blandade'.
- Sudermanno-Nericia*: Törneros latinska namn på 'det närkiska Södermanland'. Vid Uppsala universitet finns Södermanlands-Nerikes studentnation.
- Etter-Närke*: ung. 'rena rama Närke'.
- veder döpta*: eg. 'omdöpta (som vuxna)', här 'indränkta'.
- 260 *vattverk*: 'vattenhjul'.
- Pastor Loci*: (lat.) 'ortens präst'.
- stråk*: 'stråkdir'.
- viol*: 'fiol'.
- Sudermann*: Se komm. till s. 196.
- Zenit*: Se komm. till s. 123.
- 261 *Julii-revolution*: Den kortvariga julirevolutionen utspelade sig i Frankrike 1830.
- nallar*: (dial.) ung. 'skramlar', 'skrapar'.
- mjällbet*: 'mjukhet'.
- snusbly*: Tunt blyblad som man slog in snus i.
- fräkenbottnar*: 'fräkenbäddar'.
- imbåd*: 'ångbåd'.
- essence de mille fleurs*: (fr.) 'extrakt av tusen blommor'; ett slags parfym.
- 262 *spakt*: här 'lugnt'.
- aurea mediocritas*: (lat.) 'gyllene medelmåttighet'.
- gimsa*: (dial.) 'mumsa'.
- arre-buske*: Gråal, *Alnus incana*.
- jalousier*: 'förhängen'.
- kaplansgård*: En kaplan var en hjälppräst.
- 263 *resar*: 'jättar'.
- huvudpartierna [...] Hatt som Mössa*: Ordlek med namnen på de två politiska partierna under frihetstiden.

- Beethovens D-durs Symfoni*: Se komm. till s. 178.
påfortande: 'påskyndande'.
- 264 *je ne sais quoi*: Se komm. till s. 241.
Sylvester: Nyårsaftonens namn i almanackan är Sylvester.
signaturer: 'tecken', 'symboler'.
netto: här 'inte mer än'.
esoteriska: 'hemliga', 'fördolda'.
Sten-Jans-mässigt: Johan («Sten-Jan») Afzelius (1753–1837) var kemiprofessor i Uppsala.
- 265 *vallmons*: Vallmo, ur vars frökapslar råopium utvinns, är sedan länge en symbol för sömn och dröm.
saturnalisk vila: här närmast 'vila efter fest'; se komm. till s. 110.
adjupets: 'avgrundens'.
den sublunariska världen: Världen under månen, dvs. jordklotet.
fyra Fakulteternas: De fyra universitetsfakulteterna, avdelningar som omfattar besläktade ämnen, är teologi, filosofi, medicin och juridik.
- 266 *efemärer*: 'dagsländor'.
duvnande: ung. 'allt sjukare'.
revolutioner: här 'varv'.
J.H. Schröder: Johan Henrik Schröder (1791–1857), universitetsbibliotekarie och litteraturhistoriker.
gemena: 'otrevliga', 'dåliga'.
avlysta: 'inte längre i bruk varande'.
- 267 *avlevor*: 'kvarlevor'.
Sed reprimam me, nec longius persequar: (lat.) 'Men jag skall behärska mig och inte utbreda mig längre'.
- 268 *Album Studiosorum*: (lat.) 'studentförteckning'.
Landsb. Kræmers: Robert Fredrik von Kræmer (1791–1880) var landshövding i Uppsala.
ockupation: 'sysselsättning'.
- 269 *Magnus Hellberg*: (1775–1857), handelsman, organist och klockare i Eskilstuna och vän till Törneros.
tagit mitt parti: 'gjort mitt val'.
8kantiga hjul: Jfr s. 7 och komm. till ordet *Ixions-hjul* på denna sida.
- 270 *Baron själv*: Fredrik Ulfsparré, se komm. till s. 5.
morlande: 'småvärkande'.

- 271 *stekrovors*: 'klockors'.
Hela touten: 'allting'.
indragenhet: 'tillbakadragenhet'.
Mams. Lithander: Karolina Lithander, sångerska.
tarvliga: 'torftiga', 'enkla'.
Collega Scholæ: Se komm. till s. 254.
Director Musices: (lat.) 'musikdirektör'.
musikalier: 'noter'.
Pastorallagfarenhet: 'kunskap om den kyrkliga lagen'.
- 272 *enkannerligen*: 'i synnerhet'.
spektatör: 'åskådare'.
införskrivna: 'inbjudna'.
bekajad med: 'ansatt av'.

Ordlista

Listan ger förklaringar av i texten vanligt förekommande ord.

<i>akademici</i> akademiker (plur.)	<i>finna sig</i> trivas
<i>aln</i> ca 60 cm	<i>fjärdingsväg</i> 2 672 m
<i>anakoret</i> eremit	<i>flamandsk</i> flamländsk; målerisk
<i>anse</i> betrakta, se på	<i>flärd</i> yttlig prakt
<i>artig</i> trevlig; lustig	<i>fortepiano</i> hammarklaver, äldre piano
<i>automatisk</i> konstgjord	<i>färga</i> glädja
<i>avväxlande</i> omväxlande	<i>försätta med</i> blanda upp med
<i>balsamisk</i> mild, lindrande	<i>genius</i> skyddsande
<i>belevad</i> artig, hövlig	<i>glänta</i> skymta
<i>beramad</i> planerad	<i>grace</i> behag
<i>besagd</i> förutnämnd	<i>gracer</i> behagsgudinnor
<i>bevågen</i> välvilligt inställd	<i>hieroglyf</i> fornegyptiskt (svårtytt) skrivtecken
<i>billig</i> rimlig, rättmätig	<i>horribel</i> fruktansvärd
<i>bosqué</i> berså, dunge	<i>hybble</i> kyffe, koja
<i>chimär</i> illusion	<i>håll</i> skjutshåll
<i>discipel</i> elev	<i>immerfort</i> alltjämt
<i>diskurs</i> samtal	<i>inkommensurabel</i> ojämförbar
<i>dityrambisk</i> jublande, hänförd	<i>insurrektion</i> uppror
<i>djäkne</i> skolyngling	<i>interjektion</i> utrop(sord)
<i>duktig</i> praktig	<i>invalid</i> obrukbar
<i>däld</i> liten dal	<i>kalesch</i> hästdragen vagn
<i>effekter</i> tillhörigheter	<i>kamp</i> häst
<i>elegisk</i> melankolisk	<i>klaver</i> äldre piano
<i>eremitage</i> eremitboning	<i>kolorit</i> färgspel
<i>eterisk</i> förandligad	<i>kommensurabel</i> jämförbar
<i>exekvera</i> utföra, framföra	<i>kommis</i> grovt tyg
<i>famn</i> 1,8 m	<i>kria</i> uppsats
<i>fart</i> färd	<i>kurs</i> färd
<i>fatabur</i> förrådkammare	<i>kvarter</i> 32,7 cl
<i>fatal</i> olycksbringande	<i>källborgare</i> bracka
<i>fatalitet</i> förtretlighet	
<i>ferm</i> rask	

<i>källare</i>	rådhuskällare, krog	<i>sköte</i>	knä, famn
<i>landskapsstycke</i>	landskapsmålning	<i>slem</i>	ond; obehaglig; dålig
<i>logera</i>	inhysa	<i>småred</i>	småsaker
<i>lornjett</i>	glasögon med handtag	<i>snäll</i>	rask, snabb
<i>lurvig</i>	lummig	<i>solemnitetsrum</i>	salong, festsal
<i>marskog</i>	snårskog, förkrympt	<i>sparlakan</i>	sängförhänge
skog		<i>stavrurum</i>	5,65 kubikmeter
<i>melerad</i>	blandad, omväxlande	<i>sublim</i>	upphöjd
<i>menlös</i>	oskyldig	<i>söckendag</i>	vardag
<i>måna</i>	måne	<i>söcknig</i>	tråkig
<i>oförtövat</i>	utan dröjsmål	<i>tjälad</i>	fryst
<i>partout</i>	till varje pris	<i>traktera</i>	förpläga
<i>pêlè-mêlè</i>	virrvarr	<i>trankilt</i>	lugnt
<i>personalier</i>	personförhållanden	<i>trilla</i>	enkel tvåsitsig vagn
<i>pikant</i>	sinnenretande	<i>troglo dyt</i>	grottmänniska
<i>posito</i>	förslagsvis	<i>töva</i>	dröja
<i>preja</i>	skinna, skörta upp	<i>ukas</i>	påbud, förordning
<i>pyrmontervatten</i>	mineralvatten	<i>unisono</i>	enstämmighet
<i>quatre-mains</i>	fyrhändigt pianospel	<i>urväder</i>	oväder
<i>rolig</i>	lugn	<i>valplats</i>	stridsplats, slagfält
<i>schatull</i>	skrin	<i>vedermäle</i>	tecken, (ynnest)bevis
<i>schäs</i>	hästdragen vagn	<i>verka</i>	åstadkomma, orsaka
<i>sentera</i>	uppskatta	<i>vittebet</i>	skönlitteratur
<i>skiljas vid</i>	skiljas från	<i>väder</i>	blåst, vind
<i>skjul</i>	skydd, lä	<i>välbildad</i>	välväxt
<i>skär</i>	ren	<i>ättelägg</i>	ättling

Personförteckning

Förteckningen upptar viktigare personer som nämns i breven. Sidhänvisningen gäller första omnämmandet, med tillhörande kommentar. Om detta sker i form av en anspelning sätts sidnumret inom parentes.

- Afzelius, Per von 129
Afzelius, Per Wilhelm 10
Ahnfelt, Paul Gabriel 23
Alfort, Adolph Fredric 246
Anckarsvärd, Carl Henrik 127
Anckarsvärd, Johan Otto
 Michael 50
Arrhenius, Olof 195
Atterbom, Ebba 183
Atterbom, Per Daniel Amadeus
 13
Attila 42
Aurivillius, Per Fabian 248
Bahrman, Maria Carolina 100
Beethoven, Ludwig van 178
Beskow, Bernhard von 130
Biberg, Nils Fredrik 175
Boileau, Nicolas 106
Bonaparte, Napoleon 206
Bouterwek, Friedrich 10
Byron, George Gordon 91
Börjesson, Fredrika Gustava 188
Börjesson, Johan 76
Camões, Luiz Vaz de 61
Cicero, Marcus Tullius 10
Claude Lorrain 252
Diogenes 32
Dücker, Carl Fredrik 127
Dücker, Christian 127
Eberl, Anton 178
Ehrencrona, Beate Marie 75
Ehrencrona, Elisabeth Charlotta
 (Betty) 75
Ekmarck, Carl Erik 252
Ekmarck, Jon Ulrik 14
Engelhardt, Johann Georg Veit
 23
Engeström, Lars von (19)
Eriksson, Maria Charlotta 134
Falkenberg, Anne Sophie (16)
Falkenberg, Carl Axel 14
Falkenberg, Melcher Georg 9
Fock, Berndt Wilhelm 254
Forselius, Per Olof 139
Frese, Claes Otto de 70
Geijer, Anna Elisabeth (Anna-
 Lisa) (75)
Geijer, Erik Gustaf 13
Geijer, Vilhelm Emanuel 195
Goethe, Johann Wolfgang von
 206
Grandelius, Nicholaus 191
Grave, Anna Ulrika Henriette
 183
Grenander, Elias Christopher
 225
Grubbe, Margareta Johanna 184
Gumælius, Gustaf Wilhelm 13
Gustaf, prins (196)
Hallberg, Johan Georg 81
Hamilton, Hugo Adolf 22
Haydn, Joseph 195

- Hellberg, Magnus 269
 Helwig, Amalia von 184
 Hoffbro, Petter Lorenz 257
 Hogarth, William 193
 Homeros 101
 Horatius, Quintus H. Flaccus (9)
 Hörberg, Pehr 190
 Jean Paul (eg. Johann Paul Friedrich Richter) 9
 Josefina av Leuchtenberg (78)
 Järta, Hans 183
 Karl XIV Johan (129)
 Karl XV 126
 Kernell, Per Ulrik 22
 Knös, Alida Maria 188
 Knös, Gustaf 188
 Knös, Thekla 189
 Kræmer, Robert Fredrik von 268
 Lindblad, Adolf Fredrik 22
 Lithander, Karolina 271
 Livius, Titus 247
 Ljungqvist, Gustaf Gabriel 150
 Lund, Gregers Fougner 72
 Löwen, Anna Gustava 32
 Löwen, Axel (92)
 Löwen, Axel Fabian Trolle- 94
 Löwen, Bror Axel 5
 Löwen, Christina (93)
 Löwen, Christina Zaphira 103
 Löwen, Johanna Augusta (21)
 Löwen, Sven Robert (92)
 Mendelssohn, Felix 185
 Moore, Thomas 183
 Mozart, Wolfgang Amadeus (130)
 Nauckhoff, Claes Vilhelm 21
 Nicander, Carolina Ulrica 192
 Nicander, Karl August 21
 Nybohm, Lovisa Ulrika (252)
 Oscar I (78)
 Palmblad, Vilhelm Fredrik 8
 Platen, August von 22
 Rabenius, Ebba 188
 Ramström, Claes Olof 127
 Rehausen, Sophie Catharina von 188
 Runström, Fredrik Gustav 219
 Runström, Wilhelm 220
 Rystedt, Fredrik Melchior 195
 Schley, Ludolph 184
 Schröder, Erik August 7
 Schröder, Johan Henrik 266
 Scott, Walter 60
 Shakespeare, William 133
 Silfverstolpe, Magdalena Sofia (Malla) 28
 Staël, Germaine de (111)
 Stagnelius, Erik Johan 119
 Steffens, Henrik 21
 Sterne, Laurence 61
 Tegnér, Anna (28)
 Tegnér, Esaias 11
 Thunberg, Carl Peter 234
 Tranér, Johan Vindician 198
 Törneros, Margareta Christina 116
 Ulfsparre, Fredrik Bernhard 5
 Wallquist, Elof 248
 Wallquist, Seth 72
 Walmstedt, Lars Peter (219)
 Vergilius, Publius V. Maro (19)
 Vitalis (eg. Erik Sjöberg) 10
 Voltaire, François Marie Arouet de 167
 Wouverman, Philips 7
 Zeipel, Carl von 77

